

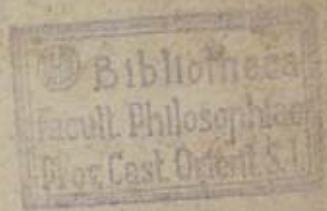

322 v. 1

*de
la
Bib.*

15843

342

DAEMONOLATREIÆ

LIBRI TRES.

NICOLAI REMIGII
SERENISSIMI DVCIS

LOTHARINGIÆ A CONSILIIS
interioribus, & in eius ditione Lotha-
ringica cognitoris publici,

*Ex iudiciis capitalibus DECCC. plus minus
hominum, qui forti' egi' crimen intra ann. 1 XV.
in Lotharingia capite luerunt.*

*Mitis ac iucundis narrationibus, variarum narra-
tum quaestionum ac mysteriorum Daemonica-
rum discussionibus, valde suaves & gra-
ti, adque sales mouendorum
primis apti.*

FRANCOFVRTI
IN OFFICINA PALTHENII.

M. D. XCVI.

Bernhard

Greuen

De Wils.

R. Caspeli
1752

F. W. Koch.
1809.

CLARISSIMO EXI
MIAQVE DOCTRINA PRÆ

STANTISSIMO VIRO DN. OTHO

ni Casimanno illustri Stadenſium

Gymnaſii Rectori vigilantif

ſimo amico ſuo ægæo.

Philææ S.P.

Angelographiam tuam, amice Casimanne, magnam
ex parte legi, ſparſim tamen & incidenter, ut ſe-
runt mea occupationes & negotiorum turba. A-
ccumen & iudicium redolent non exiguum. Ades
ex fundamento ſingulas diſſertationes erui, ades,
vtriusq; partu argumentis adductis, quod ſanius, S. literis
& rationi conuenientius, eligi, approbas & confirmas. Poſteri-
or in ea eſt doctrina demonum. De eorum cultu ante annum
ſingulari ac prociſius in vulgus exiri et allatus. Fui ille ma-
gni a multis ſuorum viri, quippe cuius auctor experientia &
ſagax partim ſpontanea partim caſſa conſiſſione omnia
confirmet. Hunc per hanc aſtatem a me excuſum ampliffimo
tuo nomini inſcribo, quoniam ſimile argumentum cum poſse-
riore tua parte ibinet. Feci & id hoc de cauſſa, ut doctæ An-
gelographiæ impreſſionem ad vniuerſale perduxero, habere
qua tempus & horæ altuarent. Solei enim auctoribus pleriq;
idem eueniunt quod gravidis, quibus propter ſpem naſciturus in-
ſancit una hora longior die eſſe ſolet. Ut itaq; tempus & ex-
eſſus mora conceptus moleſtiæ tibi ducerem, in hunc libellum
tibi offero. Vix ad finem legendo peruenies, impreſſus Angel-
graphiæ tuæ paginas omnes miſſam. Statim enim a nundinis
noſtris faciam imprimendi initium. Rogo intereq; ut de præſa-
tione eius cōcinnada & ad me curanda ſolertius ſi Vale & ſal-
ue vir clariffime. Datū raptim inter Jovis & ſchælcographice
pridie Natiuitatis Mariæ. Anno Jovis & ſaturni 1596.

Tuus &c. &c. &c.

M. Zacharias Palihenius Typographus
Francfurtenſis.

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI, AMPLISSIMO-
QVE CARDINALI CAROLO

A LOTHARINGIA, DOMI-
no suo colendissimo

NICOLAUS REMIGIVS FEL-
licitatem azeptat perpetuam.

Cecidit ad eam temporum,
in qua nostra aetas incidit mise-
riam ac calamitatem hic longe
maximus malorum cumulus
(Princeps illustrissime) vt iam
nihil sit adeo in ptoelin, quod-
que aqve pro nihilo ducant ho-
mines, quam non dicam maio-
rum spretis institutis insolentes cultus ac religiones
sibi ad libidinem fingere ac comminisci, sed etiam
ipsam de DEO, cui ceteræ omnes naturæ parent, per-
suasione ac opinionem penitus exuere, atque a se
abdicare. Quorum quidem multos labefactavit per-
tinax ac curiosa temeritas in his exquirendis & ratio-
nis iudicio expendendis, quæ tamen omnem omni-
sensum captumque superarent. Qui quod in hoc

humano vela dedit

Ingenio

falso

EPISTOLA DEDICATORIA.

falso naufragio in horrendos summx impietatis æ-
stus ac voragine sese ipsi immerferunt. Alios contra
perdidit mentis tarditas ac stupiditas; quæ maxime
credulitati exposita est, vbi ira, cupiditate ceterisque,
quæ facile impellunt, affectionibus seu flabello exci-
tantur. Quo ex aucupio solitus sibi prædam compa-
rare Diabolus non cessat explorare, sicubi ea prædi-
tum socordia quenquam nanciscatur, quem aut ege-
stas ad desperationem, aut iniuria ad vindicationem,
aut omnino rei alicuius desiderium ad consecutio-
nem adeptionemque inuitet atque alliciat. His e-
nim veluti stimulis commotos, ac ad quoduis consi-
lium promptos paratosque adoritur. Et magnificis
speciosisque pollicitationibus inductos sibi addicit ac
mancipat, illos quidem prioris generis æstus fere
parit, alit ac tegit ea, quæ ex regionum varietate, ac
confusione esupit nostris temporibus libertas: in e-
umque numerum iam euasisse, rumor est, qui facile
credi non possit. Sed aut quod taciti impietatem su-
am concoquant, ac velo eius, quæ ad manum venit
religionis se obtendunt, non adueriti ac deprehendi:
aut quia ex opinionis suæ studio nullas turbas conci-
ent negligi ac indignissime mitigato in tanta huma-
ni cordis impietate nomine licentiosos tantum ap-
pellari, nec in eos disquisitiones fieri, aut exempla e-
di. Hos alteros fortilegi labe infames, vtinam ne ad-
iuvasset eorum, qui eruditi ad pietatem, homi-
num animis publice præfunt, segnitie atque inertia.
Nam certe hoc res ipsa indicat, eos vt plurimum e vi-
canorum rusticorumque esse genere, apud quos aut
frigida, aut raris, aut omnino nullæ conciones habē-
tur de Deo, deque his, quæ fidem (cuius præsidio præ-
cipue tuti sumus a veteratoris illius infidiis) in Chri-
stianorum mentibus stabiliant, foveant, ac conservant.
Quod forte multos impulset, vt remiseratione

A 1

EPISTOLA

potius, quam, supplicio dignam existimarent. Tan-
tum scilicet ad eiusmodi homines devenisse mali, nō
ex affectu, sed quasi necessario debilitat sine becilli-
tatisque suae infortunio. Hocque quicquid est intra
solam infantiam mentisque errorem, consistere non
etiam ad alienam iniuriam pertinere ac progredi. Et
fortasse nonnullos Francorum. (qui alioqui ceteris
hominibus ingenii acuminis iudicique sinceritate in
nullo sunt inferiores) detinere potuit; ne admodum
magnam iis rebus fidem adhiberent. Verum cum ea
sive deliratio, sive impietas habeat continuam atque
implicatam societatem, veneficii, aliorumque scelerum,
que se facile produunt, mirum est, quod aliquan-
do ex fumo ignem non deprehendunt. Certe mihi
cui a tot annis contigit de iis, quae in Lotharingia ca-
pitaliter amissa sunt, iudicia exercere iam nihil reli-
qui esse putavi, quin pleraque omnia, quae de istius-
modi maleficiis vel ad prodigium narrantur vera du-
cerem; ac praeterea qualia ipse ex quaestionum, quae de
iis habitae in manus meas pervenire, inspectione co-
peri, memoriae ac litteris proderem. Nec id quidem,
primum certo destinatoque consilio facere institu-
eram, qui scirem ab eruditissimis viris multa eademque
iusta esse ea de re edita volumina, cuique a re rum sua,
tum publica tantum, non esset otii, ut de fungi hic
possem opera aliqua non ingrata ac inutili. Sed cum
(ut soleo temporibus negotia mea dividere, ac labo-
ris tedium varietate quantum possum effugere) a re
iudicaria subtraherem, me ad antiquiora studia, ac
forte ex recenti vel auditions, vel lectione, adhuc ha-
reret aliquid de figurarum praestigis ac incantationi-
bus; id quasi poeticum aliquod figmentum attripiens
(nam fere affinitatem aliquam habere videntur) in-
de versus aliquos consiciebam, ac post in aduersaria
negligenter reliciebam. Hoc solum in lucro deputas,
quod

DEDICATORIA.

quod otium iussissem, nec me langori ac desidii de-
didissem. Tandem & inceffit cupido, adhortantibus
multis, & forte otium praebente, quae in vire grassa-
batur, pestilentia, scopas illas dissolutas ac discindas
connectere; ut iis, quantum in me esset, euerterem, si
quid adhuc in cuiusquam animo resideret, quod eius
in istis amplectendis fidem remoraretur. Sed cum
hoc ne sic quidem validum ad persuasionem videretur
(quis enim eo orationis genere ipsam etiam veri-
tatem mendacii suspectam non habeat) adhibui, quae
ad eam asserendam momenti atque auctoritatis plu-
rimum apud homines habere solent, rerum, persona-
rum, locorum, atque temporum, quae intercessissent,
peculiarem, certam ac luculentam designationem.
Atque equidem non omnium, sed quae tantum poste-
rioribus annis observassem atque annotavissem. Nam
ut dixi, non erat primum consilium hanc narrationis
sylvam congerere nec ad id me comparaveram. Hoc au-
tem, quale quale est, cui sic casu magis quam, iudicio
extrema manus accessit; eo etiam facilius prodire in
publicum passus sum, quod intellexissem, a maximae
prudentiae viro Theodoro Alfio rationum in regia
Lotharingiae praefecto, id, si ita fieret, cordi fore sere-
nissimo Duci nostro parenti tuo, qui cum ea de re sor-
te sermonem habuisse se dicebat. Reliquum, igitur
fuit, illi patronum ut deligerem, in cuius praefidio ac
clientela esset aduersus eorum petulantiam, qui tu-
pide omnia observare, ac in peiorem partem sapere
solent. Cui rei adhuc bene te tantum principem, ac ma-
ximis quibusque regibus totius Europae, quae C H R I-
T Y M nouit, consanguinitate propinquum, extre-
mae audaciae fuisset, nisi ego homo Lotharingus e pa-
trio penitus depromens, quae alicui vtilis esse posse puto,
abs te qui praecipuum est Lotharingiae decus atque or-
namentum, vernacula, quasi fiducia hoc peterem.

EPISTOL. DEDICATOR.

prædium Ac potius nisi tua ea esset humanitas, quam nemo, qui rogat in te adhuc sibi claudi senserit. Ea tua in omnes, quos aliqua literarum commendatione cognitos habes, animi propensio ac benevolentia, ut nulla tibi alia malor de quoquam promerendi affeceri posset dicatur occasio. Quibus fretus si huic meo labori nominis tui splendorem, mutuari ac inferre audeo, quo magis illum a tenebris vindicem: tux erit æquanimitatis, hoc illis causis & rationibus, quæ omnes a te sunt, condonare: ac vel tua amplitudine atque tua dignitate indignum, tamen ab eo gratum acceptumque habere, qui tibi se totum, quam humillime demississimeque potest, addicit ac deuouet. Quicquid rerum summo opifice nunquam cessabit contendere, te vi diu saluum incoloremque ad maxima atque ardua quæque consequet, ac optata tibi tua omnia semper offerat. Nancipii.

LECTORI CANDIDO S.

MORI est, qui a se scripta edunt, insipienti sui rationem aliquam præfari: ne aut ad id temere profuturum, aut recte susceptum consilium arroganter dissimulasse videamur. Hic ne committerem, ipse præsertim argumento tam varis, dubicque a multis irallato, deducoram, lectur, ut & propitius mei tibi causa aliqua constaret: & si quæ apud te locum rationis meam non inuenirent, etiam probaretur. Euenit, ut qui eandem rem sepe versant, eius rationes aliquas in animis suis informent: quarum deinde memoriam gestiant, literis consignaret: vel ut otium suum interius oblectent, vel etiam quid eiusmodi commentationes suas ad aliorum utilitatem non omnino male imperituri possint putant. Virumque, sed dissimile studio, sequuntur esse

AD LECTOREM.

me in hac quam promulgant, Damonolatrea non ibo insiciare. Nam dum annos perperuos fere quindecim in fentes, quos per id tempus habuit Lacharingia, quæstiones, indiciæque exercet: opplet quasi totum caput nobis sagarum, qui inter eas frequenter occurrant, prodigiosa conuentionibus, a messationibus, tripudii, fascinationibus ac venenis, in aere concursantibus, stupri ceteris Damone insanda consuetudine crebris, ut videtur, in alienuas formas mutationibus, atque id genus flagitiis, ac impietatibus: quibus eorum vita vulgo est inquinata, ac contaminata. Ac si quando (vix salens facere, qui in aliquo literarum studio sunt versati) ad mansuetiores Musas diuertere, atque aliquid ad animi oblectationem meditari contingeret, (nam interdum subdulla foro dabat pagina versum) iusserant se tamen illa, ac quadam veluti memoriarum vestre importunitate inculcabant, quæ ipse me ingratus admitterem, quid non in sebecem materiam carminum (quem tum vis meo lufum sorte deligebam) suppeditant a videbantur. Dum igitur modo hoc, modo illud, prout vnumquodque sibi animus per occasionem decerpit, vsurpa, ac seorsum attingentem vsuuenit mihi, quod in sileis, qui a quoque veste quam concinnant, segmenta in cistam primum quidem abiciunt ac ornatum, ac negligenter: post vbi in aliquo numero iam accrevisse putant, retrahant diligenter singula, atque ex commodissima quibusque centonem aliquem colligunt: cui si nihil aliud, ac certe ipsa, quæ veluti emblemata aliquod vermiculatum cunctis distinguitur, varietas aliquam aspersi commendatorem. Verum quantum verum gestarum nare rationes, quibus fere hic centis confertus est: præcipuam accessionem gratia habent ab ipsa luce vertitur, quod ver, quæquæ silla, excogitataque legantur attentius, quodque homines temptui suum facilius traducant in iurebus, quæ cum delectatione conuictam habent utilitatem exsplicationem: non male operam locaturum me putant, si ea quæ non felici, tum ex sua nobilitate, atque insolentia, tum ex orationis, quæ feribantur, genere labascere poterat, vnde arce a tam immerita opinione, adhibetur, quæ ad afferendam veritatem vulgo plurimum valent.

AD LECTOREM.

scribere, quomodo homines primum fortilegiis labe inficerentur, quae proxime artes edocerentur, ut ad conuentus suos properarent, quae in instrumentis confilia: ut deinde ex compositis mortalium valitudinem affigerent, restituerentur. Satis calamitatem inferrent, vinctis, vel respiciere, vel sic se absolveret, ut quæstionum etiam sagacitatem eluderent: atque id genus multa pararent, ac designarent, quia hic nimis longum sit recensere. Nam certe ex istis omnibus sagax esse, nisi si plane nihil videre, ac intelligere volumus, facile erit perspicere, ac designare. Quia in hac disputatione prima, præcipue, forte et ille quæstio: & omnino si minus delebitur omnes hæc ista species, forte quia sic dissoluta, ac dissoluta: ac vultus, ac proderit singulari notitia, atque intelligentia: & ego pro forsari & peragere illorum dicent me nonnulli, qui se quæ loquar nubes moventes, ac a perripientes, augustinus aditus permittentes, cum Damonibus committentes, saluantes, concumbentes, ac prodigiis, portentoque id genus pleræque edentes, sed sciant, velim, me primum hic non rumore dispersi, sed multorum separatim, consentientibusque testimoniis (viam dixi) camperia narrare. Tum non capio, sed probabiliter ea disputare, ex quo istum ad Christianam religionem rationem argumentum & probationibus: & denique librum omnibus facere, contra si velis, ut sentiant: neque enim scita velle pronuntiare me, & ac decessit. Quamquam si quid de illis sententiam eam roget, a vera non usquequaque aliena esse existimaverim: ac certe propriis filiis quam pleræque, alia, quæ tamen pro certis, ac indubitatis scriptis reliquit antiquitas. Quid enim si ut reperitur in C. Epidii argumentum iuribus locutur nunc dicam, aut etiam bonum, assinum? Quid si oliuetum vinum suum viam publicam transgressum, arag unde & contrario in locum oliueti proficil quod tamen in agro Martineo sua etate factum retulit Plinius. Quid si Amphionem ferat & arborei, Orpheum saxa vocibus, & carminibus, id est, epodis, quo volebant, trahentibus Scriptis tamen Pausanias Hesiodi, & narratum sibi fuisse ab Ægyptio quodam hoc ille, quod insignes essent Magi, vero præstuisse.

Quid

AD LECTOREM.

Quid si mores duos artem in ista inter se cœnantes, recedentesque in agro Martineo olim euenisse Romanorum testantur historia. Quid denique, si terram sua sponte discumbentibus gramina subternentem: Tripodis & medium procedentem, vinamque, ac aquam fundentes ante prœteritæ ex alius præferentes: quæ apud Hiaream, aliusque Gymnosophistam vidisse se retulit Apollonius? Non est igitur narrationibus idcirco si des detrahenda quid nouis, inaudita, ac sape contra quam ferat natura leges, ad extimum aliquem perducta continenti: siquid multa sunt, quæ Damones præ maxima sua potestate faciunt, ab omni quæ natura tenere solet, modo atque ordine alienissima. Nempe, ob id indigne illis indicat, quæ postestati prædantur: si modo talia sunt, quæ alius de nihil habent. Nam certe scia multos esse, qui per eorum causam, ridicula atque ineptia multa committantur: veluti, qui sagax suum pharmacum homini ex hominibus exuere, atque in ferat vertere: ex eorum corporibus emigrare ad tempus animas, ac in ea, cum postlimini, redire: & Damonum compressibus eas granidas ferat, aliaque eiusmodi pleræque, quæ ferat etiam nobis narrat, ac persuadere conantur. Quibus ego sic habeo effusi laxantibus nihil sibi acquies, quæ illi, qui nimium eas inhihent, ac compressant. Utrobique enim par erratum admittitur: & ea, quæ ratio experientiaque, diuturna comprobant, retinendo: & quæ sapientissimi cuiusque, fides semper respuit, admittendo, ac consilium. Etiam habet igitur tellus atque expendit pro suo sensu spontanea: si quid forte vel per incredulitatem quæ in optimi cuiusque, mentem facile irrepit, insensibilis approbavit: vel per superstitionem, quæ modesteissimi quæque, nihilnamque testantur, liberius damnauimus, ad eis condonabit, quam nos nobis in hac disputationis genere ex tam frequenti indiderimus usu consequenti videmur experientia, simul & confidentia. Fit enim, ut quæ quæ præsentem vel vidit, vel audiuit, ea gratiam maiore narri fiduciam præstet, quæ aduersus eas quæ contra sentiant, defendat. Quomodo quæ hic mihi bene confisus sum, nihil certarum scripsisse studui: nihil quo ex argumentis nouitate adorationem mouerem, gratiam captarem: sed tantum in eorum exercitiis scopum, quo multi alii: quæ ista

A P

AD LECTOREM

men minus instructa esset iaculi phœtra, quam nostra nunc est, colimus. atq. acularum aciem direxisse Qui conatur, si ita (ut speramus) accipietur. & aliis auxiliante Deo aliquando consequuntur, quos nemo, qui aequum se nobis præbere velit, frustra vinguere esse dixerit.

SVMMA SINGVLO-

RVM CAPITVM HVIVS OPERIS libri primi caput 1.

Quibus illecebris homines a Dæmonibus mani atrigerint, id illis eo primum trahantur, labem continuo mortiferum sit facque sortilegi inficiantur.

Cap II Quemadmodum contactum innoxium edolis suis captos Dæmones medicato pulvere, vitæ.

Cap. IV. Dæmones suis genus venenis instruunt: cum primum eos adorti quorum alia morrem, alia tur pecunias cōferre; quæ morbum tantum; quæ post, sublati præstigiis, fieri sanatione afferant, testæ, folia, aliaque Vtque ea neque semper, id genus quisquillæ esse re neque omnibus sint no- periantur. Cur veras lar- xia: sed reperiantur quib. giri nequeant, cum tamē sepe frustra sint aspersa. eorum, qui terra abditæ maximeque, qui in male- tent, thesaurorum custo- ficos capitalia iudicia exer- des, assertoresque esse cent.

Cap. III. Vnguinis suo **Cap. V** Non satis esse Magicæ impune sargas ma- Dæmonibus diserta ver- nus, seque adeo rotas illi- borum stipulatione obli- nere: quo tamen, si cuius- gatos, nexosque homines

SVM. CAP. LIBRI I.

bere sed illis præterea no- pere: suos quoque ad eā- tas vnguibus suis inscribe dem hypocrisis, quā ma- re, quæ seruitutem, in quā xime potest eruditos ha- abduxerūt, perpetuo teste bere, quo in occulto ma- tur. Quæ sepius corporis si- tis sit eorum improbitas, at parte inscriptio: vtq. se minusque coniectura, ac su penitus illam orbent ac suspicionibus coarguatur.

Cap VI. Dæmones cum **Cap. X.** Dæmones illu- hominibus concumbere: uem summam demon- sed frigido, iniucundo, is- strare. tum, quæ eorum- rito, atque effato coitu, præsentiam semper comi- matrimoniaq; nihilomi- tatur, odoris foeditatem: nus frequentare: Zeloty- tum quæ de vitands mon- piæ etiam fingere, atque- ditæ adeo accurate, suis assimulare.

Cap VII. Dæmones cor- manibus, quarum lausti- pus sibi condensare ex ali- onem aiont fascinationi- qua in stria, formæq; va- bus obesse: quomodoque riarum animantium sibi id sit accipiendum. pa- 72- assumere: humanam etiā **Cap. XI.** Sortilegos quod nonnūquam sed infami, olim pagana fecisse dici- ac deprauato vultu, mani- tur antiquitas, Dæmoni- busque & pedibus semper bus suis annuatim, quid in morem autem rapaci- pendere: quo vel plagarū um incinatis, atq; hama- metum, vel carum, quib- tis.

Cap. VIII. Dæmones ser- itationum vacationem re- monem, quali videntur eg- dimant: Tum id, quod sic apud quas versantur na- penditur, si animal est, vt- riones, sibi fingere: sed sub nigri coloris plane esse o- surdum, pusillum, & clau- portest.

Cap. IX. Satanam recti- tharios suos conuentus a specie homines sepe deci- uolatus maritorum ze-

SYMM. CAPITVM

Iorypiani fallere, illis in buſue noctibus ſæpius ſi-
ſtione. ſomnum per ant in Lotharingia. pa. 90
Incantationem induciſ: Cap. XV. Frequentes ex
vel etiam ſuppoſita, quæ omni genere homines ad
earum ſpeciem habeat, te nocturnos Dæmonum
aliqua. pag. 81 cœtus conueſcere: ſed ma-

Cap. XIII. Multa eſſe, ſori ex parte ſœminas; vt
quæ dæmones grauitè & eſt is ſexus prauis conſiliis
ſeuere in ſagas animaduert magis obnoxius pag. 105
tant: nocturnorum con- Cap. XVI. Inſuauis, at-
uentuſi deſertionè: mor que illiberales in cômef-
borum ſe inconſultis ſa- tionibus ſagarum appo-
nationem, iniuriæ con- ni cibos, & qui præterea
ceſſionem, innocentiam, famem, nihil depellant:
contumaciam, a malea: Quæ res multis non inlu-
genda dehorſationem, na opinionem attulit, me
criminis apud iudicem a rum id eſſe viſum, & phâ-
gnitionem. Iſtitam inſidi talina: Quod tamen non
arum molitionem: atque eſt perpetuo verû. Nam
eius generis alin quâ pluri & aliquâdo humanis mor-
ma, quæ vel atrociffimis ticinis, ac aliis id genus in-
ſubteris illis luere, vel dam ſuetis carnibus vere veſcû
no aliquo rei, ppriè graui tur: ac ſine ſale, ac pane,
ore pſtare necelle eſt. 1: Ac quid cauſa ſit, quod ſe

Cap. XIII. Veram, ac ab aliis duobus præcipue
preſentem ſagarum, ad abſtineant, probabilitè
nocturnas ſuas Synago- diſputatum. pag. 10
gas ſæpe eſſe profectionè. Cap. XVII. Chorzaxum,
nonnunquam etiam va- qui in Dæmonum ſectis
nam, & per inſomnium, olim fuit, vſum etiam nū
tantum concepi, ac mo- hodie retineri in noctur-
ditam, rectèque ſentire, nis eorum conuectibus:
qui vtrumque defendit. maioremque ſiſtrudine
Tum vt diuerſe ſincius patere, quam ſolent vul-
profectionis rationes, qui gates alix hominum ſa-
tatione:

LIBER I.

tationes. Item, eſſe ab a- ex omni numero eſſe ve-
uerſis ſagis in orbem tri- luti principem, cui is ho-
pudari. Tum vt malo mo- nos ſolemniter exhiben-
te ſemper inualuerint. li- tur. pa. 127
cet ab inſania parum, di- Cap. XXI. A Dæmoni-
ſtare conſlet. pag. 117 bus ſæpe magna vi in fru-

Cap. XVIII. Solemni iu- ges, ac ſata immitti vari-
reſurando, quod ipſe etiã atum ſpecierum beſtio-
Dæmon verbis præit, ſa- las, quæ ea momento po-
gas viciffim ſe obſtringe- pulentur ac depaſcantur:
re, non prodituras ſe iudi- Quomodoq; id fieri con-
cio ſacroris ſocias: Neq; tingat. pag. 131

tamen in eo tantum fidu- Cap. XXII. Noui ſem-
cix ponere, quin ſibi con- per aliqui a ſuperiori cõ-
tra eum metem alia etiã uentu aſſerti oportere,
tatione, puidant: nomen quod in alterius ſit para-
videlicet ſuum diſſimula- tum exitum nec impune
do, vultuque laruam, re- eſſe, ſiquis ab inſutia, ac
ricolum, velum, aut quid maleſicio vacuus ad ſe-
aliud obducendo pag. 120 quentem redeat pag. 114

Cap. XIX. Inuicunde, Cap. XXIII. Dæmones
ac etiam ridicula, cū ſint ſe in variarum animanti-
quæ ſaltantur in Dæmo- um formas pro tempore,
mum conuectibus canrio atque vſu induere: quoti-
nes, pro iſt nihilominus a et inter ſuos verſari vo-
gendas abſ diſcedentibus lunt: præcipuamque ſem-
gratias: perinde ac ſi ma- per eſſe hirci: maxime cū
gx alicui voluptati fuiſſe ſe publice colendos, vene-
ſent. pag. 123 randofq; exhibitum ſunt.

Cap. XX. Morte homi- pag. 118
num Dæmones ſuos con- Cap. XXIII. Quietem,
uentus agere, vbi ſolita in & laboris ex parte fuiſſe,
ſedei clientelaris præſtati que olim eueniſſe legitur
one oſcula, amplexuque hominû a bonis Angelis
a ſuis excipiant: vnumq; per aërâ tranſuſtione cur-

SVMM. CAPITVM

eam vero, quæ nunc cir-
cumfertur sagarum a Dæ-
monibus, plenâ esse mole
stiarum & lassitudinis. Dæmonis cui fama est, cū
pag 144

Cap. XXV. Hoc quam-
vis memoratu incredibi-
le: vno tamen ore sagas o-
mnes loqui iussitandarū
nubium potestatem sibi
Dæmonibus sæpe fieri: sentire, qui cum Epicure-
quas postquam vna eum
his sunt elata, pellant, tru-
dantque quo velint: ac et-
iam nisi si quid obstat, in
terras excitant. Quæque
eius molitionis propria, se-
peculæ atque ab illis me-
morentur. pag 145

Cap. XXVI. Campana
rum sonum, quod eo ad-
pias preces excitentur ho-
mines, Dæmonibus infe-
stem esse atque inimicū:
eatumque, non abs re v-
sum frequente esse, ubi
tonitrua, grandines, reli-
quæque tempestates, qui-
bus se illi creditur immi-
scere, ingruunt, atq; im-
pendent. pag 150

Cap. XXVII Vestigis
veluti vnguium sæpe im-
pressa, atque exarata ap-
paret, quæ fulmine sunt
perculsa: quod opinione
multis adfert adnatis
struclum. pag 155

Cap. XXVIII. Non recte
is negant Dæmones ho-
minibus occurfare, sola-
tia asserre terrores inue-
re, insidias parare. Iniri-
os, molestos, ac noxios ef-
ficere: cum hæc passim tum
sacræ, tum prophane hi-
storiæ perhibeant, hodie
pag 174

Cap. XXIX. Non modo
ut iam dictum est, sortile-
gos per aerem a Dæmoni-
bus deferri: sed & ex eo lo-
co multa in hominū
neciem moliri, ac machi-
nari demumque, in ter-
ram innoxio casu, ac qua-
lis solet esse autum, lapsi
one placida, quietæ de-
poni. pag 167

LIBRI SECVNDI

CAPVT I.

NON esse in Dæmonū atque ablatā. pag 159
potestate dissolutas. Cap. III. Humanis ca-
morre animas ad suos cor-
pora reuocare: Vt tamen ti ad sua maleficia: præfer-
sunt operum Dei adum-
bratores maximi, id sæpe
in speciem eos præstare,
cui interfecta: vel deniq;
dum sese cadueribus insi-
nuant, ac in iis motū, qua
que inhonestis perera 204

Cap. I. Per difficili-
ter vitari posse, quas vene-
ficæ hominibus struunt in-
sidias: quod de nocte in-
obseratas, clausisque do-
mos ignota specie, ac for-
ma illabantur: arduissimo
pag 174

Cap. II. Luem istā sor-
tilegi sæpe in liberos ipsi
parentum labe ficatione
ac veluti contagione de-
manare, dum scilicet Ma-
gistellorum suorum gra-
tiam eo facto inire illi su-
dent. Ac quomodo ætatis
excusatione male id eri-
men a quibusdam in pue-
ris defendatur: tum pro-
pter suā atrocitatem, im-
manitatemque: rū quod
eius vnam deponendi
spes fere omnis sit erepta, exemplis decantatus spe-

pag 213
Cap. V. Metamorpho-
ses a deo multis tum vete-
rum, tum recentiorum
specie fere omnis sit erepta, exemplis decantatus spe-

SYMM. CAPITVM

etiam non etiam veritate
habere earum rerū, quas
præ se ferunt decipi enim
oculorum sensus Demo-
num, qui eas ostendit, præ-
stigiis. Quæ porro si eas
mutatam speciem comi-
tantur actiones, et si eæ qui
dem veræ reperiuntur: ut
hilo magis tamen rei veri-
tatem aliter: quod con-
stat eas a Demonibus, qui
operi admittuntur, identi-
dem proficisci: ut est illis
ad qualibet prompta na-
tura, atque expedita. p. 224
Cap. VI Satanam in ve-
nificorum societatem se
pe suos asciscere, ad eaque
multa adhibere non ex se
quidem virulenta: ac ve-
nenata: sed tamen vitiosa,
ac putida: Curque id ita
faciat. pag. 228
Cap. V I Vtorum quoque
fortasse occulte mortali-
bus inferre solent malo-
rum exempla: quibus formidabi-
les eorum deteguntur ar-
tes. atque insidia. p. 239
Cap. VIII. Sparsa a sa-
gis humilibus, pulueris,
festucas, aliaque id genus
quiescentia supergredien-
tibus necis, vel morbi ces-
sus. pag. 277
Cap. XII. Alia quoque
clius

LIBRI II.

eludendi argumenti cum eadem sententiam ex-
superioribus exempla, ac exempla duo: ac quemad-
ut Demones eos præci- modum Demones, suo-
pites deliciant, quibus no- rum oratu illis oris spiri-
tendi prouinciam a sagis tum obstruant, animasque
arceperunt. pag. 282 intercludant, quos vici-
Cap. XIII. Alia etiam cupit. pag. 289
de eadem re exempla: uti Cap. XIII. Rursus & alia
ut Demones, eorumque de eadem re exempla, at-
affectu striges testis, adifi que uti Demones obiter il-
clisque latenter ignem in his vulneris infligere sole-
liciant. pag. 281 at, quibus nocendi mada-
Cap. XIII. Alia item in tūa sagis habet. pag. 290

LIBRI TERTII CAP. I.

Eodem mentis errore uandisque hominibus a-
nos nunc Diuos mor- stitia. pag. 295
borum auctores facere, Cap. III. Nulla re tam
quo olim Ethnici infortu cito, ac commode adduci
norum suorum causis in sortilegos ad depellendū
Deorum aliquem reicie quem fecerunt morbum:
bant. Ex eo rursus alium quam minis, verberibus,
esse creatum defanatione violentia Cautionem ta-
ab isdem necessario pe- men esse non paruam, ne
tenda: quasi qui sunt a seor quod minus fuerat mali
pionibus isti. Quem non in maius abeat, verstraque
parum confirmant, quæ grauiore cum damno si-
in ea Demones portenta at: Tum propria quædam
sub specioso miraculi no- declarantur, quæ in eo ne
mine interponunt. Et an gatio intercedere solent.
præstigiis tantum, vel et- Disputatur etiam, an illa
iam veritatem ea habeat morbi vi extorta curatio
disputatur. pa. 292 possit esse citra fraudē ani-
Cap. II. Diuini omnia alia mæ capitalē eius: q. sic vim
in labefactandis, depræ- adhibuit necne. pag. 299

SVM M. CAPITVM

Cap. III. Curat ones De gere, ac contra potius ad monum velo semperali poenitentiam salutarem quo religionis obtendi: eos adducere. pag. 147

Cap. VII. Eiusdem argumenti cum superiorib. alia quidam exempla. 351
Cap. VIII. Valde perti- naees esse Dæmonū ma- nus: nec facile iis eripi, quod semel corripuerūt: inde esse, quod non mo- do in vinculis, sed & in tormentis constitutos ob- nixe retinent, ne sua se confessione sortilegii cu- ius accusantur manifestos faciant: ac tandem admis- sorum poenitentia duci resipiscant, sed sæpe in ni- hilum illis eos conatus, atque obstacula DEO sic volente recidere. pag. 334

Cap. V. Multa esse, quæ sortilegi agnoscūt sibi as- ferre impedimentum: ne aliorum ase etiam va- letudinem vel restituant, vel subleuent. Quæque ea- sūt propriis ad id rationi- bus, atque exemplis de- claratur. pag. 339

Cap. VI. Quod extre- mum esse potest post ex- actam per omne scelus, etiam impietatemq; vitā mors eos tormentis adhibeat, propria accessita manu ad- usurpari solent ad impe- diendos sedulo suos diandas, quibus tormen- torum vim eludere dicū- tur, incantationes: sed pa- rum laudato more id fie- ri: quod sit, ut est in pro- uerbio, clauum clauo ex- tendere; malum malo de- pellere. pag. 362

Cap.

LIBRI TERTII

Cap. X. Futurorum sci- videri debere: cū & in in- entiam Dei esse propria: terioribus sacratiss, locis- si qua porro Dæmones que adeo præsentis DEI præditi esse videntur, vel Maiestate venerabilibus præfensionem tantum el- aliquando interfuisse re- se, & coniecturam ex præ- teritorum sagaci inducū- citatā de ea re memorabi- one: vel eorum, quæ ipsi li- his historiæ. Et disputata- liquando constituerunt- quæstio, an possint Dæmo- facere, prædictionem asse- nes se iis tantum, quibus- ctatam: vel denique eorū videtur, aliis etiam multis- quæ elonginquis, variisq; præsentibus, conspiciēdos- regionibus maxima cele- præbere. pag. 378

Cap. XII. Perperam sen- tire, qui negant poenas vl- occupatam nuntiationē. pag. 382

Cap. XI. Quod dictum- das: Tum sigillatim con- est Dæmones suis adesse- futaræ rationes, quib. illi etiam inter ipsos ludicū- volgo sententiā suam tu- confessionis, nemini mirum- entur, ac defendūt. pa. 185

CLAVDII ET EMMANVELIS AD PA- tris librum Hendecasyllabi.

*I*dem cum tibi lucu exisset auctor,
Qui nobis quæq; lucu exisset auctor
Subsecuta opera, liber, parantia
Fraternæ minui, & minus benigne
At fecissis putemur, a paterna
Data sorte domo peregre euntem
Nulla munusculi viat: eone
Vi notis decet vsq; prosequamur,
Ergo quam inspis schola ministrant,
Vite si meliora, sine datur
Imperitii opibus iunq; possidit,
Sic est ingenium scholasticarum,
Ne qua quemq; celsi magis volat

*Isti carminibus hanc emittit,
Isti carminibus male imprecari.
Primum nemo sua proccacitate
Te proccider e tenet immerentem:
Aut si cui potu haud erit tenera
Se, quod carpere forte consuerit,
Quicquid non sua cudit officina,
Huic, ut lingua suum exferat venenum,
Aurei prominent vitæq; dupla
Hirsutæ magu atq; surrigenti,
Quam quas rex illudui premebat assis
Mitra sub Pnygia, & truci capilla
Iam nunc tutior hæce sanitas
Te te quolibet infer in tribunal
Audoni atq; tuo cie flabro,
Si qui languet adhuc sepultus ignis,
Quæ lenius dubitet cære ludæ
Ætæchæ vi habet sari superq;
Multos, relinquo quibus sit vlla
Exercere strigis severitate
Legum, vlrictibus & cremare flammis.
Sed nū forte minus decemter ista
Qui Musæ colimus benigniores,
Et quæ atæ etiam est viriq; nostrum
Proclivis minus ad severitatem,
Proclivis magis ad benignitatem;
At nemo vicio dabit tueri
Nos idem quod, & pie, tuetur.
Huius qui tibi lucis exstat auctor,
Nobis qui quaq; lucis exstat ductor.*

AFRICANI AD PATRIS LIBRVM

1776.67.79.

*S*ed nec tu liber hinc mihi nō donatus abibis,
Prosequar at vris, si nihil est aliud.
Scilicet immeriti ne te mala lingua laceret
Læsentq; boni, si quid erit seculi.

DÆMONOLATREIÆ
NICOLAI REMMIGII VIRI
CLARISSIMI.

LIBER PRIMVS.

*Quibus illecebris homines a Damonibus
primum trahantur, labeq; sorti-
legii insciantur.*

CAPVT PRIMVM.

NESCANDI, perdendique ho-
minis tot occasiones arripere sata-
nam, quot illi natura ingeneravit
affectus, ipsa nostro magno malo
fidē facit experientia: fere enim aut libidinibus
& amoris deditos potiundi ostentata spe lætat:
aut pertæsos egestatis diutine largæ atque am-
plæ opum aliqua pollicitatione pellicit: aut ad
vltionem, ob acceptam forte iniuriam inflam-
matos, oblata explendi odii facultate percellit:
aut denique quavis alia corruptela, dulcedineq;

DÆMONOLATREIÆ SAG.

deprauatos, in leges suas trahit, ac veluti nexos sibi addicit. Ac quod quis hic intelligat cœcos illos animi affectus, cupiditatesque, quæ homines ad nequitiam impellere solent, aliud est de quo sermonem nunc instituimus. Nam id quidem sit intemperanter abuti otio & literis, si toties decantatam Promethei & Epimethei, rationis & appetitus veluti pugnam, & dimicationem inculcare velimus. Hoc plus dicimus, non modo grassari in homines satanam, occultis, ac velut domesticis eiusmodi affectionibus, & (ut sic loquar) æstis per ipsorum viscera cuniculis; sed palam, apertoque (quod aiunt) Marte: explanata scilicet vocis impressione, ac comparata ad colloquium, quæ sub aspectum cadat, personarum: qualem illi memorant^a fuisse, dum tamquam conferta manuum Seruatore in eremo colluctaretur. Atq. hoc equidem illi procliuus esse facere, cum difficultatibus labefactatum quempiam nanciscitur. Inde enim orationem sæpe auspicari solet, quod eius vicem doleat, cupiatque adesse, atque opitulari. Sed neutiquam id se præstare posse, nisi is prius rupto, quod in baptismo pepigerit, sedere velit in suam potestatem transire, & se pro hero habere. Si id ita parum procedit, nec verbis satis promouetur negotium: tunc adhibentur, quas modo dixi, illecebræ, atque lenocinia: grata aliqua ementiti corporis forma, ac venustas, ipsaq. si velit fructu di po-

2. 1. 1. 1. 1.

LIBER I

di potestas: magna in speciem pecuniarum vis ac copia: demumq. pharmaca iis morbo vlciscendis, quos infensi seruant: vel sanandis, quibus cū accepto beneficio in gratiā redierunt: sæpe etiā qui intentatis minis, ac incesto, vel verberum, vel carceris metu, ferocius vrgent, atque instāt. Nam pari loco vtrumque habent sortilegi, tamque cōmode aliquid vi ab eis extorquetur, quā precibus, & blanditiis impetratur. Quorum tamen nihil in presentia cōfirmare exēplis decreui, quoniam ea deinceps suum quæque locum sunt plenius habitura: hoc nunc contentus addere, quod in isto malarum impulsio num generarius atque infrequētius reperi vsurpatum. Hoc vero est, quod illis satan aliquando etiam pericula intendit, ac formidines opponit, quos blanda oratione permouere nequit. Claudius Morelius^a Serræ damnatus veneficii, cum rogaretur, quæ res maxime illum impulsisset, ut se primum Dæmoni addiceret, respondit: non ante verbis, quid quid lenocinaretur, ab illo vincipotuisset, quam vbi de vxoris, liberorumq. nece terrorem inieciisset. Antonius Welsch, b cum de obtorquendo collo, nisi in iis quæ iubebat, pareret, minas intēdisset, nō ausum fuisse quicquam illi amplius denegare, ita in dicta sua iam in illum exsecuturus videbatur. Alexix etiam Drigez, c cum eam nullis pollicitationibus obsequentem sibi posset adiungere, tandem in

^a Non De-
comb. 1586.

^b In Guer-
mingen 14.
Cal. Ianuar.
1549.

^c Horatius
4 id. Noue.
1546.

DÆMONOLATREIÆ SAG.

terminatus est muri ædium quas illa inhabita-
bat, ruinam: quæ & non multo post est cōsecu-
ta. Eiusne ille causam præbuerit, an tūtum im-
pendentem præuiderit, ac denuntiauerit, alibi
forte commodius dicitur. Certo habent Ethni-
corum historiæ satis multa exempla, quæ ædi-
ficiorum deiectiones, satorū strages, terre hia-
tus, aeris ardores, aliaque id genus calamito-
sissimas tempestates, in hominum perniciem a
Dæmonibus, nō aliam ob causam inuectas, me-
morant, quam ut eorum mentes noua semper
aliqua voti religione obstringerent, suamq; in
illos tyrannidem magis, magisq; prolatarent.
Vnde hoc primum colligere est, non esse fabu-
losum, quod vulgus Sagarū loquitur, sibi præ-
sentibus præsentem adesse Dæmones, ac eorū
congregari. Tum in se permouēdis, quæ duō po-
tentissima sunt ad labefactandas mortaliū mē-
tes, spem ac metum, cupiditatem ac formidi-
nem, uti sunt rerum valde periti, adhibere, at-
que admoere.

Quemadmodum doli suis captos Dæmones medi-
cato puluere, virgis, vnguine, variisque id ge-
nus venenū instruunt: quorum alia mortem,
alia morbum tantum, quadam etiam sanatio-
nem afferant. Vtique ea neque semper, neque o-
mnibus sint noxia: sed reperiantur, quibus sa-
pe frustra sint aspersa: maximeque qui in ma-
leficos enipitalia iudicia exercent.

CAP.

LIBER I.

CAPVT II.

Am inde ab initio^a Diabolus homicida est,
nec vnquam cessauit homines pietate desti-
tutos ad cædes, ac parricidia impellere. Vt mirū
non sit, si quos semel illaqueauit, eos in primis
ad veneficia paratos, instructosque habere stu-
deat. Ac ne vel veneni penuria, vel eius propi-
nandi difficultas eniquam ad eam rem moram
impedimentumq; afferat minutum puluerem
primo quoq; congeclu administrat, qui morbi
necesse certissima, cui ita constituerit, causam
præbeat: quemque, ut noceat, non sit necesse in
cibum, potumve infundere, aut nudo corpori
affricare, sed leuiter etiam in vestes ipsas sparge-
re. Eum qui necat, atri, qui morbum tantum fa-
cit, cineriti, aliquando etiam rufi esse coloris.
Ac quoniam sagæ sæpe metu, vel pretio, non-
nunquā etiam misericordia (a quæ nec omni-
no profirentur se alienas) adducuntur, ut mor-
bo sic affectis curationem adhibeant, uti post la-
tius dicitur: ne desit quoque ad eam rem para-
tum remedium, tertium accipiunt albi coloris,
cuius vel aspersione, vel in esculentum, poculū
tumve immisione, morbus propulsetur. Hæc
que phar̃maca suis sic officiis ac viribus solo
colore distincta, Claudia Fellæa, b Ioanna a Bā-
nq, c Nicolæa Piscatrix, d ac pleræq; omnes eius
foduliti memorant, se semper talia vsu compe-
rissē, qualia hic prædicantur. Qui tamē colores

al. l. 1. 1. 1. 1.

b Max glr
p. 1. d. Noms.
1584.
c Maneril,
s. Non. la-
nuar, 1585.
d Gerbaui-
lai Nenu-
Man, 1587.

A 3

DEMONOLATREIÆ SAC.

non tam sunt diuersi, ne in venenorum, quæ ipsi imbuunt, delectu quis hallucinetur (a Dæmone enim non ab innatis qualitatibus ea efficacitatem suam habent) quam ut sit in quo pacti conuenti fides elucescat, veritas probetur, & constantia. Addunt Mattheola Guilleræ, & Ioanna Alberta b cineritium illum puluerem, etsi vulgo faciat morbum non lethalem, necandi tamen vim habere, vbi primum a veneficis vsurpatur, post datum nefariæ illi militiæ nomen. Tantam scilicet id *diuizorizor*, ac primū rudimentum habet prærogatiuam. Hoc certe nō sine aliqua admiratione est, quod istiusmodi toxica sortilegi non modo tegunt rerum ad fugandos Demones comparatarum vsu, ac miniterio; sed nec inter ipsas expiationes, ac factorum procuraciones præbere abstinēt. Iacobeta Equina ecū Petronii tribulis sui filix, cui amatores inuidebat, pro libidine nocere non posset (ab illa enim ne quam inferret iniuriā sibi diligenter ea cauebat) tādem aspergillo lustrali, quod istiusmodi puluere virulento infecerat, quasi aliud agens in templo orantem insperit. Quo facto statim grauissimo morbo est correpta: quem & mors non multo post est cōsecuta. Alexia Belhoria, d cū tota vicinia se vna neglecta ad epulum, quod vir equestris Darnyeltus dabat in filii diei initiali, esset vocata: cum contentum non ferens, a baptismo recentem infan-

a Matelani
p. 17. de Non
Dæm. 1. 14.
b Sampaio
m. 11. 1. 1.
c Nonem.
25. 2.

d. 1. 1. 1.
ab. O. 1. 1.
1. 1. 1.

e. 1. 1. 1.
la. ad. equat.
17. Cal. 1. 1. 1.
1. 1. 1.

LIBER I.

infantem, non aduertentibus, qui asportabant, eiusmodi venenato puluere aspersit, ac necauit. Ac ne minus expeditus sit eius vsus, si semper sit necesse in manu promptum habere, ac deinde dispergere: habent & virgas eo medicatas: vel etiam vagine, aut se quapiam alia perniciali illitas, quas sæpius gestant per occasionem abigendi pecoris: hoc ceu ioco sæpe obuios feriunt homines, quos perditos volunt: tum etiam peccantes: nec equidem irriti, atque innoxio tactus: ut testatur sua confessione reliquerunt Franciscus Fellæus, & Margareta Warnea, b Mattheola Guilleræ, c & cuius modo memini Iacobeta Equina. Nisi si qui forte ab eorum iniuriis tuti sunt benignitate aliqua numinis singulari. Neque enim illis infinita semper est in omnes potestas: uti a Dæmone suo non semel inaudisse ferretulerunt Iana Granfanta, d & Catharina Russa, e. Equidem memini Asinariam Nanceia nam, cum me quæstore ad interrogata ex eloquiis testium responderet, ac de hoc præsertim rogaretur, indignabundam hæc esse locutam: Quam bene agitur vobiscum o iudices, quod nobis in vos nihil quicquam licet. Nā nulli sunt mortalium, quos tam lubenter insidiis nostris appetamus, qui sic gentem nostram omnibus poenis, suppliciisque prosequimini. Idem Iaque-lina Xaluetia, f sponte, nec quoquam ei interrogatione præeunte, recensuit: Hæc propter sortii-

a M. 1. 1. 1.
1. 1. 1. Cal. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
b R. 1. 1. 1.
Cal. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
c Pangeit
anno 1. 1. 1. 1. 1. 1.
d Gondau.
mon. 1. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
e Vellea a l
Mofellam.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.

f Buerri ad
querum. 1. 1.
Cal. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.

DÆMONOLATREIÆ SAC.

legii, qua pridem laborabat, suspitione in vincula coniecta, ac postmodum Iudicis pronuntiatione iis soluta fuerat: quod scilicet silentio pertinaci omnia quaestionum tormenta ferendo superasset. Hoc igitur secum sæpius animo voluens, prius quiescere non poterat, quā quaestorem, qui severitatem in illam tantam adhibuerat, aliquo damno afficeret (est enim hæc sagarum colluies, supra quam dici queat, proclivis ad vindictam) Dæmonem igitur suū ob-
rundere non cessabat, dum is eius odii explendi aliquam rationem & tutam, & facilem inveni-
ret. Sed is imbecillitatis suæ sibi ea in re cōseius, primum quidem negotium ex alia, atque alia difficultate trahere, & causas, ne id faceret, fingere. Verum cum Xaluetia efflagitandi finem non faceret, tandē pudens, ac dolens, quod contra quam ipse apud eam non semel prædicauerat, videret iamiam proditam iri suam illā imbecillitatem, atque impotentiam. Ista certe mea Xaluetia (inquit) pessime semper habuit illorum carnisficum effrenata in vos saevitia, pridemque, & sæpe de ea vindicanda fui animus: sed omnes conatus mei (ut ingenue fatear) in nihilū recidere: quod illi in eius sint præsidio ac tutela, qui solus inceptis meis ob-
sistere potest. Sed faxo, ut tantam suam rabiem in commune saltem luant, dum hæc, atque illæ sara-cultaque, quantum possum tempestate percel-
lo, ac

lo, ac proterō. Huic est non absimile illud Nico-
lææ Moreliæ, a quæ recensuit Dæmonibus infi-
tam, atque iniustum esse præcipue eorum odiū,
qui leges exercent in veneticos: frustra tamē ad
vindictam quicquam aduersus illos tentari, at-
que incipi. Ecce ut Deus sartam, testamque præ-
stat auctoritatem iis, quibus in terris suum de-
mandavit imperium: quosq; ob id diserte no-
minis sui prærogativa, atque honore imperti-
uit, Deos uti se appellans. b Nimirum ut sint sa-
cro sancti, ac ne ipsis quidem sagarum ob mune-
ris, officinque sui causam sortilegiis violabiles.
Imo nec Dæmonum ipsorum præceptis, vel
minimum obnoxii, etiamsi suam illis fidē ac-
te labe ista aspersi obstrinxerint. Nam hoc sor-
tilegis magistratus sanctitatem præstare, tanti-
sperdum in eo sunt, ut quiescant ab aliquo im-
portunissimis eiusmodi Magistrellorum suorū
querelis, atq; instigationibus, memoravit De-
siderius Financius, c Inquiens eum, cui se addi-
xerat, toto tēpore, quo magister municipii ex-
stitit, se non esse visum: cum ceteroquin di-
ligentissimum ad quamcumque occasionem
monitorem antea habuisset. Capessat igitur cō-
fidenter magistratus, quæ sui sunt officii, agno-
scatque se ei vocationi seruire, in qua Deū pro-
pugnatores passionum, defensoremq; sit sem-
per habiturus. Simili sanctitatis causa, atq; oc-
casionē Marcus refert apud Psellum, Dæmonē

a Sarra, p.
Cal. Fulv.
1587.

b Psal. 99.

c Sandenda
1. p. 111. id
Julian. 1111.

DE DÆMONOLATREIÆ SAG.

sum in diebus crucifixionis, ac resurrectionis nihil insonuisse, etiam si id ab eo obnixè contenderet. Atque hæc venenorum tantum, quæ sortilegis administrat Dæmones, sic innoxia vis est illis, quos modo dixi, iudicibus: Nā si quæ præterea sua manu legunt, ac miscent, dubium nō est, quin ea omnes æque lædant, insitumque virus in quosvis pari virtute exserant, ac distinguat. Sortilegos vero suas præterea officinas habere refertissimas bestiolis, plantis, ac metallis, quæ natura præsentī aliquo veneno instruxit, ipsa experientia sæpius cōprobavit. Atq. adco- tā multis, variisq; vt tot recenseri possint, quot apud Homerum Agamæda cognovisse dicitur:

Ἡ τὴν φάρμακον δίδωσιν ἅντ' ἐν τοῖς ποσσὶν ἔχουσιν.

Assid. 6. Nam disciplina, & tyrocinium sub eodem præceptore illis est, qui nihil corū ignorat, quæ ad hominum perniciem valēt. Sed hæc in gremio naturæ latere malo, quam me nomenclatore in cuiusquam venire notitiam. Quæ me etiā causa semper impulit, vt quoties ea in reorū quæstionibus scripta reperirem, omnino inducenda censerem: Saltem commonefacerem, addita e regione *ἡσυχία*, vt ab ætuario, dum is quæstiones illas medio foro recitat, prætermittetetur. Sic enim sunt in Lotharingia rerum capitaliū iudicia, vt imperitæ atque adeo armatæ multitudinis suffragiis, cum summa ditione, ac citra prouocationem in reū in publico expositū red- dantur:

LIBER I.

dantur: ex Nanceiani tamen duumviratus sen- tentia, ad quæ de tota re prius referri oportuit. Atque vtinam ne tam multis nunc innotescerent. Verum hoc ita more hominum euenit, vt quæclam magis esse expedit, ea in lucem au- dacius protumpant: Et est istiusmodi rerū me- moria diuturnior, sæpe quoque iucundior, quā earum, quæ ex vñ sunt mortalium. Hoc modo, tunisilla etiam, quibus Circe, & Medea toxica sua contundebant, in Selenæ monte multis post ætatibus, cum admiratione visa scripsit Scholiastes Theocriti. Quid vero, si ipsa venena, vel etiam eorum conficiendorum artes, & præ- cepta monumento aliquo exarata reperissent, facturos fuisse putamus, qui sic sola instrumen- ta in pretio aliquo quasi Episteti fictilem lucra- nam habuerunt?

Vngue suo Magico impune sagas manus, seque adeo totas illinere: quo tamē, si cuiusquam ve- stem vel extremam attigerint, id illis continuo mortiferum sit futurum, si modo laedendi est a- nimus. Nam aliter eum contactum innoxium esse, atque expertem iniuria.

CAPIT. III.

Infidiosissima est alia spargendi veneni ratio: cum manus eo illitas, ceu demulcendo sum- mis etiam vestibus admovent: Nam vix est, vitæ cauendo effugere queas, quod habeat ea

DE DÆMONOLATREIÆ SAG.

res speciem beneuolentię potius quam iniurię.
Et tamen præsentissimum, id est, corpori vene-
num, uti ipsa sæpe experientia manifestū fecit.
Quod vel ex eo maiorem admirationem habet
quia nuda manus impune, ac sine ulla noxa
imbibit, quod sic virus habet per conduplicata
etiam vestimenta penetrabile. Quod enim di-
cas repetitū qui pestis veluti fomitem in alios
transmittat, ipsi alioquin ab ea tuti, atque illæsi:
hoc non habet eandem rationem. Nā eiusmodi
Sagarum contactus (ut alibi dicitur) iis tā-
tum noxius est & lethalis, quos iniuria affectos
volunt: morbi autem pestilentis contagio, etiā
in eos manat, quos minime velis. Quę res me
impellit, ut credam hic Dæmonis latenti mini-
sterio atque opera aliquid fieri, quod non appa-
reat, sed intus tantum grassetur: vñctionemque
illam exteriorem symbolum solum esse eius
conscientiæ, quā ad tam nefarium facinus mi-
feri illi eius ductu ac consilio afferunt. Siquidē
experientia deprehensum habemus, sine noxa il-
lam & gestari, & attrectari a quouis posse, post-
quam in vincula coniecti sortilegi, societatem
Dæmoni suo renuntiauerunt: uti vsuuenit cum
refertas iis pyxides inter lectōrum, quibus earū
perquirendarum cura demandata est, manus
agnoscunt. Quod non ita pridem Fressenii (qui
pagus est in Germania dittonis Lotharingicę)
euenit. Cum enim ibi Maria Alberta, & Ca-
tharina

a. 17. 27.
hinc in hinc.

a. 17. 27.
hinc in hinc.

LIBER III.

tharina Præuotia^a iam iam vñfectioni damnan-
dæ rogantur, mala sua venena, si quę forte
domi reliquissent, indicare: ne cui illis vita de-
functis, fraudi esse possent: idque statim fecit:
allatę sunt a perquisitoribus olle duę si-
stiles, in quibus inisset bitumen luteis, albisque
guttis intermixtum, ac metalli micis varie lu-
cidū. Quod & ibidem. Keluers Otilla, b Yzaria
Anguel, cæcæque sagę multis aliis in locis
facturasse repertiuntur. Porro ne quis putet eas sic
illas indicare, dum quæstoribus suis placere stu-
dent, ac quę in alios, eosque non illaudatos fa-
milie vsus vnguenta aliquando cōparauerunt,
ea pristini modi malis venenis illos astute o-
stendere: non ita res est, multa que concurrunt,
quę nihil hic fingi aut simulari manifeste ar-
guunt. Nam primum, si in ignem mittantur,
fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, atque
emittere queat: uti obseruatum reliquit Iana Mi-
chaelia, d Tum visę, quę statim ac secis illinē-
di ac persfricandi potestatem a Iudice accepis-
sent, momento suum effuerunt, ac dispare-
rent: uti de Pamphyle sua recitat Lucius: e quę,
inquit, indidem in se ingesto tali vngue, iam
sui periclitabunda paulatim terra resulsit,
ac mox in altum sublimata forinsecus totis alis
euolauit. Et omnino de vnguinis istius Magici
vsu, facultate, ac viribus conueniunt quotquot

a. hinc in hinc.

b. 1. Id. An.
c. 7. Id. An.
d. 1. Id. An.

d. In agro St.
uensi 4. No-
uemb. 1598

c. Apud A-
pulenti lib.
p. de Asi-
ant.

44 DÆMONOLATREIÆ SAG.

hactenus etiam diuersi, super ea re sunt interro-
gati fortilegi. Imo & colorem etiā studiose desi-
gnant, quo fides magis sit non esse somnium,
sed rem oculis ipsis visā, ac perceptā. Ioan-
na Gallæ^a refert præbiri sibi a Demone quer-
cinis frondibus obuolutum, fuisseque albidū
coloris: se etiam eo vt plerumque delibatas
manus habuisse, ne ad vllam occasionem dees-
set nocendi materia, atque instrumentum. Ale-
xiæ Drigeæ^b consentiens est huic oratio, nisi
quod colorem ait illi fuisse subruffum: eoq; cū
impellente Dæmone maritum vna concum-
bentem, ac somnum capientem ille uisset, non
multo post in summa miseria, ac membrorum
conflictatione decessisse.

Dæmones suis cum primum eos adiunguntur, pecu-
nias conferro, qua post sublatiis prastigiis firmis,
testa, folia, aliæque id genus quisquilia esse re-
periantur. Cur veras largiri nequeant, cum
tamen eorum, quæ terra abditæ latent, thesau-
rorum, custodes, asseruatoresque esse dicantur.

CAPVT IIII.

^a Grego. Co-
drinus in ad-
ditionib. ad
Zenarum, in
vota Anastæ
si Dicari.
M

Itum, cū credatur Dæmones maximos
quosque thesauros, qui defossi, ac recon-
diti latent, asseruare, atque in potestate sua ha-
bere, tamen nihil vnquam illorum depromere
posse, quotam sæpe iactatam apud suos muni-
ficentiam,

DALIBERATIONE

ficentiam, liberalitatem, re vel minimum com-
probent: Aut si quid certe depromunt, ac vere
ostendant, non hoc agunt, quo eius fruendi po-
testatem vllam faciant: sed magis, vt tali veluti
esca illectos, ludificatosque homines perdant,
ac ad exitum, interitumque adducantur: vti
Norimbergensi cuidam accidisse Anno 1530:
narravit Melächthon in progymnasmatibus Phy-
sics, ^a Ei Dæmon, inquit, locum indicauerat, v-
bi thesaurum ingentem pridem obrutum esse
aiebat. Hunc igitur gazis inhians ille propere a-
perit. Ostendit se primum fornix, ac sub eo ca-
pta ab excubante nigro cane asseruat, aquam dū
rapturus fornix penitus subit, eius ruina mo-
mento oppressus interiit. Quo viso, qui eius in-
cepti spectator, ac testis fuerat, ex eius familia-
ribus quidam, tanti periculi metu consternatus
ausugit, ac rem omnem sicuti eam ipse viderat,
in vulgus disseminauit. En, vt præsentium etiā
opum participem illum Dæmon facere nolu-
it, quem tamen earum spe certa, atque indubitata
iactauerat. Quæ aliorum etiam Dæmonū pri-
dem fraus fuit, & malitia, quemadmodum se-
pissime experientia est comprobatum. Et certe
id parsimonia, ac retinendæ rei, cuius alioqui
nihil indigent, studio ab eis fieri, stultum sit ere-
dere: sed potius sic esse hominibus immensa
Dei bonitate, ac prouidentia consultum, ne si
veras illi largirentur opes, nullius iā tuta esset a

DE DAMONOLATREIÆ SAG.

tantis illecebris integritas semelque compara-
tae ad omnem nequitiam, flagitiumque mate-
riam suppeditarent. Vt Thales^a dicit illas *φύ-
λας* *εἰς* *τὴν* *ἀνθρώπων* *ψυχὴν* *εἰσέρχονται*. Ergo (vt inquit Pse-
lus^b) nihil eorum quæ promittunt, ex se trade-
re possunt: sed visu tantum quædam inania
suis cultoribus offerunt, varia prorsus, & instā-
bilia. Scænel Alimentaria recepta dono a Dæ-
mone, vt sibi videbatur, pecunia, gessiens do-
mum prope rediit, eam vt numeraret: sed ex-
cussio fœco nihil nisi testas, ac carbones ieperit.
Catharina Merensis, a suocerdote Claudia Mo-
telia, & Benedictus Drigeus, s. Dominica Petro-
nina, ac plerique alii, arborum folia, Ioanna
a Ianno, g. cum numerum aurea charta con-
uolutum in via reperisset, vt Damon euentu-
rum prædixerat, atque cum marito cupide o-
stentaret: aduertit tandem nō sine pudore, pro-
puro nactam se calculeum ferrugineum, qui et-
iam contactu primo facile in frusta dissiliret.
Vna Catharina Ruffa, h. inter omnes quorum
quæstiones capitales in manus meas venire co-
gnoscit, nummos tres se semel sine fraude ab eo
recepisse. Non satis esse Damonibus diserta verborum stipu-
latione obligatos, nexosque homines habere: sed
illis præterea notas vnguib. suis inscribere, quæ
seruitutem, in quam abduxerunt perpetuo so-
stantur. Quæ sapientia corporis parte fiat inscri-
ptio:

LIBER I. 17

prio: utque sensu penitus illam orbent, ac do-
stituant.

CAPVT V.

Dominorum in seruos importuna multis
modis olim fuisse fertur crudelitas, & sæ-
uitia: sed in hoc maxime intolerabilis, quod no-
tis eos compungendos curabant, vt haberent
quod fugam, si inquam se forte darent, comita-
retur, ac deprehensioni magis obnoxios redde-
ret. His adeo barbaræ, atque inhumanæ serui-
tutis veluti tesseres inuictos, ac insignitos etiam
num hodie habet Diabolus, quos recens sibi
addixit, præcipueq. (aiunt nonnulli) ea in par-
te corporis, quæ a sacrorum Antistite in die cui-
usque initiali chrismate fuit delibuta: vt fures
abacti pecoris signa suis impressis immutare so-
lent: Quæ ratio sicuti parum probabilis mihi
videtur (nam & ea quæ Antistes nihil attigit,
sepius vnguib. suis fœdant, atque inquinant
quemadmodum post dicitur) ita non facile eo-
rum sententiæ accesserim, qui negant abolen-
dis baptismi monumētis, notas eiusmodi quasi
contrarium symbolum adhiberi: frustra enim
(inquiunt) expungi e corpore ista character ten-
tatur, qui penitus hæret in anima: cum eadem
ratione superfluum dici possit in baptismo a-
quam corpori superiniecere, quæ tamen animi
lues interior clui denotatur. Certe vt vt res sit
iam nihil ea dubitationis habere potest: post

20 DÆMONOLATREIÆ SAG.

neca Mugeta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam villam elicere, atque exprimere potuit: cum rursus locum maculæ proximum leniter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, largus et uor sese inde effudit. Quæ autem tanti stuporis causa esse queat, non admodum anxie erit ei quærendum, qui ipse secum reputauerit, quemadmodum nihil unquam homini a Dæmone nisi mortiferum, atque exitiale accidere possit. Nam equidē longe a vero aberrare mihi videntur, qui sic a naturalibus causis eius rei rationem arcessunt; Corpora quæ sibi Dæmones excitant, plusquā glaciali rigore frigore: Vulgo autem ea orbari sensu, atque obstupefcere, quibus extreme frigida admoventur, vel circumfunduntur, vti hyeme summa torpere, languereque magis solemus: & ætate iam affecta, quæ mortis veluti rudimentum quoddam est, sunt autem mortui ad eo insigniter frigidi) inquit Plutarchus (A vt aciem nouacula si quis tentet admoovere, propter incomparabilem rigorem obrundat) sensus omnes sunt tardiores, atque hebetiores.

adul. Aqua
an ignis
vulnus.

b Virgil.
Æneid.

sed enim gelidus tardant senectus.
Sanguis hebet, frigidusq; effusa in corpore viri. b
Et in ipsis quoque animantium corporibus, quæ partes minimum caloris habent, sensu minus pollent: qualia sunt pili, ossa, dentes, aliaque id genus, quæ (vt inquit apud Macrobiū Dis-
rius a)

LIBER XI 21

rius a) effectui animæ sensum ministrantis sunt penetrabilia. Nam talis vtiq; censeri nequit, qui membris animalium vna cum vulnere stupor a Dæmonibus infigitur. Primum, quod si quis manum admoueat, nihil ipse tactu distinguat, aut vlla qualitate immutatum reperiat. Deinde, quod causis quæ in se efficientiam naturalem cohibent, sublatis, maximeque, si quæ extrinsecus accedunt, effectus quoque cessare oporteat. At sic est is, de quo loquimur, Dæmonum contactus, vt inducta ab eo sensus alienatio semper duret; quoque longius a sua causa abest eo magis conualecat. Tum sagarū manus ad eandem perniciem a Dæmonibus instruat, sepe tepentes sunt, & eiusmodi rigoris expertes: apprehensa tamen intermediis etiā vilihus membra, perpetuo hoc torpore debilitant, vti experientia ipsa non semel comprobauit. Denique desloratæ, ac delibatae tantum cutis vitium (vt chirurgorum verbis utar) in sola cute, nisi quid aliud est, consistit, nec alius progreditur. Leuissima autem eiusmodi laceratione, quicquid subest, vel quantum longissima cicula penetrare potest, sensu orbatur, atq; exhaustur. Omnino igitur causam aliunde esse oportet, quam ab eiusmodi frigore; quantumuis duro, atque acerbis. Cuius generis etiam illud esse puto, quod Meteorologi quidam, percussa, afflataue fulmine animalium membra,

a Lib. 7.
Saturn. 9.

22 DÆMONOLATREIÆ SAC.

perpetuum ex sanguine, ac torpida fieri prout.
Nam fulminis contra ignea natura est, multo-
rumq; id sepe incendiorum causa exstitit, quæ
admodum pluribus ostendit Seneca^a in qua-
stionibus naturalibus. Hoc igitur, quod iam no-
bis dictum est, identidem inculcare convenit:
in satana nocendi, perdendique vim occultam
esse, ac nullis naturæ legibus adstricta: otiose
que illos agere, qui quæ is facit, ad certā aliquā
naturæ rationem exquirunt: quasi non illi sit
potius perpetuum cum natura dissidium, ac
contentio. Et id quidem ab hoc vno exemplo
(quod superioribus quasi corollarium accedet)
fidem vel locupletissimā sibi vindicare potest,
quod nunc nuper, dum in Sanmardano nostro
rusticonæ mulieris, quæ tum sorte fortilegi cō-
perta fuerat, marito inaudiui. Pridem quidem
se eam de mala aliqua artem suspectam habu-
isse, vel inde maxime, quod singulis, quæ Vene-
ris diem proxime antecessissent, noctibus, cum
accubaret glaciæ instar rigentem semper sensis-
set. Id enim tempus fere est in Lotharingia (vbi a
nobis paulo ante dictum est) quo sagæ dimisso
conuentu, a Magistrellis suis digredi solent.) Nā
& eiusmodi rigorem ex illorum recenti conta-
ctu eas contrahere, ac aliquantisper retinere
posse non est vti que dictu incredibile, atque ab-
surdum. Quæ autem ratione alia, quam quæ
modo dicta est haud facile est coniectari.

Dæmo-

LIBER I.

*Dæmones cum hominibus concumbere: sed frigi-
do, inincundo, irrito, atq; effecto coitu: matri-
moniaque nihilominus frequentare: Zelotypiā
etiam fingere, atque assimulare.*

CAPITULUM VI.

Absurdum est (inquit Plutarchus in Numa,
contra receptam ab Ægyptiis sententiam
disputans) credere Dæmones humana forma.
ac venustate captos, libidinosæ voluptatis villā
cū homine cōsuetudinē habere. Omnino enim
natura eos stimulos adhibuit ad sobolem, pro-
pagationēque, cuius nihil indigent Dæmones,
vt qui certo, stabiliq; numero ab initio creati.
Tum ad hominis tam admirabilem fabricam,
nulla vt succedat, cōcurrere necesse est. Primū
enim esse convenit specierum *αὐτῶν, καὶ οὐκ ἑ-
στῶν, ὅτι nulla esse pōt Dæmoni cū homine: adeo
natura inter se dissidēt mortale, immortale: cor-
poreum, incorporeū: sensus particeps, sensus
expers: & si quæ sunt magis pugnantia, atque
contraria. Quæ quomodo inter se iungi, ac co-
pulari queant, non video: tantum abest vt inde
oriri quicquam possē purem perfectum, atque
absolutum. Siquidem proportionem semper a-
liquam esse oportet eius, quod agit ad id, quod
patitur, extremaque medio aliquo coniungi, vt
inde effectus aliquis consequatur. Denique si si-
mile a simili generatur, quale id, quæso iam esse*

a Lactantius
lib. 1. de fal-
sa relig.
Cap. 3.

24. DÆMONOLATREIÆ. SAG.

poterit, quod ex tā diuersis, dissimilibusq; natu-
tis coalescet, atque orietur? At dices, scio, Dæ-
mones, cum se ad id opificium comparant: in
corpus aliquod indui, quod ab illis velut anima-
rum humani speciem, vim, ac naturam habeat
(siquidē homo spiritu, & corpore continetur).
Esto corpore aliquo se induant, nam in eo tecū
mihi cōuenire libet: puto id vel hominis defun-
cti cadauer erit, vel ex concretis densatisque va-
poribus moles aliqua. Nā his fere duobus mo-
dis illos se nobis vidēdos, exhibere memini me
alibi dicere. Quid obsecro absurdius, incredibi-
liusque dici, aut fingi potest, quam quod vitæ a-
nimalis sit expers, id ad eam alteri impertiendā
vim, ac facultatem aliquam habere? Nam certe
secundum naturam, cuius propria est hæc mo-
litiō, nisi viuentis genitale nullum semen esse
potest: quicquid Petrus Paludanus, & Martinus
Arelatensis dixerint, Dæmones, cum ad eā rem
se parant, e mortuorum hominum cadauerib.
semen veluti emulgere. Nam tam ridiculum
est hoc, quam quod prouerbio vsurpatur: Ab
asino mortuo crepitum. Iam si ex densatis, co-
alitisq; vaporibus, quod Diuo Basilio, aliisque
multis placuit, nihilo certe felicius procedet ne-
gotium, nec erit res ea factu, quam quæ modo
dicta est, procliuior. Nam si sola ignea natura,
(vt ait Cicero)^b vim habet in se vitale per
omnem mundum pertinentem, sine qua nulla
sit

^a In 10. Esai.

^b 17. Lib. de
nat. Deor.

LIBER I.

25

sit procreandi facultas, nulla gignendi causa:
si, vt inquit Plutarchus, ^a nulla est ratio, ob quā
patriæ, & aspera montium saxa fecunditatis
damnentur, quam quod ignis in totum nihil
habent, aut si quid habent, id oppido, quam
exiguū est: quæ quæso vitæ semina, quæ na-
scendi principia ab eiusmodi nebuloso parente
expectāda sunt, qui ipse nullo editus patre ni-
hil in se habet caloris, quod generando infun-
dat, ac communicet. Nam certe & hoc omnes
vno ore loquuntur, quæ Dæmoni corporis sui
copiā faciunt, Sagæ (faciunt autem omnes vbi
se illi addixerunt, estque hoc quasi primum pi-
gnus initi cum illo fœderis) se illius semine, si
quod effundit, in tantum frigido contamina-
ri, vt eo admissio totæ statim horrore dissiliant.
Marci apud Plëllum ^b eadem oratio est. Si quod
(inquit) excrementum sentiuntur emittere, id
vt corpus vnde manat, sic calore est destitutū,
vt eo nihil ad procreationem æque inhabile,
ineptumque esse possit. Cui rei & ipsa aditipu-
latur experientia, ne hic per omnia rationum
momenta decurrā, quæ vulgo in hanc sentē-
tiam asserri solent. Refert Alexander ab Alexā-
dro, caudisse se a quodam familiari suo, illi ami-
ci paulo ante defuncti imaginem (credibile est
eam fuisse illudētis Dæmonis spectrū aliquod)
summo pallore, ac macie ad se accessisse, ac co-
natum esse. vna secū illo in lecto collocare: sed

^a In lib. A.
qua am ignis
sit vitæ.

^b In libro De
Dæmonibus

^c Lib. 1. Co-
n. a. d. et. u.
Cap. 2.

26 DÆMONOLATREIÆ SAG.

cum contraluſtando id facere fuiſſet impedi-
tus, pedem tamen intuliſſe vique adeo gelidū,
ac rigentem, vt nulla glaciis illius frigori com-
parari poſſet. Refert & alicubi Cardanus non
abſimilem huic narrationem de quodā æquali
ſuo, qui in cubiculo, quod pridem erat Dæmo-
num occuſationibus infame noctu decumbēs
frigida manus palpum ſenſiſſet. Ad domeſtica
redeo. Poſetæ Eſſelinæ Leherii,^a ob ſortilegiū
damnata, cōſentanea eſt ſuperioribus agnitio:
Dæmonis ſui manum, ſi quando (vt amatores
ſolent) in ſinum immitteret, ſemper ſenſiſſe
marmoris inſtar duram, ac rigentem. Addunt
& Auetroes, Albertus, compluresque alii pro-
digioſe iſtiusmodi generationis modum ter-
tium ſuperioribus duobus forte credibiliorem,
ac probabiliorem. Dæmones ſcilicet id ſemen
incubos immittere, quod ante ſuccubi exceper-
rūt: qui modus recte ex eo defendi poſſit, quod
breui tantum intermiſſæ patratiōis momen-
to a naturali, & conſueto hominum diſtet. Cui
etiam vitio facile occurrant ea, quam maximā
habent Dæmones in rebus conſeruandis, ac ab
interitu ſuo defendendis, dexteritate. Hic igitur
ſiue vir incubet, ſiue ſuccubet ſcēmina, liberum
in vtroque naturæ debet eſſe officium, nihilq;
omnino intercedere, quod id vel minimū mo-
retur, atque impediāt. Si pudor, metus, horror,
ſenſusque aliquis actior ingruit, illicet ad irritū
redeunt

^a Prid. No-
ras Aprilis
1581.

L I B E R I. 27

redeunt omnia e lumbis, effoetaque prorsus ſit
natura. Ob idque etiam ſæpe ipſa ſibi amoris
proxenetas, libidiniſq; fomenta adhibet, qui-
bus veluti calcaribus ad rei Veneræ patratiō-
nem concitetur. At hoc qui nobis iſtos concu-
bitus, ſuccubitusque Dæmonum memorant v-
no ore loquuntur omnes, nihil iis frigidius, in-
gratiusque quicquam fingi aut dici poſſe. Pe-
tronius Armentarius,^a membra ſibi omnia ſta-
tim, atque Abrahæ ſuam complectebatur,
diriguiſſe. Hennezelius,^b quaſi in frigida op-
pletam ſpecum immiſiſſet, re imperfecta Scu-
arzebourg ſuam (erant vero hæc ſuccubarum
nomina) reliquiſſe ſe prodiderunt. Sagæ quoq;
omnes perhibent, ſic Dæmonibus ſuis compa-
rata eſſe, quæ putantur vitilia, vt ſine ſenſu ma-
ximo doloris præ vaſtitate, rigoreq; nimio ad-
mitti non poſſint. Alexia Drigea^c recensuit Dæ-
moni ſuo penem, cum ſutrigebat tantum ſem-
per exiſtiſſe, quanti eſſent ſubices focarii, quos
tum forte præſentes digito demonſtrabat: lero-
to, ac coleis nullis inde pendentiſus. Claudia
Fellæa,^d expertam eſſe ſe ſæpius inſtar fuſi in
ſtātam vaſtatem turgentis, vt ſine magno do-
lore cōtineri a quantumvis capace muliere nō
poſſet. Cui aſtipulatur & illud Nicolæa More-
liæ e conquerentis ſibi, quoties a tam miſero
conubitu diſcedebat, decumbendum perinde
fuiſſe, ac ſi diutina aliqua, ac vehementi exagi-

^a De hemil
b Vergauil-
la Menſe Iu-
lio. 1586.

^c Horacur
4. Id. Nou.
1586.

^d Max. di,
5. Id. Nou.
1586.

^e Serra 14
Caſend. Feb.
1577.

30 DÆMONOLATREIÆ SAG.

guram iam sunt consecuta: scilicet circiter quadragessimum quintum ^a a conceptione diem. Inspirauit (ait Moses ^b) in faciem eius spiraculū vitæ, id est, (vt interpretatur Iosephus ^c) spiritum immisit in hominem, ex fermentata humo ante a se informatum. Neque equidem, vt is ad posteros, ceu ex scaturigine solent rivuli, perpetua serie dimanaret. Quod quidam non pœnitendæ eruditionis vir, forte hac de re cum eo sermones conferenti mihi persuadere conatus est, ex illis quæ præcedunt, verbis: CRESCITE ET MVLTIPPLICAMINI. Nā ista animorum ex animis propagatio neutiquā ipsorum, quæ tamen certa indubitataque est, immortalitati cōuenire potest: quod quicquid ab alio principium, causamque habet, id suum etiam finem, exitumque aliquando sit habiturum. Longe sapientius Ellæi, d qui animos ex æthere subtilissimo in corpora, ceu carceres illecebra quadam naturalis tractos commeari dixerunt. Et certe in hoc eorum sententia præuallere debet, vt qui a prima etate libris sacris, prophetarumque effatis assidue incumbentes Moisaicæ historiæ sensum, longe aliis melius callere potuerunt. Quibus quoque in hoc non assentiri pudor nobis sit maximus, qui habuerint alienissimos, etiam ab omni veri Dei cultu homines suæ sententiæ astipulatores. Equibus iā audiamus Porphyrium, ^e pertinacissimum etiā hostem

^a Apud Ioseph. de bell. Iud. lib. 1. c. 10.

^e In lib. De abstinentia Antig.

LIBER I 31

hostem Christiani nominis de ea re loquentē. Certa est, inquit, Ellæorum religioni, Philosophiæque deditissimorum hominum sententia, animas immortales existere, atque ab æthere tenuissimo descendētes corporib. applicari. ^a id est, impetu, & instinctu naturali tractas ad corpora. Quæ quidem non recensentis tantum: sed probantis, laudantisque aliorum placita, ac decreta oratio est. Proclus ² quoque, qui post Porphyrium secundus contra Christianos suis Epicheirematibus adeo infeste latrauit, istā animorum in humana corpora e superis locis migrationem, ex eaque adeo insignem in alias conditiones mutationem ita describit: Descensus animæ in corpus seiunxit quidem illam a diuinis animis, a quibus intelligentia, potestate, ac puritate implebatur: coniunxit vero generationi, naturæ, materialibusque rebus, a quib. obliuione, errore, & ignorantia est imbuta. Vnde apparet mentem diuinitus accedere, nō parentum semine infundi, ac communicari. Quæ de Aristotelis ^b doctrina fuit, dum inquit mentem substantiam quandam esse, quæ aliunde aduenire videtur, ac non interire, id est, (vt ex amplioribus Lactantii verbis magis apertum reddam) quæ sentienti tantisper dum ipsa viuunt, atque alitur, coniuncta est: Sic enim in libro septimo de Institutione diuina aduersus gentes loquitur: Non idem mens est, & anima. Ex quo

^a In lib. De anim. & Damone.

^b In lib. de anim. Cap. 4.

30 DÆMONOLATREIÆ SAC.

igitur tempore spirandi facultatem accepit, id est, ut ego interpretor, animali facultati adiuncta est, cum eadem vsque ad vltimum durat, donec emissā corporis claustro, ad suam sedem reuolet. At huius argumenti pondus eleuet forsā aliquis, inquiens ex stupris, incestibus, adulteriis, nefandisque aliis amoribus nasci infantes. Neque tamen hoc cuiquam absurdum videri, quod Deus illis vt aliis, qui ex legitimis nuptiis eduntur, mentem diuinitus infundat: aut Deum idcirco istiusmodi flagitiorum, libidinumque comitem atque administrum inclamare. Et certe multū interest serueturne is quē Deus constituit ab initio, naturæ ordo, & series: an præter ipsum, ac potius in eius contumeliā, ludibriumq. tentetur aliquid, atque inceptetur. Edictum de propagatione humanæ summi, perpetuumque hoc primū fuit, CRESCITE, ET MULTIPLICAMINI. Directum est, ac simplex. Ac quemadmodum Iuliusconsultis directa in testamentis dicuntur, quæ recta a testatore in eum, de quo agitur, nulla alterius opera interposita, & vt vulgus loquitur immediate trāseunt, ita ad homines ab hominib. hoc recta trāsit, nulla eius opificii societate cum Dæmonib. cōmunicanda. Deus (inquit P. Lombardus^a) non incongrue humanæ conditionis modum, quem a principio instituit. licet peccata hominum intercesserint, sine immutatione conseruat.

^a Lib. vi. sen.
v. 10. Disput.
8.

LIBER I.

uat. Ex altitudine iudiciorum eius hæc sunt. ^a Nam & Abrahamus bex Agare Ægyptia, sic volente Deo, Ismaelem multarum gentium patrem: & Lothus eius nepos adoptiuus, (ex filiarum incestuoso concubitu Moabum, & Ammanum, vnde duxere originem Cœlesyriæ adeo numerosi populi sustulerunt. Verum nō eadem ratione censerī debet, si quis semen suum Molochō dederit, aliterque eo vsus sit, atque edicti illius perpetui fert sententia, ordo postulat, exigit vsus, atque necessitas. Et certe ne ipsi quidē Ethnicorum Philosophi probauerunt poetarū in hoc licentiam: quod Deorum amores, matrimonia, libidines, adulteria in scenā producerent, Homerumque ob id e sua republica eiecit Plato: simili exemplo, quo cum Athenienses iudicio insanum pronuntiauerunt, quia (inquit Cornelius Nepos^d) Deos cum hominibus beligerare descripsisset. Quod & fusius exagitaui Serapion in Panegyrico. e Quo magis mirum videri possit, tam multos Christiani nominis auctores, in ea opinione hætere, sententiamque in hoc suam mordicus etiam tueri, ac defendere. Nam & Iornandes Gothorum imperante Iuliano Episcopus, in eo libro, quem de Getharum origine scripsit, non dubitauit referre, fuisse in Scythia magis mulieres, patrio sermone Aliorum nas nuncupatas, quæ a Filio eo Gothorū regē in vltimas solitudines adduxit, atq.

^a R. m. 2.
b. y. n. e. 16.
v. 10.
c. Gene. cap.
19. ver. 27. 38

^d In Epist.
quem ad S.
luf. præmi-
sit Daretis,
h. Roria.
e S. i. d. 1.

34 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ibi ab immundis spiritibus compressæ terrores,
ac feroces homunculos edidissent, unde suam
Hunni duxissent originem. Et Guilielmus Pa-
risiensis, Thomas Brabantinus, Vincentius,
Hector Boetius, Ioannes Nider, atque alii ead-
em de Cypri incolis, Hellequinis, Vrsinis, ac
Merlino Anglo confidentius narrauerunt, quæ
pateretur Ecclesiasticæ historiæ fides atque au-
thoritas. Suam post Lactantium (cuius tamen
pridem error in hoc damnatus est) ex eo de-
fendentes sententiam, quod in Genesi flegit-
tur hominum filias suis complexibus filios Dei
suscepisse. In quo quam longe rem a veritate
sua detorqueat satis in eum locum interpretes
inducunt, inquentes, filios Dei non natura, ac
generatione illis dici: sed peculiari quadam be-
neficientia, quæ præter ceteros Deus illos com-
plexus est, ac tanquam vnice caros in familiam
suam cooprauit: quales fuerunt filii Seth. Quæ-
admodum filia hominum contra appellan-
tur, quæ nihil in se commendabilius habent,
quæque ab homine sunt natæ, & progenite, qua-
les fuerunt filia Caim. Et equidem D. Augusti-
nus iocum illum enarrans, nihil tale commi-
niscitur, licet eum non fugerint, quæ de incu-
bis, succubisque prisca narravit gentilitas, ac
præterea alibi disertè pronuntiauerit, non esse
fabulosum, quod aiunt Dæmones cum homi-
nibus concumbere. Quod & ego pro vero habẽ-
dum

De uni.
uersali bono.
c. Lib. 2. c. 30
d. Lib. 2.
e. Lib. 5. fol.
De malef.
cap. 10.

f. Lib. 22. de
orig. erroru.
g. Cap. 6.

h. Rab. Da-
uid Kimbi.
D. Tho. Tho-
mas. & Ar-
chid. Anti-
e. he.
i. Bartholæ-
mus. Voss-
ius. Mercurius in
Phras. Diuini-
na Script.
k. Cap. 25. lib.
25. De ciuit.
Dei.
l. Cap. 23. lib.
1. De ciuit.
Dei.

LIBER I. 35

dum censeo: sed non ea causa id fieri, quo inde
sobolem tollant, vel voluptatem aliquam capi-
ant afferantque (matrimonium, inquit Plinius,
inter Deos credi, tantoque æuo ex iis nemine
nasci, puerilium prope deliramentorum est.)
Verum potius ut tali stupri consuetudine eos,
quos semel illaqueauerunt, in flagitia magis,
magisque ingurgitent. Inde ridicula illa, quod
& redamari, atque in amoris propensione (si
Diis placet) sibi responderi volunt. Imo & ma-
trimonia, ut alibi dicitur, iungere, ac frequen-
tare, non minore equidem vel moechi, vel ri-
tualis impatientia, quam inter homines esse co-
suevit. Recitat Nicolæa Morelia, cum ea iam
ætate esset, quæ solent a prociis ambiri virgines:
ob idque frequentes apud se ii adessent, sæpe
hoc in ipsam durissimis verberibus Magistellum
suum animaduertisse, quod illos intromitteret:
ac præterea interminatum fuisse grauiora, ni in
posterum abstineret. Et in sabbatariis conuen-
tibus maleficorum nefas est (ut plerique omnes
recensent) eam quam sibi alius matrimonio iū-
xerit, attingere, aut etiã probri sollicitare: Ad eo-
versute simulato amoris Zelotypiam præten-
dunt. In quam etiam sententiã refert Erasimus,
oppidum fuisse in Heluetia Schiltach nomi-
ne, quod malus Dæmon totum exussisse cre-
debatur: non aliam ob causam, quam quia cau-
ponis (cuius etiam ædibus flammæ initium

a. Turquar.
Hexam. dia-
log. 3.
b. Lib. 21. c. 27

c. Cap. 22.
lib. 22.

d. Serra. 27.
Cal. Feb.
1587.

e. Epist. 10.
nou. lib. 27.
Epist. 10.

36 DÆMONOLATREIÆ SAG.

fuerat) filius mulierculam, quam is sibi amicā adiunxerat, attrectasset: vt deinceps fufius suo loco narrabitur. Sed hæc omnia tanto maiore studio simulantur, quanto a veritate absunt longius: nunquamque operosior est veri ostentatio, quā vbi mendacium, veluti anguis in herba latet, atque absconditur. Cum enim coniugium ad vitanda stupra, procreandamq. sobolē sit institutum: neutrius autem, vt iam dictum est, indigeant Dæmones, quod nec Venerearū libidinum illecebris trahantur, nec liberorum desiderio aliquo afficiantur: dolos, machinas, fallacias, & præstigijs hæc omnia esse oportet. Quod & ex eo magis clarum, manifestumque sit, quod qui eam Dæmonum *procreantur* defendunt: contraria nihilominus inter se sentiunt, vbi quale sit ortu, natura, ac moribus, quod inde nascitur constituunt: (quæ certe in tam contrarias sententias de eadē re discessio, facile mendacium arguit) si quidem alii humano tantum semine id procreari per eas, quas modo dixi, se viris subiciendi, tum prope forminas inuendi vices, autumant: Adamiticosque, qui inde existunt, liberos, appellant: quasi ab Adamo, vt ceteros homines perpetua serie propagationis deductos, ac deriuatos: tum in infantia noctes, dieque vagire; a plumbeos, macieq. deformes esse: etiamsi nutrices quinq. totas sugant. Hæcque vitia esse adulterini, ac translatici illius seminis:

a Guilhelmo
Parisienfis
6i ultima
parte de V.
mijor.

L I B E R I. 97

minis: Alii contra in illis elucere virtutes, quæ humanas longe superent, suspicionemque asserrant admixtæ alicuius diuinitatis, qualē olim heroibus suis tribuebat antiquitas: qui & ob id (inquit Lucianus) neque Dii, neque homines, sed vtrumque esse credebantur. Eius adeo rei documentum esse amplissimum, quod de Castoris, Pollucis, Bacchi, Alexandri, Romuli, Æsculapii, aliorumq; id genus *quatuor* procreatione, literis proditum reperimus: genitos scilicet fuisse; cum quos ea ætas Deos, nunc Dæmones vocamus, illorum matres facto per alienæ formæ assimulationem fucō, cōpressissent. Quod etiamnum incubi, quæ nobis hodiernæ memorant sagæ, facile faciant: cū nihilominus illis vires sint ad procreationem habiles, atque idoneæ. Quamquam id ea solum gratia adinuentum, excogitatumque fuisse sorte dixerit aliquis, vt matrum illarum turpitudine eo commento tegetetur: quod pudor fuisset, illustribus ortas parentibus, adulterii, incestus, probri infimulari. Nec æquum fuisset tam excellentes, præclarosque belli, ac pacis artibus viros, quique suis laboribus, eximisque factis rem publicam auxissent, natalium labe aliqua aspergi, ac contaminari. Heret tamen adhuc nunc in plerorūque omnium semonibus, ac mentibus illa vtī verissima, certissimaque opinio. Iam quod instant magis, ac validissimum firmissimumque

38 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ad eam rem argumentum natos se putant, dū ostendunt partus ita a Dæmonibus compressi-
rum mulierum nonnunquam informes, prodigi-
osos, ac portentosos existeret: quales Cardan^o
in Scoria, ^a Leuinus Lemnius in Belgio, ^b nos
etiā in Lotharingia, dum in sagas quæstiones
exercemus, non semel obseruauimus: id quidē
facile erit ei diluere, qui penitus totum hoc ne-
gotium uolet rimari, atque expēdere. Nā, quod
ait Vlpianus, ^c istiusmodi ostenta contra natu-
ram esse: hoc ego sic interpretor, quasi dicat, ea
communibus naturæ legibus aduersari, id est,
modum a natura prescriptum, vel superfluis, ac
luxuriantibus membris excedere: uti cum quis
nascitur tribus manibus forte, aut pedibus, aut
qua alia parte corporis, quæ naturæ minus re-
spondet: qualis fuit infans ille, quem Ammia-
nus Marcellinus ^d memorat natum apud Da-
phinen amœnum, & ambitiosum Antiochiæ
suburbanum, ore gemino, dentibus binis, pro-
missa barba, quatuorque oculis. Et ætas nostra
bicipites, sedigros, bicorpores, geminatisq; ali-
is artub. admirabiles multos uidit Vel necessa-
riis, consuetisq; defici, ac destitui, uti fuit massa
illa informis spongiæ, vriticæue marinæ instar
palpitans, ac vitæ etiam speciem præbens, quā
non ita pridem (inquit idem Leuinus ^e) enixa
est insularis quædam mulier, in inferiore Ger-
mania: ut hic omitam dicere Monoscelos sin-
gulis.

^a Cap. 19. lib.
16. de var.
^b Cap. 8. lib. 1.
de ocul. na-
tu. mirac.
^c In l. osten-
sū De verb.
sign.

^d Rerum ge-
stiarum libro
19. sub fin.

^e Lib. 1. De
natur. ocul.
mirac. ca. 8.

LIBER I. 39

gulis erubibus. Blemmyos ^a ἀνὸς ὀφθαλμοῖς, & Arima-
spos vno oculo in fronte, quos nobis narrat
Plinius, ^a nam suam cerramque propagationē
habuisse feruntur. Vel sic deprauata, infamique
forma, ac specie apparere, ut horrorem etiam
sua sceditate, immanitateque aspicientibus in-
cutiant. Quale fuit illud, quod Christianus
Massæus ^b non multis diebus præcessisse Rauē-
næ direptionē recenset. Infans scilicet Hema-
phroditus, aspera vno cornu fronte, alatis bra-
chiis occulto genu, pede accipitris illis notis V.
† pectore insignito. Rursus & aliud nō minus
stupendum, quod enim Leuinus ^c sua ætate vi-
sum testatur: Aduneo videlicet rostro, longo
erectique collo, oculis vibrantibus, cauda acu-
minata, stridenti voce, pedibus expeditissimis,
ut quibus hac, atque illac celerissime discurreret,
latebras conclauis perquirens. Quæ tamen o-
mnia quantum ad animalis corporis fabricam
attinet, ex iisdem causis initium capere, quas
natura in ceterarum rerum molitione adhibet,
nemo est, qui non sit facile concessurus, si mo-
do se iis rationibus duci sinet, quæ in hoc argu-
menti genere plurimum semper momenti ha-
buerunt. Nam primum, ut silentio prætermittā
geminaciones, agnationesque illas membrorū
(minus enim suspectæ sunt illius Dæmonogoniae,
quod constet eas a feminis copia, abundā-
tiaque promanare, & figuram nouam, alienā-

Lib. 7. c. 27.
& lib. 3. c. 28.

b Chro. li. 2. m.

c Loco supra
memor.

40 DÆMONOLATREIÆ SAG.

que nullam præterea habeant) ac a mola illa
informi, atq. inelaborata, quæ monstri affinis
videtur, incipiam, ne inter Medicos quidē con-
trouersia est, quin ei materiam natura ipsa sup-
peditet. Sed in hoc tantum diuersi sunt, quod
formæ vitium alii in mala vteri constitutione,
alii ex sordido, improboue semine, alii ex astro-
rum contuitu syderumque influxu, ac præser-
tim quartæ, silentisque Lunæ, quam Varro in-
termenstruum vocat, alii denique ex aliis cau-
sis naturalibus arecunt. Fieri enim horum
aliquo, vel omnibus simul, vt concinnam for-
mam, decentemq. figuram ea consequi non va-
leant. Addūt & nonnulli ex prurientis mulieris
imaginaria Venere, ac sine vilo viri concubitu,
qui in hoc negotio agentis, quod proprium
formæ est, partes obtinet, absurdas eiusmodi
formas adfisci, nam & gallinæ oua pariūt, citra
vllam galli operam, quæ ob id, quantocumque
incubentur tempore, non animantur tamē, sed
potius putrescunt. Vt cumque res sit, a nemine
adhuc ambigi audiui, quin eiusmodi fortis a na-
tura, non etiam a Dæmonibus causam habet.
Nam & honestæ matronæ ac alioqui a tam ne-
fandi concubitus suspicione alienissimæ, sæpe
talem edere visæ sunt. Et contra sagæ, quibuscū
stupri quotidianam fere cōsuetudinem habere
dicuntur Dæmones, infantes suos sæpe pariunt
omnibus naturę numeris, & partibus perfectos,
atque

LIBER I. 41

atque absolutos. Iam quod attinet ad horise-
ros illos partus, qui ipso quo eduntur in lucem
momēto, stridore, discursu, ac specie, quales vul-
go Dæmonibus assignuntur, terribiles se ostē-
dunt; etsi vrgent illi non parum ad inferendā
hanc de Dæmonum *παρανομιὰν* opinionem: si-
quidem inquit Euripides.

Ἡ φύσις ἰνὸς αὖ τὸ γένος ἰσὶ μυστρί. ^a

^a In Electra.

Si tamen eorum efficientes causæ paulo at-
tentius considerabuntur, nihil quoque repē-
tur habere, quod suum natura non agnoscat.
Palam est quāta formarum varietate in homi-
nibus præsertim ea ludat, vtq. ex eo, qui adhuc
illorum exstitit, numero vix duo reperti sint
vultu, moribusq. per omnia consimiles, vel si
vno sint partu editi: Quod in Esau, & Iacob res
ipsa olim fecit manifestum. Eius causam, si ro-
getur Physicus, non continuo in feminis geni-
talibus facultatibus eam constituet, quasi natu-
ra ex vna eademque causā res adeo diuersas sit
editura, cum contra (vt inquit Cicero ^b) eius
via perpetuo vna sit: & simplex similium appe-
tentissima, ac adeo rapacissima. Quid ergo quā-
tandem tantæ diuersitatis causam probabilē
satis constituemus. Et de hac quidem varie dis-
putant illi: sed in eo plurium consensio est, vt
ad matris imaginationem potius referenda vi-
deatur. Memorabile est, quod de ea re in Iacob
sacra historia c. legitur. Is pacto cum Labane so-

^b In Catena
& Latio.

^c Gen. c. 30.
vers. 31.

42 DÆMONOLATREIÆ SAG.

cero conuenerat, vt sibi habere liceret eas omnes, quæ in grege maculis interstinctæ, conspersæque reperirentur pecudes. Quo igitur plures eius generis ederentur matribus ad aquam appellentibus, e populo amygdala, castaneaue virgas coloribus distinctas opponebat, quarum frequenti aspectu sensus earum afficerentur, vnaque qui postmodum concipiendus erat foetus. Quæ etiam illi frustra non fuit cautio: Nam matres illæ fere omnes agnas edebant maculoso vellere, quamuis, qui iniret eas talis nullus in toto grege existeret. Ab innata igitur seminis facultate non erat ea varietas, ac diuersitas, sed ab illis, quæ extrinsecus obrepebant, imaginibus. Quam si tantum brutis animantibus, quæ nihil tamen mente agitant, natura vim tribuit, ac facultatem, quid de homine futurum putamus, cui animus est (inquit Plato) *devolutus*, id est, (vt interpretatur Cicero ^a) seipsam semper mouens, semper aliquid agens, nunquam agitatione vacuus non etiam inter dormiendum? Siquidem illarum rerum visa eum fatigant, quas vigilans gesserit, aut cogitarit. ^b Quæ puto causa fuit Plinio, ^c vt diceret plures in homine, quam in ceteris omnibus animalibus apparere differentias, quia videlicet cogitationum velocitas, animi celeritas, ingeniique varietas multiplices notas imprimat: cum ceteris animantibus immobiles sint animi, & similes omnibus, singulisque

^a Tufciol. quilibet De similib. bon. lib. 2. de Diuinitat. lib. 11. ^b De Diuinitat. libro 11. ^c Macrobi. lib. 1. in Somnium Scip. 7. ^d Lib. 7. c. 11.

L I B E R I 43

hisque in suo culque genere. Ac licet Leonardus wairus ^a in eo tractatu quem de Incantationibus edidit, disputet eiusmodi macularum in pecudibus iacob varietatem, ex occulta diuinæ voluntatis potentia magis fuisse, quam ex obiecta illa colorum interpunctione, ipsa tamen historiarum veritas, si exacte perpendatur, contra facere videtur. Nam si hoc sic facere instituit DEVS, quid necesse fuit istud de virgis, quod certe probabile in naturalibus causis fundamentum positum habet, quasi subsidium aliquod, atque instrumentum opificii sui adhibere? Et certe seipse wairus suo iugulari gladio, tum euestigio laudata contra Dini Augustini ^b auctoritate: tum superioris libri capite vicessimo, serio etiam adductis in contrariam sententiam argumentis: quod, inquit, scierum iacob bona pecoris parte, adiuuenta illa virgarum variatione cum insigne eius damno fraudauerit: quod gallinis, cum oua incubant, tales offerri soleant colores, quolibet distinctos earum pullos volumus: quod ea cautio sit maxima, ac prouiso qui dant liberis operam, ne aliis exorietur gentialis lectus imaginibus, ac tabulis, quam quæ honestam, liberalemque aliquam speciem ostendunt. Similitudinum enim in mente reputatio est (inquit Plinius ^c) & in qua credantur multa fortuita pollere: visus, auditus, memoria, haustuque i-

^a Lib. 11. c. 7.

^b Lib. 13. de ciuit. Dei.

^c Lib. 7. c. 12.

44 DÆMONOLATREIÆ SAG.

magines sub ipso conceptu. Et mulieres (ait Plutarchus ^a) sæpiusculæ repertæ sunt, quæ similes illis simulacris, statuisque partus eniterentur, quas in delictis habuissent. Quod tamē ego prorsus sic dictum non intelligo, quasi vniuersusque figuram ac lineamenta inde causam suā necessario mutuari atque habere putem. Nam naturam hic etiam ius suum sibi vindicare indicat, quod nō modo liberos, sed & nepotes parentum suorum vultus, mores, vocē, incessum, staturam denique ipsam, multis etiam post annis referte videmus. Imo & in parte corporis aliqua notam generis sui propriam, ac peculiariē. Vti Seleuci filii, b nepotesque anchoram in femore. Daci c in brachio certum aliud quoddam generis sui insigne ad quartum vsque partum ostendisse perhibentur. Bergami d quoque in Colconum familia) quam vnus maxime illustrauit Bartholomæus ille, cuius adhuc Venetiis ad DD. Ioannis & Pauli erecta visitur statua equestris) peculiare sunt mares vt plerumque tribus nasci testiculis, ob idque adhuc eius familię symbolum tribus nigris testiculis esse notatū, atque insignitum. In Lepidorum e etiam gentē tres intermisso ordine obducto membrana oculo geniti memorantur. Et indubitatum exemplum est Nicæi nobilissimi & Byzantii geniti, qui adulterio Æthiopis nata matre nihil a ceteris colore differente, ipse autem regenerauit Æthiopem.

b Justin. li. 1.
c Plin. h. 7.
a. 11.
d Hist. Ven.

e Plin. li. 12.
cap. 12.

LIBER I

45

Æthiopem. Cui & germanū illud est, a de muliere quadam Græca, quæ cum enixa esset infantem, ob idq. adulterii esset damnata, progenies Æthiopis quarta inuenta est. Tū & hoc in corporibus liberorum Pythonis Nisibensis hastæ figuram signum Spartanis, conueniens, post multi temporis reuolutionem, tanquā ex altissima generis similitudine emicuisse. Verum si quæ maior in corpore apparet turpitudine, ac deformitas, quæ ei figuram indat a communibus, & vulgaribus alieniorem, vt plerumque eas ab eiusmodi phantasie violento, vehementique motu progredi. Nam certe si quid mulier auidius animo concipit, ac menti inculcat altius, siue in ipso cōceptu, siue etiam ineunte gestationis tempore, huius imago vt dictum est, vt plerumque in foetu elucescit. Dum enim vehementius, attentiusque rerum vel obieclarum, vel concupitarum species animo voluit, ac versatiscuenit, vt earum figura concupiscentibus vna humoribus, quos ad id habet obsequentes, embryoni indatur atque imprimatur. Viso enim sub conceptum oblato (inquit Empedocles apud Plutarchum b) infans informatur. Fidē huius rei faciunt amplissima, quæ de ea re exstant apud probatos auctores, exempla. Scrupulū (inquit Heliodorus præsul Tricensis c) in agnoscenda Chariclea filia marito ademit Æthiopissā vxor (est hæc commentitia narratio, vt veritate

a Plutarch. in
lib. de sera
num. vinda
illa.

b Lib. 5. De
Plac. Philos.
cap. 12.
c In historia
Æthiopica.

piæ se ferr aliquam, eamque, quā proxime fieri potest vestigiis consequitur) quod diceret Andromachiæ se ob oculos imaginem tum positā habuisse, cum vxorium patraret opus. Hancque in cute candoris causam præter loci motū ac naturam non respuisse virum naris alioquin emunctissimæ. Marci Damasceni nota est historia de muliere, quæ villis, qualibus vestiri solent cameli, horridum infantem peperit: non aliam ob causam, quam quod Diui Ioannis Baptistæ inter geniales complexus in aduersa tabula contemplaretur effigiem. Quæ etiam causa fuit a Nicolai Pontificis eius nominis III. cuius neptis villosum admodum infantem peperisset, ut visorum, quotquot erāt Romæ, imagines edicto tollendas curaret. Alius b nondū deposita cacodæmonis persona, quam in fabula paulo ante adumbrauerat, obuiam sorte vxorem mortæ impatiens compressit: vnde grauidā facta talem forma partū postea edidit, quæ ipse maritum personatum inter amplexus attentius conspexerat. Narrant c de Cippo quodam rege, illi inter dormiendū enata in fronte cornua: cum commissos interdiu tauros somnians altius animo agitasset. Rursus Hispano adolescenti cui nomen erat Iacobo Ozorio vna nocte amplius nocte canitiem obrepisse, quod dies illi necis sequens esset destinatus. Ac quāquā hæc multis parum credibilia scio esse futura: tamen

a Guliel. P. rad. Ciren. Sabaudia cap. 46.
b Hæc educi ut refert Voarui lib. de incanta. cap. 12.

c Pet. Mess. part. 2. vari. lib. cap. 7.

men iuuat & ea meminisse, ut per aspera etiam, ac senticosa loca ad veritatem plana, pronaque magis via inſtituatur. His igitur sic perspectis imaginationis viribus, quid vetat nos nunc aspectu horribiles illos partus naturæ confidenter attribuire, cum vtiq. vel in conceptu, vel in prægnatione mulieres cacodæmonis alicuius imaginem, qualis in DD. Michaelis, Apri, Antonii, aliorumq. coelitus pictis tabulis videri solet, oculis audius potuerint capessere? Quod etiam infortunium in matre ob id exculare videntur Iurisperiti, a quasi scilicet fataliter, non consilio acciderit. Ac quod obiectæ oculis eiusmodi imagines præstant. id iam multo certius res ipsa, si præsens erit efficiet. Sagis autem Dæmones ante oculos sæpe presentes versari, modo hac, modo illa specie alibi satis est demonstratum. Mirum igitur videri nō debet, si quando liberos edent prodigiosa eiusmodi deformitate insignes: (quanquam & hoc raro accidisse memini). Sed aliud est, quod vrget magis: horriſer ille pro eiulatu stridor, incessus præceps, latebrarum perquisitio: quorum nullius vel muta, ac sensus, motusq. expers imago, vel res adeo ipsa causam dare potest: cum visum tantum feriant, non etiam aliquem aliorū sensuum, quem imaginatio ad scetum possit trāsmittere. Et certe fateamur, oportet, hic Dæmones operam suam interponere, ac se plerumque

a l. Quæst. aliquo. De verb. signifi.

48 DÆMONOLATREIÆ SAC.

tum in illas, tum in illarum scetus immittetur, atq. ad eas actiones habiles, promotusq. reddetur, quæ alioquin naturæ vires omnes vincant, ac superent. Quod & ubi^a de illarum, quæ putantur transformationibus disputauimus, nō obscure ostēdimus. Quibus ita positis, ac cōcessis, non erit, opinor, absurdum dicere: partus sic deformati, prodigiosos, ex eo tales exsistere, quod mater, dū is informatur, vel adolescit, frequenti Dæmonis occurfatiōe percussa, rei visæ ex vehementi imaginatione illi figuram induxerit. Vocem porro efferatam, gressumque, ac fugam insolentem a Dæmone omnino esse, qui forte vel viuos in vtero vel abortu egessos sine luce infantes, ex matris arbitrio inuasit. Quæ forte olim causa fuit (inquit Alexander ab Alexandro)^b vt eos vel in fluuium, mareve prolicerent, vel in vltimas terrarum oras ablegarent. Et hodie Christiana lustratione eorum plerosque pro Ecclesiæ iudicio dedignamur ac præfocandos, exstinguendosque curamus statim, atque in lucem prodeunt. Nimirum quia suspiciōē afferunt intus latentis, ac reconditi Dæmonis. Hominum igitur non Dæmonum ea proles est certissima, licet minus respondeat figura, ipsaque adeo materiæ moles. Cum enim (inquit Cicero^c) in rerum natura duo querēda sint: vnum, quæ materia sit, ex qua quæque res efficitur: alterum quæ vis sit, quæ quicquid efficiat: vtrumque

^b Genial.
dier. lib. 2. c.
21 & lib. 5.
sup. 37.

^c Lib. 1. de
nat. bon. &
mal.

L I B E R I.

49

que autem in homine, neutrum ne translaticium quidem in Dæmone, quantū ad eiusmodi procreationem attinet, efficax reperiatur: frustra bigeneres istos partus, atque hybridas sola exterioris figuræ, aduentitiorumq. motuum causā, ac prætextu nobis male quidam feriat homines prædicant. Et omnino, vt eo redeat vnde digressa est oratio. Probabilior videtur eorū sententia, qui negant Dæmonum illam ex mutatio (vt sic loquar) semine generationē. Quāquam scio qui contra senserint auctores grauissimos, a quibus dissentire parum tutum videretur, si hæc esset de religione rebusq. sacris contentio. Sed cum nihil pietatem attingat & sit etiam inter partes *αποληματίζης*, de eare sermo nihil ab homine orthodoxo alienum facere me existimaui, si cui magis assentiret opinioni adductis, quæ me mouent rationibus libere eloquerer.

Dæmones corpus sibi condensare ex aliqua materia, formasque variarum animantium sibi assumere: humanā etiam nonnumquam, sed infami, ac deprauato vultu, manibusque & pedibus semper in morem auium rapacium vinctis, atque hamatis.

C A P V T VII.

Dæmones^a quidem natura sua corporis expertes esse, sed vel ex aere, vel ex dæliore & ad lib. 1. c. 2.

C

a *Eraf. Chel.*
capit. 2.
b *In lib. de*
natu Dam.
lib. 1. c. 10

d *In Esai. 2.*
e De Myftr
Ægypti. cap.
Quando a
lia numina
aliter app.
f De Dæmo
nib.

50 DÆMONOLATREIÆ SAG.

aliqua materia corpus sibi pro tempore, atque
vfu comparare etiam probavit Platoniorum
fehola. ^a Cui & in hoc assensisse se D. Augufti-
nus non inficiatur: ^b D. etiam Bafilius fcribit.
Dæmonum corpora aliquādo effe aëria, aliquā-
do ignea: fæpe etiam ex vtroque elemento tem-
perata. Iam vt hoc dubitationē nullam habeat,
Dæmones fefe, quæ fub fensum cadant corpori-
bus, inuoluere: prout id quod adornant facere
exigit, ac postulat. Qua vero forma, ac fpecie id
præftent tam infinitum fit dicere, quam Pro-
teum in omnes fuas figuras diftinguere. Quē-
admodum enim terræ anhelitus in nubes fe
induunt, quæ ventis agitatæ fpecies innumera-
rum rerum præ fe ferant: fic Dæmones ex obie-
cto, atque arrepto quoque aëre, ac vaporib. cor-
pora in eum, quem cupiunt, modum fuæ volu-
bilitate, agilitateque facile informant. Idem Ba-
filius ^d refert illos fæpe hominibus petulantes
infulcare felis, muftellæ, ac canis fe diferpentis
figura. Iamblicus, ^e & Pfellus ^f dici non poffe,
quanta varietate ludant modo fe in breuiffimā
molem contrahentes, modo in ampliffimam
exporrigētes, modo viri apparētes, modo occu-
rentes, vt læminæ. Leonis more frementes, fal-
tantes, vt pardalis; latrantes, vt canis, atque in
viris, valisque figuram fefe aliquando transfor-
mantes. Aluarotus a Minues, Ouieda, & qui In-
dorum Occidentalium mores fcriptis manda-
uerunt

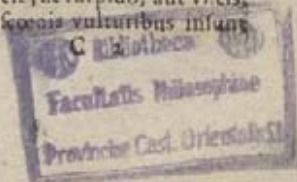
LIBER I.

uerunt frequentiffimos narrant illis effe Dæ-
monum occurfus, modo hac, modo illa animā
tis facie fefe oftendentium. In quot vero vul-
tus, atque ora immutatos illos viderint noftræ
ætatis fagæ, operepretium quoque effe hic recē-
fere. Nicolæa Morelia ^a refert cum fe Magiftrus
fuis captiuam inuiferet, modo auis per fe-
neftram inuolantis, modo leporis, aut muris,
circumcurrentis tandem hominis, a quo flu-
prabatur, forma, atque imagine apparuiffe. Iana
Gerardina, ^b fub canis attri forma a fe itidem
in carcere vifum. Afmaria Naneeciana ^c caneri
inftar fibi obuertifatum, interea dum a me Que-
ftore ex tellium elogiis interrogaretur. Plenæ-
que omnes, quæ in vaflo regno luere deprehen-
fæ, cum fe noctu inuiferet, illabi confueuiffe per
cancellos feneftrarum felis, aut puillæ alicu-
ius beftiolæ habitu. Et omnino nullæ funt ani-
malium fpecies, quas illi per occasionem non
vfurpent, dum dolo admoliuntur, technasque
infrunt: Nullam tamen (vt refert Abbas Tri-
themius) omnium fibi adaptant libentius, quā
hominis, quod ea ad cōgreffum, ac collocutio-
nes conuenientiffima fit. Verum in hoc Dei er-
ga miferos, mortales mire elucet benignitas:
quod nunquam tam commode illam affingū,
quin fucus etiam craffioribus appateat. Nam
aut in vultu ferditas eff, ac turpido, aut vncis,
hamisque, quales obfecro vultuibus infun-

a *Serra 14.*
cal. Feb.
1527.

b *Pangai 10*
cal. Decem.
1584.

c

Heribil-
las. Nonat
Mars, 185.
b Vergant-
la Non. Lun
186.
a Ibrd. 6. (a-
lent. Sept.
186.
d Hardam-
tu. 1. Non
Dec. 184.
c Mayern
18. Iul.
185.
f Duse prid.
Cal. Oia.
187.
g Pangani
16. Cal. Dic.
184.
h Blamul
te ad aquas
17. Cal. Feb.
187.

52 DÆMONOLATREIÆ. SAG.

manus, pedesve deprauatos habent, aut deniq.
infolita, atque insigni aliqua nota, quæ naturæ
immunitatem prodit, conspicuos se ostendunt:
Ioannes Piscator, ^a Henzel, ^b Salome, ^c Catha-
rina Balandiæa, ^d Nicolæa Ganatia, ^e Sennel
Armentaria, ^f & Ioanna Gerardina; retulerunt
se, & sæpe, & otiose, atque attente considerasse
suos Magistros, cum præsentibus colloqueren-
tur: obseruasseque semper illis obscuras, atratq.
fuisse facies: ac (quod Iornandes dicit de Hun-
nis, quos Dæmonibus incubis sacros ferunt) os-
sæ similes: lumina penitus abdita, flammæ ta-
men instar micantia: Oris rictus sparsos, profun-
dos, ac perpetuo olidi, sulphureique aliquid æ-
stuantibus: manus strigolæ, & villosæ, atque hamis
deformes: pedes corneos, bifidosque: staturam
nunquam iustam, sed aut breuitate, aut vastita-
te semper aliqua insolentem: totamq; adeo se-
riem extra modum. Addit Alexia Belhonia, hil-
lum se aliquando vidisse capite, vel pede altero
truncum, mutilumque, cum sorte saltationes
nocturnas una cum suis agigaret. Quæ res me
in memoriâ inducit eius rumoris, qui me pue-
ro circumferebatur de Impulsis, quarum frequen-
tes de nocte choreæ in triviis tum videri ferebân-
tur (*La meque Hennequin*) id est, familiam Hel-
lequinam vocitabant: nam Hellequinos ab in-
cubis Dæmonibus suam traxisse originem non
ignobiles scriptores prodiderunt: recte an secus
antea

LIBER I.

73

antea est disputatum. Et certe eiusmodi Hecate
vno pede incedens etiam veteribus celebrata
fuit, vti Aristophanis, Homerique interpretes
prolixè commentati sunt. Nec modo noctur-
nis solitam apparere horis, sed & sæpissime me-
ridianis maximeque cum manibus parentaba-
tur. Quod quidem, haud ideo, an recte possit
referri ad id, quod legitur in Psalmis Hebræo-
rum: ^a Ab incurso & Dæmonio meridiano
(quamquam sunt & qui meridianum dici pu-
tant, quod in lucis, seu meridianæ Angelum se
transformant) sed & meridie choræas agitare
Dæmones postea demonstrabitur. ^b Verum de
hac *παλαιοί* plurà suo loco dicentur. ^c

^a Psal. 90.

^b Huius lib.
cap. 14.
^c Huius lib.
cap. 23.

*Dæmones sermonem, quali vtuntur ea, apud quas
versantur, nationes sibi fingere: sed absurdum,
pusillum, & clauso murmure raucum.*

CAPIT VILL.

ET si Diabolus plerunque intestina, latenti-
que grassatione homines in malos affectus
impellit, quemadmodum alibi diximus: tam è
& id explanata vocis (qualem habent hominū
inter se colloctiones) impressione aliquando
facere solet; maximeque vbi illos fortilegii pa-
ctiōibus, veluti ex formula sibi nexos, obliga-
tosque habere parat. Nam hæc non est vulgaris
& momētanea ad eum transitio: qualis euenit,

^d Cap. 1, huius
libri.

54 DÆMONOLATREIÆ SAG.

quoties humana imbecillitate in virium labi-
mur: sed quædam veluti correptis verbis manci-
patio: quam deinde vti inter herum, & seruum
constare oportet certis, ac præscriptis imperan-
di, obsequendiq. legibus, ac conditionibus. Er-
go esse oportet & congressum, & colloquia, qui-
bus vltro, citroque eiusmodi pacta firmentur.
Quod humana specie homini se sæpe videndū
exhibeat, superius est demonstratum. Quod ve-
ro sermonis cum eo commercium aliquod ha-
beat, hoc quoque nihilo est ad credendum diffi-
cilius. Si enim humanam figuram sibi ex den-
sato aere asciscere potest, qui minus ex eiusdem
diuerbatione, agitationeque vocem sibi effin-
gere poterit, quam etiam exceptam, ac reper-
cussam valles sæpe articulatissime recipiunt,
atque imitantur? Et certe statux, quercus, at-
que antra illuz antiquitatis sic sua oracula edi-
derunt. Memnonis statuam (inquit Apolloni-
us^a) cum eam Sol attingebat, atque ad eius os
perueniebat, quod oriens facere solebat, loqui
perhibuerunt Nicephorus Gregoras^b in Byzan-
tina sua historia: Sunt (inquit) qui existiment
Spiritus quosdā administros partim bonos par-
tim malos futurorum scientiam hominib. im-
pertiri per vocem ex aere ortam, & aures homi-
num circumsonantem. Ac quemadmodum or-
ganorum pneumaticorum soni sola (vt Iuvena-
lis verbis utar) ciuspi numeratione pectinis in
varios

^a Ph. Iofra-
tus lib. 8.
cap. 17.
^b Lib. 1. sub
fin.

L I B E R I.

55

varios accentus, ac tonos distinguūt: ita &
Demones solent, pro sua in fingendis rebus de-
xeritate aerem sine lingua, sine palato, sine fau-
cum, laterum, pulmonum vlla vi, & figura in-
quemuis sermonem, atque idioma informare.
Qui inter Græcos olim habitabant (inquit
Pellus^a) heroico stylo responsa dabant: qui a-
pud Chaldaeos Chaldaico sermone utebantur:
sicuti qui apud Egyptios Egyptio. Qui Arme-
niam incolebant alio migrantes indigenarum
oratione loquebantur. Quod & sagæ quædam
de suis Magistrellis etiam nunc affirmant: sic vi-
delicet eos secum loqui, vt non queat vernacu-
le, ac germane magis, vel qui nunquam patria
excesserit: imo & nomen sibi itidem vernaculi
sermonis vulgo assumere. Margareta Luod-
man^b refert id suo fuisse Wagtus/ id est, infortu-
nio: Sybilla Capellaria, & Nach Eeyd/ id est, noxio:
Catharina Hassner/ i. pum Wadstuegen/ id est, ad sal-
tus volanti: Alexia Bernard, & Federwisch/ id est,
plumæ terfori. Quæ Romandice loquuntur
(nam Lotharingica ditio vtriusque linguæ in-
colas habet) Maistra persil, Ioly bois, Verdelot,
Sante- buisson, & id genus alia multa, quæ hic
esset otiosum recensere. Verum quemadmo-
dum nunquam se in hominem tam commode
induunt, quin supersit aliquid, quod fucū, frau-
demque detegat: sicuti iam antea dictum est, fi-
ta nec adeo feliciter humanam vocem imitan-

^a Io. lib. De
Dæm.

^b Vergavilla
11 Cal. Feb.
1577.
^c Ibid. 12 Cal.
len. Decem.
1586.
^d Ibid. 7.
Cal. Octob.
1586.
^e In Guer-
mingen. 1.
Cal. Febr.
1590.

^f Cap. 7.

56 DÆMONOLATREIÆ SAC.

tur, quin ficta, clementiaque audientibus facile appareat. Nicolæa Ganatia, ^a Eua Hefoletia, ^b lana Nigra Armacuriana, eac pleæque aliæ vocem illis esse aiunt, qualem emittunt, qui os indolium, aut testam rimosam insertum habent. Ob idque illos semper loquendo vultum demittere, uti solent facere pudibundi, & sceleris alicuius sibi confecti. Aut certe exilem, ac debilem. Sic retulit Hermolaus Barbarus, ^d a se auditâ fuisse vocem subsibiliatis Dæmonis: cum ille sorte de Aristotelis entelechia interrogatus sibi, & Georgio Placentino respondisset. Eadem curiositate Appion Grammaticus (hunc a se adolescentem visum scribit Plinius. ^e) Vmbas cum euocasset, ad percontandum Homerum, qua patria, quibusque parentibus genitus esset, non ausus tunc profiteri, quid sibi respondisset. Quod ego sic interpretor adeo confusa, ambigua, obseura, ac debili voce locutum fuisse, ut clari certique nihil inde elicere potuisset, quod postea referret. Nam Dæmones (inquit Plessus ^f) dedita opera tenuem, & pusillam vocem edunt, ut eos i mēdacia propter indistinctam illius obscuritatem minus deprehendi possint. Et Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus vocem confusam inaudiuisset spectri ad altare de nocte stantis, cum id ille iurgabundus increpasset, ut Cedrenus, Callistus & Theodorus ^g scriptis suis testatum reliquere. Vlmus ^h quoque, id est (ut conicio)

^a Menestius
^b Id. Iulianus
1115.

^c In subur-
bia D. Apri-
le. in. Tull.
^d Libani 3.
Cap. April.
1111.

^e Patruus
Crispianus lib.
7. de honest.
^f de scriptis, c. 1

^g Lib. 30, c. 2

^h In lib. De
Dæmon.

^g In add in
Zonar. rom.
3. lib. 1. colle-
ctan. histor.
Ecclesiast.
^h Philost. lib.
6. cap. 3.

LIBER I. 57

licio) ex ulmo verba faciens Dæmon Thespe-
sionis, qui Gymnosophitarum erat natu maxi-
mus, iussu ad ipsos aduentantem Apollonium
sapientem voce tenui salutauit. Afflictiorum et-
iam, & Chaldaeorum *λεξιπαινεῖα*, hoc praes-
tante solebat, ut Dæmones e pelui stidula voce, ac
tenui sibilo verba ederent. Nempe hæc eo rede-
unt omnia, ut imitatio, quæ (inquit Fabius ^a)
artis est propria, nunquam tam feliciter naturā
exprimat, quin inter hanc, & illam semper ali-
quid intersit, ipsaque veritas pluribus parasan-
gis sua sequentem vestigia hypocrisis post se
relinquat.

^a Lib. 3. lib. 8.
orat. c. 3.

Satanam recti specie homines saepe decipere, suos
quoque ad eandem hypocrisim, quam maxima
potest eruditio habere, quo in oculo magis sit
eorum improbitas, minusque coniectura, ac sus-
pitionibus coarguatur.

CAPUT IX.

MAli spiritus (inquit Iamblicus ^b) simili-
tudinem bonorum saepe accipiunt. Et Sa-
tanais ait D. Paulus, cin angelum lucis se ut ple-
rumque transfigurât, integumentoque semper
aliquo se inuoluit, quo homines deludat, per-
datque facilius. Quis enim adeo est confidens,
ac securus, qui si prima fronte (quod aiunt) cor-
nua ostendentem, id est, perniciem aperte intē-

^b c. quando
aba nomina
aliter appa-
rent,
c. 1. Cor. cap.
11. vers. 14.

58 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tantem videat, non statim obnixè illum vitet,
ac defugiat? Ergo quemadmodum

-- Pueris absinthia tetra medentes

Cum dare conantur, primum oras pocula circum

a Lucr. l.

1. 6. 4.

Aspirant mellis dulci, flauoq; liquore: a

Sic improbus malas merces luas, vt venaliores
hominibus obrudat, eas speciosis inuolucris
tegit ac (quod de sui temporis Philosophis di-
xit Seneca) pharmacopolarum more pyxidib. ve-
nena occultat, quæ tamen honestissimos titu-
los præ se ferant. Imo vt facilius emtorem inue-
niat splendidi, ac lauti mercatoris habitum sibi
assumit: nimirum quo magis fides sit nihil sot-
didi, fallacis, aut exoleti apud eum proflare:
sed talem vt aiunt esse generositatè equum, qua-
sem phaleræ, & ephippia nitore, atque elegan-
tia exteriore demonstrant. Ac primum quum
nihil adeo exosum habeat, atque honores cul-
tusque diuinos; præstigiis tamen, atque incan-
tationibus suis non cessat intermiscere votiuas
peregrinationes, anathemata, libationes, sacra,
lustrationes, preces solemnes, expiationes,
elemosynas, atq. id genus alia, quæ religionis
aliquod studium præ se ferre videntur, vt post
suo loco fusius declarabitur. Hocque adeo agit,
vt suos habeat in illis, vel ad superstitionem
exercitatos, atque assuesfactos: quo videlicet su-
spicionem eius, quo tenentur, criminis, a se lon-
gius amoueant. Vt mirum nemini esse debeat,
si sa-

LIBER I.

59

si sagæ, quibus est cum Dæmonibus vitæ quo-
tidianæ consuetudo, adeo belle, atque apposi-
te eam personam adumbrent, ac imitentur. Si-
quidem (vt ait Cicero a) *intra n. d. i. c. o. r. u. m. , n. i. l. q. u. i. d. e. m. ,*
q. u. i. d. e. m. , n. i. l. q. u. i. d. e. m. , n. i. l. q. u. i. d. e. m. ,
quod quis plenius exhibitum, ac redditum quæ-
rat, quam apud D. Paulum, b vbi speciem assi-
mulatæ sapientiæ suis depingit coloribus; su-
perstitione videlicet, animi euentita humili-
tate, & corporis læsione, ac dilatione: Nam hoc
fuo adeo frequenter Satan tenebras suas illu-
strat, vt a luce nihil plane differre videatur. No-
stra ætate in Mediomatricibus visus est non
illaudatæ vitæ curio seuerius cum magistratu
expostulare: quod e parocianis eâ iussisset duci;
quæ opinione sua religionem præ ceteris omni-
bus sanctissime, piissimæque coheret. Nam &
sacris omnibus primam interesse, ab iisque vi-
timam, atque adeo inuitam recedere: precati-
ones ne in via quidem intermittere: eas vsque
& vsque crucis symbolo distinguere: aras Diuo-
rum consecratas memoriæ nullis non diebus
suppliciter adire: tessera precaria semper instru-
ctam esse: solemnia quæque ieiunia celebrare,
vel rigidissime blando, atque humili sermone
obuios quosque appellare: denique nihil non
eorum præstare, quæ demissam mentem, pro-
pensumque ad pietatem, ac religionem animu
possent indicare. Atque hæc tot sanctitatibus

a Epist. ad
Att. 1.

b In Epist. 1.
ad Col. ca. 2.
v. 1. 31.

60 DÆMONOLATREIÆ SAG.

commendata, cum plataque mulier postmodū est innumerorum manifesta maleficiorum, ac flagitiorum in ignem iudicis iusta condemnatione coniecta. Pleræque omnes eius criminis compertæ, quantum mihi ex earum confessionibus hætenus comprehendere licuit sic ficta, dissimulataque pietate scelestissimam vitam semper obtenderunt. Ipse Satan, qui illarum princeps est, & caput: cum primum illas ad-oritur, in eum se habitum comparat, qui benesicium, ac salutare aliquid præ se ferat: ut supra suo loco est demonstratum. Et si id exemplis præterea confirmandum venit non sit futurū laboris valde operosi. Nam ^a & iam inde a mūdi incunabulis Heuam sub serpentis specie blāda sua oratione impulit, ut contra quam vetitū erat decerpit ex arbore scientiæ pomum degustaret. Degebat is tum ait ^b Iosephus, cum Adamo eiusque vxore perquam familiariter. Et eius postea ex ære signum a Mose ^c obiectū Hebrais, quod intuerentur, si vellent e diplādum veneratedis morsibus conualescere. Tum Epidauro Romā sedandæ pestilentiae ergo Æsculapium ea specie esse inuectum. Quæ etiam Hieroglyphicorum interpretibus nonnullis, ^d causa fuit ut serpentem pro salutaritum corporis, tū animæ symbolo vsurparent. Nequis mihi horrorem tam fœdæ, retræque bestię hic obiciat. Sed forte recentiora, ac expressiora magis iuuabunt.

^a Gen 3.

^b Antiquit. Iud. lib. 1 c. 1.
^c Num 21.
vers 1. Et 16.
^d 3 vers. 14.

^d Celsus August. Curio. lib. 11. comment Hist. reg. c. 12.

LIBER I. 61

bunt. Refert D. Gregorius, ^a cum cum artes iam omnes deficerent, tandem monachali veste indutum beato Equirio apparuisse, quod scilicet ea morum, vitæque sanctitatem maiorem præ se ferret, quam vulgaris, & plebeia, Sabellicus, ^b & Platina ^c Cœlestini pontificatu (hoc tempus scriptor Chronicorum mundi Massæus reuocit in annum 418.) in Creta Mosis prophetarum vetustissimi personam induisse, obuersatumque ante oculos Iudæorum, qui in ea insula agitabant æuū, ac pollicitum se suo pede eos in terram promissionis esse reduciturum: stantibus utrinque aquis, ut in Erythraeo olim mari cum populus ex Ægypto eductus esset in murorum speciem constitissent, multosque istis prestigiis temere assensos, ac pelagus ingressos marinis fluctibus fuisse obrutos: præterea admodum paucos, qui tum demum vanitatis suæ admoniti ad Christi opem confugerunt. Idem quoque (inquit Seuerus Sulpitius ^d) D. Martinum Turonensem Episcopum ludificare aliquando conatus est diadematis aurei, vestisque purpureæ pompa, quasi is Christus esset ad iudicandum mundum ex celo delapsus. Sed cum nihil promississet, aufugit, nihil ibi suum relinquens: præter intolerabilem, qui eius præsentiam testaretur, fetorem. ^e Tūc dicitur quod quidam, ut in 12 reg. augustinus, sanctæque colit, ac veneratur vniuersa Christi-anorum ecclesia: veluti non tantum Euangelii

^a Dialog. 8.
^b 1. cap. 4.

^b Ennea 1.
^c lib. 1.
^c In Cœlestino.

^d In D. Martini vita.

62 DÆMONOLATREIÆ SAG.

indubitato testatam elogio, sed & Mosaisis mysteriis longe ante prænuntiatam, quibusque imbutum Mercurium Trisincogistum probabile est in Pimandra dixisse, quod mens Deus cum verbo suo mentem alteram opificæ pepererit. Tâta maiestatis gloriam affectans Dæmō Præmōstratenſis cœnobii cuidam monacho triceps Anno M. C. XXI. apparuit, conatusque est persuadere se illud trinum numen esse & certe *reglæmepos* *Eudem* is erat) in cuius ille cōtemplatione animum adeo defixum haberet, seseque ob insignem meritum, ac pietatis cultum eximium ei in conspectum dare, quo presens adorare posset. Verum monachus dolum facile olfaciens, cum multo clamore, ac conuicio acceptum a se tandem repulit, ac fugauit. Nec tantū sic sese honesta, ac speciosa aliqua persona Dæmon laruatū infert, ut fucum faciat: nam debile, ac vatum sæpenumero est, quod ex habitu ducitur de morum, vitæque integritate argumentum, siquidem vestis (quod aiunt) monachum non facit, multaque ore, ac corpore significantur, a quibus vita est alienissima: sed & frequens est illi oratio de vita ad pietatem, religionem, ac sanctitatem informanda. Imo sæpe nisi harum disserta pactione negat se ullū foedus, societatemque posse inire. Et hæc illi quoque iam vetus rechina est. Nam & olim Pythias, Vestalesque in perpetua virginitate manere oportebat: ut nūc

nisi

LIBER I

63

nisi virgines, & malitiæ hominum peritatem adhuc expertes diuinationibus quibusdā apti, atque idonei esse non possint.

Ille sacras pueri sortes ter sustulit, illi

Restulit et triniū omnia certa puer.

Et sacra nonnulla fuere, veluti quæ Plutarchus b Nephalia, aut Melisponda appellat, in quibus vinum attingere, aut luxui indulgere summum erat nefas. Apollonius quoque de Amphiarai responsis apud Phiaortem verba faciens, refert eos, qui illa accipere volebant, integrum diem a cibo, a vino autem triduo iussos ab eius sacerdotibus fuisse, ut abstinerēt. Et Lucius ille a apud Apuleium Osiridis sacris initiandus in numerū Pastophororum a Mithra sacerdote, præcipue iussus est, decem continuis diebus cibariam voluptatem coercere: nullum animal esse in iunū esse. Hac adeo de re meminisse me audire a Melchiorre Errico serenissimi Ducis nostri dum vivebat, a secretis, & consiliis interioribus non illepidam narrationem, quam eo etiam confidētius hic exponam, quod is de quo ea est instituta, veram ipsi addubitanti mihi postea affirmavit. Theodorus Mallotius (is prope curiam in Vasti regni prouincia, quæ ditionis est Lotharingicæ senex obtinuit) cum adhuc iuuenis amplissima familia natam adolescentulam in matrimonium deperiret: & illi eius potiundæ spe omnis esset abscissa, atque erepta (nam & for-

a Tibullus, b In lib. de colubis, 170. c. 109.

c Philost., in eius vita lib. 2, c. 14. d Lib. 11. de aspi. autem.

64 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tuna egens, atque humilis & famulatus mercet-
naria conditione, in qua tū erat, ignobilis, & de-
spicatus nullam ne detegendi quidem amoris
sui honestam satis rationem videbat:) Ergo ut
desperatis rebus, & ipsam se iam deferente ex-
spectatione homines ad quodlibet consilium
se facile conuertunt, ac nullo delectu fugiendū,
sequendaue amplectuntur. Maillotius consensu
ex Germania, cui audiuerat Dæmonem esse ad
quæcunque obsequia paratissimum, adit: huius-
que ægritudinem suā aperit: rogans, ut si quod
ei remedium afferre posset, id ne gravare face-
ret, ingrato enim non iri locatum beneficium.
Hanc Germanus occasionem libens arripit, ut
cui se ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel
se suo Dæmone liberare, atque expedire addu-
cto alio, qui istud, ceteris alicui in se transcri-
beret, vel ab eo obtorta ceruice necari, atque in-
terfici (siquidem hæc ei pacto lex addita fue-
rat.) Agendo igitur illi negotio, consequentis
diei diluculum in clauso, ac recondito quodam
conclauo condicit: ubi vixdum se stiterant, cum
repente patefactis foribus se infecti lepidæ, ac li-
berali forma, puella (hoc habitu Dæmon primū
se ostendere volebat, ne Maillotius ad formida-
bilem eius aspectum exhorresceret) eamque se
esse prædicat, quæ illi nuptias quas tantopere
ambiebat, faciles esset confectura, modo vellet
in ius, quæ erat præceptura, obsequi. Ac illo ani-
de,

L I B E R I. 65

de, attenteque expectanti, quænam eius esset
sententia: in primis cepit edicere ut furtis, cra-
pula, libidinibus, iniuria, blasphemis, ceteris-
que, quæ animum inquināt, vitis, temperaret:
pietatem coleret: inopes facultatibus subleua-
ret: seipsum in hebdomada bis ieiunio macera-
ret: solemnes, ac quotidianas preces ne in-
termitteret: eaque sedulo obiret omnia. quæ
Christianum hominem decet, atque æquum est
facere. Illis enim omnibus si se vellet nuncu-
patis verbis obstringere, futurū ut optatis tha-
lami sine difficultate vlla potiretur. Hæcque sic
elocuta, ac constituto, intra quem responsum
auferret, die, se foras eiecit. Maillotius qui vide-
ret tam sanctis, atque honestis conditionibus
tantum sibi beneficium obrendi, iam nihil cū-
ctandum putabat, quin id gratus, ac lubens acci-
peret. Sed dum magis, magisque in eam rem co-
gitationem intendit, atque huc illuc varie in-
ter spem, metumque impellitur: ex eius vultu
domesticus quidam sacerdos coniciēs, aliquid
subesse, quo sic distraheretur, cum blande ador-
tus, ac quid animo volutaret, explicatus moni-
tis suis perucit, ne amplius ad vllum cum Dæ-
mone colloquium descenderet. Sicque frustra-
tus sua expectatione Germanus, non longe
abiit, quin ex pacti formula pœnas penderet.
Nam non adeo multis post diebus ex quo pla-
na, atque aperta via decedens, inque caput pro-

66 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ruens exanimis momento repertus est. Idem Nicolæa Albericæ Energumenzæ Laudunensi e-
uenisse memorat, qui eius historiam nuper de-
scripsit: scilicet eius, qui atrii hominis specie illi
obuersabatur, Dæmonis non alium apud eam
fuisse sermonem, quam de sanctimoniam, de pu-
dore, de religione, ac factorum studio: ad hæc-
cum primum illam adortus est precipue, atque
ante omnia fuisse cohortatū. Quid quod Chri-
stum, qui est piorum omnium exemplar tenta-
turus Ecclesiasten egit, & scripturæ testimoniū
laudauit: imo adorauit coram eo procidens, at-
que inquit: Tu es Filius Dei: ^a simili arte, ac
versutia, qua eius Apostolum Paulum ^b seruū
Dei, ac verba salutis annuntiantem vniverso
populo audiente predicauit, eum e ventriloqua
femina verba faceret. Quorsum enim hæc, nisi
vt Euangelii præconem ageret, ac interim litū,
(quod aiunt) melle gladium offerret, veritatē
mendacissimo ore proferens, & luci clarissimæ
caliginem, ac densissimas tenebras offundens?
Quæ etiam causa fuit, vt illum Christus tunc
compescuerit, ac tacere iusserit. Paulus vero ni-
hilominus eiecerit, ex eo quod is tum obsidebat
corpore. In quo versutissimi Dæmonis callidi-
tas animaduertenda venit, qui sic e mentita tes-
tera castra Christianorum ingreditur, ingres-
susque suis ipsorum armis illos cōfodit, ac tru-
cidat. Nam et si Euangelicæ doctrinæ pleraque
sunt

^a Mar. 6. 2.
^{vers. 13.}
^b Act. 16.
^{vers. 17.}

LIBER I 67

sunt hæc omnia: quoniam tamen ab eo veluti
manu capiuntur cui parere, in re etiam religio-
sissima, summa est impietas: idcirco cauenda sunt
diligenter, atque fugiēda. Habent enim (quod
ait Irenæus ^a) lacti gypsum immixtum. Et quæ-
admodum Heraclæ in Ponto memoratur fuisse
se mel suauissimum, quod tamen qui edisset, il-
lico in terram deiiciens se, ac miris modis con-
sistans interiret: sic nemini dubium esse debet,
quin præsentissimam perniciem afferant tam
salutaria in speciem monita, elogia, atque ex-
empla, si quis nimium credulus se iis duci, ac per-
moueri sinat. Nam cum obediētia principum
sit, & caput cultus Dei, cuius affectator est in pri-
mis Satan rem suam tum strenuissime gessisse
se putat, si ad eam homines quauis ratione ad-
duxerit. Ac quemadmodum qui auibus insi-
diantur, solent eas aliarum, quas ad id edoctas
habent, cantu in tendiculas, laqueosque indu-
cere: sicis pietatem, religionem, sanctitatemque
nusquam non in ore suorum habet, dum eorū
verbis insidiosis in gurgitem, voraginemque
omnium scelerum, atque impietatum, quos se-
mel appetiuit, depresserit, ac demerserit. Iam quod
attinet ad commentitiæ sapientiæ membrum
tertium, scilicet proprii corporis lanienam, qua
olim Donatistæ, hodie Anabaptistæ, ac nihili
quidam homines in seipsos, ad ostentationem
magis affectatæ sanctimonie, quam ad vilius

^a Lib. 3. c. 19

68 DÆMONOLATREIÆ SAG.

discipline, ac macerationis Christianę vsum, atque
exercitationem deserviunt: hoc quidem ma-
nifestum carnificis Satanae inuentum est. Quo-
tus quisque enim nostrum est, qui hoc sic iniliu-
non putet magis illi, ut hominum oculis infet-
uiant, ac (quod ait Comicus ille) populum stu-
dio stupidum in funambulo occupet, quam ut
pietatem ex animo colant, Deoque qui theatrum
suum habet in latebris, vere se merentes demis-
sos, atque afflictos ostendant. Ne tibus canatur
ante vos (inquit Christus) quemadmodum hy-
pocritæ faciunt in synagogis, & vicis, ut hono-
rificentur ab hominibus: Amen dico vobis, ha-
bent mercedem suam: Hæc adeo ab hominibus
nulla alioqui veræ religionis opinione imbutis
sic damnatum olim fuit, ut id etiam inter ma-
ximas mortalium delirationes enumerauerint.
Apuleii a de eare elogium in promptu est, quod
hic totidem verbis propter eius antiquam elo-
gantiam, ac bracteati, floridique stylli rarum ni-
torem ascribam. Atrepro (inquit) flagro, quod
semitis illis (sacerdotes Deæ Syriæ intelligit)
proprium gestamen est, contortis tenuis lanosi
velleris prolixæ simbriarum, & multiugis talis
ouium tessellatum indidem sese multinodis co-
mulcat ictibus, mira contra plagarum dolores
præsumptione munitos: Cerneris prosectu gla-
diorum, ictuque flagrorum solum spurcitiæ san-
guinis effeminati madescere: ac vbi tandem
fatigatus

a Lib. 1. De
Asin. aureo

LIBER I.

69

fatigatus, vel certe suo laniatu satiat, pausam car-
nificinæ dedere, stipes acetas, imo, vero, & ar-
gentas, multis certatim offerentibus, sinu re-
cipere patulo: necnon & vini cadum, & lactem,
& caseos, & faris & filiginis aliquid. Superio-
ribus annis Murecuriam quæ sedes est, & caput
provinciæ Voge sorum amplissimæ, in qua etiã
per annos aliquot proprias sui) appulit circũ-
foraneus quidam, solitus sub poenitentis no-
mine provincias peragraré, ac pecunias, aliasque
res, quæ ad vitam conducerent, corraderé. Is
frequentissime, qualis esse solet diebus Domini-
cis ad aram maiorem primum quidem procu-
bebat nudus vmbilico tenus: ac manu vna sili-
cem, altera scuticam gestans, illo pectus crude-
liter contundere, hæc tergum misere dilacerare
non cessabat: idem quoque facitans in suppli-
cationibus publicis, ac sacrorum pompa, si quæ
forte solemnibus illis diebus ducebatur. Tū plebs
illius primum miserescebat, ac quid dese tantum
meruisset mirari: deinde certatim pecunias in
eum conferre. Sed is eo questu audus vberissimo
in nosocomium hilaris se recipiebat: ubique no-
tis fomentis primum curato corpore, ac ad futu-
ras plagas etiam indurato, atque obfirmato,
cibus, ac vino se intantum ingurgitabat, ut eas
etiam, a quibus hospitaliter erat receptus, non
parceret amaris, petulantibusque, saepe etiam
obsecris, ac turpibus dictis incescere. Cuius rei

fama cum ad vibani Iudicis aures tandem petu-
enisset, accessitum hominem, in carcerem co-
iectum, & serio rogatū, quid causæ esset, quod
sic se præter modum affligeret, impulit fateri,
non id se facere, quo admissum aliquod faci-
nus expiaret, uti ante simulauerat: sed magis,
ut populi misericordiam concitaret, ab eoque
silem facilius, & largius exprimeret. Ceterum
non tanti sibi esse doloris illa verbera, quanti
aspicientium opinione putarentur: tum quod
ad ea pridem vsu occalluisset: tum quod herbis
yteretur, quæ membris stuporem inducerent,
sensumque iis ad tempus minuerent. Qua re
intellecta Nanceianorum Duumvirum iudicio,
quo fontium omnium, quos habet Lotharingia
pœnæ censentur, per compita virgis, sed e-
gregie cæsus est; tum alterum humerum ferro
candenti inustus, ac relegatus. Hunc sic se in-
ter sacra exearnificandi morem, olim Ægyptios
vsurpasse auctor est Herodotus in Euterpe. Gal-
los Idææ matris sacerdotes idem fecisse scribit
Quidius:

*Attonitusque feces, ut quos Cybeleia mater
Incitat ad Phrygios vilia membra modos.
Et,*

Cadunt iactatis vilia membra modis.

Apud Horatium quoque.^a

Gaudet Bellona cruentis.

Quod scilicet factorum eius cultores (Bellona-

rios Vlpianus^a vocat) sibi lacertos districtis gla-
diis cruentarent: Quod & meminit Martialis.^b

Alba nimis sanis lacerantur brachia cultris,

Cum furit ad Phrygios Enthea turba modos.

Et tetigit alicubi Plinius^c sed & de iosis a Xeno-

crate Physico recitat Alexander ab Alexandro,

d quod ut aiebat, non esset lugendum, si Deos

esse crederent, quibus sacra faciebant: aut non

sacrificandum, si homines. Quæ & Labronis

Antistii sententia fuit: numina bona (inquit

D. Augustinus^e) a malis cultus diuersitate di-

stinguentis, quod hi cædibus, ac suppliciis, illi

lætis obsequiis (qualia sunt conuiuia, ac lecti-

sternia) propitiari velint. Quod ego sic dictum

velim, non ut Christi regnum in delitiis, ac vo-

luptate statuere me quisquam putet, qui sciam

eius militiæ certissimam tesseram esse crucem:

sed ut intelligant homines, non esse ex istius-

modi laniens, ac cruciamentis omnino estimā-

dam pietatem, uti eorum plerique nunc facere

solent: Et Diabolus ipse non alia re frequentius

scenam suam instruit. Nimirum quia Christia-

nos videt se ieiunio, vigiliis, solitudine, laborib;

maerere, ac conficere, dum carnem suam subi-

gunt, dum admissorum pœnas volentes luunt,

dum se ad preces, sanctalque meditationes com-

parant, atque instruunt. Quod is sæpe exemplū

per summam malitiam accipit, augetque ad-

eo effero illo laniatu: quasi tanto magis colatus

^a Lib 7 de
off. Procons.
^b Lib. 11.

^c Li. 11. c. 49

^d Genial.
dier. lib. 4.
cap. 17.

^e Lib. 1. de
ciuit. Dei.

71 DÆMONOLATREIÆ SAG.

pietas, quanto in corpus seuiatur acerbius, atque inhumanius, ut est ciuaria, & versutia. Veluti cum sanctissima etiam quæque immoderato, inconsultoque usu deprauat, fœdat, ac distorquet: nam hic alioqui veram, sinceramque Christianorum disciplinam conuellere non est animus, & si quæ Ecclesiæ iudicio comprobatur.

Dæmonum illuuiem summam demonstrare, tum qua eorum præsentiam semper comitatur odoris fœditatem, tum qua de vitanda munditie adeo accurate sum præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauacrationem nimis fascinationibus obesse: quomodo id sit accipiendum.

C A P Y T X.

a D. Greg.
in Memor.
Mat. 1. 12.
Mar. 1. 40.
Lob. 40.

Bemoth, id est, animal impurum, ac spiritus immundum passim literæ sacræ appellat Diabolum. Idque adeo nomen non modo in illud conuenire putandum est, quod ingenio, ac moribus sit impuris, ut eius omnes actiones, ac studia demonstrat: sed etiam quia sordibus, atque immunditie exteriori impensius delictatur. Nam & illi in cadaueribus frequens est commoratio, & si quando viuens corpus occupat, vel etiā id sibi ex aere, concretisue vaporibus informat, præsentiam in eo suam semper insigni aliquo scetore testatur: imo & in illis partibus receptū frequentius habet: quæ ut in nauis sentinâ,

L I B E R I.

73

tina, corporis sordes, excrementaque accipiunt. Vnde & *in sapientia* in Bibliis dicitur, quæ Pythonem habet in ventre, quam Gratianus in decretis ventriloquam vertit. Munera quoque illi esse solent e fimo, & stercore, epulæ e morticinis pecudibus: Ac ut est in prouerbio *opugis à pignis*, talesque vulgo sunt pedisseque, quales & heræ, ut plerumque mulieres ætatis sordibus obsoletas, fortunarumque tenuitate viles, ac squalidas pro ministris habet: quas præterea, quasi naturæ vitium minus in hoc eius desiderium expleat, edoctas habet ad sordes, atque immunditiam. Hæcque ob id præcipua cautio est, ne mane solito aliorum hominum more manus suas abluant: quod ea res fascinationibus suis (ut ait) indubitato occurrat: seu ab ipsis sagis proficiscatur, id est, suas ipsæ lauent manus: uti Alexia Gallæa Betuncuriana, innu-meræque aliæ, quarum nomina nunc non superant, quæstoribus suis ultro recitauerunt: seu ab illis, quos beneficiis suis destinauerunt perdere: sicuti retulerunt Claudia Fellæa, Catharina Latomia: e quarum hæc Dominicam Duratiam in sensu seruabat, quod eisdem vna ambirent nuptias illa, alienissimo animo erat in Malurticam quandam, propter pene quotidianas rixas, & contentiones, ut inter vicinos assoleret, neutra tamen iniuriam vlscisci fascinatione aut veneno potuit: quod essent illi ab earum in-

a Mirecuria
7. Id. Dic.
1584.
b M. x. l. ai. 1
Id. Non. Fe-
bru. 1577.
c Hæc curia
1. Non. Feb.
1587.

74 DÆMONOLATREIÆ SAG.

fidii tuti isto lotarum manu præsidio. Sebastianiana Maxentia, a Ioana Nigra, b Ioanna Velderica, c & Francisca Petina d affirmant eam lationem certo proficere contra malas incantantium artes, si domo quis pedem effertens se præterea in Dei tutelam prælidiumque supplicibus verbis committat. Idque se a Magistello suo lo-
lieto ita inaudiuisse memorat Nigra illa: dum scilicet cum illo de hoc postularet, quod in Nicolai Tonsi vxorem venena sua tam sæpe incasum sparsisset: quæ tamen multi alii præsentissima sensissent. Hoc etiam sibi moram, impedimentumque semper attulisse Vlderica illa recitavit, quoties maritum fascinatione parauisset tollere. Parauerat autem sepissime, propter inuocundissimam, ingratisissimamque lecti consuetudinem. Nuper etiam Mugeta e iamiam in ignem imponenda, ac vltimu cum marito prædens placide eum multis audientib. monebat, ne in salutato numine, illotisque manibus mane domo pedem efferreret, si se a sagarum insidiis tutum cuperet, ac secutum. Quomodo vero rei adeo leuis, atq. exiguæ vires tantæ esse possint, aut quare ea corporis pars sua munditie in hoc ceteris præstet, nō est facile coniectari. Nisi si hoc impostor ille prætextu solerter aliud tegit, perque ambages, atque inuolucra nobis sua vult sententiam ostendere. Vti alibi illum fecisse obseruauit ex viro Ioan. Bodinus, eo videlicet loco,

a Eutherii 7.
14. April.
1583.
b Lathurii 5.
cal. April.
1582.
c Lanfrancus 7. Id.
Maii 1582.
d Baib 4.
Non Iun.
1582.

e Essaii 10.
cal. Iulii 1591

LIBER I.

loco, vbi memoratur apud sagam quamdam obnixè egisse veteres calceos diligenter vt afferuaret, quod eos præsidio illi futuros esse diceret, aduersus maleuolæ alterius sagæ impendentes insidias. Nam dubium nō est, quin ea ratione monitam voluerit, vt in peccatorum cœnovoluntari perstaret, quæ vtique homini sunt instar calceorum lutosorum. Quo sensu Philo ludæus intelligendū putat, quod Deus Mosi præcipit, vt calceos ad se accessurus deponeret. Et certe Egyptii a puritatem denotantes aquam pingebant, quod eo elemento lustratio, atque expiatio optime fieri crederetur. Et si quæ eius usus fuit in gentilium sacris, ac litationibus: Tu genitor cape sacra manu, patriosq. penates. b Me bello a tanto digressum, c & eade recentis Atreidæ araneas, donec in flumina viuo Abluero.

Etc

Dic corpus properet fluminali aspergere lymphæ.

Et d

Corpusque recentis

Spargit aqua.

Et apud Isonium a a Diis immortalitate potescens ille compita circū, lautis mane senex manibus currebat. Hesiodus quoque in operibus, & diebus, verat mane litari vinum Ioui, vel etiā quemquam ingredi amnem; aut fontem xxi. p. in Iouis. Telemachus etiam Palladi apud Ho-

D 2

a Orni Apol
b Sarray.
c scripturatur
lib. 1.

b Enclid. 7.

c Enclid. 4.

d Enclid. 4.

c Sarray. 2.

26 DÆMONOLATREIÆ SAG.

merum supplicaturus marina aqua manus ab-
luebat. De iſte lege eiſuſmodi externa per aquā
mundities ſæpe in veteri teſtamento comen-
datur, præfertimq. in manibus, vti ludæorum
more frequentatū legimus, a qui vitula facien-
tes ſuper eam maſſatam manus ſuas. abluebāt.
Sunt enim puræ manus, quales ad Deū, b ſem-
per tolli oportet, puri cordis indices. Et prover-
bio uſurpatur, manus lauare, pro innoxium ſe
oſtendere. Quin etiam ſymbolo innocentia ſua
Pilatus publice teſtari voluit. c Et contra ludæi
diſcipulis Chriſti calumniā intentarunt, quod
illotis manibus ad epulas accederent. Quem
neſcio morem an vitandi offendiculi cauſa poſt-
eum paſſum Diuus Petrus d immutauit: nā niſi
lotum ſatō eū accubuiſſe Diuus Clemens eius
familiaris, & quotidianus pene conuiſtor ſcri-
ptum reliquit. e

*Sorſit logos, quod olim pagana ſeciſſe dicitur anti-
quitas, Dæmonibus ſuis annuatim quid pende-
re, quo vel plagarum metum, vel earum, qui-
bus ex pacto cenoſii ſunt, præſtationum vaca-
tionem redimant. Tum id quod ſic penditur, ſi
animal eſt, ut nigri coloris plana eſſe oporteat.*

CAPVT XI.

Q Vemadmodū ſolent domini rerū ſuarum
nexum, mancipiumque annuis vel opera-
tum

LIBER I.

77

tum vel penſionum præſtationibus apud eos
aſſerere, quibus illas olim vtendas, fruendaſve
conceſſerunt: ita Diabolus ſedulo hoc agit, vt
quæ in ſeruitutis, cum eam impoſueret, lege di-
cta ſunt, ac pacto promiſſa, ea a ſuis acerbiffime
vbi dies venit, exigat: maximeq. ſi cauſam ha-
bent ab alicuius muneris excuſatione: veluti cū
a nocturnis comeſſationibus ac tripudiis, aut re
quapiam alia ſimili, vacationem impetrant.
Quod Dominica Zabella a retulit ſolitarum præ-
ſertim frequentati a locupletioribus: quorum
permultos vidiffe ſe ait, qui non modo Magi-
ſtelloꝝ ſuorum gratiam, vel etiam plagarū
metum, ſi quid forte minus ex earum ſententiis
admiſiſſent buculo, veruece, aut re quauis alia
(quod uſitatiffimum habent) redimerent, ac
luerent: ſed & iſtam non ſiſtendi ſe cōdictis lo-
co temporeq. licentiam, ac libertatem. Id cō-
firmat Deſiderii Financii b Manderēſis ſpon-
anea de ſe conſeſſio, inquiētis ſtato anni die, qui
circa ortum Caniculæ recurrebat, ſero iam ve-
ſpere, ac designato ſuper Hupellam, qui mons
in Vogefis perarduus eſt, loco ſibi necceſſe fuiſſe
tale aliquid Magiſtello ſuo pendere: idque adeo
niſi plane nigrum gratum non habuiſſe. Quem
illum colorem non nunc primum affectare cla-
mant omnes Hiſtoriæ: Nam & olim, c cum ſub
Moſi nomine oracula reddebat, & per literas a
Proconſule quodam Aſiæ rogatus eſſet album,

a *Regenilla*
in agro Tan-
trai 1583.

b *Sā Deſa-*
is priat 14.
Iul. 1581.

c *Pintoreli.*
de oracul.
deſeſſm.

78 DÆMONOLATREIÆ SAC.

an atrum vitulum mallet sibi litari; atrum respondit. Hunc vero fuisse morem consulendorum Dæmonum per chartas conscriptas, cetera que obsignatas istud Iuvenalis indicat:

Propter quod fas est genua incedere Deorum.

Et Diti, Diisque Manibus, nisi atras victimas cedere Pontificum quos cæca habuit antiquitas scita vetere.

Scabere terram

Vnguib; & pullam diuallere mordicus agnam.

Nimirum cum is color (vt inquiebat Pythagoras) ad mali naturam pertineat: consentaneum est eius esse ilia, quæ malorum omnium auctori atque hortatori dicantur, ac deuonentur. Beatrix Baonensis h addidit ne tenuiores quidem (cuius generis ea colluies fere omnes habet) illarum præstationum immunes esse, sed quæque pro sua facultate, quod maxime in promptu habet, quasi symbolum dare ac conferre. Alios quidem gallinaceos pullos, vel gallinas ipsas quod se fecisse Desideria Parisiensis, & Catharlonia Vincentia affirmauerunt. Alios demot & capite suo crines, festucam, auiculas, aut leuidentem aliquod munus, veluti e bubulo corio monetam, quæ si nec suppetit ab ipsis Dæmonibus ante accipitur, satisq. esse (vt se sæpe a suo magistello intellexisse memorauit Ioannes Pisceator f) si ad id asserat mentem pronam, ac religiofam. Quod si quis facere recusat, vel etiam negligit

a Alex. ab Alex. Gen. Dier. lib. 3. cap. 22.

b Gerbruit. No. 11. Aug. 1515. c Medusina. nasteri 11. (a. Mart. 1589.

d In Struens. terrario 5. Cal. Decem. 1529. e Catharina Præuata & Apollonia in Freigen 4. Non. Sept. 1589. f Magnitii 4 Non. Mai. 1511.

LIBER I. 79

negligit: præsto sunt illi minæ, verbera, morbi, liberorum neces, rei familiaris damnum, ac detrimentum aliquod insigne. Quorum metu dici nequit, quam prompta sit illis in istiusmodi promissis persoluendi celeritas: adeo pavor, & formido diligentiam, studiumque excitant. Et hic quidem iam olim veterum pectus pupugit aculeus: hæc eorum mentes contaminauit labefactauitque persuasio, nullis etiam istiusmodi legibus, ac conditionibus ante obstrictos. Nam & in palatio Romæ verus stetit ara febris: exquiliis quoque altera malæ fortunæ, detestatæ, Prose, Timoris, Palloris, Auertunci, Robigi, noxiorumque aliorum Deorum, quos vno nomine Veioves appellare possis, celeberrima in aliis Romæ regionibus fuisse delubra; ybi ne obessent, neue incommodi aliquid afferrent, donariis colebantur. Quæ & per Græcos, aliasq. gentes late fusa ante fuerat superstitio. Siquidæ Athenienses contumeliæ, atque impudentiæ, ne lis afficerentur: Bæotii, Apollini Porropioni, ne muribus prouincia infestaretur: Oetzi, Herculi Conopio, ne culicibus diuexarentur: Rhodi, Apollini Erythibio, ne rubigine segetes læderentur: Gades, Paupertati, ac Senectæ ne cadurius premerentur, sacra religiosissime faciebant. Atque vti nam ne ad hæc nostra tempora tam sanaticus, profanusque diminasset error:

a Cicero lib. 2. de legibus. b Plinius lib. 2. cap. 7. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 13. Volater. Phil. 1. lib. 29. c. de celest. Sacra.

30 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tanta non deprauasset cultus ritusque diuinorum
dementia: sed considerarent homines (vt olim
recte monuit Cicero) ceremonias, religionesq;
in Deum non metu, non pacto, non pretio tan-
tum, sed ea coniunctione, quæ est homini cum
Deo, præcipue esse conseruandas, sanctitate vi-
delicet, ac pietate: quæ maxime placatum Deum
efficiunt, eiusque tabernaculum cum homini-
bus firmant ac stabiliunt.

*Compositum ius fasque animi, sanctiq; recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto.*
a Pers. Sat.
Nam sola donariorum istis neglectis, grassati
ad Dei opem, misericordiamque via religionis
manifestum est ludibrium.

Hæc cedo vt admonerem templis, & farre litabo.
b Hora. car.
lib. 3. Ode
24.
Immunis aram si tetigit manus:

Mollibit auersos penates

Farre pio, & saliente mica.

Vt hic omittam dicere, quod quidam nuncu-
patis votis a cœlitibus vulgo, & palam, quæ cu-
piunt, contendunt:

Rem struere exoptas caso boue, Mercuriumque

Arcessis fibra: da fortunare penates,

Da pecus, & gregibus factum.

e t. Lucid.
quæ timent deprecantur:

*Vota metu duplicant matres, propiusq; periclo
It timor.*

Imo in eos probra, contumeliasq; indignabundi
sæpe ingerunt, hæc fiducia, quod oblati post-
modum

LIBER I. 31

modum donariis, pacatos facilesq; eos sint ha-
bituri. Vti aliquando Italum aleatorem fecisse
rumor est: qui cum eos, quod damnosiore alea
luderet, omnes excepto vno Diuo Antonio, ma-
ledictis incessuisset (periculum enim non leue
sibi esse putabar ab eius igne sacro) ac postridie
eas blasphemias luiturus cereis candelis singu-
los supplex donasset, consulto Diui Antonii arā
præteritis dicitur, inquires: Insane merito, tu
nulla a me lacessitus fuisti iniuria, nullo etiam
dono nunc placaberis. Verum hic forsitan præ-
stat tacere, quam parum opportune Ecclesiastæ
agere: maxime cum hæc satis sine præcone suā
impietatem loquantur, ac prædiceant. Hoc mo-
do satis erit ostendisse,

*Dæmonis accepto placari munere quouis,
Si deuota modo mens est, & conscia prauis.*

*Sæpi ad Sabbatharios suos conuentus auolaturas
maritorum Zelotypiam fallere, illis in arctiore
seminum, per incarnationem inductis: vel etiā
supposita, quæ earum specie habeat, re aliqua.*

CAPVT XII.

Cum hæc scriberem, venere mihi in manus
reartum quarundam percontationes e For-
bachio (quod municipium est ditionis Lotha-
ringicæ in Germania citiore) e quibus, quod
adhuc non feceram, didici auolaturæ lecto

12 DÆMONOLATREIÆ SAG.

geniali veneficis ad conciliabula sua solere, ne quid quotidianæ, ac nocturnæ consuetudinis consideretur maritis, vel somnum per incantationem conciliare. e quoli non possint facile excitari: vel personas quasdam iam dormientibus adumbrare, atq; adiungere, quas si contingeret interea expeigisci, suas vxores esse putarent. Bertranda Tonstrix a id se sæpe fecisse prodidit: atque ad sopiendum tali somno maritū, sæpenumero illi aurem vellicasse, dextra manu eo prius illi a vngine, quo viam ad eiusmodi cōuentus affectans solebat seipsa inungere. El-ler vxor Decani in Ottingen, b infantis culcitram: Sichen Maya Speirchen, scopas supposuisse se memorauerunt, postquam essent nomen sui dæmonis præfatæ: Sicque matris fura Hamburgii, cum sæpe fecisse. Maria e vxor Ioannis Sartoris non. Iun. an. in Metzerefch, stramentorum fascem veluti vngine infuscatum, qui, statim atque ipsa domū esset reuersa eualeceret. Catharina Russa ipsum Dæmonem sua accubatione eiusmodi vi-ces aliquando gessisse declarauit.

Multi esse, qua Dæmones grauior, & seuerior in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem, morborum se inconsultis sanationem, iniuria concessionem, innocentiam, contumaciam, a male agendo dehortationem, criminis apud Iudicē agnitionem, irritam insidiarum

LIBER I. 83

diarum molitionem, atque eius generis alia quamplurima; qua vel atrocissimis verberibus illis luere, vel damno aliquo rei propria grauiore pensare necesse est.

CAPVT XIII.

O ffensio si quæ vnquam magna est & diuturna, certe ea est quæ ex inuidia contrahitur: cuius (vt inquit Cicero) motus longe omnium acerrimus est, ac pertinacissimus. Quæ si in homines conuenit ratio: quid in Satana valituram putamus, quem nihil æque cruciat, ac sollicitum habet, quam quomodo felice conditione, quam sua est, degentem hominē, noua semper aliqua calamitate, ac miseria afficiat, atque affligat? Vt iam mirum videri non debeat, si quos semel sibi obnoxios reddidit, atque obsequentes, tam duro habere solet imperio: tam aspere, atq; inclementer tractare. Profecto hæc communis, perpetuaque eorum omnium querela est, illum nusquam non fingere causas, dum habeat quod culpæ, aut contumaciæ imputet, plectat, ac seuerissime animaduertat. Et omnino numquā cum illo, ne vnus quidem momenti pacem conuenire, ac consistere. Cuiusmodi Gugnotius, a se quod ad indictos conuentus nunc tardius, nunc infrequentius accessisset, nō semel illi vapulasse, pene ad interitum recessuit. Rursus graues fuisse poenas,

14 DÆMONOLATREIÆ SAG.

quod filiam Dominici Rati, cui venenum eius hortatu fecerat, non petita venia, ad sanitatem ausus esset reducere. Metū præterea longem maximum sibi attulisse, cum forte ab eo per aerē deportaretur, ac super flumen Mosellam constitissent loco, ut sibi videbatur, vorticibus admodum horrendo: Nam de deiciendo, ac mergendo non desinisse minas interponere, quoad fidem dedisset, se Desiderium Galerrum, qui cum inimicitias habebat, veneno sublaturum. Quod & non multo post per maximas eius efflagitationes præstare coactus est. Iana Gerardina, Catharina Russa, & Francisca Fellæa innocentiae suæ poenas non semel dedisse se affirmaverunt: ac tantas (ait Nicolæa Morelia d) ut intercepto, præ verberum atrocitate, spiritu, pene exanimarentur. Neque id mirum videri debere: ferreas enim (inquebat) illi esse manus: quibus, ceu malleo, caput vniuscuiusque sic cōtundit, ut attractantibus exossatum videri possit. Alexia Belhoria, & Claudius Morelius se id multoties cum suo magno malo expertos fuisse conquesti sunt. Nonnunquam & in os sic ynguibz inuolat, ut id totum lacerum, ac dilaniatum sæpe relinquit: sicuti Rosa Gerardina, g commonstratis adhuc vestigiis, Iudici fecit manifestum. Cum eadem Belhoria multis egetat Dæmon, ut coniugem suum veneno perderet. Hoc cū ea non sustineret facere, præ amici-

a Pangai
Cal. Decem.
1584.

b Vallis ad
Mosellam
Cal. Inhas
1587.
c Pangai
Id Nouemb.
1584.
d Serra
Cal. Februa.
1587.
e Blainmilla
ad aquas
Non Febr.
1587.
f Serra
Non. Dec.
1586.
g In a. 10 Sti
nensi. Nona
Nouemb.
1586.

L I B E R I.

55

tia; hanc ille dolens repulsam aqua intercure ipsam afflixit: ex cuius tumoribus, cum sex integros menses laborasset, non prius conualuit, quam sextarios foetidissimi humoris duodeviginti, per imos pedes, facto vulnere eiecit. Margaretam Luodman non cessabat quoque hortari, ut vicinae mulieris buculam, quod eius olera depasta esset, ac tota yngulis obtriuisset, venenata potione, quam illi tunc in ligneo catillo porrigebat, necaret: sed cum id detraderet facere, ut quæ metueret a muliere, quæ alioqui perspicacissimam nouerat, in facinore deprehendi: tandem ut ea se necessitate liberaret, ac aliqua ratione placatum Magistellum haberet, maluit vitulum, quem vnicum in stabulo alebat, illo ipso veneno tollere. Proptii quoque iumenti damno, alieni, cui contra Magistelli mādātum pepercerat, Bertranda Tonfrici necesse fuit salutem luere. Apolloniam Dæmon eo per summam importunitatem perpulerat, ut fidem daret non prius quieturam esse, quā damnum aliquod ingens familiae Eysart municipis sui intulisset: quod promissum cum tamen perficere non posset, illius utique conatus prohibente Deo, in cuius tutelam, præsidiumque Eysart se, suosque primo diei cuiusque diluculo commendare solebat: eo tandem redacta est, ut sibi necesse esset decennis filiae (huic nomē fuit Engel) parricidio, non impleti promissi vexa-

a Vergauit
Id. 10. Cal. Fe-
bru. 1587.

b Forpachii
6. Cal. Sept.
1587.
c In Freissen
Id. Aug.
1589.

26 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tionem a Dæmone redimere. Eamdem necantem a sobolis necessitate & alius Dæmon Castitatis Præuotiz^a artulit: Cum enim eam forte libido incessisset perdendæ veneno filiolæ, quam vnicam Michael Cocus eius vicinus susceperat, atque id & sepe, & frustra aggressa esset facere (nam eam mater quotidianis precationibus, lustrationibusque contra malas incantationum artes munitam habebat) tandem vt hanc veluti prædæ frustrationem assidue incusanti Dæmoni cumulationem etiam reponeret, quæ in cunis adhuc habebat, infantem Odillum nomine immisericors mater veneno perdidit. Si quidem sagis hæc lex est perpetua, vt quod perperam in aliorum caput conantur, ac moluntur, id in se admittere postea cogantur: nec vnamquam patitur Dæmon irrita apud eas esse sua consilia. Quod si inceptum est plurimum, & cõtenditur in quam commune malum recidere debeat: res ad sortem reuocatur, vnaque ea cui eius luitio sortito obtigerit, pro omnibus noxi pendere cogitur: Vt a se, facinorisque sociis aliquando usurpatum memorat eadem Præuotia. Cum enim (inquirebat illa) consilium vna iniuissimus de fascinando tutoris Fresseuili percore atque id nescio quo furo impeditæ nequissimus facere, patrandum nihilominus fuit aliquid, quo scilicet illi quæ eam veluti prædam certus exspectabat, aliqua ratione esset satisfactum.

L I B E R I. 87

factum. Sorte igitur experiri placuit in quâ hæc faba cuderetur: ducta est: & in Agnetem Eyf-witz omnium nequissimam, flagitiosissimamque facinoram incidit: quæ nihil facti morata atrocitatem alacri animo præsentibus sociis viginti annorum filio, Petter nomine, medicatam potionem propinauit: vnde non multo post illi totum corpus prodigiose distortum, deprauatumque fuit. Hoc nimirum faciendum erat, aut a Dæmone, qui nihil vnquam condonat, morte etiam duriora pati. Talem siquidẽ contumaciam impune nõ tulit Balial Basolus. Nam cum eius mandatum de miscendo cuidam veneno, quem forte exosum habebat, neglexisset: duras in propriis ædibus dedit: vt mallet (quantum inquebat) alios similes cruciatus, si iterum essent ferendi, morte præsentis depacisci. Nec tulit etiam inultum Margareta illa, de qua modo mentio est habita: quod facinoris socias esset ab incepto dehortata, cum forte ad stagnum wapenbruch conuenissent. ac de more eius aquas, perdendis arborum fructibus, exagitarent: id vero faciebat, quod meminisset se non semel earum pomis, & duram, & longam famem tolerasse: nam de hoc grauiter oburgata, multis præterea verberibus castigata parum illud consultum nõ multo post luit consilium Ioanna a Banno, b cum testium auctoritate obruta, tormentorumque, quæ offere-

a Danibafu
li ad San. N.
colauit 4.
6. prid.
Nov. Mart.
1577.

b Mainervii
Non. Ian.
1586.

88 DÆMONOLATREIÆ SAG.

bantur, metu permota. Iudici omnes suas no-
xas, maleficiæq; patefecisset, ac præterea eo ver-
bis præeunte Dæmonem, cui se ipsa addixerat
perpetuum facessere iussisset, non multo post
solam in carcere repertam sic is pugnīs, calci-
busque confecit, ut illum sibi postremum esse
diem iam esse putaret. Sed commodum inter-
uenientes custodiæ impedimento fuerunt, ne
suam ille immanitatem, ac scruitiam longius
exerceat. Certe illi totum tergum recentibus
verberum vestigiis adhuc scordum erat, cum
hæc Quæstori denarraret. Keluers Otilla^a ob-
eandem agniti criminis causam, tam duras Ma-
gistello suo in carcere dedit, ut ab ea editus præ-
intolerabili plagarum dolore clamora Cæcel-
lani domesticis longissime etiam exaudiretur.
Ecce ut inclementissima, iniustissimaq; semper
est apud Diabolum seruitus, iis etiam, qui se ro-
tos ad eius arbitrium comparauerunt: cum cõ-
tra Christus iugum suum suauē, onusque leuē
vbique prædicet, vltroq; horretur ad illud sub-
eundum, qui animabus suis requiem quærunt.
Ex certe contrariorum institutorum, ac disci-
plinarum fines, atque euentus decet esse con-
trarios. Lex Christi suprema, est charitas ex fide,
nullamque postquam nox in suam Ecclesiam
constituit, ea sanctiorem edixit, atq; irrogauit.
Mandatum nouum do vobis (inquit b) ut di-
ligatis inuicem, sicut dilexi vos. Rursus, c in hoc
cogno-

a Fressenii 8.
Id. August.
1790.

b Ioan. 13.
vers. 34.
c Ioan. 13.
vers. 34.

LIBER I.

89

cognoscent omnes, quod mei discipuli estis, si
dilectionem habueritis ad inuicem. Hæc præ-
cepta nullam in exsequendo habent difficulta-
tem, plena sunt amoris, deliciarum, atque ob-
lectationis. Si minus est iis obsecundatum, non
illico Deus irā in contumaces euomit: sed len-
tus est ad poenam, eique etiam inuitos accin-
gitur. Ac si quando tamē irroganda venit, mo-
derata est, & semper salutaris: paterna, nō do-
minica: punientis amorem, non vlciscentis, o-
diū concilians. Diaboli cõtra præcepta, ac mo-
nita quotidiana sunt de simultatibus, insidiis,
crudelitate, cædibus, damnis, atque iniuriis. a
Siquidē ipse ab initio homicida est, calumnia-
tor, prædator, vastator, insidiator, vexator, car-
nifex: Imo nihil adeo obnixe satagit, quam
ut suos, uti se, habeat in aliena calamitate, ac
miseria assidue occupatos. Si imperata abnuūt
ac detrectant hoc, ut iam dictum est, illis su-
perest, ut scruissimis, vel ad necem contundan-
tur verberibus: sin exsequuntur, hoc quoque
sequitur, ut ipsi se continuis mœroribus, atque
angoribus misere implicent: veluti qui rerum
trucium, acerbamque spectaculis, necessita-
te officii coacti contra innatam clementiam,
interfunt. Tum misericordia, quam primum
innata humanitas etiam num ingerit, deprehē-
sionis metus, ac ex peccatorum conscientia ti-
mor nunquam pacatam, tranquillamque illis

a Isa. 8. 4.
pocal. 12.

90 DÆMONOLATREIÆ SAG.

mentem esse sinunt: sed illos vndique premunt angustia, mala vrgent, sequuntur miseriae, ac calamitates.

Peram, & praesentem sagarum ad nocturnas suas Synagogas saepe esse profectionem, nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam: velletque sentire, qui virumque, defendunt. Tum ut diuersa sint eius profectioni rationes, quibus sua noctibus sapient fiant in Lotharingia.

C A P V T XIII.

Res est cōtrouersa, & plena dissensionis, inter eos, qui hanc sagarum tractant portenta: ex ne tenera ad illos, quos sic iactant Dæmonum conuentus auolent, ac praesentes iis adsint; an tantum occupata praestigiis phantasia, atque, (vt euenire solet, vbi

Exercent vanas nocturna insomnia mentis) adesse sibi videantur. Et habet ea concertatio in vtramque partem exempla, rationesque, quibus contrariae sententiae probabiliter defenduntur. Nam & certis auctoribus a compertum habemus existisse: quæ cum domi, imo in eodẽ cum marito cubili, manifeste pernoctassent: recenserent tamen postero mane, ac confidenter dicerent multa ad eiusmodi cōuentus pertinẽtia, quibus se superiore nocte interfuisse affirmarent. Alias item ^b (cũ eas necessarii, ac propinqui,

^a Fr. a Turrel. la. & lo. Rodomus in Dæmonomantia.
^b Olau. Metastasis Historiarum de gent. Scythorum.

L I B E R I. 91

pinqui, quibus eius rei ex rumore iniecta erat suspicio, totas noctes consulto vna cum vicinia obseruassent) visas quidem inter dormiendum commoueri vehementius, quasi qui ingenti aliquo dolore conflantur, vel etiam in sedili, aut alia quapiam requitare, vti qui viam ad motis calcaribus accelerant: ceterũ non egredi domo, sed tantum experrectas lassitudinem praese ferre: veluti qui peregre redeunt, ac miranda quæ sibi fecisse videbantur narrare: imo & illis irasci, aut succensere, qui fidem iis non adhiberent. Quæ res multos impulit, vt crederent hæc mera esse somniorum visa, quæ Dæmon in eorum animos immitteret, quos laqueis suis irretiuisset. Habetque ea opinio astipulatores magni nominis non paucos: nec vsque adeo ab ea dissentientem Diuum Hieronymum, ^a qui & Hebræi cuiusdam suæ ætatis sententiam in argumentum profert eleuantis, sed indigne auctoritatem historiæ Abacuc ea solum causâ, quod Propheta gestationem, transfectionemque per aera præter naturam constitutum ordinem contineat. Contra non desunt & laudati auctores, ^b qui exemplis, rationibusque defendunt eiusdem rei veritatem: Auditos enim qui eodem cum Strigibus vngueto persisti, ac delibuti momento ad eiusmodi cœtus, vna cū iis transferrentur: Vnde tamen redeuntibus ementienda esset via multorum dierum; cessante vi-

^a In prologo in Daniel.

^b Apuleius Vidorius Molitor, & Ioan. Bodinus.

Lib. 3. de A
fuo apud.
b Nicola
Stephana
Dom. Mar
tini, mens
Dec. 117.

c Cap. 47. le
gu Salu. Et
Ioach Came
ra in lib. de
mag. Dama.

92 DÆMONOLATREIÆ SAG.

delicet carmine, & quod ait Apuleius, a cæca mi
nimum coactorum violentia. Auditores etiam
qui eo pedites profecti vna cum liberis, quos
animus erat in solemnī cōuentu deuouere, do
mum postea a Dæmone per acra essent depor
tati. Hocque multorum verbis, ac testimonio
constitisse, qui abeuntes in via essent allocuti,
& multa nocte redeuntes offendissent attoni
tos, ac perplexe respondentes. Tum in ipso cō
uentu colloquutiones, quas deinde diuersi tori
dem verbis recenserent, qui interfuerāt: lacu
rum, corticum, ac reticulorum, quæ quisque ce
landa, tegendaque præsentia, vultui obduxis
set, craterum, & vestium, ac supellectilis, quæ
sui fuisset, agnitiones: exauditi strepitus, ac cla
mores ab illis, qui armenta, pecorumq; greges
in propinquo custodiebant: suppositæ perso
næ, quæ absentium vxorum loco maritis accu
barent: ac adeo tam multorum, qui in pestilen
tem eam societatem sunt asciti, consentiens, ac
conspirans de iis omnib. oratio, ac testimoniu
e quib. id quod sequitur, quia maxime propriū
ad eam rem visum est, paulo ampliorib. verbis
placuit hic commemorare. Lutzeis (qui vicus
non ignobilis est in radicibus Vogesi montis)
Maio mense M. C. LXXXIX. Paganalia a vicariis
celebrabantur. Ex eo viro Claudius Choro
sius in vicinum, cui nomē est Wisembach, appe
tente nocte, redibat. Iamque eius montis, qui

LIBER I. 93

inter vtrumque vicum assurgit, bonam partē
cōscenderat, cum subito turbine correptus ste
tit, circumspēctans attonitus, nuncubi rei adeo
involentis causa aliqua appareret. Nam cetera
tranquillissimus, quietissimusque acris erat. Ad
uertit in secessu quodam (eum accolæ crepidi
nem Moreliam appellant) laruatas mulieres
sex, instructam multo auro atq; argento men
sam quandam saltando circueuntes: perin
deque sua iactantes capita, ac qui intemperis
agitantur, tum iis astantem in nigro tauro ho
minem, qui eas vt otiosus aliquis in truiuo spe
ctabat. Ibi igitur constitit, tantisperdum se col
ligit, ac rem torā certius oculis agnoscit. Quod
dum facit, momento turba illa disparuit, ac se
ex eius aspectu subduxit. Amoto igitur eo me
tuse denuo viæ committit. Ac iam montis ver
ticem superauerat, cum ecce eum mulieres illæ
a tergo insequuntur, capita sua vt antea iactan
tes, atque altum, ceu ex composito, silentium
tenentes. Præibat homo atra facie, manibusq;
in harpaginis speciem incuruis, quas etiam pa
rabat illi in frontem immittere, nisi obstitisset,
districto, atque opposito enses liquidem hoc fa
cto insultare destitit, quasi de vita metuens, at
que cuanuit. In quo subit Platonis, Pselii, & quo
rundam Academicorum commentum asserē
tium Dæmones minas, verbera, sectiones, vul
nera & timere, & pati, de quo nos alibi. Ostem

94 DÆMONOLATREIÆ SAG.

dunt se nihilominus iterum mulieres illæ, vna
que cum iis homo, quem modo dixi tauri sel-
forem, chorearumque spectatorem, ad quem,
iam factus confidentior Chotarius accessit pro-
pius, atque infit. Hemtunc hic es mi Desideri
Gaxeto (id enim ei erat nomen) obsecro, si quid
potes serua me: nam Pol fidem meam tibi as-
tringo, me nihil eorum, quæ vidi equidem pa-
lam esse facturum: Vixq; hæc dixerat cum tur-
bo illum, ceu nebula, inuoluit denuo, sed eo de-
mum euolutus, & liberatus, solum se in solo, ac
longe a via dislito loco reperit: quam tamē ve-
l fugando ad extremum nactus quam festinan-
tissime potuit domum se recepit. Triduo post
id testimonium ad aliud rursus a Iudice quæ-
stionis vocatus, hoc ex abundanti superioribus
addidit: recordari se cum propius ad mensam
accessisset, visurus & quibus epulis esset instru-
ctus, Dæmonem sibi e vestigio in os vnguibus
inuolasse: ac dum se contra ferro defenderet,
inter hæc vehementiori vento iterum sublatū,
atque ad Combrimontis cataraclas, qui locus a
priori non minus ducentos passus aberat, fuisse
se deportatum. Quod ne quis deliramentū esse
putet hominis non sobrii, & noctis, locique so-
litudine, tum forte exterriti id etiam Barbeli-
na Gaxeta^a & mulierib. illis vna superiore mē-
se totidem fere verbis apud quæsitorem recita-
uerat: hoc adiciens, tritici heminas duas, ca-
scosque

^a Sandeada
si 11. Calen.
Iun. 1589.

LIBER I 95

scosque bubulos totidem Chotario illi Deside-
rio Gaxeto, eiusque vxori dono datos quo ce-
latum haberet, quod sic viderat. Qua de re corā
compositi conuenerunt per omnia: extra hoc
vnum quod Barbelina diceret, non esse in Cho-
tario a Dæmone intentatas manus, quia sic se
mensæ propinquum intulisset, vt is elogio suo
mentitus fuerat, sed quod aureum craterem ab
ea furto tollere parauerat. Aliud sequitur eius-
dem generis: Ioannem ab Hembach vixdum
ex ephebis egressum venefica mater secum ad
nocturnos Dæmonum conuentus deduxerat: ac
quod tibiis sciret iis illum canere iusserat: atq;
in proximam arborē, quo clarius exaudiretur,
incendere: quod dum facit, ac saltantium cho-
reas oculis otiosus collustrat, sorte rei insolentiam
admiratus (nam præpostera, ridiculaque
illic erant omnia) Deus bone (inquit) vnde ist-
hæc nobis tam stulta, amenique turba. Vixque
hoc dixerat, cum in terrā prolapsus, altero hu-
mero debilitatum se, ac cum astantium opem
inclamaret, solum reperit. Quod cum palā præ-
dicasset, & varie de eo sentiretur aliis visum, a-
liis rem gestam esse contendentibus, secuta est
postmodum, quæ eam dubitationem tolleret,
occasio. Nam Catharina Præuotia^a earum vna
quæ choros illos agitauerant, ob sortilegii sus-
picionem non multo post comprehensa, rem
omnem, vt i supra memorata est adhuc eius ru-

^a In P. eiffum
4. Non. Se-
ptemb. 1589

a In vorrde
flam 8. & 7
Id. Auguſt.
1199.
b Duſa 1.
Non. Dec.
1190.

moris quod Hembachius diſſeminauerat, igno-
ra, & nulla interrogatione præeunte, pateſcit.
Keluers Otilla, ^a & Eyſartz Anguel ^b proxime
ſequenti anno beneficii damnatæ idem quoque
diuerſe affirmaverunt: locum præterea illa, v-
bi id eueniſſet ſuo, quo id teſtatiuſ fieret, no-
mine Mayebuch appellans. Quod ſequitur non
minus propriuſ eſt huius argumenti. Redies Ni-
colæ Lang. Bernard e moletrina Guermingelli
Aſſenunciariam ante 8. Calend. Auguſti Anno
1190. ac iter ſecundum ſepem ſylueſtrem aperto
meridie ſaciens, aduertit in aruo finitimo cho-
rum, in orbem ſaltantium, tum virorum, tum
mulierum: Verum quod præter ſolitum alioruſ
hominum morem auerſi, tergaque oſtendentes
id faciebant, attentiuſ eos aſpiciens vidit præ-
terea qui caprinis bubuliſque pedibus deſor-
mes vna intermixti ſaltatorum illum orbẽ ver-
ſarent. Tum pene metu emortua laſy auxilia-
re nomen (vbi quibus ſiniſtri, inauſpicatiſque
aliquid imminet) inclamare cepit, ac rogare
ſuppliciter, vt ad ſuos modo ſalua, incolumiſ-
que redire poſſet. Illico euaneſcere omnes, qui
tripudiabant, ac deſinere videri: præter v-
nam Petter Groſſ. Petter, nomine, cui ocyus
in aerem ſublato elabi interea, atque excidere
viſum eſt penicillum, quali furnarii conſueue-
runt furni ſui aream, priuſquam panem in eum
condant, extergere. Inter hæc vehementiori illa
quoque

correpta vento vix anhelitum ducere, ac ſpirituſ
trahere: tum etiam domum reuerſa triduũ in-
tegrum ex valetudine decumbere. Cuius rei fa-
ma cum ipſa, cuiusque propinquis ſpargente vni-
uerſum pagum iam peragraſſet: Petter ille ne
videretur eiſ diſſimulatione tantum crimen
agnoscere, ac fateri: primum quidem apud lu-
dicem iniuriarum ferociuſ agere: Sed tandem
veritus ne non ſuccedente lite, quod iã in pro-
cline eſſe videbatur, maiuſ ipſe ſibi crearet pe-
riculum, eam conſulto deſeruit: Quæ res multo
etiam magis eiſ facti ſuſpicionem auxit, æſti-
mantibus multis male mentis conſcientia illũ
eam, quam primum in animum adeo auide re-
uocauerat, iniuriam miſſitare. Ergo Iudex in
eiſ vitam, moreſque tanto diligentiuſ inqui-
reret: Ac cum certis indiſ rem non eſſe vanam
comperiſſet, comprehendere: tum ad criminis
non adeo inuitam conſeſſionem adducere: tan-
dem & alioſ, qui cum illi eiſ ſcleris ſocietas
fuerat, coarguere, ac iam maniſeſtoſ facere. In-
ter quos fucere Barbelia Ioannis Latomi vxor, ^a
& Mayetta Laurentii Super maioris item vxor, ^b
quæ diuerſæ, totidem tamen verbis, illud de
ſalutato ſe auerſi, vna cum intermediis cornu-
pedibus choro proditum a conſcio Petter indi-
tium verum eſſe agnouerunt. Acceſſit & earum
conſeſſioni tertiuſ Ioannes Michael carmenta-
riuſ, hoc etiam ad maiorem eiſ rei fidem ad-

^a Duſa 6.
Cal. Februa.
1191.
^b Duſa 1. 4.
Cal. Mart.
1191.
^c Duſa 11.
Cal. Mart.
1191.

2 DÆMONOLATREIÆ SAG.

dens se interea, dum hæc fierent, tibicinis fun-
ctum fuisse officio, pedum quoddam forte obla-
tum ori admovento, ac micantes ei digitos, v-
ti cum ad numerum veræ insantur tibiæ, ad-
ducendo. Ac cum Nicolæa illa (vri dictum est)
Iesum tremebunda inuocasset, seque præterea
crucis signo munivisset, e quercus altiore ramo,
cui tum insidebat, præcipitem decidisse:
demum turbine inuolutum, ac in pratum no-
mine weiller, in quo pascentem gregem paulo
ante reliquerat, deportatum fuisse. Eius rei gra-
uissimum, firmissimumque argumentum deni-
que hoc fuit, quod locus, vbi sic in orbem agita-
tæ fuerant choreæ illæ, postridie, quemadmo-
dum Nicolæa ante monuerat, apparuit circo im-
pressus, qualem habent hippodromi, vbi in gy-
rum aguntur equi: sed & interstinctus vngula-
rum caprinarum bubularumque recentib. ve-
tigiliis. Quæ & persisterunt videri dum aratro de-
nuo processum, subactumque aruum illud bru-
ma sequente fuit. Testimonium dixerunt Nickel-
Klein, Desiderius Veruex, Gaspar Sutor, & quot-
quot in rem præsentem mature ducti de ea post
a Iudice sunt interrogati. Ecce rem gestam, non
somnia visam, oculis ipsis perceptam, non au-
ditu intellectam, diuersorum consentientibus
verbis affirmatam, non vnus excogitata, ficta-
que oratione euulgatam! Cui si quis paruam
fidem habeat, nihil equidem moror, quominus
in

LIBER I. 29

in contraria opinione hæreat: modo sciat me ni-
hil hic fingere, ac comminisci, sed potius huius
argumenti exempla plurima omittere, quæ ne-
glecta cum a me legerentur, in veneficorum que-
stionibus capitalibus intercepit obliuio. Vicif-
sim etiam eorum sententiæ non accedam inui-
tus, qui hæc quandoque per insomnia videri pu-
tant. Quod & Catharina Præuotia a diserta sua
assertione testatum non ita pridem reliquit, in-
quiens nonnunquam præsentibus, ac vigilantes
sagas in eiusmodi conuentibus adesse: æpe etiã
dormientes inani vanaque imaginatione tan-
tum eos agitare: Nam Dæmonibus æque prom-
tum est, & vigilantes, quo volunt, transportare:
& dormientibus, ac interea (vt Galeni verbis
vtr b) in *ἐλπίδι* *ὑπνῶντος* *ἡρώδης* inductis istiusmodi
visa offerre, atq. obicere: sed non ego credulus
illis, qui *ἐν ὑπνῶντος*, animique emotiones atque
abstractiones a corpore in hoc negotio interpo-
nunt. Neque enim eas recte defendi posse puto:
maxime, si quæ dicuntur Dæmonum ministe-
rio, atque opera fieri: cum etiam D. Paulus e ra-
ptum suum ad tertium cælum prædicans in-
genue fateatur, nescire se in corpore, an extra
corpus raptus sit: Deum enim solum id nosse.
Et Petrus d legatur sic claritate transfigurari
se Domini vna cum reliquis duobus discipulis
oppressus ac *ἐν ὑπνῶντος* obstupescens, vt nesciret
quid diceret, aut vbinam esset Plinius e quoq;

a In Preliis,
4. Non Se-
ptem. 1589,

b In *ἐλπίδι*:
Med.

c 2. Cor. c. 12
d Matt. 17.

e Lib. 7. c. 12

100 DÆMONOLATREIÆ SAG.

(iuuat enim & hic paganorum auctoritatem laudare) postquam ex veterum exemplis retulit Hermotimi Clazomenii animā relicto corpore errare solitam, vagamq; longinquo multo enuntiare, quæ nisi præsentī nosci non possent. Aristæi etiam visam euolantem ex ore Iō Preconneso eorū effigie, hoc totum tandem fabulositatem appellat. Res est ardua, & supra omnem omnium hominum captum euagantē extra corpus animam, ac postmodum in id, ceu postliminio, redeuntē constituere: Nam nisi morte eam compaginem dissolui possē, rui susque dissolutam ante supremi iudicii diem non coalituram pie, ac Christiane credimus. Porro si quid somno etiam ferreo excitat, ac solutæ sagē nutiant se vidisse, quod locorum, ubi gesta narrantur, longinquitas cum somni breuitate comparata, arguat nō aliter, quam leuissima aliqua peregrinatione, qualis solet esse animi, illustrati quouisse: non statim sequitur, animum relicto corpore illuc pertransisse: nam ea res incolumi, atque integro homine neutriquam accidere potest, sed vero similis est in eiusmodi somnos, quæ sic animæ extinctæ speciem præbet, penitus delituisse animam perinde, atque in iis, qui apoplexia, morbo comitiali, aut vteri strangulatione suffocantur: interimque Dæmones, quibus est incomparabilis velocitas (Natura enim incorporea, inquit Iamblicus, a subito, vbi cuncti vult,

a De myllo-
rii Arist.
cap. de mir.
solut. & an-
ima.

LIBER I. 101

vult, adest, nullo alicubi prohibente) eam im-
buisse, atque informasse: illorum omnium no-
titia, quæ e procul remotis prouinciis, ac regio-
nibus summa celeritate conquiesuerunt: vti eo-
rum optecorum nō omnino absurda sententia
est, a qui nō inmissione radiorum, sed admissi-
one imaginum, vt in speculo euenit, res oculis
percipi ac deinde animo communicari volunt.
Nam certe Dæmones se sæpe in hominū men-
tes insinuare, ac quas volunt notiones, linente
Deo, in iis imprimere, ac quasi consignare no-
tius est, quam vt pluribus ostendi oporteat. Et
Cardanus, b cui hereditaria fuit eiusmodi cum
Dæmonibus consuetudo, non negat lamas in-
ter dormiendum putare se varias, ac longinquas
regiones peragrarē, atque in iis reges, theatra,
choræas, viridaria, fontes, viuaria, aliaq; res a-
mœnissimas videre: imo & venustissimos ado-
lescentes, propter quos dormiant, ac quibuscū
vna se oblectent. Tantum ne se ipse suo prodāt
iudicio, ac fortilegii alliget ad naturales causas,
victusque rationem ea reuocāt: quod videlicet
castaneis, fabis, caulibus, opio, cepis, & phascolis
vesci soleant: quæ ridicula ratio est, cum nec so-
la, nec semper ea esca vtantur: Hæc etiam forte
causa est, quod parum sibi cōstans addit, statim
putare se eiusmodi visis fortilegii aliquid sub-
esse. Sed vt ad intermissum de nocturnis illis cō-
uentibus sermonem redeam, iuuat, quo magis

a Arist. in li-
de sensib. &
ib. quæ sensu
perci.

b Lib. 1. de
sensib.

102 DÆMONOLATREIÆ SAG.

eorum veritatem adiuvem, modum quoque,
& viam, qua ad illos properatur, exponere. Ac
primum vulgarissima ea ab omnibus perhibe-
tur, quæ per camini vaporarium esse consuevit.
Contra quam si quis spatiorum iniquitatem,
atque angustias obiciat, aut alias etiam natu-
ræ difficultates opponat: sciat eas pridè ex istius
Dæmonolatreiæ, quæ monstruosa, portentosa-
que omnia habet, finibus iussas esse excedere.
Quamquam & hoc inde defendi possit, quod
angulis quadratis structa vaporaria passim ha-
bent casæ rusticorum, e quibus ea fere exsiliit
colluies: Alexia Vio'za, a Ianna a Banno, b
Claudia Fellæa, c Dominicus Petroni, d ac ple-
rique omnes e eius flagitii comperti id sponta-
neis, ac disertis suis confessionibus testatum re-
liquerunt. Addit Nicolæa Ganatia f pro more
habuisse, dum sic se ad eam viam instrueret, pe-
dem alterum in cremathram tollere, postquam
eam inunxisset, quo se ipsam ante illeuerat, vi-
guine. Franciscus Fellæus g non cremathræ,
sed extremis, ac supinis scoparum virgis itidem
inunctis, atque oblitis consueuisse pedem si-
nistrum imponere. Alios alii quoq. perhibent
modos ad eos conuentus auolandi. Margareta
Doliaria se in colo, vel arundine equitantē sepe
illuc perlatam fuisse, postquam verba quædam
ad eam rem propria esset prefata. Alexia Bernat
da h se sui, Hennezel Erricus, i patrem tauro in-
genti,

a In agro Ten-
træ, 1583.
b Manerij
Non. Indus
1583.
c Max. Maij
1583.
d Givum u-
1583.
e Olib. 1583.
f Manerij
1583.
g Verganilla
24. Cal. Ian.
1586.
h In Guer-
mingen t.
Cal. Februæ.
1590.
i Verganilla
mensis Iulij.
1586.

LIBER LXXXI 103

genti ac valido, matrem verò baculo bisurco,
quali equis subterni solet; se autem arandini
impositos, vna semper eo peruolasse. Ianna
Gransanetæ Montenaiensis, a quoties eam viâ
affectabat, præsto ante fores affuisse canè atrij,
atque horridum, in quem, seu bene domitum
equum, intrepide insiliret, vectionisque pretiū
fuisse, cum desiliisset, ab eo vicissim incendi, ac
comprimi: cum se tamen in non illaudatæ (ve
sibi videbatur) formæ adolescentem ante im-
mutasset. Erricus Carmucius b Dæmonem, ceu
portitorem aliquem consueuisse singulos ultra
fluuium, si in quem forte incidere, transmi-
tere. Quod autem viæ vel ante fuerat, vel etiam
post erat reliquum. coactos semper fuisse pedi-
bus conficere. Barbelina Rayel, c Franciscus Fel-
læus, d atq. alii non pauci per sepe se itinere pe-
destri eo esse profectos, præsertim eū in propin-
quo aliquo loco coetus erat indictus, aut etiam
si reperiebant, qui cum se vna in viam darent.
Siquidem comes, aiunt, in itinere pro vehiculo
est. Quibus omnibus & hoc obiter non erit ab-
surdum adiciere, quod de die, quo sic vna con-
ueniunt, ab illis vulgo dicitur. Ioānes Piscator,
Coleta eius vxor, e Margareta warina, f Nicolæa
Ganatia, g Claudia Morclia, h & vno nomine o-
mnes, quorum quæstiones capitales hæcenus
in Lotharingia expendere licuit, non aliis nocti-
bus, quam quæ proxime præcedunt diem vel

a Conditio
mensis Iulij
1583.

b Pargui
Anno 1579.

c Ramon
ad aquas Id.
an
d. Id. 1583.
e Ramon
1583.
f Ramon
1583.
g Ramon
1583.
h Ramon
1583.
i Ramon
1583.

104 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Iouis, vel Dominicum eiusmodi conuentus agitari aut mant. Causam adhuc ab illis scire nō contigit. Hoc tamen inde esse suspicor, quod alia alibi tempestates occupatos Dæmones habent: Neque enim (vt inquit D. Basilus^a) eodem temporis momento in diuersis locis esse queunt: Nam & qui res sagarum in aliis regionibus gestas scripserunt, alias illis noctes, quā quā modo dictæ sunt, in eam rem impendi aiunt: Vt probabile sit eiusmodi vices, & tempora pro locorum interuallis, ac intercapedinibus variare, & mutari. Dii (inquit Apollonius^b) id est (vt interpretor) Dæmones non semper in eodem permanent loco: sed nunc ad Æthiopes, nūc ad Athum, nunc ad Olympum proficiscuntur. Sed hæc in coniectura magis posita sunt. Hoc modo restat videre, an etiam certa, ac præstitura sit hora aliqua nocturnis illis conuentibus, ac Synagogis: Et ex tot quidem reorum, quas vidi percontationibus duo tantum Ioannes a Villa, & Agathina Francisci Sartoris vxor eius d rei me adhuc commonescerunt, affirmantes eam tempestatem quæ vna, atque altera hora mediam noctem præcedit, apprimè idoneam esse, atque opportunam, non modo illis conuentibus, sed & quibuscumque aliis Dæmonum terriculis, ludibriis, occurrationibus, strepitibus, quæ sequitur non item iis esse obnoxiam. Causam nō addiderunt illi, nec ego eam hic ariolabor. Vnū tamen

^a Homil. de
Sancto Sp.
9. 11.

^b Philostr.
in eius
vita, lib. 4.
cap. 13.

^c Largimi
de Cal. Nona.
1190.
d Hess. Pis-
tolangis 12.
Cal. Octob.
1199.

LIBER I. 105

tamen dicam, nullas in tota nocte horas suspensiores habere istius umbrarum apparitionis, qui earum metu aliquo tentantur, ac trepidat. Et ea certe non est sine ratione persuasio. Siquidem experientia docet illas præcipue spectris, tetrisque imaginibus esse infames. Et veteres factis multi id scriptis suis testatum reliquere. Aristomenes apud Apuleium^a (nam fabulas quæque intermiscere iuuat, quæ si minus vera narrant, ad quam maxime fieri potest, veritatem probabilitate imitantur) a Merce & Panthia lamii insignibus vna cum contubernali Socrate se appetitum fuisse circa tertiam vigiliam recessit. Quod ego nocte circiter media interpretor. Siquidem in eam secunda vigilia definit, vti vigiliæ earū inuentor Palamedes^b Troiano bello primum disposuisse fertur: Plinius Iunior^c narrans, vti Athenodoro philosopho insultasset olim idolum senis macie, & squalore confecti, addit id factum per noctis silentium. Et Lanius scribit supra ædem Vestæ vocem noctis silentio audiri clariorem humana: Inter recentiores quoque Alexander ab Alexandro^d recitat terrificos larvarum tumultus in ædibus quibusdam Romæ a se esse auditos, medio fere noctis silentio. Silentium boni auctores interpretantur in-tempestam noctem, id est (vt ait Genetionius^e) quæ mediam proximè antecedit. Profundam Plutarchus, fere mediam (quod huius ar-

^a Libro 1. de
Asino aureo

^b Plinius lib.
7. cap. 6.
^c Lib. 7.
Epistolæ.

^d Genet.
diæ lib. 3.
cap. 24.

^e De die na-
tal cap. 9.
In Bruto.

106 DÆMONOLATREIÆ SAG.

gumentum proprium est) nominavit, ubi verba facit de monstrosa horrendaque illa imagine, quæ M.Bruto ex Asia exercitum traicere volenti apparuit. Apollonius^a ubi de vmbra Achillis a se visâ refert miraculum, hanc evanuisse ait post collocautiones aliquot, quod iam cantus gallo- rum audiretur. Vnde infert Eusebius Cæsariensis noctem intempestam, quæ certe gallicinium proxime antecedit, cōventiorem esse malo Dæmoni, ad nefarios sermones evocando. Telephion M.lesius^c Larissæ cadaveri cuidam cullos adhibitus contra sagarum mulierum insidias, ex iis vnam mustelæ specie ea noctis tempestate sibi observatâ fuisse refert. Ecce, inquit, crepusculum, & nox prouecta, & nox altior, & deinde concubia, & iam nox intempesta, mihi- que oppido formido cumulatior quidem, cum repente introrepens mustela contra me consti- tit, obtutumque acerrimum in me destituit: ve tantillum animalis præ nimia sui fiducia mihi turbavit animum. Intempestâ noctem Servius, d mediam, Macrobius, & quam media proxime sequitur: tum enim principi tenebrarum, lupis- que (vt cum Esais loquar) vespertinis accōmo- datissimum tempus est rebus agendis cum ho- minibus importunum atque inactuosum esse incipit. Ac vt illum Apollonii de gallo- rum im- portuno nocturnis vmbis cantu sermonem re- pectam, succurrit non ita pridem a me lecta in

Dusa.

^a Apud Phi-
lostratum
lib. 4. cap. 1.

^b In confu-
satione con-
tra Hiera-
clum quartam.
^c Apud ad-
galeum lib.
1. de Asino
omnino.

^d Enri-
d Saturnal.
1. cap. 7.

LIBER I. 107

Dusanæ strigis questione quadam capitali de ea re narratiuncula, non vtique ab hac, in quâ nunc dilapsi sumus, oratione admodum aliena ei strigi Babillæ^a Latomæ nomen fuit. Hæc eni- forte a quæstore de nocturnis sagarum incoe- ptis curiosius rogaretur, inter alia respondit ni- hil æque illis infestum, atque inimicum accide- re posse, quam si gallus interea, dum se ad ea pa- rant, occineret. Idem retulerunt & Ioannes Bul- mus, & eiusque vxor Desideria Magistellos sepe suos, cum dimittendæ concionis tempus insta- ret, identidem solitos inelamare: Eia facessite propterea hinc omnes: nam iam galli canere inci- piunt. Quod ego sic interpretor, vitra id tempus negotium suum non potuisse trahere. Equidẽ scio ex Plinio, & Elianoque eorum cantus leoni- bus, scolopendrisque esse formidabiles. Rursus si ii sint præposteri, ac insueti de nocte præfer- tim, ostenta habere multa: quale etiã fuit illud, quod Volaterranus^d in Matthæi Magni Viceco- mitis Mediolanensis filii natu maioris natali nocte euenisse memorat, in quâ videlicet non cessarunt galli, vel ad tædium coocillare, vnde & Galeacio nomen filii inditum est: Et sic facun- dia, laudeque militari floruit (inquit Iouius^e) vt principum suæ ætatis famam vel clarissimâ facile obsecraret: Cuius rei^f vix in eo cã- tu fuisse non magis disputo, quam illud de uo- cantur^g gallo- rum cum leonibus, & scolopēdiis

^a Dusa 1.
Non. Diob.
119. 10.

^b Amantia
6. Col. 106.
119. 10.

^c Lib. 1. 6. 31

^d Philo-
Lib. 29.

^e In elegi-
clara vrb.

108 DÆMONOLATREIÆ SAG.

sed hoc defendo non tam vocem (nam eam ni-
hilo immaniore, efficaciore, habent gal-
li, quam alia alites plerique) sagarum morari
maleficia, quam noctis iis inimicam tempesta-
tem, qua illi vocem frequentius exercent, vnde
& mensi dicatos a veteribus aiunt, a yti horarū
nocturnarum nuntios, ac partitores.

*Frequenter ex omni genere homines ad nocturnos
Dæmonum cœtus cōuenire: sed maiori ex par-
te fœminas, ut est is sexus prauis consiliis ma-
gis obnoxius.*

C A P U T X V.

*Anna Flad.
lib. 16.*

Iacobus Meyetus ^b non indiligens annaliū
scriptor refert Attrebari sub Philippo Burgū
dione existisse, qui sortilegii manifesti, ac de cō-
siliis interrogati dicerent ex omni ordine, statu
que mortalium viros, mulieresque in suum nu-
merum conuenisse. Triscala quidam nomine
(vt Ioan. Bodinus in Demonomania scribit) eo-
rum, quos in Gallia nouerat hac sortilegii labe
infectos, multa millia Regi Carolo IX. indica-
uit. In Lotharingia memini intra annos sede-
cim, a quib. rerum capitalium iudicia exerceo,
non minus octingentos eius criminis manife-
sto compertos. Duumuiratus nostri sententia
capitis esse damnatos, præter totidem fere ali-
os, qui vel fuga, vel tormentorum pertinaci to-
lerantia vitæ suæ consuluerunt. Nam sicubi sal-
lax

L I B E R I. 109

lax est, & lubrica quaestio, certe quæstorū in hoc
criminis genere expectationem vt plerumque
eludit, ac frustratur: quod & suo loco plenius di-
cemus. Omnes autem, quotquot in hoc malefi-
cio deprehenduntur, vno ore frequentiam ma-
ximam eiusmodi conuentuum prædicant. Iā-
na a Banno, ^a & Nicolæa Ganatia ^b tantam eam
existisse, quoties illis interfuere, affirmauerūt,
vt non parum illas humanæ conditionis mise-
resceret, cui tot hostes, ac insidiatores superesse
viderent: valdeq. mirum esse, quod ab eis mor-
tales pluribus incōmodis non afficerentur. Ca-
tharina Russa ^c non minus, quam quingentos
a se visos ea nocte, qua primum in eorum nu-
merum est allecta. Barbelina Rayel ^d illic viros
a fœminis longo numero superari, vt Dæmoni
multo proclius est ei sexui fallaciam intende-
re. Quod & Torquemada ^e in Hexamerone suo
obseruauit. Certe multo plura in fœminas exē-
pla edi memini, quam in viros. Nec adeo est si-
ne ratione, quod hæc hominum colluies fre-
quentius in genere effertur fœminino ^f *quædamis*,
sagæ, veratrices, lamia, striges, & Lō-
gobardis, mæscæ. Scilicet in re denominanda nu-
merum, & frequentiam par est præcipuas par-
tes obtinere. Fabius ^g veneficium in fœmina fa-
cilis credimus. Plinius ^h fœminarum
scientiam in veneficio præua-
lere dixerunt.

*a. Magnerii
Non. Iun.
1585.
b. Mainertii
Id. Iul.
1585.
c. Vellari ad
Mosellam 4.
Id. Iul. 1587
d. Blaupellio
ad aquas Id.
Ian. 1587.*

*e. In declema
trinitate.
f. Lib. 16.
149. 2.*

110 DÆMONOLATREIÆ SAG.

*Insuaves, atque illiberales in comestationibus Sa-
garum apponi cibos, & qui præterea famem ni-
hil depellant: Quare multis no iniuria opini-
onem attulit merum id esse visum, & fantasma:
Quod tamen non est perpetuo verum. Nā
& aliquando humanis morticinis, ac aliis id
genus insuavis carnibus vere vescuntur: at sine
sale, ac pane. At quid causa sit, quod se ab iis
duobus præcipue abstineant, probabiliter dispu-
tatur.*

CAPUT XVI.

QUæ res celebrandorum conuentuum oc-
casionem maximam hominibus præbēt
comestationes, venereæ libidines, ac tripudia, e-
as omnes Dæmon studiose adhibet, suos vt ha-
beat apud se & frequentiores, & assiduiore. Tū
enim euenit, vt postquam eos tali lenocinio de-
liniuit, facilius præcipites agat ad ea etiam sce-
lera, quæ ante ex horruissent, vt mirus est impel-
lendi artifex, si quem sorte in lubrico constitu-
tum nanciscitur. Quemadmodum autem stu-
pris, saltationibusque illos exerceat, post dice-
tur. Nunc, vt conuiuias accipiat tam lepidus, &
bellus conuiuator, operæpretium est videre. Ac
primum in confesso est omnibus, quos sic sua
dignatur mensa, adeo omnes eius epulas forde-
re, siue earum apparatus oculis, siue odor nari-
bus percipiatur, vt vel famelico, ac latranti sto-
macho

LIBER I 111

machos facile nauseam parere possint. Barbelina
illa, de qua proxime mentio est habita, & Sy-
billa Morelia cibos illic aiunt apponi omnium
generum, sed adeo viles, illiberales, ac male con-
ditos, vt vix sint vescendo. Nicolaus Morelius,
bita tristem, astrictum, atque amarum esse illis
gustum, vt sumtos confestim præ molestia sibi
necesse fuerit exspuere. Quod pessimus Dæmon
videns, adeo indigne ferebat, vt vix manus ab-
stineret. Vinum præterea instar attri, atque in-
sinceris sanguinis in sordido aliquo simpulo e-
pulonibus solitum propinari. Salome, c Domi-
nicus Petroni, d Catharina Russa, e Anna Mo-
relia, f Iacobeta Weher, g Anna Richemontana,
h Stephaneta Mercatrix, i ac pleriq. omnes eius
farinæ nullarum fere rerum copiam illic deesse,
præterquam salis, & panis: ceteraque adiciæ
conuiuium dici posse. Et certe temere non est,
quod illis sic veluti cōsulto deficiuntur, ac sub-
esse causam oportet, quæ tantum vtriusq. odiū
Dæmonibus ingenerauerit. Eam vero facillime
assequetur, qui diligenter perpendent, quā pu-
gnent inter se comparatæ, ac composiæ horū,
atque illorum naturæ, ac facultates Dæmonib.
insutum est, atque inustum penitus omnis pu-
ræ religionis, cultus diuini odium: ceremonias,
ritualesque factos, & si quarum rerum in iis vsus
est eas omnes infestas, atque inimicas habent.
In veteri porro lege nulla hostia sine sale Deo

a Serra 120.
Cal. Sept.
1586.

b Serra 160.
Cal. Feb.
1587.

c Vergaust-
la 6. Calend.
Sept. 1586.

d Grunim-
via mens. O-
ctob. 1586.

e Vella: ad
Mojellam
1. Cal. Iul.
1587.

f Hadonvill-
le 3. Cal. De-
cembr. 1581.

g Dusa, mē-
se Septemb.
1584.

h Patelan-
go 11. Calend.
Octob. 1590.

i Emelini
Cal. Iunius
1594.

accepta erat. Omnem (inquit Dominus) oblationem sacrificii tui sale salies: necesse est salis sal foderis tui a sacrificio tuo. Et in nouo instrumento: b Omnis victima sale salietur: bona enim res est sal: Cuius rei exemplo in hodiernis quoque mysteriis, præcipueque baptismi, quo renascimur, ac denuo gignimur ad salutem: Item in aqua, quam fugandis Dæmonibus exorcismi lustrant, mos est sale m admiscere. In eadem lege veteri e panes propositionis, seu sacrificii (Septuaginta interpretes *δοκίμους*, id est, præfentes, accoram Domino positos verterunt) super altare offerebantur. In augustissimo item sacramento Eucharistiæ panis consecratus ipsū verumq. fit & sumitur a Christianis. Quod symbolo panis, & Macedones ante vros fuisse, si quādo fœdus, quod sanctissimū vellent haberi inebant, auctor est Quintus Curtius: nam panem (inquit) gladio diuisum vrterque ferientem libare solebat. Dæmonibus nihil est æque inuisum, atque iustitia, quæ (vt inquit Orpheus in hymnis)

Et contra nullate ad Deos propius accedunt
(quemadmodum ait Plato in Theæteto) quā
quam iusta, atque æqua sunt peragendo: Nihil au-
tem est quod homines equitatis, ac iustitiae ma-
gis adimoneat, atque falsæ Pythagoram censu-
isse auctor est in commentariis Pythagorici a-
pud

pud Lærtium Alexander, utpote qui feruet, ac
tueatur quicquid occupat, sitque ex re purissi-
ma, aqua videlicet marina. Vnde & illius hoc
symbolum *ut in a. a. megali f. d. d. a.* Quæ etiã cau-
sa fuit, ut Plato diuinis rebus amicissimum fa-
miliarissimumque dixerit.

Splendet in mensa tenni salinum.
inquit Horatius: nimirum, quia falis in ea præ-
cipua semper fuit religio: vnde & Græci cū suo
Homero *ἱερὰ ἀλάς* ubique dixerūt. Et eius ad-
hibitione veteribus creditum est mensam satis
consecrari, vti ex Arnobio observare est: *Sacrās*
(ait) *facite mensas salinorum appositū. Panis*
vsum ad tolerandam vitam sic esse necessariū,
vt pro quocunque victu, rebusque quotidianis,
ac necessariis literæ sacræ illius nomen usurpa-
rint: Quid autem satagunt? magis Dæmones,
quam ne mortales equo inter se iure viuantiis
ne suppetat, vnde se ipsi alant, ac sustentent sat-
is indicio sunt tam multæ iniuriæ, pestes, cala-
mitatesque, quas humanis rebus quotidie im-
portant, tot quæ non cessant inuehere mala, ac-
que incommoda: sed omīssis istis, quæ tantum
ad coniecturam in interpretatione reuocamus, in-
termīssas epulas instauramus, ac insolentibus,
vr antea cibis exstruere pergamus. Addit Domi-
nica Isabella b aliquando etiam apponi huma-
nas carnes, quod & apud Scytharum *Sorilegos*,
quos *Bachlos* vocabant, in visu ssequenti fuisse

a Barikolo.
Vvesthene-
rue in phra-
sis. diuina
scriptura.

h. *Rogentilla*
in agro Tem-
perato Anna
1531.

a Cosmo v. a. phia. romo 2. a. 1. b. Sinola prid. Non. M. uas. 1128 c. Sanderi d. u. prid. Id. Jul. 1521. d. 7. u. m. 15. Medama 2. r. i. b. u. 3. Non. M. uas. c. E. m. e. l. u. s. 3. Cal. Iun. 1191.
prodidit Belloforestus: Hunc vero morem Baccho, quem præcipuis colebant honoribus, derivatum credibile est: nam & cum Omelle vocatum auctor est Plutarchus in Pelopida, & Themistocle. Isabella Parda, b. Desiderius Einnancius, c. & Albertinus Magendæus eos; qui sunt amplioris fortune, superiores epulis accubecet: Stephaneta Mercatrix, e argento bibere: pauperiores fictilibus, rursus arcanorum omnium, aliis exclusis, compotes fieri, ac participes. Plerique eorum, qui modo sunt memorati, illis non expleri famem, aut sitim sedari: sed cibi, potusque aviditatem, atque appetentiam tantam superesse, quanta antea fuerat maxima. Quæ sane res multos impulit, ut crederent mera hæc esse visa somniorum, ac præstigiæ: qualia forte de hortis Tantalii, ac pomis Hesperidum fabulati sunt poetæ. Cui convenit & hoc Ioannæ Michaelis referentis, ne utiquam illis, qui eiusmodi conventibus intersunt, integros, certosque esse oculorum sensus: sed omnia perturbata, confusa, atque incerta illis apparere: uti quibus ex ebrietate, metu, somno, alioque vicio natæ, ac caligant oculi: aut etiam arte aliqua persinguntur. Et certe memoratur Pasetes, s. sæpe suis incantationibus hoc effecisse, ut repente convivium omnibus epulis instructissimum appareret: rursus cum vellet, nullo tollente, ut spectatam oculis momento subduceretur. Et Num

g. Frafro, in præn. b. Phæsetu Gemebolus

Pompilius in frequenti convivio arte sua efficiebat (nam & cum narrant insignem fuisse sortilegum) ut nullo apponente mensæ statim exquisitissimis epulis magna copia extruerentur. Apollonius quoque Thianæus b. recensuit vidisse se in India Brachmanes, qui præsentem convivii vasis, cibisque apparatus fruerentur: tamen, qui iis apparandis, ferendisque, ac mutandis fereulis ministrarent, nulli aspicerentur. Verum ne sic quidem Dæmonum potestas coarctanda, ac coangustanda venit, ut præter speciem, opinionemque nihil omnino præstare queant. Nam & veris epulis suos nonnunquam accipiunt: sed ex morticinorum pecudum carnibus, aliisque rebus, quas homines habent pro delectis: quod & alibi attigimus. Imo & compertum habemus multorum, qui interfuerunt, verbis sæpe in eiusmodi epulæ imperata opsonia: huic selem, illi nigrum hædulum, gallum gallinæcum, aut si quæ sunt insueta hominum mensæ cibaria, & minime esculentæ esse. Tum nota est ex Andræa Alciato, aliisque multis de viatore illo historia, qui cum de nocte imprudens in sagarum conventus incidisset, ac rei novitate, insolentiaque attonitus Dei numen Christiana fiducia implorasset, subito ex eius aspectu sublata omni mensa, argenti solum eratærem reliquum fuisse ex universo apparatu, qui sublatus, ac domum deinde perlatus, cuius fuisset

a Guido Th. curcen.

b. Philostr. in epist. vita li. 3. cap. 3.

postea agnitus est. Cui autem vñi esse potuisset, nisi ad infundendum quod post biberetur, dici non potest, nam & fictæ, commentitiæque potioni æque imaginariū vas adhibere licebat. Vtrumque igitur recte, & cum veritate defendas, ut scilicet aliquando iis, quos sagæ suppeditant, vescantur cibis; qui si desint, aut aliter Dæmoni, in cuius hæc sunt arbitrio, visum est, vesci tantum sibi sola opinione videantur. Quod & in professione ad nocturnos illos coetus euenire paulo ante meminimus. Nam & ibi sagæ se aliquando præsentantes sistunt, sæpe etiam, cū ab iis absint, ac arctiore somno domi detineantur, videntur tantum sibi adesse, ludificante nimis sensus Dæmone, cuius fascinationibus multæ imagines indormientium animos solent irreperire; quæ deinde vigilantibus veritatis opinionem insitam relinquunt, quasi iam non id fuerit somnium, sed potius quedam certa, atque indubitata corporis actio: sic enim versipellis gestit res suas plerumque inæquabili veritate, quo facilius imponat, distinguere.

Chorazum, qui in Dæmonum sacris olim fuit, etiam nunc hodie retineri in nocturnis eorum conuentibus: maioremque lassitudinem parere, quam solent vulgares alia hominū satisfactiones. Item cū ab auris sagæ in orbem tripudii. Tum rursus malo more semper inualuerint, hec ab insania parum distare constat.

644

CAPUT XVII.

Mira calliditate Dæmones cum impio gentilitatis errore colebantur, ea sibi cordi esse simulabant, ad quæ propensos homines esse videbant, quo scilicet religionis addito furore in illis peccandi studium magis, magisque accenderent. Inter quæ saltationum, ac chorazum, nam ea non paruum ad nequitiam fenestram semper aperuerunt, vel maximam fuisse illis eorum testantur, quæ de veterum ritibus, ac sacrificiis adhuc exstant scripta: apud Græcos quidem quæ iam a Thescio circum aras Deorum canebantur carmina cum tripudiis, solemnique saltatu. Apud Latinos vero institutum a Numæ Saliorum collegium, quod etiam ad Antonii Eniphonis, cuius scholam Cicero post laborem fori frequentasse dicitur, tempora pervenisse ex eius de ea re scriptis observavit Macrobius. Imo etiam ad Antonium Varium, quem Herodianus testatur, cum sacrum Hellogabalo suo faceret, mulieres Phœnicias adhibuisse, quæ circum eius aram cursitare saltantes, ac cymbala, tympanaque magno cū strepitu pullantes: circumstante etiam in Theatri formam uniuerso senatu, atque equestri ordine. Et iam ante a vero cultu ad Idololatriam desistentes Israelitæ circa vitulum exinauribus consilarem choros in orbem agitauerant. Nunc vero postquam hanc impietatis caliginem lucis

a Basilii
loc. in abg.
scripta, loc.

b Plutarchi
in Thef.

c Plutarchi
in Numæ.

d Lib. 4. Saturni, cap. 12.
e Lib. 5. hist. de Imperia.
post Mar. II.

f Exo. 20, 24.

118 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Euangelicæ splendor hominum mentibus excussit, & deserunt pro diis haberi Dæmones: petreuerunt nihilominus ipsi in clandestinis liquorum conuentibus hūc saltandi morem obtinere, ac flagrantius etiam, quam antea instaurare. Ac quemadmodum eorum epulæ & surtitio nem, ac *βουλιμία*, concubitus dolorem, ac molestiam, largitiones, inopiam atque egestatem: omnia denique beneficia, detrimentum, ac damnum accipientibus semper afferunt: ita istæ choreæ, ac tripudia, quæ alioqui voluptati esse solent, tædia, labores, atque ærumnas grauissimas nusquam non pariunt: siquidem ab iis adeo defessas se domum reuerti Barbelina Raych, a celeræque omnes sagæ, quibus contigit interesse, memorauerūt: vt sæpe integrum biduum præ lassitudine sibi fuerit decumbendum. Et quod miserrimum est atque iniquissimum, excusationem contra nemini afferre licet: sed si quis cum laborem ætatis, aut valetudinis occasione derelictæ, ac defugit, huic præsto sunt verbera: pugnis, aut calcibus non aliter contunditur, atque accipitur, quam quæ exossantur malis salsamēta. Porro circulares esse omnes choros, qui sic agitantur, atque ab auersis saltatoribus, vt vna Gratiarū in choro depingitur, tripudari affirmant. Achen weher, b Ioanna Gerardina, c Dominicus Petronius, d Hannel Armentaria, e Anna Ruffa, f Zabella Ioānis Deo-

a Blainville ad aquas Id. Jan. 1187.
b Alcega
c Verghul- la 2. Id. Iun. 1187.
d Forchieri in agro Pan- gæ 11. Calæu Dec. 1184.
e Girmon- via mense O. Pol. 1186
f Dese prid. Cal. O. Iob. 1182.

LIBER I 119

dati vxor, a Odilla Gaillarda, b atque innumera alia, quas hic, ne sim nimium longus, prudens omitto. Addit Sybilla Morelia egypti semper in leuam progredi. Quod & alieubi usurpatum in Gallorum sacris obseruauit Plinius, d in- quiens illos adorando totum corpus circumagere solitos: hocque in leuam fecisse semper religiosius fuisse. Et Pythagoræ iam multus ante seculis symbolum fuerat *περὶ τοῦ σώματος ἀστροφόμενον*. Dubium quæ tam præposteræ ordinis causâ, atque occasio, nisi forte ea est, ne se recta, atque ex aduerso intuentes tam facile agnoscant. Nā nō leue periculum esse putant in iudicio, quod qui eius sceleris sunt manifesti, de conscis sæpe apud quæstorem vi tormentorum profitentur. Ob idque, & sæpe personati, vt alibi dictum est, conueniunt. Idem etiam illud esse potest, quod absurda, indecoraque omnia amant, ac faciunt: veluti cum Dæmonibus eos veneraturi terga obuertunt: ad eos accessuri cessim eunt cancorum more: supplicaturi manus in uentras retro applicant: collocuturi in terrâ figunt obtutum, & id genus alia ab omni consuetudine reliquorum hominū alienissima. Vt cumq. res sit, ipsa nos experientia satis commonefacit, id saltandi studiū inter homines fere semper malo exemplo inualuisse: vel ad luxuriā, ac nequitia, quod iam suo tempore conquerebatur Scipio Æmilianus e in oratione contra legem iu-

a Duse Cal. O. Iob. 1116.
b Spina 24 Id. O. Iob. 1122.
c Serra 14. Cal. Decem. 1186.
d Lib. 18. c. 1.

e Ma. ra. H. 3 Saturna cap. 160.

110 DÆMONOLATREIÆ SAG.

*a Panormi-
tani lib. 1.
de reb. gest.
Alphon.*

diciariam Tiberii Gracchi vel ad fanaticos furores ac dementia; quibus semper olim a saltationib. fuisse initium testantur quæ de Macnadibus, Bæchis, Vitermonibus, Corybantib., Thyadibus, ac Bassaridibus veteres scripta reliquerunt. Quod & sapientissimus Aragoni, ac Siciliæ rex Alphonsus^a scite in muliere immoderatus, intemperatusq. saltante notavit iniquiens: Expectate, nam hæc Sybillæ oraculum iam iam est editura,

Solemni iureiurando, quod ipse etiam Damon vobis præt. sagas vicissim se obstringere, nō proditurus se iudicio facinoræ socias. Neque tam in eo tantum fiducia ponere, quin sibi contra eum metum alia etiam ratione provideant, nomen videlicet suum dissimulando, vultuq. laruant, reticulum, velum, aut quid aliud, obducendo.

CAPVT XVIII.

Non est nouum eos, qui sunt eiusdem facinoris confetti, alios aliis per summam etiā execrationem iureiurando sese obstringere, quo sint sibi vicissim magis fidei, nec si contingat deprehendi, tam faciles, ad retegenda, quæ semel confociauerunt, confilia. Sic Iana a Banno, b & Iacobus Agathius c retulerunt sortilegos inter se religiosissime cauere, ne si quando in reatu eius criminis esset cōtingeret iudicium in se inuicē, vel exquisitissimis tormētis adhibiti præsiterentur

*b Maynerii
1. Non Iul.
1547.
c Leherii 9.
Ca. 171.
1588.*

LIBER I. 111

stiterentur: vtque semper esset præcipua eius silentii fides. Quod & illis sic in religionem vertitur, vt violati in eo iurisiurandi pœnas existiment esse sempiternas. Id adeo Martha Margelotia Brindēsia^a ostendit, quæ cum post admissorum confessionem sese vehementius cruciaret, ac eius rei causam a Iudice rogaretur, respōdit se in magno metu esse, ne quia Dæmoni de se, sociisque celandis promissum non seruasset, vita defunctæ luendum esset flammis æternis tale periurium. Apra Hofelotia^b addit iusiurandum illud solēnibus verbis dictari a Dæmone: nec adeo pridem vidisse se Barbaram Margæam, & Ioannam Petroniam eo adstringi, cum in societatem suam primum conuenirent. Verum quoniam hæc cautio sæpe parum processit, nec desiere reperi, qui quæstionis, ac tormentorū vi ad inuitam confessionem adducerentur: vt huic quoq. fragilitati prospiciant, hoc præterea fatagunt quantum possunt, ne ab iis, quicūcum est eriminis societas, vel nomine, vel aspectu dignoscantur. Eamque ob causam^c nec illos Dæmon, nec ipsi sese vnquam nominatim appellat: sed vbi publice euocatur, veluti ad comensandum, saltandum, vel quippiam aliud factitandum, id his fere sit verbis: Rhodum, Thermopolis, Dusa, Haracuria, Lenuncuria: id est, qui adestis ex illis pagis, atque vibibus, huc cōcedite. Quod Barbelina Rayel,^d sageque aliq. fa-

*a Spinali
pred. Nom.
Mai. 1588.*

*b In D. A.
pro suburbia
ad Tullu per
tinentib. 10.
Ca. Mart.
1527.*

*c Eluitia
Francis. a
M. xxij
pred. Ca. Iul.
1528.*

*d B. s. nulle
ad aquas Id.
Jan. 1587.*

121 DÆMONOLATREIÆ SAG.

t's multæ, quarum tamen nomina nunc non succurrunt, diuersæ etiam prodiderunt. Rursum nonnisi personati, ac ἀνθεσπινοί, sæpe etiam (quod obseruauit apud Philostratum Apollonius a) farinarii cribris obuoluti,

a Lih. 6. c. 6
b Virg. lib. 2
Georg.

c Blainville
s. Cal. Mart.
1577.

d In agro S. 7
mensi Nov.
Renu. 1589.

e Virg. lib. 2
mens. Sept.
1584.

f Pangei. 15
Cal. Decem.
1584.

g Haruaria
15. Cal. Ian.
1587.

h Mayniti
15. Cal. Iul.
1587.

i Pangei 14
Cal. Ia. 1584.

k Serra 14.
Ca. Feb. 1587.

l Serra 14.
Ca. Feb. 1587.

Ora vel obdusti cortice horrenda cauato, b
vna versantur, maximeque qui sunt locupletes,
quod eos fortuna insigniores, conspectioresque
faciat: sicuti non semel aduertisse se dixerunt
Quirina Xallæa, c Rosa Gerardina, d Ioāna we-
her, e Ioāna Gerardina, f Odilla Boncuriana, g
Ioāna a Banno, h & Franciscus Maziliensis.
Ac ne cuiquam commentum videatur, Nicolet
Morelia, k cū quæstor illius forte tentandæ gra-
tia hæc diceret meras esse nugas, ad ampliorem
fidem indicauit se suam illam laruam adhuc ha-
bere domi in arca reconditam: quæ ibi demum
perquisita, atque inuenta ea esse ab eius nouerca
agnita est, quam ipsa illi in eum usum adapta-
uerat, cum primum vna ad nefarios istiusmodi
conuentus properarent. Quæ etiam puto causa
fuit Longobardis, vt eas Mascas appellarent, nā
& ab illis hoc nomen mutuati Mascaras vul-
gari sermone eos vocamus, qui Hilariis perfor-
nati circum compita euriāt. En vt semper sunt
integumenta, atque involucria iis qui agūt quod
sciri timent, quibusque & peccatorum conscien-
tia metus semper aliquis exoritur. En quoque
quæ fidem faciant non esse vanum, quod fama
circum-

LIBER I.

123

circumfertur de præsentī sagarum ad illos con-
uentus profectio: quod & supra pluribus est
demonstratum.

Inuicunda, ac etiam ridicula cum sint quæ salu-
tur in Damonum conuentibus cantiones, pro iis
nihilominus agendas abs discendentibus gratias,
perinde ac si magna alicui voluptati fuissent.

CAPVT XIX.

Q Vemadmodum plantæ quædam sic solis
conuersioni obsequuntur, vt quæquæ se is-
ferat cœu pedisseque comitentur: maris estu, vt
vel crescit Luna, ita & accedunt, recipiunt, af-
fluunt, ac remeant eodem modo & hominum
animi cantu, numerisque effertur, mitescunt,
durescunt, molliuntur, ac facile ad quoslibet
motus impelluntur. Græchus a eburneola soli
tus erat habere fistula, qui stare occulte post i-
psum cum concionaretur, peritum hominem,
qui inflaret celeriter eum sonū, quo illum aut
remissum excitaret, aut a contentione reuoca-
ret. Et Alexander sic Timothei musici cantu
quodam exasperatus fertur, vt expulis ad ar-
ma illico profliret, ac cum contrario alio esset
delinitus, ferociam omnem deponeret, atque ad
conuiuas pacatus, sedatusque rediret, Lacedæ-
monii (inquit Thucydides b) non rei diuinæ
faciendæ gratia: sed potius moderandi ardoris,
qui ad primum quemque cum hoste cōgressum,

a Oec. lib. 1.
de ora. Fsk.
lib. 1 ca. 10.
G. lib. 1.
c. 2 & Tim-
arch. in vi-
ta Græchi.

b Lib. 1 bell.
Pelopon.

124 DÆMONOLATREIÆ SAG.

militem accendere solet cantum tibicinū adhibebāt, cuius modulatio hoc efficeret, ut sedate, cum dānterque incederent ac pugnam capesserent. Contra qui frigidiorē coelo degebāt, minusque vehementes primum habebāt spiritus, tubarum clangore, lituum stridore, scutorum pulsatione, virorum clamore, tympanorumque impulsione ad prælium inflamabantur.

*Vangiones, Batavique truces, quos are tecum stridentes aenore tuba.*²

a Lucan. 1. 1.
de bello
Phar. 1.
b Palsus. 1.
S. cap. 1.
c In d. 1. 1.
de cap.

Nimirum varie (ut inquit Aristoteles b) animi affectus a Musica parantur: existuntque ex eius modulationibus magnæ morum, atque actionum in hominibus mutationes. Quæ etiā causa Platonī c fuit, ut diceret cantum tum Lydiū, tum Phrygiū adolescentibus, quos liberaliter institutos velis esse, adimendum: quod alter luctu animum deiciat, atque affligat: alter excitet ad libidinē, & luxuriam. Et certe non male his duobus tertium quis adiecerit *musica* scilicet, & qui fanatico furore inflammat, ac percellit: quales memorantur fuisse, qui in sacris Deorum, quos vana coluit antiquitas, hymni cantabantur a Corybantibus Cybeles sacerdotibus (quas & ob id *Βακχισσας*, id est, ad sonum saltantes vocavit Homerus) cum cymbalis, aliisque

d Virg. 6.
Æneid. 4.

Tympana vos, buxusque vocat Boreocynthia matris Ida: c

A Bac

125 LIBER I

A Bacchi Bassaridibus clamore vasto, ac dissono ipsum aerem complentibus.

Quæcumque ingrederis clamor iuvenilis, & vna

Æmineæ voces, impulsæque tympana patrum,

Concitant, ara sonant, longoque foramine buxus. a

A Gradii Martis Salus, qui per vibem pulsatis ancilibus canebant carmina cum tripudiis, solemnique saltatu. Denique ab iis omnibus qui nocturnis sacris, quæ ob id *νυκτεριαι* vocabantur,

operari solebant.

qualis commotis excita sacris

Thyas, ubi audito stimulant Trieterica Baccho

Orgia, nocturnusque vocat clamore Citharon. b

In quibus & annumerare licet, quos huius temporis sagæ Dæmonibus permixtæ exercent & nocte cantus, & clamores. Nam si ex sonorum temperata, atque æquabili varietate non modo hominum, sed & beluarum (ut Herodotus de Ationis Methymnæi delphino refert) mulcentur animi, ac ferociam suam exsuunt, certe discordia ac discrepantia ad vesaniam pacatissimi etiam adiguntur, ac compelluntur. Idque adeo ut modo dixi demonstrant, qui in præliis adhibentur tympanorum, tubarum, & vociferationum promiscui tumultus, ac strepitus, qui & vecordissimos quosque pugnarum apertissima pericula iniire compellunt.

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu. c

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet.

126 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ter in sagarum nocturnis conuentibus, quo ab humanitate omni, si quæ illas forte adhuc tangit, deducantur. Nam illinc efferratas discedere cōuenit, ac quasi rabie accensas: quo scilicet sint ad mortalium perniciem, exitiumque (cui vni rei incumbūt Dæmones) instructiores, ac paratiores. Ergo miris modis illic miscentur, ac turbantur omnia, nec vlla oratione satis exprimi queat, quam strepant sonis inconditis, absurdis, ac discrepantibus. Canit hic ad tibiam, vel verius ad cotum, aut baculum aliquod, quod forte humi repertum buccæ, ceu tibiam admonet, vt post multos recitauit Margareta lanina:

a Morhagi.
Cal. Sep. 1579.
b V. g. anilla
prius Calen.
Nou. 1586.
c Ibid. 14.
Cal. Decem.
1586.
d Amantia
e, Cal. Iul.
1586.

a Dypnosp.
bb. 15.

Ille pro lyra equi caluariam pulsat, ac digitis concrepat, vt narrauerunt Margareta Doliaria, b Sybilla Capellaria, c & Sinchen May a Speichern: d Alius fuisse vel claua grauiore quercu tundit: vnde exauditur sonus ac boatus veluti tympanorum vehementius pulsatorum; quod obseruasse se meminerunt Ioannes Bulmius, & Desideria eius vxor: Intercinunt rancide, & cōposito ad litui morē clangore Dæmones, ipsumque cælum fragosa, aridaque voce feriunt tota turba, colluuietq; clamoribus, sibilis, plausu, vularib; furit & bacchatur. Et omnino talis est, quales Syrbenorum choros fuisse memorat Athenæus e ex Clearcho: in quo scilicet quæque caneret, quod sibi videretur, nec auscultalet, q præscribat is qui choro præerat; aut quale so-

let

LIBER I. 127

let esse remigum celestium, vbi procellæ, tempestatesque impendent. Ac cum his pene enecti sint omnes, qui interfunt: tamen priusquam dimittantur gratias Demoni ingentes ab illis agi oportet, quod eos videlicet beati adeo festiui, ac lepidi cantionibus: si quis enim hoc facere aut negligit, aut detrectat, præsto illi sunt verbera: ac adeo tam sæua, crudeliaque, vt sæpe integrum biduum ex eorum dolore ei, qui sentit, sit decumbendum: vt Ioanna Granlanctæa, aliaque eius farinae plerique retulerunt. Sed hæc forte prolixius de re non utique admodum ferria: non fuerunt tamen silentio prætermittenda: vt sciant homines non esse temere, quod sic Dæmonibus inconditæ illæ, atque absontæ voces placent. Quamquam & hoc recte aiunt similes habere labra lactucas.

More hominum Dæmones suos conuentus agere, vbi solita in fidei clientelari præstatione oscula, amplexusque a suis excipiant: vnumque ex omni numero esse veluti principem, cui hic honores sollemniter exhibeatur.

CAPVT XX.

QVæ patronis honores lege clientelari debitos præstant, eorum se genibus aduoluūt, oscula porrigit, iunctasque manus in illorum passas, diductasque inferunt, demissum, beneuolum, obsequetumque animum istis veluti sym-

128 DÆMONOLATREIÆ SAG.

bolis profitens. His persimilia Dæmones a suis
seuerissime etiam exigunt, quod conuentus
suos agant, verum more alienissimo, atque indi-
gnissimo, vti solent alia omnia facere. Atque
adeo per vnum ex suo numero, qui tum princi-
patum inter eos obtineat. Beatrix Bayona a spō-
te, ac nullo etiam interrogante recitauit vnum
ex omnibus solitum esse e suggestu in cella ali-
qua eminere vultuosum, ac fastuosum, ad cuius-
que timidum, ac tremetum suo vnum quemque
ordine accedere: deinde in signum obseruantia
ei se ad pedes abiicere, pronumque, ac veneran-
dum coram amplecti. Nicolæa Ganatis, Cu-
ninus Gugnotius, c Francisus Fellæus, a eius
soror Francisca, e ac Barbelina Rayel f idem a-
iunt e multis semper vnum esse, ad quem sum-
ma imperii, ea qua conueniunt nocte, redeat.
Quem principatus honorem non est quod quis
fabulosum existimet, aut etiam ex vulgi errore,
superstitioneque aliqua promanasse putet:
quasi superuacaneum sit ibi ordinem quaerere,
vbi sine lege, ordineque sunt omnia: sed sciat eū
esse etiam ex recepta inter pios, probatosque au-
dores sententia. Nam & Diuus Thomas, g Frā-
cisus a Victoria, h & Antoninus Turquemar-
tius i de ea Dæmonum in Dæmones præroga-
tina, ac potestate adeo luculenter disseruerunt,
vt nihil amplius queri oporteat: maximeque post
illud, quod ex Euangelio i memorant obiectum
Christo

a Gerbeul
4. Non. 1587
b M. 3. 1. 1587
c. l. d. 1. 1587

e. Ancheris
Non. Jan.
1587
f. Pangei 14
Cal. Jan.
1587
g. l. d. 1. 1587
h. l. d. 1. 1587
i. l. d. 1. 1587
j. l. d. 1. 1587
k. l. d. 1. 1587
l. l. d. 1. 1587
m. l. d. 1. 1587
n. l. d. 1. 1587
o. l. d. 1. 1587
p. l. d. 1. 1587
q. l. d. 1. 1587
r. l. d. 1. 1587
s. l. d. 1. 1587
t. l. d. 1. 1587
u. l. d. 1. 1587
v. l. d. 1. 1587
w. l. d. 1. 1587
x. l. d. 1. 1587
y. l. d. 1. 1587
z. l. d. 1. 1587

LIBER I. 129

Christo a Phariseis conuitium, quod scilicet in
principe Dæmoniorum Behelzebub Dæmonia
eiceret: Nam licet ea sit Phariseorum oratio,
habet coniunctam cum antiqua Hebræorum
Theologia opinionem, sicuti autumant in eū
locum interpretes: Et id diserte statuit Eusebius
Cæsariensis, a contra Herodem disputans. Si
quidem affirmat lamiam illam, quæ Menippū
insano amore torquebat, Dæmonem fuisse,
qui Apollonio maioris, ac potentioris Dæ-
monis agenti auspiciis obtemperauerit. Et si
quando inferiorum ordinum Dæmones detre-
ctant parere, quibus primum euocantur carmi-
nibus: vis demum illis denuntiatur ab iis Dæ-
monibus non ferenda, qui sunt superiorum or-
dinum. Quæ potentissima, castigandæ istius vel
moræ, vel contumaciæ apud illos ratio est. Vti
propriis, ac expressis ad id formulis docuit Hie-
ronymus Mengus in suis exorcismis ipse antea
id a Lucano abunde edoctus. Ac quemadmodū
Ecclesiæ suæ caput est Christus, ita & habere da-
mnatos suum Coryphæum cuius perferant im-
perium (hunc Porphyrius Serapidem, poetarū
turba Plutonem appellat) substantiarum quo-
que coelestium ordines alios esse, qui regant, at-
que imperent alios rursus, qui regimini, impe-
rioque sint subditi. Dionysius b in coelesti Hie-
rarchia tam multis ostendit, vt otiosæ futura
sint omnes rationes, si quæ præterea in eā sen-

a In consue-
tione 1. 9.
Philoptra 2.

b Cap. 4.

a Conditi
mensa Jul.
1582.

130 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tentiam huc afferantur. Et antiquitas maiorū,
minorūque gentium Deos distinctis ritibus
coluit. Porro non semper esse satisfactum offi-
cio ea, quæ dicta, genium positione, ac coxæ am-
plexu: sed præterea (dictu indignum) ab inui-
tis ingerenda esse oscula Dæmonis podici, post-
quam is sese immutauit in hircum horridum,
ac multo grauius olentem, quam hirci solent
ineunte bruma, multi memorant. Post hæc et-
iam eum migrare (inquit Ioanna Gransanctæ
*) ad aspicientiū terrorem in immane aliquod
monstrum, vastitate, formaque dolio non ab-
simile: cui os enorme, fumo permixtas flammæ
indelinenter euomat: idque vt pauorem suis
incutiat quod sepe facere solet, quemadmodū
alibi commodius dicitur. Adorationis etiam
modus is omnium vulgatissimus a sagis per-
hibetur: primum in genua procumbere: a uersas
deinde manus in morem obtestantium compo-
nere: sed post terga, atque in uersas tum illū ver-
sus porrectas sustinere tantisper, dum satis, su-
perque esse voce significauerit. Ita malus, pra-
uiusque distorta, ac peruersa amat omnia.

A Dæmonibus saepe magna vis in fruges, ac sata
immiti variarum specierum bestiolarum, quæ
momento populentur, ac depascantur. Quomo-
doq, id fieri contingat.

CAP.

LIBER I.

131

CAPVT XXI.

EST malo Dæmoni cum natura bellum sic
odio immortalī imbutum, vt quæ hæc to-
to conatu, ac studio edere incumbit, ille contra
ad vastitatem, atque exitium semper adducere
contendet. Ac quasi ad id non satis sint grandi-
ænes, pruinae, reliquæque aeris tempestates, atq;
iniuriæ, quibus se vulgo immiscere creditur a-
lia præterea multa, vel ad prodigium adhibere
non cessat, quibus id tandē consequatur, & per-
ficiat. Alexia Violæa^a refert se, postquam bac-
chantium more hac atque illac vna cum æqua-
libus multum discurrisset, solitam in aerē spar-
gere minutum quendam puluerem, ad id sibi
idecirco a Dæmone concessum: vnde erucæ, bru-
chi, locustæ, atque id genus pestes satiorum ad-
eo densæ nascerentur, vt iis agri illico vndiqua-
que contaminarentur. Apra Hofelotia, b Ale-
xia Drigea, c Odilla Boncuriana, d & Rosa Ge-
rardina^e memorant se simili factō ingentē mu-
riam copiam nō semel in agris excitauisse, qui
illico in terram se abderent corrodendis ortarū
frugum germinibus. Ioanna Poreha^f fatetur se
eorum, quibus male cupiebat iumentis vestrū
sepenumero immisisse, a quo frequentatis acu-
leis tandem miserime necarentur. Idque præ-
stare potuisse, quoties volebat sola plantæ, quæ
prima ad manum veniebat, euulsione, ac in ter-
ram cū præfatione certi alicuius earminis de-

a In agro Te-
tras Anno
1583.

b. de Sanctis
April 10.
Calu. Mart.
1587.

c. Haecurina
4 Id. Nov.
1585.
d. Haecurina
13. Id. Iul.
1586.

e. Haecurina
Nou. 1586
f. Haecurina
13. Id. Iul.
1587.

F 6

iectione. Petronius Armentarius, ac Ioannes Maltrius, quod suo loco fufius dicitur, lupos itidem illis in arborem gramine aliquo excitabant, qui in illud quod iussissent ouile irruerent, nec nisi edita magna strage finem vastandi facerent. welch Antonius rogatus, vt sortilegorum fodalitati hortū quem pone casam suā habebat, in noctis sequentis saltationes cōmoditaret, primum quidē negauit se id facere posse, quod diceret sibi ea nocte peregre esse oportere: sed cum nihilominus pergerent rogare, atque adeo pro suo iure instare, exorari quidem se liuit: sed tamen sicuti ante causatus fuerat alio profectus est. Postero igitur mane domum reuersus, ac hortum forte ingressus eū passim campis, ac limacibus depastum reperit, ipsisq; bestiolis etiamnum oppletā vndiquaq; horti aream. Quod tamen tacitus tulit solita scilicet nefariæ illius fodalitatis vestigia agnoscens. Nā & hæc primum de negandi hominū tandemq; dōmo excedendi fuerat occasio, ne proprii videlicet damni spectator, adeoque minister esse cogeretur. Ac quod hic insurgunt amicitias, atq; increduli quidam homines nō esse in alterius, quam Dei omnipotentis potestate quicquam creare, ac fingere, noui quidem nihil asserūt: si quidem omnia a per ipsum facta esse omnes sciunt, & sine ipso factum esse nihil, quod factum est, ne ab angelo quidem vsque ad vermes. Verum

a Jo. m. l. ca.

rum quid vetat illa iam sparsim creata in vnum celerissime locum a Dæmone cogi, ac coaceruari, cui longe etiam difficiliora licere non vno huius disputationis loco aperte est demonstratū? Et haud scio an quæ plerumque inter tonandū vna cum pluuia in terram decidūt veluti ranarum agmina, illius arte, atq. opera ante fuerint sublata, cum nec in aere tam paruo momento, quo nubes ibi consistunt, generari, nec ante a sole, vti vapores expirationesque terræ sursum attrahi, atque euehi posse videantur. Cuius generis & probabile est fuisse, quod Dæmonum imposturis adhuc ludificata antiquitate legimus a sanguine, terra, lapidibus, lacte, testis, oleo triduum etiam aliquando pluuisse: Nam ea a natura causam nullam probabilem vquā habuerunt. Et illa ipsa antiquitas satis alioqui naturæ edocta leges inter prodigiosa & magis quæ in accidentia semper enumerauit. Iam vt mirum videri non debeat, si quæ bestiolarū contra innatam grauitatem in sublime feruntur: imo inde in terram cum impetu etiam incolumes, ac saluæ prouunt, in eum quem natura dedit locū congeri, ac coaceruari a Dæmone queant. Siquidem vulgo id præstant, qui leuiter etiam Magicis artibus sunt imbuti: Quemadmodū nostra ætate visus est Nanceii Comes quidam e Germania vnuerfas cubiculi muscas circa infixum in parietem pugiunculum congregans, non a-

a Apud Iulium Obsequentium in libro de Prodigiis.

134 DÆMONOLATREIÆ SAC.

liter atq. apes in fuga vberis instar e ramo pendere solent. Et alius e tota vicinitate, ac confinio excitos angues in ignē Magico circulo conclusum inducēs, ac cum ex iis quæ corpore immanior erat in illum ingredi detrectaret: coacta est tamē repetito identidē carmine id facere, ac se cū ceteris in obiectū ignē dedere & inuoluerē. Quæ si homines Dæmonū ope adiuti minimo negotio, etiam ad oblectationem præstāt: quid quæso facturos Dæmones putamus, vbi ad explendam, quæ illis innata, atque insita est nocendi libidinem, se totos parant, ac deuouent?

Noni semper aliquid a superiore conuentu affert oportere, quod in alterius sit paratum exitiū: nec impune esse, si quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad sequentem veniat.

CAPVT XXII.

Quemadmodū solent heri in villicis procuratoribus, cum eorum rationes expendūt, segnitiem, negligentiamque diutius castigare: ita Dæmon in suis comitiis, quod tempus examinandis cuiusque rebus, atque actionib. ipse constituit, eos pessime habere consuevit, qui nihil asserunt, quo se nequiores, ac flagitiosius emulatiores doceant. Nec cuiquam adeo impune est, si a superiore conuentu nullo se scelere nouo obstrinxerit: sed semper oportet, qui gratus esse volet, in alium nouum aliquod facinus fecisse.

LIBER I. 135

fecisse. Quod Dominica Zabella^a ait ita esse cognitum omnibus, qui nefariam illam militiā sequuntur, vt de hoc vno maxime sint solliciti, ne ad indictos conuentus veniant ab ea ratione imparati. Ac ne in hoc seignorationis excusatione vlla defendant, improbus ille Magister sigillatim de omnibus, quæ a suis postulat, scolas habet, præceptaque tradit: veluti de frugibus infarenda calamitates; de immittendis in arbores, fruticesue bruchis, papilionibus, erucis, atque id genus insectis vermibus: de fascinando pecore: de segetibus pelliciendis, labefactandisque, æruginē, aut tabe quauis alia: de spargendis venenis, atque adeo de perdendo, quantum in eis est, vniuerso mortalium generi: vt vnūquodque horum singuli testaturum, sua confessione reliquerunt, Hennel Armentaria, b Anna Rusta, c Ioannes Piscator, Coleta eius vxor, d Matheola Guilleræ, e Franciscus Fellæus, f ac fere omnes, quos ea sortilegii labe aspersit.

Dæmones se in variariū animantium formas pro tempore atque vsu inducere: quoties inter suos versari volunt, præcipuamque semper esse hirci, maxime cum se publice colendos, venerandosque exhibituri sunt.

CAPVT XXIII.

Dæmones nō esse prauos mentis in hominibus affectus, quemadmodum Democri-

^a Regniæ in agro Temtras. Anno 1578.

^b Dusa pri. Cal. Oct. 1578
^c Ibid. Cal. Octob. 1578.
^d Gertem. let. 4. Novas May. 1581.
^e Pongai prid. Novas Dec. 1574.
^f Ibid. 14. Cal. Ianuar. 1574.

136 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tus, Auerroes, totaque adeo Peripateticorum schola commenta est: sed potius spiritus, ut sic dicam, essentialis, ac sua natura constantes fatis illud Evangelii arguit, ubi memoratur illi rogatu suo concessum fuisse, ut in porcorum gregem abireat. Quomodo enim avaritia, ambitio, ac perfidia in porcos demigrassent? Rursus eos cum veluti in certamen cū homine descendunt, non vanis imaginibus, ac simulacris: sed comparatisque sub sensum cadāt, corporibus, ac *φασίς*, *ἡμεῖς* *οὗτοι* *congregari*: sic est non vno istius dissertationis loco demonstratum, ut superuacaneus futurus sit labor, si quis iterum in eam rem impendatur. Sed hoc operæpretiū est nunc videre, quas illi formas, ac species præcipue sibi assumant, nō quidem pro eius elementis, in quo versantur qualitate, & differentia (q̃ Psellus *ἔκκεν*) sed ut id, ad quod se parant munus ac officium magis postulat, atq. exigit. Cum igitur primum aggrediuntur hominem alloqui, ne is ad insolite rei aspectum tam facile expauescat, humana libentius specie occurrunt, eaque adeo, quæ præ se ferat honestiorem aliquam fortunam: nimirum quo verbis suis auctoritatem, fidemque maiorem adiungant. Illisq. ob id velis nigra, & promissa magis placeat, quod ea utatur nemo, qui non sit apud laicos in aliquo honore, & pretio. Quamquam nō desunt, qui ad tegendam potius pedum sceleratam

a Mut. c. 3.
vers. 12.

b Cuiusmodi
da Damones
occupant ho-
minem.

LIBER I.

137

tem (quod illis perpetuum est insigne, ac vestigium insitæ turpitudinis) consulto adhiberi putent. Ceterum colorem atrum magis arridere, quia nihil nisi atrum, funestumque ipsi vnam hominibus moliantur. Ac ubi iam consuetudine aucta est familiaritas, & cepit pauor frequentatione paulatim decedere, tum pro vsu, atque tempore modo in hæc, modo in illa verunt animalia: utpote, si quempiam per viā comitantur, canem frequentius referunt, quod is, etsi assidue subsequatur, nullam tamen aspicientibus suspicionem malæ rei præbeat. Sic Andreas quidam Italus canem cæcum, & rufum secum ducebat Anno M.D.XLVIII, qui vniuscuiusque arcana aperiret, stupendaque alia plurima ederet. Sic Cornelius Agrippa^c caco-dæmonem nigri canis specie quotidianum assidue clam habebat, cui collare erat loreum Magicis per clauorum emblemata notis inscriptum. Sic Dæmones septem in Nicæa ciuitate inter se pulcra delitescabant sub forma obuios quoque incessantes: donec eos Diuus Andreas^d rogante populo in solitudines exegit. Sic non ita pridem rusticus quidam apud Vopesos (huic Desiderio Financio nomen fuit) si quando vna cū popularibus discumberebat, pedibus aduolutū canem habebat, a quo demissa clam manu venenum acciperet, quod deinde cui vellet infunderet. Ex eoq. satis multos periisse, priusquā il-

a Erit. li. 18

b Vuesberg.
inlustum.

c Paulus Is-
idus in eum
d. 10.

d Andreas Ba-
ly. Episcopus
h. j. hystoria
A. 1510.

178 DÆMONOLATREIÆ SAC.

a Lib. i. hist.
de gentibus
Septem. r.
cap. 19.

b Hugo F.
ria censu, Pe-
trus Abbas
Clunensis,
Gul. Paradi-
sus in Cloro.
Abbas.

lius fraudis in eum vlla transferretur suspicio. Quod si quem transuerso aere sunt vecturi, vti sepe euenit, cum ad conuentus suos nocturnos properant, equum (quod animal in eo genere officii maximam pernicitatem habet) neptius induunt, ac sessoris ingenti quo volunt celeritate transmittunt. Sic memorat Olaus Magnus a Hadingum Danorum regem in suum regnum quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immensa maris spatia ob Orthini Dæmone in equi specie esse reductum. Et Torquemadus in Hexamerone recitat habuisse se, cum primū literas attingeret, æqualem cui sub noctem Gardalupo, vbi Grammaticæ dabat operam, ad ambulationem egresso obuius in equo Dæmonē persuasit, vt post se in eodem equo sederet vti vna confecturi Granatam, quo vtiq; animus erat postridie contendere. Hocque iter licet longa distans intercapedine, vnica tamen nocte, etiam in tardo, & claudicante equo expediuisse. Ac ne quis huic de se talia narranti parua fidem habeat, vir is fuit non vulgaris, ac cuiusuis pretii, vt qui in Caroli V. Imperatoris comitatu Medicinam honestissimis stipendiis fecerit. Et alicubi b si bene memini habent Francorū Annales (cum quidam asseruit fuisse Comitē Marticonensem) qui ab epulis, quas tum forte orisofus celebrabat, foras euocatus in præstolantē præforib. equum insilire cogeretur, a quo statim

LIBER I. 179

tim videntibus multis ita sublimis tolleretur, vt videri illico desineret: Nimirum si dies, eaq; hora illi dista erat, qua ex parte in malam rem esset a Dæmone abducendus. Et Inuillæ ad Theotrophū, pluribusque aliis in locis huius provincie testatum reliquerunt, suos a se sepissime visos esse Dæmones D. Humberti præ se ferentes imaginem; qualem vulgo in triuijs depictā videre licet. Iam vero si sortilegos alicuius rei monitos esse oportet; & sunt tamen in præsentia, qui colloquium impediūt homines, in muscam exiguan migrat Dæmon, iam ob id noto nomine Beelzebub, atque eo habitu vicinas auribus partes subit, quo propius quæ vult insusurret. Idque Claudia Symoneta a Castelleti sortilegii damnata, præter plerasque alias, quarum nomina nunc nō suppetunt, vna cum Antonio filio obseruauit, inquentes sibi circa tempora obuersatum fuisse illa muscæ specie Dæmonē, cum in carcerē deducerentur, ac diligenter monuisse, ne se ipsi intentati criminis manifestos sua confessione facerent, quamlibet exquisitis tormentis ad id vrgerentur. Cōfessos enim certissima, ac seuerissima supplicia manere: contra si linguam continerent, futurum, vt propediē salui, incolumesque euaderent. Noctu etiam sepe iuuat in alienas ædes per regulas, per cancellos, perque tenues atque angustos alios meatus se vna cum Lamis suis intromittere: Huic vsui

a 3 Cal. Olib.
1515.

felis conuenientissima est forma. Hanc sibi af-
sumunt adeo germanam, ac nativam, vt nisi ra-
bie, qua maiore grassantur quam solent dome-
stici, vix distingui, ac dignosci queant. Sicuti ple-
rique omnes, quibus aliquando ea res perspecta
fuit, constanter asseruerunt. Iam si quem hoc vi-
rit, quod sui loci, atque ordinis alius quispiam
in pascendo pecore se diligentior habeatur, soli-
citemque tenet quomodo conceptum in illum
ex ea inuidia odium, amota omni suspitione,
expleat: tum auxiliariis aliquis Dæmō ad cili-
tur, qui lupi formam prædabundus in eius gre-
gem irruat, ac edita strage serui incuriam apud
herum accuset: quam etiam peculi damno tā-
dem faciri illum conueniat. Id se Petronius
Armentarius, a & Ioannes Malrifius b ita facti-
tasse inter alia nefariæ suæ artis portenta inge-
nue sunt professi. Ad discendiq, atque euocan-
di Dæmonis modum fuisse, euulsum gramē in
forte obiectæ imminenti arboris truncum cō-
ceptis quibuldam verbis impingere, quo facto
inde lupus statim exoriretur, qui momento de-
signatus ad eadē pecudes dispereret: Nā certe
ei ministerio cōuenientius nihil deligi poterat
ea fera, quam natura præter alias præcipue ad
prædam instruxisset. Vñ etiam forma nonnū-
quam gestiunt videri Dæmōnes, cum videlicet
hoc agunt, vt suis quam maxime terribiles ap-
pareant; quod tum præsertim demonstrant, cū
tempe-

a Dalmis
in vasta re-
gna:
b Sexarii
Translata-
du.

tempestatibus in aere commotis suā immanita-
tem ostendant. Idque obseruasse se non semel
recitauit Barbelina Rayel, a addens consue-
uisse illos præterea ad maiorem horrorem cym-
balorum, tintinnabulorum, catenarumq, lon-
gam post se seriem trahere, fremituque, atque
viulatu horrendo omnia permiscere: In quo ta-
men illam hallucinatā fuisse facile crediderim,
ac speciem imitationemque pro veritate in tā-
to tumultu, ac trepitatione præcipitanter acce-
pisse. Quamuis & sic horribili forma a se visum
retulerit Hernias b D. Pauli (vt quidam serunt)
discipulus: nimirum bestię, quæ cetis instar e-
rat, locustasque igneas ore assatim euomebat.
Postrema, eademq, gratissima est illis hirci for-
ma, cum non iam alicui se ministerio parāt: sed
magis hoc agunt, vt ipsi obseruantia aliqua suis
se colendos exhibeant atque apud eos maiesta-
tem aliquam sibi cōstituant. Quam veluti per-
sonam, quare ei potius adioni adumbret, nō est
facile conicere, nisi si hoc est, quod regem decet
eo habitu in publicū prodire, qui maxime eius
virtutes exornet, ac demōstrat: aut quod de Py-
thagoræorum cū res per se hirci memorant, id cor-
pus inuat potissimum mire, quod moribus, in-
genioque conuenientissimum est. Hircorum præ-
ter ceteras pecudes nobilitatur graueolentia:
nulla re tam certo suam Dæmon testatur præ-
sentiam, quā odoris sorditate intolerabili. Hir-

a Blamilla
ad agnas Id.
Lann. 1387.

b In lib. qui
Ecclesia at-
tinet, vñ
ne 3.

142 DÆMONOLATREIÆ SAG.

eorum libidinosæ obsecrinitas etiam prouerbio locum fecit, hoc vnum Dæmon præcipue fatigat, vt suos rebus Venereis, quam maxime de ditos habeat: Et ne desit occasio, ipse se quoties illis occurrit in eam formam induit, quæ huic v su sit accommodatissima; nec adeo de stupro in terpellare cessat, donec ad id, quamuis ingratis simum, iniucundissimumque illos pellexerit: Hircorum in obuios quosque effusa sæpe petulantia est, nulla non obit, ac pererrat terrarum loca Dæmon, dum offendat in quem impetum, incursumque faciat: Hirci salua fructui (inquit Varro^a) venenum est, cuiusque dentes satis intē titus, ac pestis præsentissima. Quæ etiam causa fuit, vt in lege locationis fundi excipi soleret, ne colonus capra natum in fundo pasceret. Et Astrologi ita id animal receperunt in cælum, vt cum extra limbum duodecim signorum collo carent: Satahæ viperinus morsus est, asellatus le thalis, & exitiosus: sic postquam e cœlitū con cilio, ac cœtu est derubarus, hominum rebus se importunum præbet, vt nulla maior cautio sit iis, qui in tutela pecoris Dominici excubant, quam illum longissime ab eius sepro arcere, ac prohibere. Hircis obrutus trux, ac ferox, sions cornibus aspera, barba promissa, ac inculta, villi temere pendentes, succincta crura, totusque ad eo habitus corporis ad deformitatem, sceditatemque comparatus, vt aprior ab eo deligi nō que at,

^a Lib. 1. de
re Rustica
2.2. & lib. 2.
cap. 1.

L I B E R I.

143

at, qui intus forisque sœda, horrenda, atque im mania habet omnia Siquidem similes (quod a iunt) conuenit habere labra lactucas. Et omni no qualis qualis ratio fingi possit eorum pence quos huius rei fides esse debet, consentienti re nuntiatione testatum accepimus hircinū isti usmodi phasma, ac personam Dæmoni longe esse gratissimam: præsertimque, vbi se suis ho nore aliquo afficiendum exhibet. Quod & Ga guinus^a scriptum reliquit de quodam doctore Theologo primatum monasticum apud Ebroi cas obrinente (huic Gulielmo Edellino nomen fuit) qui cum illustrem quamdam matronam deperiret, neque tamen eius potiundi spem vllā relictam iam videret, a Dæmone quouis pretio depaciscēdos sibi eos amores potius existima uit quam non illis tardē frui pro libidine. Ergo id vt impetraret supplicat (ea enim pacto addita fuerat conditio) Dæmonem in hirci specie ve neratus est. Eam quoque Torque madus^b vir Hispanus frequentem apud suos esse memorat. Et si eius iam longius arcesse re placet, ab antiquissimis ad hæc nostra tem pora iam mansisse reperietur. Nam & in Apolli nis arce ingentem seu hircum, seu arietem æ neum edito in loco repositum fuisse, cui diuini honores adolebantur, Helychius, alique, Græci scriptores meminerunt. Imo & hirci in sacrificiis impensius delectatos Dæmones fidē facit il

^a Lib. 10. de
rebus gestis
Franc. regis.

^b In Hexæ merone.

144 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Iud Thesci, qui cum in littore maris Veneticæ præfessisset, subito ea in hircū, quasi ea sola grata esset hostia, immutata est: unde & post Epitragia vocari cepit. Idem sacritatum in Galliarum templo, quod in Gargano monte visebatur, cum in eo ubi Amphiarai oracula reddebantur, & Strabo, & Pausanias scriptum reliquerunt. Et Ægi-panes, Satyri, Fauni, Sileni, aliaque rusticorum Deorum turba, quos vano errore delusa gentilitas coluit, hircinis deformes membris se semper visendos præbuerunt.

Quietam, & laboris expertem fuisse, qua olim euenisse legitur hominū a bonis Angelis per aerā transiunctionem: eam vero, qua nunc circumfertur sagarum a Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis,

CAPVT XXIIII.

a Dan. 14.

HAbacuc Propheta momento ex Iudæa in Babylonem translatus fuit, ut pulmento, quod mellonibus suis ferebat, Daniele in lacu leonum pasceret, in Iudæam ab eo loco pariter celeritate relatus. Philippus quoque Diaconus posteaquam Eunuchum Candaces Æthiopum regionis baptisasset in via, quæ ab Hierosolymis in Gazā ducit, subito in Azoto visus est: Et alias sæpe spiritus Domini multos rapuisse, ac in longinquissimas regiones incredibili celeritate transportasse in sacris literis legitur. Verū adeo

b. Act. 17.
18. cap. 8.

LIBER I.

145

adeo tranquilla, ac quieta uestione, ut somnūs potius quam vera aliqua migratio esse videtur: vti eius beneficia semper adiuuant, nunquā decipiunt: Satanæ contra ubiq. perniciofa sunt officia, solatia molesta, damnosa liberalitas, intempestiua studia. Ergo si quando subleuandi laboris occasione suos sic per aerem trāsmittit, longe grauiori languore cōfectos relinquit, quā si incitatissimo cursu viam, & asperam pedibus conscissent: Quemadmodum Catharina Rufa a Dæmonis cui se addixerint, fraudes, atque imposturas in medium proferens enumerauit. Addit & Barbelina Rayel b se sæpe ex ea gestatione in tātum exagitatam, ac defatigatam fuisse, ut domum reuersæ perpetuum triduum decumbendum esset, priusquam pedibus consistere posset.

a Velle ad
M. sellam.
Cal. Jul. 1377
b Bismund
la ad aquas
Id. Ian. 1387

Hoc quamuis memoratu incredibile, uno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem sibi a Dæmonibus sæpe fieri; quæ postquam una cum illis sunt elata, pollant, trudentque quo velint, ac etiam nisi si quid obstat in terras excuriant. Quæque eius molitionis propria, peculiariaque ab illis memorentur.

CAPVT XXV.

Non est dubium, quin quod sequitur futurum sit supra omnium fidē ac multos etiā forte ridiculum. Hoc certe memini testatum

G

146 DÆMONOLATREIÆ SAG.

spontanea, ac libera assertione plus minus ducentorum hominum, qui me Duumuiro damnannte incendio crimen sortilegii luerunt: statim certisque diebus solitos conuenire se gregatim ad ripam, vel stagni, vel riui alicuius, maximeque si quis esset, quem solitudo a prætercuntium oculis sepositum haberet, atque illic aquas accepta a Dæmone virga tantisper diuerberare, dum vapores, famosque abunde exciterent, quibus cum vna sublimes efferrentur. Illud deinde, quod sic esset excitatum se in nubes densas, ac caligantes induere, quod postquam vna cum Dæmonibus ei essent inuoluti agerent, pellerentque quo erat libitum, ac tandē multa præcipitatum grandine in terras decuterent. Salome, & Dominica Zabella addunt, priusquā eo modo aquam exagitarent, consueuissē in eā immittere vel ollam fictilem, qua nonnihil ante inclusisset Dæmon aspicientibus incognitū, vel etiam lapides tantos, quantam optabant pluerē grandinem. Decker Mayger^c solitam se vna cum sceleris popularibus acceptas a Dæmone candelas cæruleas in stagnum Fontesgrube tantisper deuexas, ac lumine pronas tenere, dū id assatim guttis suis instillassent: tum puluerem aliquem medicatum in id quoque spargere, ac disseminare: tandem aquas virgis nigris, quibus a Dæmone suo essent donatæ, identidē ingeminatis quibusdam verbis ad exsecrationem,

^a Verguilla
d. Cal. Sept.
1586.
^b Verguilla
in agro Ten
1580 1581.
^c Morhagen
15. Cal. Iun.
1581.

LIBER I. 147

nem, detestationemque ceris, ac propriis contentissime etiam diuerberare. Quo facto totus aer statim infuscaretur, ac tandem largos tum imbres, tum grandinem in ea, quæ iussissent, loca, nisi si quid forte obstaret, effunderet. Quæ sic excitandarum nubium ratio non nunc primum inoleuit, sed & a multis iam ætatib. narrat Pausanias^a in Lycæo monte Arcadiæ fuisse usurpatam. In eo, inquit, fons fuit nomine Agnoram admirabilis naturæ, ut re diuina ibi curiosius peracta, quæ noque ramo aqua leuiter commota mox densas inde surgeret vapor nebulæ assimilis, qui non multo post effecta nubes, aggregatis item aliis largos imbres demitteret. Non est igitur hoc nostræ ætatis inuentum: Non est etiam verularum, quarum mentes Dæmon deprauauerit, visum, aut insomnium: sed ipsis vigilantium ac sanorum, qui præsentia assuerant, oculis res certo ac liquido comperta, atque explorata. Quam & confirmant quæ sequuntur ex Malleo Maleficarum narrationes: quas quoque illorum, qui eos scripserunt, fidē secutus non dubitavi hic exponere. Quæ sitores quidam cum periclitari vellent in venefica muliere, quam forte in vinculis habebant, verane essent, quæ de sua in commouendis tempestatibus potestate sortilegi prædicarent, eamque ob id manu sua misissent (nam tantisperdum in reatu manent, Magicas vires omnes illis esse ad-

^a In Arcadica.

entas certum est) secedens illa in consertū arboribus locum ibi scrobem, quam manib. ipsa foderat, lotio oppleuit, quod demū digito mouere non destitit, quoad ex eo suscitatus, atque elatus vapor in nubem opacā coneresceret, quā statim tonitrua ac fulgores crebri interfecerēt, maximo cum aspicientium metu, ac formidine. Sed illa, hunc animo este, inquit: iam saxo, vt nubes hæc in ea quæ uoletis, loca tota deportetur: quæ cū illi in propinquas solitudines designassent, eo subita ventorum vi, ac tempestate delata nubes propere in saxa, ac grandines dissiliit calamitate interim omni inter demonstratos, iussuque fines se cohibente, ac continēte. Huic quoq. *παράδειγος* est, quod sequitur de rustico quodam Suauienti, cui de siccitate, quatum laborabatur, vehementius cōquerenti forte præsens octo annorum filia recepit se, si ita iuberet, ipsius agrum, in quo tunc vna considebant, largo imbri statim esse irrigaturā. Ac cum pater dixisset se id percipere, illaq. pauxillum aquæ ad id sibi dari postulasset, ad torrentem, qui in propinquo decurrebat, deducta est, ubi exagitata vnda illius Magistri (aiebat) auspiciis, cui se mater addixerat, tantum illico pluuiarum cœlo exiuit, vt satis essent ei agro abunde irrigando, ceteris interim quaqua versum perinde atque antea sitientibus. Huic exēplo affine est, & quod sequitur, D. Claudius Petrotius

rotius a Grammatophylacio sodalium D. Georgii apud Nanceium præfectus, vir certe bonus, & cui in re grauiori facile fidem adhibeas, de istis differenti mihi apud familiares asseuerauit æqualem habuisse scoliū forte, & in eius secleris societatem cum patre fortilego aggregatū, qui eiusmodi vapores & pelui, cui frigida paululu ante esset iniectū, videntibus omnibus, qui vna aderant in ludoliterario, excitaret. Ioannes Charmans, b. Iana Oberta, c. & alii eius farina complures, se non per somnium: sed suis vidisse oculis memorant ingentem sui similitum numerum secum sic excitatas nubes hac atq. illae vento, emissæue sagitta ocyus percurrentium; ac nō aliter, quā densum fumum scintillæ traiciunt, atque intercidunt: interimque fragore, atque immani tonitru circūcrepantia omnia audiuisse. Alexia Granlanna d. narrat, cum itidem nubibus permixta vectaretur, ac sorte præteritis in eum peruénisset locū, vnde despicere ex municipibus suis quendam equos pascentem, cui nomen erat Ioanni Vehon, ex improviso affutisse sibi atra, ac prægrandi figura hominem, qui veluti obsequendi cupidus rogaret, ecqua illic esset, quæ ei rustico male euperet: se in promptu habere; vnde illum vlceretur. Ac cum ipsa respondisset sibi cum illo graues esse inimicitias, quod vnicum filium olim in eius pascuis equitum habentem pene verberibus necasset, Eia

a. Aguas m.
adibus M.
Mashrini
11 d. magist.

b. Geybenil-
lei. Id. Olla.
1571.
c. Sanpattro-
montis. Id.
Nov. 1571.

d. Blainville
ad aquas
Cal. Februs.
1571.

150 DÆMONOLATREIÆ SAG.

(inquit ille) assentire modo, iā saxo ne diutius id inultum ferat: Ac dicto citius in sublime elatus, vel quo nulla queat intendi oculorū acies, illico fulmen cum ingenti flamma, ac fragore in subditos equos contorsit, ex iisq. duos profrauit, vidente ac multum trepidante rustico, qui vix passus triginta ab eo loco aberat: sicuti ipse est elogio suo testat⁹. Barbelina Rayel^a addit dolia transuersa per nubes a sortilegis admittente Dæmone impelli, ac volutari tantisper dum ei loco impendeant, quem designarunt ad calamitatem: ac tum demum illa disrumpit in saxa, & flammās, repentinoque impetu pectus inire, ac obuia quæque conterere.

^a D'aimilla
at aqua d.
Lan. 1787.

Campanarum sonum, quod eo ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atq. inimicum, earumque non abs re vsum frequentem esse, vbi tonitrua, grandines, reliquaque tempestates, quibus se illi creduntur immissura, ingruunt, atque impendent.

CAPVT XXVI.

IS mos pridē Christianis inoleuit, vt campis excitentur ad pias preces, ac vota, vbi periculum, difficultasque aliqua impēdet. Quod & faciunt præcipue, si quando aer nimbis, tempestatibusque vehementius cōmouetur, & grādinem, ac fulmina minitatur. Earum igitur sonum vt audit Dæmon, in maximam indignationem

LIBER I. 111

onem erumpere solet, inclamans prohiberi se incepto rabidarum isto canum latratu: quod Maria, ^a vxor Ioannis Sartoris in Metzerech, ac ante eam pleræque aliar, quas nunc meminisse laboro, certo certius se compenisse dixerunt. Ac si quando quas illic canes intelligat a suis rogetur, eas dedignans suo nomine, vti facere solēt, qui in eorum mentionē, quos odio aliquo prosequitur, incidunt: respondet Beguenotas illas garrulas, atque obstapentes, quæ nunc, vt auditis, odiose adeo nobis obgannunt. Hocq; Catharina Pigeon ^b ob sortilegii crimen non ita pridem damnata, vna cū aliis pluribus sua confessione clarum reliquit. Quod autem id illi ex animo doleat, nec offensionis affectatam vllā simulationem habeat, sæpe experientia cōpertum habuisse se omnes, quæ de eare interrogatæ sunt sagæ affirmauerunt: Et id satis indicat, quod non raro earum pulsatores fulmine percussos audiuius, nec fere mortalium alios eius iniuriæ magis esse obnoxios, quod & alibi attingimus. Impedimentum porro tempestatib. ex ea re maximum creari vulgus sagarum loquitur: Et ea opinio sic quorundā animos imbuit, vt iam præsentius remedium nullum aliud esse putent, nihilque quod æque Dæmonum conatus infringat, atque impediāt. A qua etiam nō est alienum, quod scribit Paulus Grillandus de Itala quadam venefica (huic nomen fuit Lu-

^a Humber-
gu Non. Lun.
1790.

^b An. 1760.

152 DÆMONOLATREIÆ SAG.

cretiæ) quam cum Dæmon dimisso vt assolet
conuentu sublata domum reportaret, audi-
to campanæ signo, quod ad Deiparam virginē
salutandam dari solet, illico in subiectas sentes,
ac dumos quasi viribus defectus abiiceret, vbi a
iuuene quodam, cui tum illaciter erat, visa, atq-
agnita primum quidem aliud fingere coepit, ac
comminisci: sed tādē suis ipsius iugulara ver-
bis, vt raro mendacia coherent, rem vti erat, si-
lentii tamen fide prius mercede pacta, omnem
iuueni indicauit: Quam cum is, vt est ea ætas
arcani parum tenax, ex æqualib. vni incautus
prodidisset, ea in vulgum quasi per manus spar-
sa ad Magistratus aures etiā accidit, qui disqui-
sitione ampliōre testatū, ac comprobatum fa-
cinus seuerissime animaduertit. Nequicquam
tamen illas pulsari, ac sonare aiunt Hænnel Ar-
mentaria, ^a Ioanna Oberta, ^b ac quædam aliæ
asseruerunt, nisi id fiat mature: videlicet prius
quam nubes circumiectum pago territoriu at-
tigerit. Equidem præoccupanda facies Domini,
c & manus eius præuenienda est, laudariq- mul-
tum debet prompta, ac parata in eo sedulitas, &
diligentia: sed nec importunum, alienumque
orationi tempus est, cum ipsæ iam vexant pro-
cellæ, attingit calamitas, venit tempestas

d Tiant. in
Mosell.

Confringens regulas, imbricesque. d
Nam tam adeo promptum est præsens malum
tollere, quam impendens, imminensque aucte-
tere.

L I B E R I 153

tere. Quodecumque a temporis momentum ad ^{a Luc. 11.}
eum orandum tempestiuum est, atque oppor- ^{vers. 1.}
tunum. Commentum igitur est sagarum ea ab
illarum Magistrellis aduentum causa, vt homini-
bus diuinę opis spem omnem inter ipsas mise-
rias, atque ærumnas præciant. Addit Feuxen
Eugel irritum, ac inefficacem esse carum sonū,
si quæ ex illis dum lustrantur a sacerdotis co-
cubina fuerit nuncupata. Quod ego ridiculū,
absurdumque existimo. Ac licet negent recen-
tiores quidam eam in aere Dæmones potestatem
habere, vt grandinem, & alia id genus dira faci-
ant, ob idque vanam esse, & impiam de pulsā-
dis campanis contra tempestatum vim supersti-
tionem: in hoc tamen conueniunt Dæmonib.
interdū multa extraordinaria permitti a Deo,
in quibus partes suas non obscure interponant:
Plurimæque adeo ipsos agere, quorum vis sen-
sum nostrum, & vilitatem rationem superet.
Quod & ex Iob historia sacra, & D. Pauli Episto-
lis, ^{b Ad Ephē.}
qui diſerte illis aeris potestatem attribuunt, ^{c 3, vers. 2.}
satis clarum, manifestumque est: Ac si hostem
aduentare, atq. etiam imminere classico signi-
ficetur, id non illico damnandum est, quasi in
eo sono, accanore Martio aliquod aduersus il-
lius impetum, insultumque etiam obscurantib.
præsidium constitutur. Nam ad armis potius
conelamatur, vt milites soporem, socordiamq-
excutiant, diligenter agant exubias, aliaque quæ

154 DÆMONOLATREIÆ SAG.

militem iuuat munia strenue obeant. Induit
te, inquit idem D. Paulus a tubā Euangelii, ar-
maturam Dei, vt possitis stare aduersus Diabo-
li insidias: Christianis arma sunt oratio, & gra-
tiarum actio, quæ audito Campanarum signo,
quod ad eam rem ex vsu mortalium nunc pro-
prium est, populariter capiuntur. Siquidē pro-
pe est Dominus b omnibus inuocantibus eum
in veritate, vota suorum exaudit, aures eius ad
preces illorum. Ac quod quidam optime dixit
oratione pia commouetur cœlum, & recludun-
tur ostia loci illius inaccessibleis, in quo mate-
stas Dei inhabitat. Sūt & qui eū Nolanas d pul-
fandi ingruentibus tempestatibus morem am-
bitiosius defendentes addant, & vim illis ines-
se, dissipandi aeris, dispergendarumque nubiū
ex sonitus sui immanitate, & vehementia, quæ
si illud non succedat, hoc ei, seu subsidium a-
liquod accedere conueniat. Ac non alix res, vt
sunt tormenta bellica longe potentius, si expe-
dit id præsent atque efficiant. Quamquam &
hoc a nonnullis vsurpari audio: verum conatu
vtique irritō, atque inutili: Qui enim satis vali-
de concutere queat, rem tam multa intercapi-
dine distitō, tam vasto, atq. denso corpore præ-
ditam: Quam nec inclusa tonitrua fragore, nec
eluctantia fulmina iaculatione, nec flagrantia
fulgura commotione sua dissoluere, ac disper-
gere valeant. Et vt sit dispergendi facultas, quo
quælo

a Ad Eph.
14p. 6.

b Psalm. 145
vers. 6.

c Psalm 14.
vers. 16.
d Per. Mef-
sian varia.
Ioh. 1. 3. c. 9.

LIBER I.

155

quælo ruinæ iam scætarum grandine nubium.
Nam certe dissipatio fragmenta habet, ac ælé-
mura, quæ necesse sit momento in ea in quæ
incubunt loca præcipitia ferri, ac ruere. Perin-
de igitur hoc esse existimaui, quasi qui o-
lim (vt refert Plin⁹ a) poppysimis fulgetras louē
iratum delinituri adorabant: Aut illud quod est
in prouerbio: Vespæ cicadæ obstrepsens, Catulus
leonem allatrans.

a Not. hist.
lib. 1. c. 2.

Vestigia veluti vnguium sæpe impressa, atq. exa-
rata apparere, quæ fulmine sunt percussa, quod
opinionem multis adfert adnitentis Dæmonis,
cui fama est, eum se in corpus aliquod induit,
maxime id placere: quod vnicis, hamisque in
morem fera bestia sit instructum.

CAPYT XXVII.

Vsu venit vt quæ fulmine sunt afflatæ, ac
percussæ arbores, muri, pauimenta, vesti-
gia sæpe ostendant veluti vnguium, quæ alia
Dæmone, cui rumor est, hamatas atque vncina-
tas esse manus, credant alii id, seu anile, deridē-
tes in naturæ, quæ rariora, ac difficiliora sæpe
edit solis causis positum esse affirmant. Expedi-
tum siquidem & promptum esse fulminis in eas
partes sua se volubilitate scindere, quæ speciem
sic incuruatorū radiorum præbeant, vt flāme,
cuius plurimum admixtum habet, propriū est
virgatis notis ea, quæ lambit, inscribere. Quod

& in Ephesini templi incendio animaduertisse
se recenset Aristoteles, & passim in ædificiorū,
quæ igne consumta sunt, reliquiis obseruare li-
cet. Tū eius quod corporis est expers in id quod
est particeps actionem nullam esse posse, quæ sic
ex impressione notam, ac vestigium relinquit.
Sed has omnes vna delectatio ex eo ducta funda-
mento, quod in huius operis peroratione pos-
sumus, Dæmones siue ex solida materia corp-
sibi compararentur eo habitu fulminibus Dei
nutu, ac voluntate permisceri, ac deinde multa
efficere, quæ sunt præter omnem tributum in-
animatis a natura motum atque ordinem, vel-
uti cum sursum, deorsumque meant, ac remeant
quasi aliquid scrutentur, atque inuestigēt. Vnde
& nomen illis *ἐκκρίτες*: Aut cū obuia aliquā-
do declinavit, & vel peruadunt innocenter: ali-
quando etiam proterunt, ac pessundant. Vt hic
etiam *ἀντιπρὸς τὸ πῦρ* adiciam, quibus licet A-
ristoteles & naturalem causam attribuat: tamen
mira valde ea sunt: habentque sine dubio (vt in-
quit Seneca, ⁴) insitam potentiam aliquam di-
uinam: vt pote cum ferrum, aut æsquo scutum
tegitur, liquatur: ligno: interim nullam vim ex-
ternam accipiente: oculis integris, atque illæ-
sis conflatur argentum: stat fracto dolio vinū
malorum serpentium, aliorumque animantium,
quibus mortifera vis inest, venenum omne cō-
sumitur: prægnantis mulieris, ea supersit, at-
que

De Volatilis.
Phil. lib. 34.
Cap. 1. lib. 3.
Meteo.
lib. 2. na-
tura. quæst.
2. 31.

que incolumi, foetus exanimatur. Vt non omni
no explodenda videatur eorum sententia, qui
in illis aliud quiddam, quam quod in naturalū
causarum serie, atque ordine positum est inter-
cedere putant. Maxime cum id testatum repe-
riatur cōsentienti fere omnium voce, qui se no-
stra ætate in Dæmonū potestatem tradiderūt,
eo modo scilicet solere illos, cum furunt, ac bac-
chantur vnguibus digladiari: vt & non pridem
Iana Nigra a Armacuriana retulit de Magistrel-
lo suo, qui Nicolai Bequinotii stabulum noctu
ingressus, vt ibi eius equum interficeret, prius-
quam id aggrediretur facere, exteriorem parie-
tem sic vnguibus exarauit, vt (quod aiunt) ex
eis facile leonem coniceres. Et memini ne non-
dum ex ephebis egresso, cū Chermis (quæ mi-
hi patria est) fulmen vniuersas ædes propinqui
mihi hominis esset pernagatum, ad extremum
eam porticum qua id se foras eiecerat inscriptā
profundis, frequentibusque vnguium vestigiis
reliquisse. Quæ, cum populares rei nouitate ad-
ducti magna cum admiratione certatim inui-
serent; accurri, & ipse eaque præfens vidi, nō si-
ne aliqua narium offensione: cum sulphuris te-
rissimo nidore ædes illæ adhuc oppletæ essent.

a Læheri: 5.
Cal. Ap. 1544

Non recte sentire, qui cum Epicureis negant Dæ-
mones hominibus occurrere, solatia afferre, ter-
rores iniicere, insidias parare, iniurias, mole-

stos, ac noxios esse: cum hac passim tum sacrarum prophana historia perhibeant, hodiernisq; adeo sagarum omnium sermones uno ore confirmant.

C A P V T XXVIII.

a Patritius Senen, lib. 1. de reg. 10. 8

b Plutarch. in vita Brut.

Theodorus Byfantius, a totaque adeo Epicureorum schola negauerunt sapienti visum vllum vnquam fuisse obiectum. Si quod enim aliquādo auditum sit adparuisse, id pueros, mulierculas vecordes, atque ægrotos, quibus formidines ex imbecillitate animi, ac rerū ignoratione existunt, auctores, atque assertores habuisse. Et hæc quidem illis ex alia longe absurdior nata est opinio: non esse scilicet rerum natura spiritus, ac Dæmones: proindeq; ab illis frustra istiusmodi phasmata, ac terrores metui. Ad quam persuasionem, & Cassius vnus ex ea Epicureorum familia conatus est Brutum virum nihilominus constantem, & moderatū adducere: vti in eius vita recitat Plutarchus. b Sed huic reliquæ fere omnes Philosophorū reclamauerunt sententiæ: Et ipsa experientia a multis ætatibus repetita eam satis a commenti opinione nunc vindicat: Scitent enim historie exemplis phantasmatum, quæ proprias figuras, non etiam inanes ex metu imagines habuerūt. Illud quod eidem Bruto Philippus apparuit: Athenis philosopho Athenodoro: Curtio Rusto

in Aphrica: Romæ Senatui vniuerso. a Quod postremum huius in quo versamur argumenti fidem ex eo magis adiuuat, quia non momentanius visum id fuit: sed perpetui biennii. Toto enim eo, vt perhibent Antonini Pii (quo imperante id accidit) viographi. Marcus Ruffus senator, postquam e viuis abiisset, eodē quo viuens solebat loco: sed mutus, silensque, sedere visus est. vt innumera alia omittam, quæ posteriorum temporū res gestæ continent. Quibus & Christiani ipsi calculum suum adiecerunt: adhibita tamen distinctione, ac differentia: vt scilicet spirituum alii sint hominibus beneuoli, ac fideles, a quibus salutaria omnia veniant expectanda: alii noxii, atque aduersi, a quibus pesti fera, ac crudelia omnia sunt metuenda: illos si quibus occurrunt, ac forte prostratos vident, eos sua virtute illico erigere, ac confirmare. vti c

a Plinius secundus Epist. lib. 7. Epist. 29

b Gen. 32. vers. 17.

c Cap. 10. vers. 3. & 4.

a Matt. 27
vers. 1. & 4
Mark. 16.
vers. 8.

In lib. de
fortu & vir.
Alexandri.
c. 1. b. 4. de
oratore.

160 DÆMONOLATREIÆ SAG.

aceleemofynas Deo gratas acceptasque fuisse
proindeque securus fausta, prosperaque omnia
expectaret. Mulieribus quoque, quæ prima die
Sabathi summo diluente ad seruatoris nostri
sepulcrum accefferunt, visus est Angelus facie
inlustratus fulguris coruscanti, veste uti nix candida,
ac cunctam eam oris habitusque admirationem
expauescentem, ab illo admonitæ sunt, metum om-
nem ut deponerent, atque ita iam confidenti-
ores factæ sigillatim, quod sibi faciendum e-
rat, edocuit fuerunt. Hos vero alteros metu quos
aggrediuntur exanimare, ac sepe vix viuos cum
recedunt relinquere: nimirum ne sic conster-
natis animo tam facile sit eorum artes, fallaci-
asque detegere: simul ut si quod adhuc bene ar-
gendi consilium superest, id illico excutiant, ac
que adimant. Nam & Thucydides apud Plu-
tarchum hunc longe vberissimum pavoris fru-
ctum commemorat, quod omnes honestos co-
natus soleat frangere, ac prohibere. Et Cicero e
ex veteri poeta: Pauor (inquit) mihi sapientiæ
omnem exanimato expectorator: Tu Plautus
Pauor territat mentem animi. Quæ etiam cau-
sa fuit, ob quam veteres Pana Deum (sub hoc
Pamphilus Eusebius, dum ad Theodorum Epi-
scopum scribens Plutarchi de Thamo historia
recitat, Dæmones omnes comprehendit) exi-
stimabant repentinos terrores, improvisasque
formidines immittere. Inde tot apud eos lemu-
res

L I B E R I. 161

tes, laruz, lamiæ, Empusæ, Vertumni, aliaque
genus spectra; quæ se ut aspicientibus terrorem
maiores officeret, modo in hanc, modo in illam
speciem immutare solebant. uti eleganter his ver-
sibus expressit Aristophanes in Ranis:

Καὶ μὲν ἄνθρωποι τὸν δῖον Ὀψιπύλοισιν
Παῖσι τὶ, δὲ αὖτις πάλιν τὸν δῖον Ὀψιπύλοισιν
Τὸν μὲν βῆς αὖτις δ' Ὀψιπύλοισιν, τὸν δ' αὖτις αὖτις
Ὀψιπύλοισιν τὶς. καὶ ἴτι. Ὀψιπύλοισιν αὖτις αὖτις
Αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις
Εὐκαὶ αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις αὖτις

Et qui Antonii Abbatis Alexandrini vitam de-
scripsit: Ei (inquit) degenti in Heremo ne-
quissimi spiritus monstruosa diuersarum imagi-
num facie metum incutere sunt conati: ferarum
more in eum rugientes, ululantesque serpentum
sibilantibus perstridentes: rictibus tingentes
dentibus, insistentes: toruo oculorum aspectu
scintillantes: flammæ ore naribus auribusque
perflantes: nullaque adeo pavoris omnia scire,
qua illum terrere possent. Cui & germanum est
illud D. Hieronymi in Hilariis Abbatis vita,
talem si non formarum, at vocum imitatione,
variationemque continens. Ab eo (inquit) ite-
pe nocte intempesta auditi infantum vagitus,
balatus pecorum, mugitus bouum, plausus quasi
mulierum, leonum rugitus, murmur exercitu-
um, aliaque variarum vocum portenta: ut ante
sonitu, quam aspectu territus cederet. Nimirum

a Mart. 4.
1. cap. 7.

ad. ad. 1.

in hoc supra quam credi potest sibi placet Diabolus: ut quavis ratione diuerfos homines habeat, adque omnes concitandorum terribiliorum occasiones ob id semper est intentus. Atque (inquit Homerus) *ἄφρονες δὲ καὶ ἀνέμους ἐν ἄλσιν ἀλλοτρίων ἀνδρῶν*. Atque (interpretatur Suidas) *ἄφρονες δὲ καὶ ἀνέμους ἐν ἄλσιν ἀλλοτρίων ἀνδρῶν*. Qua de re in veterum historiis alia etiam abundant exempla: quæ tamē hic non est animus attingere, cum plura hæc ætas datura sit, quam usus veniat. Equibus hoc mihi primum erit de auriga quodam Nanceiano. Eum forte in Henæo saltu, qui saltus ab urbe alterum abest lapidem, sæuior tempestas inter lignandum nec opinantem oppresserat. Ut igitur se ab eius casu protegeret, tecto alicui forsitanter succedendum fuit. Quod dum facit, sub ea, quæ se in proximo densam, patulamque magis ostendit, arbore, atque ibi consistit: exspectans dum sedatur tempestas: Ecce sibi allantē ex improviso lignatorem alium videt, quem dum attentius considerat (ut sit ubi in ignotum peregrinumque hominem incidimus) aduertit illi nasum nunc se enormiter in litui morē producentem: nunc in iustam, pristinamque formā momento contrahentem: tum pedes cornucopiis et osque ac totam corporis molem extra modum. Primum igitur ingenti pauore deiecti, ac pene emori: mox, quod (in eiusmodi difficultatibus more inoleuit) Christiano se symbolo, deduciatque

duciaque munire: tandem solum se, ut antea, videretque adeo obstupefactum, ut quæ illi ante in urbem vel velatis (quod aiunt) oculis errari non potuisset via, tunc ab attentissimo etiam, ac diligentissimo ignoraretur. Inquam quoque urbem sic lingua hærens, oculis stupēs, totoque corpore trepidās appulsi: ut quæ acciderant narranti facile fuerit credere. Cuius etiā rei fidem non parum adauxerunt, quæ lignatores alii eminens a se visa predicauerunt: eo enim loci infuscatus aer, ac densiore fumo obuolutus illis apparuerat. Eiusdem argumenti est, quod sequitur. Desiderii Maioris Scutellani doliarum vasa Nicolaus Stephanus ex conducto religauerat, pactamque mercedem per Iacobetam uxorem (hæc insignis erat venefica) sæpius, atque in cassum sibi reddi poposcerat. Hanc Iacobeta interpellandi provinciam tandem pertæsa, ac preterea frustrati tamdiu laboris indignitate non parum commota hoc sedulo agebat, quomodo eam tergiuersationem in Desiderium noxa aliqua animaduerneret: querebaturque totum ad id latens aliqua occasio. Cōmodum inter hæc iussus est Desiderius in solas terras excedere, quod eius domum pestilentia forte inuasisset, habebatque iam sub imalibus seorsum familiam: Ibi eum sera iam nocte cum solo filio degentē Dæmon (sic postulante Iacobeta) adortus strepitum, fremituque adeo horribili: ut cælum ipsum

a Buxerius
ad quædam
Cai. Mar.
1511.

solutis compagibus in eius casam ruisse videtur: Neque saltem fuisse hunc terrorem, aut a Desiderio mahiose excogitatum, dum libiplacet vanos in vulgus rumores disseminare, indicio postea fuit: quod ipse cum filio ex eo in tale morbum inciderunt, qui omnium qui viderunt opinione pro desperato haberetur. Huc pertinet & illa, quæ fufius suo loco de nutrice describeretur, narratio: cui multa nocte ad puelli eunas vigilanti Dæmon Errii Carmucci, qui illa male oderat terrorem maximum iniecit, vitris fenestrarum ingenti cum strepitu confractis, & disiectis. Psellus quoque auctor est, Dæmones sæpe quo terrorem eiusmodi adaugeant, lapides iacere solitos, sed istibus irritis. Tali lapidatione diuexatos fuisse Moguntinos Anno 1353. refert Sigebertus. Et ferri quidem ea molestia potuisset, nisi longe grauior alia esset consecutata: ex incendio scilicet, quo consumptæ sunt vniuersæ illorum ædes, quas sicantea Dæmon saxis appetuerat. Quæ calamitas etiam Columbarii, qui pagus sex miliaribus a Leucis abest, nostra memoria accidit. In eius extremo vico, quater est Salsuriam, rusticus casam habebat, humilem quidem illam, sed satis pro fortuna lautam, ac nunquam quod esset auditum vllis spectris infamem. Occupauit tamen illam Dæmon solis primum contentus lapillis domesticos citra noxam de nocte impetere: sed vt id ex assue-

assuetudine ab illis negligi, ac etiam ludibrio haberi vidit, huic contemptum non ferens, ignem case profunda iam nocte immisit, quo sic momento exarsit, vt fere solo tota exæquaretur. Quæ cum illac aliquot post diebus iter faciens ab accolis inaudiuissem, locum adhuc ruinis deformem ipse præsens videre volui, quo rem omnem clariorem, testatoremq. apud alios relinquerem. Huc etiam non inconcinne referri potest, quod Torquemadus a vir Hispanus vernaculum vernacula lingua refert: Salamancæ, inquit, matrona fuit cuius ædes importunis eiusmodi lapidationibus infestæ vulgo habebantur. Eo rumore excitatus vrbis præfectus periditari ipse voluit, verane essent, quæ de ea re adeo constanter prædicabantur: an potius a domesticis tegendæ alicui nequitie effingerentur. Nam & in iis erant duæ non illiberalis formæ adolescentulæ, cum quibus amatores liberius per eam occasionem congredi velle, atq. in hoc omnem istam fabulam adornare erat suspicio. Ad illas igitur ædes ea se hora præfectus cõfert, qua ferebatur frequentissima esse lapidatio. Accurrunt vna populares non minus viginti, e quibus aliquot dimittit, qui adhibito lumine peruestigarent, æquis in superiore domo esset, qui sic domesticos saxis appeteret. Redeunt peragratis diligenter omnibus latebris, renuntiantque omnino reperisse se nihil, vnde ea timeri

a In Henam
matrone,
Dialog.

deberent: Placuit tamen ad imos ædium, quorum e coenaculo devenerant, gradus consistere, atque aliqua mora hoc quicquid esset amplius probare, & experiri: Ecce autem vix dum eo loci consisterant, cum ingenti tumultu lapides coepere in agmen denolui; qui tamen singulorum crura innocui præterlaberentur. Denuo igitur mittuntur, qui viderent, vnde hic lapidum imber sese tam creber effunderet: sed & ubique solitudo, ut antea reperta iam a multis conceptam de ea re opinionem non parum confirmavit, videlicet hæc Dæmonum arte, ac præstigiis omnia fieri. Auxitque adeo quæ non cessavit grandæ eorum capitis allabi, qui se etiam ex illis ædibus præ metu foras eiecerant: Ex quibus tandem vnus loci securitate factus iam ferocior sublatum, ac diligenter oculis notatum lapidem in aduersum tectum hoc præfatus proiecit: Si is a te est, o Dæmon, eundem mox in manibus relice: Quod cum illico esset factum, licet casu irritato, delitum est amplius dubitari, quum res ita se haberet, uti illam primum in vulgus matrona ediderat. Et memini me cum grassante Tholose pestilentia Anno circiter 1553. in Auscorum Augusta essem, ac forte apud D. Abellum in eius vrbis Metropolitana Ecclesia sodale ludendo noctem ducerem: uti tunc ætas erat atque otium, ab eiusmodi petulanti Dæmone omnibus, qui tum vna in eodem atrio inclusi eramus, exhibi-

exhibitam sæpius inter ludendum non leuem molestiam fuisse: hinc, illinc temere iactis lapidibus, qui tamen sine cuiusquam noxa, atque iniuria in terram decidebant. Eius atrii foribus pessulum intus obductum erat: nulla in eo præter abacum, mensam, atque sedilia supellex, vnde techna vlla oriri, atque instrui posse crederetur. Et hæc quidem sic sunt bonorum, malorumque Dæmonum in aggrediendis hominibus, contra comparatæ rationes per eas, quas modo dixi, causas benevolentie, odii, solatii, terroris, adiumenti, noxæ, beneficii, iniuriæ, quæ studia in vtrisque semper alunt diuersa, & contraria. Quibus & hoc consequens est, quod nobis ab initio dictum est, ambigi sine magno errore non posset, quin sint, qui rebus hominum faueant, inuideant, prosint, obsint, patrocinentur, insidiantur Dæmones.

Non modo, ut iam dictum est, sortilegos per aerem a Dæmonibus deferri; sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demumque in terram innoxio casu, ac qualis solet esse animi, lapsione placida, quietæque deponi.

CAPITULUM XXIX.

Qui negant maleficorum ad suos conuentus veram professionem, imaginariamque tantum existimant: maxime se defendunt

168 DÆMONOLATREIÆ SAG.

auctoritate Ancyranæ Concilii statuentia hunc errorem prorsus Paganicum esse, & impium. Sed hoc Concilium prouinciale tantum fuit sub Marcello Ancyrano Antistite, contra quem etiam hæresis Sabellianæ suspectum Asterius Apollinarius, & Hilarius scripserunt, ut multi existimant celebratum. Ac quomuis post confirmatum in Trullo, canone secundo sextæ synodi reperiatur, tamen contrariis multorum patrum quos ætas posterior tulit, sententiis ea impugnata est opinio: Inter quos fuerunt D. D. Ambrosius, Augustinus, ^a Thomas, ^b Bonaventura, & Innocentius Octauus, ^d & Cardinalis Caietanus. ^e Tum Iurisconsulti non infimi ordinis Alfonso Castrensis, ^f Syluester Prierius, ^g Paulus Grillandus, ^h Martinus Nauarrus, ⁱ Sprenger, ^k ac plerique alii, qui quæstiones inter eiusmodi maleficos sæpe & diuersas exercuerunt. Et certe tutior, potiorque semper visa est ea sententia, quæ rei illius veritatem astruit: Siquidẽ fundamentum positum habet in ea ratione, de qua vno ore Theologi omnes cõueniunt: videlicet Dæmonibus post lapsum, atque apostasiam integra māsisse naturalia dona: uti sunt immortalitas, potentia, motus, celeritas, scientia, aliæque id genus veluti dotes, quas a sua acceperunt origine: Bonis autem Spiritibus promptum esse, ut vel momento temporis, non tantum ipsi immensa acris ipatia decurrant: sed & homines

nullo

L I B E R I 169

nullo negotio vna secum traducant, satis demonstrant, quæ in eam rem paulo ante de propheta Abacuc, & Philippo Diacono a nobis sunt recitata. Minus igitur mirum iam videri debet, si hæc quoque præstant mali. Nec adeo ea res exemplo caret: sed & perhibent literæ sacræ ^a hominem fuisse spiritui immundo obnoxium, quem in loca sola sæpe is transportaret, discerpis ante quib. erat colligatus catenis. Et Iesum ipsum ^b scimus a Diabolo assumptum fuisse ac modo supra templi pinnam locatũ, modo in montem excelsum deportatum. Ac ne quis putet hæc miracula eius ætatis propria fuisse, quæ Deus pro tempore, atque Euangelicæ doctrinæ vñ tunc edi, atque apparere voluerit: Nunc vero nec necessariam, nec credibile ea habere auctoritatem, sciat posteriorum ætatum historias istiusmodi quoque exemplis abundasse: quemadmodum amplius in huius operis peroratione docebimus: & noua alia quotidie se prodere, e quibus pauca quidem, sed clara, ac testata earum prouinciarum, ubi acciderunt monumentis subiiciam. Est Giruncuriæ in Vagesorũ prouincia castellum satis firmum, e cuius summa arce, cum regularum ordines aliquot fulmine essent disiecti, Sebastiana Picarda ^c non multo post in eo pago sortilegii rea forte, & id apud ludicem professæ est, Dæmonis, suæque simul operæ esse patratur: Cum enim (inquebat) e nube

H

^a Lib. 10. & 21. de ciuit. Dei.
^b ij. a. ij. d. g. 91. art. 1.
^c In 1. sent. dist. 19. q. 1. d. In huius, præfixa maleo mal.
^d ij. a. ij. d. g. 95. super art. 1. S. Thom.
^e Lib. 1. de iustia hæres. puni. c. 14. g. In trac. de Strigibui.
^f Lib. 2. de sortileg. q. 7. i. In manu. he. 2. nn. 18. & In Mallico Malefic.

^a Luc. 11. Mar. 1.

^b Matt. 4.

^c 10. Cal. N. nem. 1586.

170 DÆMONOLATREIÆ SAG.

vna in illam prouissemus eo consilio, ut funditus euerteremus, nō fuisse tamen in nostra potestate id exsequi: sed tātum pauxillulū id ruinæ attulimus, ut esset quod eius conatus nos non omnino pœniteret. Simile huic est quod sequitur. Cum inus a quidam nomine Magistratum in D. Clementis sano vbi commorabatur obtinens, cum ruri scœnum inter domesticos curaret, eorumque iam magnis tempestatibus commotum cerneret, domum fugam parabat: sed dum ad eam se instruit, subito fulminis ictu proxime se quercus sex radicitus vidit eversas, ac eam, quæ septima loco adhuc stabat, totā eeu vnguibus laceratam, ac disceptam. Cum iā multo magis properaret, amissis etiā præfestinatione pileo, ac his instrumentis, quæ tum manibus gestabat: ecce de integro audito fulminis fragore illi visa est in summa quercu, quæ in p. pinquo erat, hætere mulier, quæ (ut credibile est) nubes se eo impetu exonerauerat. Eam igitur confidatatus intuens, agnouit e vicinia esse vetulam, quam illico sic cepit verbis increpare: Tunc pessima es Margareta warina, ad quam quantum nunc compertio non immento ante hac sortilegiū suspicio apud omnes pertinuit: unde tu nunc nobis ades isto habitu? Cui illa: ignosce hoc mihi, quæso, ac eclatum habeo, quod nunc vides: taxo si hoc ita de me promissus, ut nūquam a me tibi, tuisque vel minima

oriatur

LIBER I. 171

oriatur iniuria: Ac ne quis de istis addubiter sciat non modo esse comprobata Cumini illius testatione, quam iureiurando apud Quæstorē sanctissime firmavit, sed etiam ipsius warinæ agnitione, & extra tormenta sæpius repetita, & in ipso vitæ ultimæ momento multis audientibus confirmata. Huc etiam pertinet, quod ex aliis quæstionib. capitalibus, eorumque qui illas exercuerunt fida renuntiatione compertū habeo. Coorta cū magno fragore, tonitribusque tempestate qui armenta reliquosque pecorum greges in collis Alemanni iugo custodiebant, is ad vicinos Huecuriæ campos, quæ est in Vogeforum præfectura pertinet, se ut in operto essent in proximas sylvas abdidierant: Ecce vero illis ex improviso visi sunt rustici duo summis arborum, quæ proxime stabant, ramis hærentes, ac velut implicati, adeoque animis coniectati, ut facile indicarent illuc non consilio, sed casu, atque inauspicato aliquo impetu peruenisse. Tū autem vestitus feeditas, ac deprauatio quasi perlutum, sentesque omnes fuissent repleti suspitione adaugebat eo loci a Magistello suo elector, detrusosque fuisse postquam is illos hac, atque illæ more suo traxisset. Confirmabatur & id eo magis, quod cum illic tanto temporis spatio cōfessissent quantum satis esset ad probandam, asserendamque oculorum fidem: momento tamen, aduertenteque nemine, dilapsi apparere

H 2

172 DÆMONOLATREIÆ SAG.

desissent. Tandem & dubitationem omnem amovuit, quæ non longo post tempore consecuta est illorum ea de re spontanea, atque armentariorum verbis consentiens cōfessio, cum ad interrogata ex vinculis responderent. Est etiam villa, quæ se Bellemonte Vitellium contendētibz sinistrorsum ostendit: in eius summum tectum cū forte & idem e procellosa nube precipites decidissent, magnaue difficultate Rotarius (id erat eorum alteri nomen) afficeretur, quemadmodū ex ita arduo loco se incolumes possent in terram demittere: nam & earum rerum adhuc erat rudis & insolens: hæcque illi ad insanas eiusmodi nimborum molitiones periclitata primum fuerat ab initio. Amantius, qui a prima pubertate in Dæmonis servitutem a parentibus abductus mature se iis assuefecerat, ridens ibi insit. Bono animo es, stulte, nā qui nos habet sua potestate ad difficiliora habiles, atque idoneos Magister, hoc etiam negotium facile, ac sine ullo periculo expediet. Nec dictū res diutius morata est: nam subito turbine vna correpti, sine ulla noxa in terram sunt depositi, ipsa tota sic contremiscente domo, ut a fundamentis reuelli videretur. Hocque ipsi diuersi, totidem tamen verbis recensuerunt. Imo & cum villaticis commissi de die, deque tumultu, ac trepidatione omni inter eos libere, ac constanter conuenit. Ac tandem quos viuos criminis societas con-

L I B E R I. 173

coniunxerat, eosdem mortuos flamma iudicis damnatione absumsit. Et hæc quidem pauca ad tam multa, quæ superiores attigerunt ceu auctarium accedant. Nam certe si plura numerando percensere velim, facile id mihi sit facere, quia alia etiam in Sortilegorum, quas exerceui, quæstionibus viderim: sed uti iuris peritis loqui nisi laudata aliqua lege pudor est: ita mihi ea commemorare, quorum documenta in aduersariis meis nulla exscripta habeam, hic est religio: Multa vero, ut iam dixi, a me priusquā hæc scribere esset animus neglecta sunt, quæ profecto nunc piget non annotasse, quod eorū usus sepe veniat, nec occurrant tamen desiderata, ac requisita.

DÆMONOLATREIÆ

L I B E R I I.

Non esse in Dæmonum potestate dissolutas mortuorum animas ad sua corpora renocare. Ut tamē sunt operum Dei adumbratores maximi, id sæpe in speciem eos præstare, dum sese cadaueribus insinuunt, ac in illis motum qualis in viuētibz esse solet intus cūct: quemadmodum ex antiquis euenire videmus. Tum de Petronii Dalhemii impietate, parricidio, prodigiosisque amoribus historia.

CAPVT I.

NExvocationis, & vaticinationis quæ
sunt per excitatos ab inferis Manes
meminit Herodotus in Terpsichore.
Et Homerus, a Virgiliusque b Mer-
curius (is magnus incantator fuisse perhibetur)
vixitque uirgo, ac animarum ab Orco euocatore
faciunt. Historiæ etiam tum sacræ, tum profanæ
frequentissima eorum exempla continent,
qui reuocatas ad sua cadauera umbras humana
voce loqui, ac interrogata respondere compu-
lerunt. Saul ad dubitans vtrum de summa rerū
prælio cum Philistæis decerneret, an potius bel-
lum in aliud tempus traheret, ad Dei oraculū
confugit, ab eo euentū belli suscitaturus: sed si-
lente Deo, ac responsum denegante in Endor
urbem proximam ad anum quandam Manes,
vt audierat, elicere callentem se contulit, ab ea-
que dato iureiurando se id factum nemini in-
dicaturum, impetrauit, vt Samuelis animā ab
inferis euocaret. Vix igitur ipsa c carmen bene
adhuc mouerat, cum ecce imago venerandi se-
nis sacerdotali habitu amicti ex improviso af-
fuit, qui Samuelem se esse diceret, nuntiaretque
Sauli, fore, vt postmodum ipse cū liberis acie victus
caderet, domesticumque regnum vna cum vita
amitteret. Cui exemplo simile est & germanū
illud Lucani, d vbi militem inducit recens occi-
sum a Thesalica quadam muliere reuocatum
ad

a Odyss. 11.
b Lib. 4.
c Euf. Chil.
1. 1. 1. 1.
Adag. 97.

d Samu. 11.
1. 1. 1. 1.

e Eccl. 1. 1.
D. Aug. ad
Simplicia.
lib. 1. 1. 1. 1.

f Lib. 7. de
bell. Phar-
sa.

ad vitā, ac Sexto Pompeio euentum belli Phar-
salici predicentem. Quod ne quis commentum
esse potuicū existimet, id Plinius a ex Varro-
ne totidem fere verbis, ac tantum silentio præter-
missa mulieris incantatione recitat. Bello in-
quit Siculo Gabienus Cæsaris classium fortissi-
mus captus a Sexto Pompeio iussu eius in eisa-
cetrice, & vix coerente iacuit tota die. Deinde
cum aduersperauisset cum gemitu, precibusque
cōgregata multitudo petiit, vt Pompeius ad
se veniret, aut aliquem ex caris mitteret. Se au-
tem ab inferis remissum, haberetque quod nū-
tiaret. Misit Pompeius plures ex amicis, quibus
Gabienus dixit inferis Diis placere l'ōpeti cau-
sas, & partes pias: Proinde euentum futurum
quæ optaret. Hoc se mutare iussu, Argumen-
tum fore veritatis, quod peractis mādatis pro-
tinus expiraturus esset: Idque ita euenit. Huic
persimile est ei illud, quod de Zacla Ægyptio
propheta memorat Apuleius: b is (inquit) grā-
di mercede pepigerat defuncti cuiusdam ado-
lescentis spiritum ab inferis reducere, corpusque
teu postliminio animare. Ergo propitiatus ecc-
lestia sydera, inferna numina, naturalia elemē-
ta, nocturna silentia, adyta Coptica, incremen-
ta Nilotica, arcana Memphitica, & sistrā Pharia-
ca, herbulam quandam circa cadaueris os, & a-
liam pectori eius imposuit: sic tumore pectus e-
ius extolli, salubris vena pulsari, spiritus corpus

a Lib. 1. de
nat. 7. 6. 12.

b Lib. 1. de
Asino am-
re.

impleri, & adfurgere cadauer, & profari incō-
pit: ac cum iussum esset mortis suæ arcana pro-
dere noxio nouæ nuptæ poculo peremptū fuis-
se se pronuntiauit, vt adultero thorū mancipa-
ret. Hæcque elocutum tandem rem suam ter-
ræ restituisse. Nō defunt etiam vsus ætatis pro-
pria, quæ antiquis illis annumerari possint. An
no 1563, fuit Lutetiæ mulier eiusmodi artibus
imbura, cuius nomini hic propter familiæ cla-
ritatem, atque amplitudinem parcendum cen-
sui: quam cum salutaturns de more inuiscem
(erat enim ea mihi municeps) reperi cum Neu-
strij duobus rationem ineuntem, quemadmo-
dum thesauros quorum peruestigandorum fa-
cultatem sibi a rege concessam aiebant (Nam
Leonina lex, a quæ prohibet sceleratis sacrifici-
is, odiosaque legibus arte thesaurum querere:
sicuti & salutare alix multæ pridem aulicorū
ambitionis studiis exsulant) cōmodissime nan-
ciscerentur. Atque inter hæc alterum, & serio
quidem narrantem audiui, quomodo nō mul-
tis ante diebus refixū patibulo cadauer ea cau-
sa ad colloquium impulsisset: sed ab illo certi ni-
hil exculpere potuisse, adeo ambigua, perple-
xaque erāt omnia eius responsa: & a multis se-
culorum ætatibus recepta est hæc persuasio ani-
mas posse exciri sepulcris, ac denuo ad sua cor-
pora carminum incantamentis reuocari. Sed
ego sic morte dissolutam hominis compagem
puto,

a L. vicia
de Thesaur.
lib. 90.

puto, vt iterum componi, ac coalescere, nisi Dei
omnipotentis beneficio aliquo singulari, non
queat, 2, aut

Donec longa dies, perfectō temporis orbe,

Omnia miscbit misso diuinitus igni,

nec quicquam expergitus exstat.

Frigida quem semel est vitæ pausa secuta. b

Nam quod ex superiore Samuelis historia con-
tra arguunt: hoc non ex omnium sententia est.
Neque enim (vt inquit D. Augustinus, c. Tertū-
liano, d. aliisque orthodoxis auctoribus nō pau-
cis in hoc consentiens) ea ad veri rationem rā-
pienda sunt: sed potius ad visum, atque intelle-
ctum Saulis, qui factus reprobis recte de ea re
sentire non potuit. Præstigias vero fuisse Diabo-
li vel hæc indubitato demonstrant: quod si ve-
re apparuisset Samuel, non vtique vir iustus, &
qui viuens prædicauerat solum Deum esse ado-
randum, passus esset se a rege adorari. Rursus
homo Dei, qui cum Abraham erat in refrigerio,
nō dixisset ad virum pestilentem, & dignum
gehennæ ardore: Cras mecum eris. Et certe eā
narrationem exponens Zonara vir Christianæ
veritatis obseruantissimus, nō euocatos Ma-
nes Samuelis dicit, sed tantum visos euocari, &
spectrum hoc non etiam animam Samuelis ap-
pellat. Siquidem (vt diserte statutum in vltimo
capite Ancyranæ Synodi reperitur) quæ per
incantationes fiunt non vere dicuntur fieri, & molog.

a Psal. 72. &
101 cap. 7.

b Lucræ. lib. 3

c In lib. de ci-
uit. Dei &
b. 2. de mir-
sacra scripte
cap. 12.
d In lib. de
animas.

e Anna l.
1010. 14

f Sidorus a.
9. lib. 8. Ery-
molog.

quit Clemens in itinerario) quibus illud illiga-
uerat carminibus, quid fallaci imitationi veri-
tas certa, atque indubitata Dei virtus tempera-
riis Dæmonum ausis, & conatibus interit, res
ipsa fuit indicio. Idem Trallis, quæ vrbs est Asiæ
in Philimonis Demostrati, & Caritus filia se-
melitri cadauer euenisse memorat Phlegon A-
driani Imperatoris libertus. Damis quoque &
Philostratus^a auctores sunt Apollonium Thia-
næum defunctis vita corporibus lucem sepe re-
stituisse. Et Germanorū scriptis vulgata est non
ita pridem de Aulico quodam historia, qui acce-
pto de vxoris obitu nuntio, ac quemadmodum
eius cadauer esset sepulturae mandatum, prope-
re domū reuersus domesticis rationibus vix pro-
spiceret, ac multa iam nocte eam eū animo suo
voluens, vt sit, vbi rei alienius desiderium peni-
tius insidet, inter hæc aduertit illam suo more
vestes deponentem, ac notum cubile inire volē-
tem: Sed cum ne hoc faceret aliquantisper re-
stitisset, qui tam constanti rumore mortuam
intellexisset, vidus natua loquentis voce, & cō-
spicua sese ostendentis corporis imagine: fuit
eam vna secū concumbere, ac tantisper in quo-
tidiana vitæ consuetudine habuit, dum exorci-
stæ cuiusdam efficacibus verbis Dæmoni, qui
refossum illud cadauer illudendo, ac si posset
perdendo marito obfederat, abeundi necessitas
imposita. Quæ certe nulla imponi eo pacto po-
terat.

^a In Apol-
lonia vita.

terat, si suo ipsa corpore inclusa anima fuisset;
sed vt cum, qui quid iniuste occupat, leges fa-
cile deiici patiuntur: ita & Dæmonem ex infi-
diosa eiusmodi cadaueris obfessione exturbari
nemo adeo mirabitur, qui sciet quantæ sint ad-
iurationum, atq. exorcismorum in ea re vires.
Ii sunt Manes, eæ Vmbrae Thyestis, Polydori,
Tantali, Agamemnonis, Achilles, aliorumque
heroum, quas poetæ circa tumulos suos obuol-
santes nobis decantant, id est, vt cum Eusebio^a
loquar, impurorum Dæmonum spectra, ac si-
mulacra imbecillioribus Manium specie illu-
dientia, dum inferias, parentalia, expiationes, at-
que alia id genus sacrificia sibi postulant. Cur
enim (ait is) stultam istam ludens opinionem
relictis beatorum insulis ad tumulum suum di-
uersari vellent. Cuius etiam erroris, atque infa-
niz Iustinus Martyr^b eos redarguit qui se ani-
mas Orco suis incantationibus euocare prohi-
tentur, quod non aduertant pro Manibus Dæ-
mones se excitare. Nam vbique vana adumbra-
tio, imitatioque est veritatis potius, quam soli-
da, certaue vlla eius expressio: multoq. magis,
vbi semel vita defunctum hominem, ac iam
(quod aiunt) Diris peculio annumeratum de-
nuo in lucē ceu postliminio, reuersum nostris
videre nos credimus oculis, ac iisdem corporis
muneribus fungi, quibus integra, illibataque
vita antefruebatur. Rarum, & singulare est in

^a In refuta-
tione sentia
contra Hæ-
resiam.

^b Apologia
secunda ad
fratres.

181 DÆMONOLATREIÆ. SAG.

a Balhemii
Ann. 1581.

hanc sententiam Petronii Armentarii a factū in periocha ita descriptum, vt hic non queat cum mulatus. Nam vt cum succuba Abraham re experta, quam de obsequendo verbis fidem dederat, ad vnicū filii horrendam eadem impulerit; vt eius desiderium impotētius ferenti, ipsoque patricidii horrore pene ad insaniam adducto, sponderit vitam se puero redditurum, si id se supplex, ac venerabundus rogaret, vt iterata in speciem vita, e mentitisque naturæ functionibus, atque officiis eum sibi prodigiose superstitem per annum integrum ostenderit: vt denique nulla prius tentatum valetudine mors illum denuo occupauerit, reliqueritque confestim scetore adeo grauem, vt nisi eminus, adeoque compressis naribus aspici potuerit, illic, & sigillatim, & copiose demonstratum est. Quoniam tamen ea res quædam præterea habet animaduersione non indigna, vt quæ veteratoris Diaboli in assimulandis, effingendisque hominibus audacitatem infinitam, atque inexplabilem contineant: & illis conclusæ, orationis angustis commodè contineri non potuerunt omnia: non erit a præsentī instituto alienum aliqua præterea in medium asserre, quibus magis facti eiusmodi fides adiuvetur: causa innotescat: pateant insidiæ: euentus damnetur, atque improvidis, incautisque ad attentiores fugā exemplum deinceps proponatur. Ac primum sicuti

LIBER II. 182

sicuti ambiget nemo, qui superiora legerit Ephialtes, atque incubos esse Dæmones, qui additas sibi mulieres more virorum constuprent, ac comprimant: nam hoc semper morbum esse corporis, quo viæ spiritus animalis intercipiatur, non facile cum Medicis senserim: ita & hyphialtes, ac succubos esse, qui se viris habitu, specieque muliebri submittant, non erit creditu difficile: utrobique enim peccati, quod vnū amant Dæmones, par est admissio, & alterum altero nihilo est factu difficilius: licet id quidem infrequentius eueniat, siue quia mulierū, quarum in hoc modè etiam malitiose imitantur, consuetudo non est viros de stupro appellare, siue quia ea colluies magis ex eo sexu est, quæ consilii imbecillitas minus ab insidiis Diaboli tuetur, ac defendit. Et certe in tam multis, quæ hæcenus in manus meas peruenere, sortilegorū questionibus singulare, solumque hoc succubæ fuit exemplum. Cui ne prodiret incomitatum aliud hic adiciendum sensui: quod a probatæ fidei viro Melchiore Errico Serenissimi nostri Ducis a secretis, & consiliis interioribus aliquando inaudiui. Fuit (inquit ille) Henamenii, me eius loci Dynastæ res procurante, sortilegus quidam, qui iussus a ludice dicere, vt primum esset ad tantam nequitiam abductus, ac quibus potissimum artibus illum Dæmon ad se pellexeret, eam rem sic libere, atque aperte esset elo-

cutus. Cū bubuleus ego prima luce hostiatim
armentum cogere, atque vna e puellis quæ il-
lud stabulis emittebant, præ ceteris animum
meum amore titillaret, cepti in eius cogitatione
noctes, diesque esse intentior. Tandem e-
uenit, ut eam mihi ardentius inter sola pascua
animo voluenti apparuerit similis occultanti
se post dumetum. Accurro ad optatam prædā
assequor, atque adeo amplector vel reluctante.
Tandem post aliquot repulsas, ea lege sui facit
copiā, si se pro hera haberem, ac vel ipsum Deū
illi posthaberem. Conditionem accipio: fruor
imo sic ipsa me deinceps cepit frui: ut ex vno
eius miser semper pependerim arbitrio. Simile
quiddam Philostratus^a refert Menippo Deme-
trii Cynici discipulo olim accidisse. Is, inquit,
cum Corintho Cenchreas proficisceretur, ob-
uiam habuit quandam imaginem puellæ pere-
grinæ, lepidæ, ac ut videbatur, prædiuitis, quæ
diceret se illius amore correptam, inuitare etque
familiariter, ut vellet in domum suam diuertere.
Ille igitur vicissim eius amore captus sepe cū
ea concubuit, ac iam de ineundo matrimonio
cogitabat: Habebat enim ipsa domum regio ot-
natu apparatam. Sed Apollonius cum in ea do-
mo singula considerasset, exclamauit Lamiam
esse, quæ propediem esset adolescentem ad ex-
tremum vel deuoratura, vel insigni aliquo da-
mno, atque iniuria affectura. Nimirum hunc
Dæmon

^a In Apol-
loni Thyas.
vita.

Dæmon insidiis, captionibusque suis fructum
ponit longe maximum, atque vberimum: Eū-
que præterea, quod improbi sceneratores facere
solent, semper accessione aliqua nouæ impie-
tatis cumulat, atque adauget: errorem (quod
ait D. Hieronymus^a) errore trahens, & semel
flagitiis pollutos in ea magis, magisque ingur-
gitans. Huic adeo rei argumento est ea, in qua
nunc versamur, historia. Nam primum ad in-
fundam libidinem, pestiferosque amores ille-
ctum scelerato vnicui filii patricidio obstringit:
tum propter tanti facinoris conscientiam viti-
ma fere desperatione affectū ad impios cultus,
qui nequitiarum omnium est cumulus, agit præ-
cipitem, ipsum se interim talem demonstrans,
qualem iam a prima sua præbuit origine: diui-
ni scilicet honoris æmulum, atque affectatorē
eximium. Volens Deus pietatis periculum in
Abrahamo^b facere, ei aliquando apparuit, enu-
meratisque omnibus, quæ contulerat, beneficiis,
Isaacum eius filium in victimam sibi poposcit.
Ille igitur nefas ducens vlla in re Deo non obse-
qui assumptum filium iam ad destinatum mon-
tem deduxerat, ibique imperatum sacrificium
erat factururus, nisi Deus ipse ei intercedens obsti-
risset; inelamans se non talem esse, qui eum vel-
let liberis crudeliter orbare, quem benigne pa-
trem extrema senectū fecisset: sed experiri tan-
tum voluisse, antalibus inlisis esset pariturus.

^a In præ-
mio lib. 3 co-
mentarij
in Zachariam.

^b Gen. 22.

a *Ioa. cap. 8.*

b *Genial.
dier. lib. 6.
cap. 20.*

c *In Eruth.
d' Parallel.
40.*

e *In Misse
nich.*

f *De fera nu
minu vindic
ta & in in
perato Apo
g. lud. 11.*

Idem & simius Dæmon affectara a tam multis
annis gellæ rei imitatione nunc facere gaudet.
Et certe probabile est Abrahamis nomen eum de
industria sibi hic a se iussisse, ut esset in quo vel eo
tenus illius facti veritatem aliquam referret. E
uentus vero cõtra documento fuit eius in hoc
præcipuam fuisse curam, ac studium, ut ad im
piam filii eadem paternas manus contra inli
tam atque innatam hominibus caritatem ac
cingeret. Siquidem fuit is homicida ab initio.
Dissuasiones, vaticinia, Manium euocationes,
ac pleraque alia id genus, quæ eius olim fiebāt
auspiciis incantamenta hominis alleuius sole
mini, festaq. vel deuotione, vel mactatione fieri
solita obseruare est apud Homerum in Vlyssæ
apud Silium in Scipione: apud Valerium Flac
cum in Esonæ, apud Papinium in Terebia, apud
Horatiū in veneficis foeminis: Humanis quo
que hostiis eius aras plerique omnes funesta
uerunt, qui eius cultui addicti fuerunt populi,
vti Alexander b prolixè recitat: maximeq. pro
priorum liberorum, vt de Eristheo Euripides, &
& Plutarchus: d de Aristodemo, atque Epebolo
Pausanias, e de Mario, & Carthaginensibus idē
Plutarchus, f & de noue Hispaniæ incolis, prin
cipem Christianæ veritatis lux eis vlla affulsit
lib. 6. vt hic etiam addam quæ de Iephthe recitat
sacra Biblia. g Qui cum in Ammonitas mouē

uouisset si victoria potiretur, se quicquid rede
unt sibi primum domo occurrisset sacrificatu
rum, ac vocata reuertenti filia virgo adhuc facta
esset obuiam, eam nihilo minus in holocausto
ma obrulit. Nam licet mactatam Iosephus, a cre
matam Zonalla, b Sabellicus cadaram pro ho
stia immolatam autument, tamen non defue
runt, qui ex Hebræorum d quorundam senten
tia hoc sic intelligerent, vt inter dicatas Deo vir
gines tantum cõclusa fuerit, ac sic (quod aui)
ex hominum societate, ac vita communi: eu
morte subiecta, atque exenta. Nam & a patre,
priusquam eo voto defungeretur, impetrasse
narratur, vt sibi liceret virginitatem suam cum
æqualibus per bimestre tempus deplorare. Et
certe Omestem Deum, qualem Plutarchus c
Bacchum prædicat, istud magis deceat: Ac si tale
illud fuit, quod ego tamen nihil hic statuens
Theologorum iudicio relinquo, neque legiti
mum neque Deo gratum sacrificium fuisse, cū
eodem Iosepho ausim asserere. Porro hæc de
Petro Armentario certa, atque indubitata hi
storia est, vti ad Duumuiros Nanceianos perue
nit suis quæstionibus, probationibus, atque ar
gumentis instructissima. Cuius præterea fide
plenissime cõfirmavit, quod loci incolæ de pue
ri ad vitā per speciem reuocatione suis se ocu
lis vidisse apud multos prædicauerunt: Nā quā
tum attinet ad stupri consuetudinem, quæ fuit

a *Lib. 1. am
ing. 11.
b Aunal.
tomo. 1.
c Ennead. 1.
lib. 6.
d David
Kambr.*

e *In Peliopi
da & Tho
misti.*

a Forbach.
9. Cal. Sept.
1527.

b Ibidem, eo
demq. die.

c Reguilla
in agro Ten
tras. Anno
1582.
d Blainvil-
la ad aquas
16. Cal. Feb.
1584.

288 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Armentario illi cum succuba, aliunde, quam ab illo, eius rei veritas resciri non potuit. Germa-
manum est illi parricidio quod sequitur exem-
plum de Bertranda Tonstrice, a quæ cum Cre-
mer Jacob filium male odisset, quod sibi sub-
latam ab illo furto pecuniam suspicaretur, nor-
tu domum eius ingressa, effractis a prauio De-
mone foribus, venenata portione illum necauit.
Prælucebat operi cum violaceo lumine vxor
Stoffel Pannarii, gestabat in nigra testa venenū
vxor Quirini Lanionis: caput, quo potio in os
certius iniiceretur, cohibebat Briccius Merg;
ipsa immisericors mater infundebat. Quod &
idem Briccius, cum eodem die quo illa de se a-
pud quæstorem responderet, ita euenisse asse-
ruit: hoc ad rem magis confirmandam addito
argūmento, quod prius sublata stragula filii ar-
tus illa illeuisset, ne tam facile atrectatus exci-
taretur. Dominica Zabella e se quoque inquina-
uit, non solum filii, sed & coniugis parricidio.
Alexia Belhoria d ynum item, & alterum mari-
tum veneno sustulit. Eodem enim loco habent
& cædes, & parricidia: estque illis æque acer, ac
præsens animus ad vtrumque: ita omnem o-
mnino humanitatem, pietatemque exsuerunt.

Luem istam sortilegii sape in liberos ipsa parentū
labefactione, ac veluti contagione deman-
re: dum scilicet Magistrorum suorum gratiam

69

L I B E R II. 189

eo facto inire illi student. Ac quomodo ætatis
excusatione male id crimen a quibusdam in
pueris defendatur: cum propter suam atrocita-
te immanis atq;: tum quod eius vnquam de-
ponendi spes fere omnis sit erepta, atque oblata.

C A P V T II.

I Nfinita, atque inexplebilis semper fuit Sata-
næ auiditas: sic vt in quam familiam semel
pedem intulerit, inde vnquam nisi ægre retu-
lisse auditus sit. Et hoc quoque inter alia indu-
bitatum, certumque indicium semper habitū
est contra eos, qui sortilegii postulari, ac delati
sunt: quod reperiuntur iis editi parentibus, qui
illius criminis ante fuissent damnati.

Redit ad auctores genus.

Serpemque primum degener sanguis refert. a
Et hereditarii criminis exempla quotidiana ap-
parent in liberi. Siquidem Dæmon præcipue
fatagit suos indies numero cumulationes vt ha-
beat. Quæ res illi in proclui magis esse nequit,
quam si eos, quos iam in potestate habet, ad
liberorum talem corruptelam adigat, atq; im-
pellat. Nicolæa Morelia b nondum puberem se
ad nocturnos Dæmonum conuentus a patre
fuisse deductam fatetur. Alia est, quæ quamuis
nondum eius ætatis esset, quæ muliebris patie-
tæ legem posset accipere: dicit tamen se procul
a matre amandatam fuisse in densam syluam,

a Seneca in
Hippolyt.

Serra 14.
Cal. Feb.
1587.

190 DÆMONOLATREIÆ SAC.

vbi lepidum adolescentem nancisceretur, quem illico facile deperiret. Quod & ita vti prædixerat, evenit. Sed ut illum in amplexus admisit, sensit illico se illusam: visa est enim sibi e amore statim aliquā complecti: adeo rigidus, ac grauis incumberebat. Hennezelio parentes Ericus, & Catharina succubam dederunt in uxorem; quæ se Schwartzbourg nomine vocabat. Ei quantum illi primo accessu aduere li-
cuisse, & vestis erant atrii coloris: pedes erant quinque vngulis deformes. Nec eam tamen ob id minus deperit: sed statim concubitus voluptatem factorum omnium abiectione audissimè depactus est. Verum quasi in frigida oppletam speciem immisisset re impedita, atque imperfecta pudeas, ac dolens abiit. Dominicus Petronius, cum nōdum annum ætatis duodecimū attigisset, itidem ad nefarios illos coetus a matre, ut uxorem duceret, est perductus. Nā & illi matrimonia frequentari auit Coleta Piscatrix, & pleræque aliarum: Imo Bertranda Tonstrix, & Sinchen May a Speirichen & reuerūt interfuisse se se eiusmodi nuptiis, cum forte de nocte ibi fierent, vbi fontes eius regionis in cruce agnoscunt. Ac pro solito munusculo satis fuisse vocatis nuptiæ in anum pronò ore sufflare. Resert & Agnes Theobalda præsentem se ad fuisse cum Catharina, & Engel ab Hudlingen Beelzebub suo vna item, & altera solemniter nuberet.

a Vergani-
la mensa luti.
1512.

b Girumci-
v. a mensa
Olt. 1516.
c Minerva
S. Id. Mart.
1525.

d Forbachii
7 Cal. Sept.
1527.

e Höff. Pitta
langi. 15. Ca
lon Olt. 1520

LIBER II. 191

in illiusque nuptiis quantum meminerat appo-
sitas fuisse e nigra caprea assas carnes. Dominica Falluaca, a cum iuncos religandæ viti vna cum matre diuelleret, ac humi iacentes se, ut sit, a labore recrearent: cepit post aliquot sermones illam mater monere, ne ad vilius rei aspectum formidaret, si quæ se forte insolentior ostendisset, nihil enim ab illa futurum periculi. Ac cum hæc dixisset, momento assitisse humana forma aliquid, quod aspicientibus appareret calcario homini simile: erat enim incinctus ventrali sparsim pice contaminato, a quo tandem, cum esset in eius verba iureiurando adacta, ac in nouæ militiæ signum iniecto in frontem vngue notata, tandem est compressa, ipsa vidente matre: quæ & vicissim se illi stuprandam præbuit, præsentem se filia. Inde iuncti manibus in orbem aliquādiu tripudiarunt: tandem accepta, ut videbatur pecunia (nam paulo post retractata pulsus esse cepit) dilapsio in auras incubo ad sua discessere. Matthæus Amantius Rozeratus scelus hoc sortilegi abs sese excusatione atatis apud Quæsitorem deprecans; conquebatur se primum eo obligatum fuisse illa ætate, qua nihil adhuc ipse poterat, quæque per imbecillitate alieno imperio etiam nū erat obnoxius. Nam vixdum e pueritia egressum vna cum fratre, & sorore a matre abductum aliquo quasi ad consanguinei sponitalia, atque ibi inscios reuē-

a Ruppel-
cundura
Monerium,
pred. Id. luti.
1587.

b Hancuria
mensa Sept.
1586.

a Hucuria
mens Sept.
1187.

b Villa ad
Isonam An.
1181.

192 DÆMONOLATREIÆ SAG.

simul coactos se Dæmoni addicere: postquam
esset ille multa prolixè ad maiores illecebras
pollicitus, his & consentaneum est, quod sequi-
tur. Adornabant carnifices tormenta, ut a Bar-
bara Gileta a criminis istius confessionem ex-
primerent: Ea illa sedare intuens, ac despiciens.
Quæ hæc (inquit) dementia est sperare a me
per vim quicquam extorqueri posse? quæ si ve-
lim vestros quantoscunque conatus facile pro-
hibeam, atque eludam ea quæ mihi expeditis-
sima est aduersus oēs cruciatus tolerantia: sed
iā vos lubens ista molestia libero Nā quod me
meus ille Magister non cessat obtundere, ut
quatuor mihi e multis superstites liberos ad-
huc tenellos eius tyrannidi adiciam; certū est
tūc me crudelissimæ morti potius offerre, dū
e talibus miseriis, quas hæcenus passus sum, pu-
siones meos eximo. Si enim euado isto nō con-
nixa iudicio, hoc etiam restat: aut ab illo
morte ipsa duriora pati aut illud de carissimis
liberis etiam ingratam, atque inuitam facere.
Eiusdem & argumenti est, quod sequitur: Frā-
cisca Hæquart b vix annorum septem filiā sanā
nomine, ut se tandem simili molestia liberaret
Dæmoni addixerat: idque inter alia admissa
quæsitore forte indicauerat. Cum & ei rei cōsen-
tiens esset filiæ testimonium, fidemque præ-
tereā maximam facerent ea quæ ipsa de noctur-
nis, quibus interfuisse se dicebat, sagarum con-
uentibus

L I B E R II. 193

uentibus certa, ac propria afferebat: cepit & o-
mnium opinione eiudem criminis cum ma-
tre manifesta teneri. Sed quia indigna ea ætas
videbatur, in quam lege ageretur (nam nec vl-
lum malum venenum adhuc fecisse inuenieba-
tur) recepit loci domina curaturam se, ut ab in-
fanda illa consuetudine, quam sanctissimis fieri
posset institutis abduceretur. Ergo supplicio af-
fecta matre sic apud matronam quandam ser-
uaram, ac monitam per aliquod tēpus habuit,
ut reliquisset, ac pristinam libertatem, excusso
Dæmonis iugo, recuperasse omnibus videretur:
Sed malum, cum nocte quadam inter ancillas
media suo more decumberet, sublimem illam
Dæmon rapuit, quasi secum ablaturus: fecisset-
que, ut creditum est, nisi ab ancillis allatum es-
set impedimentum, in clamore sæpius nomine
laxo. Sic disturbatus prædam inter tabulari ti-
gna prædictam, ac pendentem reliquit, atque
abiit. Nec id commentum fuit ancillarum va-
num in vulgus rumorem spargere gestientiū,
sed ipsa totius viciniæ, quæ ad illarum clamorē
accurrit, oculis res cognita, ac perspecta. Tum
in filia stupor, ac conseruatio miserabilis, ine-
dia, silentium, vigiliæque octo dierum, ac no-
ctium perpetuæ latis indicio succre, nihil horū
per fraudem, & malitiam afflictum, excogitātū-
que fuisse. Nam vltra septimum diem incolu-
mi vita non posse perferri famem, auctor est

a Hist. natu.
lib. II. cap.
v. titm.

Plinius. Quod si ad vndecimum trahi aliquando contigit, quemadmodum & is annotauit, id vti, quod modo natiurum est, præter naturam euenisse latendū est. Exstiterūt & alii plures nostra memoria sic ab ineunte ætate in malā rem a parentibus abducti, quos quoniam doli iam capaces videbantur, censuimus nos Duumviri damnandos, vt audierit virgis cederentur circum eum locum, vbi viui parentes comburentur. Quod & ab eo tempore fere sic est vsurpatum. Sed ne hæc quidem ratione vnquam putatam plene legibus esse satisfactum: maxime si, vti post dicitur, ætas iam doli capax reperiatur, & constet illos venenum malum fecisse: verum oportuisse præterea, quo publicæ securitati cōsuleretur, e naturæ humanæ finibus illos elici, atque extrudi. Nam quod poenæ ad fontium commendationem, correctionemque etiam adhiberi solent, verendum est ne hic frustra fiat. Experiencia enim deprehensum est eos, qui sic in potestate Dæmonis transierunt, raro nisi morte illi adimmi: adeo tenax, & sui iuris dominus, sicque agre quicquam de suo remittit. Quod si ad exempli res pertinet, quæ commodior ad nequitiam fenestra aperiri, quæ impunitatis spes maior ostendatur dari potest, quam si tanti, tamque detestabilis sceleris iusta, ac legitima aliqua excusatio admittatur? Viderint igitur quicquid eorum iudicia exercent vitum leges, quæ satis

ætatibus imprudentiam excusant, ac miserecunt, recte ei malo conueniant, quod sit non modo desperatum, sed etiam cum ætate vires adaucturum: cum & in aliis longe leuioribus delictis vitam sæpe legum tam diuinatum, quā humanarum severitatem adhibitam legamus. Quadraginta duo pueri a duobus viris sunt accerti, ea solam causa, quod Eliseo proterue iussissent dicentes: ascende calue. Trebius Germanus legatus de impubere sumi iussit supplicium, vt Marcianus libro vndecimo de publicis iudiciis obseruauit: quod cum ad pedes domini cubaret, cum occideretur, eius tamē cadē non prodidisset. Atheniensium etiam celebratur iudicium, quo nondum ephēbus capite damnatus fuit: quod cōspici oculos eripuisse. In hoc enim, qualis erat ætate ad alta futurus, spectamen amplissimum dederat. Quæ res & superioribus annis me, collegasque meos impulit, vt nondum septendecim annorum furem in crucem agendum pronuntiarem: quod iam tertium virgis cælus, ac etiam alterum in ous humerum, pergeret tamen furtis, latrocinisq. vitam traducere. Eodem affectum supplicio Senatus Parisiensis sententia vndecim annorum puerum: quod æqualem iceta lapidis necasset, ac mortui cadaver occulta uisset, memorat Bodinus in sua Dæmonomania. Denique, vt eo, vnde modo digressus sum redeam, æquum non est

a Quarta
Reg. cap. 2.

b L. Exscriptur.
Ad senat. Syllani

c Lib. 2. c. 3.

a Cic. Epist.
s. ad Brutum
b Lib. 20. c. 1

vnus salutem multorum innocentium, ac immen-
torum aperto discrimine redimi. Nam du-
bium non est, quin quod adhuc ignariterum
ex aliena patrant libidine, id pro sua, vbi ætas i-
ræ, vltionisq; cupiditates plene accenderit ar-
dentissime sint exsecuturi. Et Mærandi in hoc
criminis genere sententia semper probabilior vi-
sa est. Salutari seueritati postponendam esse ina-
nem speciem clementiæ.^a Item Sexti Cæcili apud
Gellium^b acerbitatem vltiscendi maleficij
bene, atque caute viuendi disciplinam esse. Nō
desse exempla, quibus pueritiam illam a ve-
nificio instigantibus parentibus, non tempe-
rasse facile ostendi posset: Memini enim legere
me in istiusmodi reorum quæstionibus, qui fa-
terentur se in extremis vnguibus venenum ha-
buisse absconditum, quod a parentibus accepis-
sent, eiusque affricu inter colludendum æqua-
les sepe infecisse, ac necesse sed nec personas, nec
tempus nunc dicere vacat: quod cum ea le-
gerem non esset adhuc consilium hæc scribere.
Vnum tantum suppetit, quod hæc iam in lu-
cem edituro ad hoc iudicium nostrum Duum-
virum est declarū de nondum septenni infante
Laurentio Arselaiensi,^c quem non modo con-
stitit ex ipsius etiam disertis verbis ad nefarios
Dæmonum cōuentus a parentibus fuisse dedu-
ctum, vbi vertendo verū, assandisque carnibus
ministris adhibitis fuerat: sed & ab ingente
se Ma-

a Serra. 1.
Cal. lun.
1591.

se Magistello, qui sibi Verd-Ioli nomen fecerat,
venenum non semel accepisse, quo eorum qui
vel leuissimam exhibuissent molestiam iurē-
ta deinde necasset: vti euentus ipse comproba-
uerat. Hæc cōtrouersia inter Duumuitos, & dis-
sensio fuit non parua: quid de eo, qui hæc sic
perpetrasset, esset statuendum: contendentibus
nonnullis non esse diutius in hac hominum so-
cietate serendum, qui ad humani generis capi-
talem hostem tam turpiter descuisset. Non vi-
deat commiseratione dignū, qui nihil ipse cui-
usquam, cui nocendi libido fuisset, esset miser-
tus: Eius vitæ non esse parcendum, qui aliis vi-
tam per summam iniuriam ademisset, ac quod
viueret, nisi Deus prohiberet, esset ademiturus:
quid æquum illud esse, ac vltimæ execrationis ho-
minem, cui ne legibus quidem paganorum, qui
tamen pietatem vti nos non coluerunt, parum
vnquam fuerit: Tanto flagitio contaminatum,
vti pecus, ad quod accessit mulier,^a haud dubie
interficiendum esse, ne quid supersit, quod ad-
eo execrandæ, ac detestabilis rei memoriā vn-
quam rescribet: Innocentiam consilij, quæ alio-
qui infantes tuetur nullam dici, ac defendi pos-
se: b vbi perseverantia animi iudicium ostēdit,
quam nemo an eo fuisse negauerit, qui acceptā
iniuriam ex intervallo ad animum reuocauit:
c etiam quoque, d ac timide, vti qui malæ rei
sibi sunt concilij visus fuerit. Factum vbi atrox c.

a Cap. Mu-
lier. 15. q. 1.
b l. infanti
ad leg. Cor.
D.
c l. Disertum
d. de Duor.
D.
d l. Diffama-
ri de Ingen.
et manu.

198 DÆMONOLATREIÆ SAG.

a. *Unica, De
amend. prop.
b. Impuni-
tas, De pan.
c.*

c. *Capit. de
deus. puer.*

d. *z. 5. qui
m. m. l. 3.
sub ff. de re
c. m. l.*

apparet iam non domesticam disciplinam, atque animaduersionem, qualis solet esse in pueros: sed iudicum notionem, ipsamque legum severitatem exigere: ^a Impunitatē delicti propter ætatē non dari, si modo in ea quis sit in quā crimen quod intenditur cadere potest. at tale id esse, quo de nunc agitur satis ostendere inimicitia, furta, mendacia, æmulationes, ac peritua eius, seu ~~etiam~~ peccata, quibus tamen nemo inficiabitur obnoxiam esse puerilem illam ætatem: vnaque ex omnibus Venere ante pubertatem non tentari, quod ad eam scilicet vires nullæ adhuc satis sint validæ, atque efficaces. Quod & sensit Gregorius: in antiquis. Denique hoc nunc vsuvenne, ut septennes pueri ad fraudem callidiores reperiantur, quam qui olim rudioribus adhuc seculis suam pubertatē erant assecuti. Iam ut vere dici possit ad eam præcocem præmaturamque in pueris nunc esse solertiam, ac perspicacitatem, ut earum malitia ætatem (quod loquuntur Iuriconsulti) facile supplere inueniatur. Contra qui ad mitiorem sententiam inclinabāt: Non videri eū ad hostem transiisse, qui quid ageret ipse non intelligeret: Quam etiam ob causam olim tyroni, qui primum desertor fuisset, ignoscebatur, vtpote disciplinam adhuc ignorantem: Immiti- corditer, duriterque quicquam ab eo facto non præsumi, cuius ingenium, ac mores nihil æque

LIBER II. 199

a. *z. ad leg.
Cornel. De
Sic. G.*

b. *L. m. d. 11.*

ac crudelitatem abhorreant, atque abominentur: Cædium autem, vulnere, incendio, alliarumque id genus calamitarum aspectū non ferre pueros: sed statim alienis malis illacrymare, atque ingemiscere ipsa experientia satis esse manifestum: ut si adeo quid secus fecisse reperiantur, id prodigio simile existimandum sit, credendumque potius in eo illos voluntatem suā nullatenus accommodasse: cum tamen nullū sine ea crimen vnquam contrahi possit. Non magis illos necis cuiquam afferre causam, quā ferrum, fustem, lapides, venenum, aliaque quæ ad alterius perniciem adhibentur instrumenta, in quæ tamen sanus ideo seuit nemo, quod ad cuiusquam eadem, atque exitium vsui fuerint, & adiumento. Nam hoc sit canum in ore pro- lectum mordere lapidem, eo qui vibrauit omisso, ac neglecto. Sacrata equidem olim capita, ac deuota fuisse Diis Manib⁹, quæ impune a quouis occidi, ac violati possent: sed ea illorum fuisse, qui se volentes, ac scientes ei detestationis vitro obtulissent: pactis videlicet per annum cibis publicis, ac purioribus: idque vel lustrandæ patriæ: vel expiandi alicuius sceleris, morbi, ostentis causis: vti fuit caper ille emissarius apud Hebræos: ^b sed eorum omnium nihil in puerū illum recte dici posse, qui nihil metcede spoponderit: qui non sit periculum publicum, aut scelus alienum morte luiturus: in cuius denique

100 DÆMONOLATREIÆ SAG.

supplicio nullū aliud exemplum statui possit,
quam quo natura ipsi probum inferatur, quæ
consilio primam hominum pueritiam non lat-
tis proinde instruxit, ac munivit. Quod pecora
etiam, quæ semel nefanda hominum libidine
sunt fœdata ac contaminata, iubentur interfi-
ci, ac eorum memoria obrui, non eandem ha-
bere rationem. Multū enim interesse cede peri-
matur, quod ad cædem iam natum est animal:
an vita adimatur homini, cuius causa ceteris a-
nimantibus natura vitam concessit, ac tribuit.
Nec leges ipsas omnibus easdem pœnas ob ea-
dem facinora semper interrogasse, sed huic pro di-
gnitate, atque amplitudine minuisse, illi pro te-
nuitate, humilitateque adauxisse, ac cumulas-
se æqualitate enim (inquit Plinius) in ferendis
sententiis nihil inueniri posse inæqualius: Indi-
gne igitur eum facere, qui homines, belluasque
eodem iure censeri postulet. Nihil innocentia,
simplicitatque puerorū aduersari, quod accep-
tæ iniuriæ diu reminiscantur: quod eius refe-
rendæ occasionem libenter arripiant: quod ca-
ueant in facto deprehendi. Nam & hoc bruta a-
nimantia facere, quibus tamen ob id nemore-
ste ullum animi iudicium tribuit. Atrocitatem
a facti ex affectu facientis consilire: ob id quo
eum, qui occidit, eum vulnerare tantum vellet,
mitius legibus puniri: in impuberem autē nō-
dum doli capacem agi iniuriarum non posse:
tantum

al: §. 1. de
iniuriis, D.

101 LIBER ORONII

tantum abest, ut de earum gravitate qua sitio ei
moueri debeat. Siquidem eius, quod non est,
nullas esse qualitates iura ubique prædicant. Fru-
stra igitur hic distinguere inter domesticam disci-
plinam, & exempla publica cum non minus re-
pugnet iuri, quod in proportionem constitutum
est (ut dicitur vocat Aristoteles) ætate adhuc te-
nera infantem palam, ob factum homicidium,
supplicio affici, quam adultra hominem ob id i-
plum virgis domi cædi, ac castigari. Omnino in-
fantiam doli expertem esse, nec quicquā, quod
malitiæ imputari debeat, in eam cadere possit.
Sic enim cum se admodum impuberem siue
peragat in opud Demosthenes dixisset, recte
eo dixisse agnoscitur Vlpianus, & ut intelligeretur
non fuisse adhuc doli capacem. Nec quicquam
contra facere videri, quod virgarum metu men-
tiuntur pueri: æqualibus si quæ intercedit con-
tentio, invident: moderatores ægre ferunt, ac se-
pe oderunt: manus ab alieno non abstinent. Nā
hæc rudimenta tantum esse vitiorum, atque in-
cunabula, non etiam consummata, quæ humi-
na legibus coerceri, ac vindicari oporteat: erri-
mina, ac peccata. Porro quod nunc maturius
quam olim sapere, atque intelligere dicantur,
hanc veterem esse multorum temporum que-
relam.

Damnosa quid non imminuit dies?
Et asparentium pœior quis tulit?

102 DÆMONOBATREIÆ SAG.

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosorem a

a Horat.
b. l. apud S.
p. quoniam in
tu. e. De.
ex. u. a.
c. l. Imp. de
r. De. fust.
l. Harudib.
f. de. Dolo.
d. l. a. de tri-
but. all. ant.
e. l. n. in. tan-
tum. mp. de
exc. tutoria.
f. j. aphor. f.
29.
g. l. in frau-
dem. De in-
guia. ut in
dig. au. f.

Cuius sententia: auctorem Horatium multis
post annis secuti Solinus Iulianus, b Domitius
Vlpianus, c Iulius Paulus, d ac Iurisconsulti alii
plerique: omnes tamen negauerunt pupillos
doli esse capaces, nisi qui essent prope ipsam pu-
bertatem, id est (vt interpretatur Callistratus e)
quibus semel sit tantum tempus ad pubertate
deesset, vel ad summū annus, vt explicauit Gar-
lenus in Aphorism: f Neque enim eos ante id ge-
tatis delectum rerum habere vllum: Denique s-
venia dignum videri, qui aliquid ex eius præce-
pto facit, cui necesse habet parere. Quantum
autem parentibus liceat in liberos tenellos ad-
huc, atque obnoxios omnes qui volent memo-
ria repetere, quales ipsi ea ætate fuerint, facile
iudicabunt, Et secundum hanc sententiā quod
mitiorem interpretationem habere videtur, est
pronuntiatum. Verum quod ea animi labor vix
elui posse dicatur: ac si qua tandē ratione que-
ar, præcipuam eam esse, quæ posita est in quo-
tidianis eorum monitis, ac institutis, qui se a co-
muni hominum vita ad duriorem, rigidiorēque
que pietatis cultum contulerunt: vltimū est in-
cludi eum oportere in Paulianorum cœnobii,
quod eo loci, vbi reus agebatur, necnon ita pri-
dem extinctum est. Plerosque enim omnes di-
cere nullam spem bonæ mentis reliquam fore:
nec

LIBER II. 103

nec esse quod præterea expectaretur, si non ea
via respiceret. Quod faxit Deus Omnipotens,
Deus luminum, misericordiarum ac spirituum
pater, vt tandē homines quod deinceps sequā-
tur in iudicando exemplum habeant, & certius,
& planius. Nam certe ex eo, qui adhuc exstitit,
Sortilegorum numero nemo quod sciam audi-
tus est, quise ad bonam frugem recepisset. Sed
contra vno ore scire omnes autumant sibi, post-
quam semel fidem Dæmoni suam obstrinx-
erunt, non licere impune eam vnquam fallere.
Ac si quando id faciendi subeat libido, aut illius
tædium aliquid eos capiat, forte quod promissū
non perficiat, quod intolerabiliter læuiat, q-
inset vbiq; importunus: nō licere tamen id
facere propter eius iuges, assiduasque deho-
rations, minas, verbera. Quod & Ioannes Bur-
sarius a hoc ipso mense frustra se sæpissime ten-
tasse asseueravit.

-facili desensus Auorni:

At renouare gradum, superasq; euadere ad auras
Hoc opus, hic labor est.
Ista tamen fateamur oportet omnia ex Dei o-
mnipotētis motu pendere, & arbitrato. Eamq;
emergendi difficultatem non tam esse ex ass-
duitate Dæmonis, quam ex eo quod iusto Dei
iudicis deserti Sortilegi, & eius gratia spoliati
suo pre robore ac viribus nō possunt se eius vin-
culis expedit.

a Dombey
17. cal. Aug.
1791

Humanis cadaueribus sortilegos abuti ad sua maleficia: præsertimque, si qua sunt vel abortu egesta, vel supplicio interjecta, vel denique cadau- aliqua indigna, atque inhonesta peremta.

CAPVT III.

*a Cap. de re
v. cultu.*

Sortilegos sæpius humanis cadaueribus ad maleficia sua abuti auctores sunt Porphyri^a in libro de sacrificiis, & PSELLUS in eo, quæ scripsit de Dæmonibus. Nimirum (inquiunt) quia animæ liberatione terrenæ contagionis iam satæ vaticinatrice: contagionem tamen aliquā e superiore contubernio adhuc retinentes, circum corpora volitare, atque obuersari creduntur. Quod mihi neutiquam sit verisimile: Nam nec vllum vnquam desiderium est eius custodiæ, vnde quis euasit, nec defæcato, ac puritate suam demum adepto animo cum foetidos ac putido corpore vlla necessitudo recte intercedere potest & omnino tanta morte sit vtrinque scellio, donec manifestamur coram tribunali Christi, quanta vnquam dari vel cogitari queat. ^b Credibile est igitur hæc ita consulto, ac malitiose a Dæmonibus esse adinuenta, vt naturā humanam magis, magisque ludificantes eius reliquiis adeam, quam moliantur mortalium perniciem maiori cum contumelia abutantur. Reperiebantur (inquit Tacitus ^c de Pisone venetici suspecto loquens) solo, ac parietibus eructa-
humana-

*b Ca. 3.3. ad
Cor. v. 10.*

*c. Annal.
lib. 2.*

humanorum corporum reliquæ, carmina, & deuotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum: semiusti cineres ac tabe oblitia, aliaque maleficia quæ creditur animas numinibus infernis sacrari. Quod & Apuleius ^a attigisse videtur, dum causam recenset, ob quam cadauera Latissæ in Thessalia peruigili noctis custodia seruari solerent. Nimirum (inquit) ne sagæ mulieres, quibus ea regio abundabat illa contumeliose demorsicarent, præseminaque ad exitiabiles viuentium fortunas conuerteret. Hoc & nostræ ætatis maleficis hominibus moris est facere: præsertim si cuius supplicio affecti cadauer exemplo datum est, & in crucē sublatum. Nam non solum inde sortilegiis suis materiam mutantur: sed & ab ipsis carnificinæ instrumentis, reste, vinculis, palo, ferramentis. Siquidem iis vulgi etiam opinione inesse ad incantationes Magicas vim quamdam, ac potestatem. Mulierum quoque foetus abortione egestos nulla alia probabiliori causa itidem usurpant: alii quidem e detracta eorum cute membranas adaptantes quibus barbaro, ac ignoto aliquo charactere in scriptis demum vtantur ad ea, quæ maxime cupiunt, consequenda. Quæ de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatrix tres damnatæ Magiæ procures plura, quam ere hominum sit, præcepta reliquere. Alii vero totos, integrosque decoquentes, dum vel in cinerem a-

*a Lib. 3. de
Asine auro,*

a Cap. 8.

b lib. 27. c. 7

c Dusa Cal.
Ostob. 1586.

d ibid prid.
Non. Sept.
1586.

e Furpachn
7. Cal. Sept.
1587.

riditate abeant: vel in massam adhibitis, ac comixtis quibusdam aliis coalescant. Quod & Baptista Porta Neapolitanus a in libro secundo Magicæ naturalis observavit sua ætate factum. Id genus *Phagum* membratum in sua facinora abortus diuidentes, non modo ab oblectricibus, verum etiam a meretricibus proditorum retulit Plinius. b Et hodie frequētes habet, quæ sub Lotharingica ditione est. Alemania: vti lupsæ deprehendit ex eorum quæstionibus capitulibus: Anna Ruffa c agnoscit operam suam commodasse se Lollæ cuidam veneficæ in eruendo eiusmodi cadauere, quod ad sani Dufani maiorem portam recentis funere obrutum fuerat, atque ex eius exultu cineribus medicasse potionem, qua deinde ad certam eorum, quos vellet peremptos, vterentur perniciem. Catharina Merentis d addit se ad ingratiorem saporem admiscere solitam lupinum, filices, inulas, fel bubulum, fuliginē, & si quid est quod amarore superet. Nam etiam inuitis & obnixæ reluctantibus ea in os ingerunt, vti alibi dicitur. Eriech Meg e conueniens est huic testimonium, de ressolio scilicet infantis cadauere, quod eius pater (huic erat nomen Faber wolf) pridie extulerat: In hocque tantum diuersus est a superiore, quod non assatur in cineres, sed elixum in massam confecerit, quo commodius inde vnctione pararet. Ossa poro in cinerem redegit, & aspergendis nemo.

memorum arboribus, vt glande sua deficeretur Euxenæ Eugel a ab hoc non est aliena assertio, dum narrat eiusmodi cineres in ventos cum exsecratione, ac deuotione spargi solere: vel ad vrendos arborum flores: vel ad interficiendas segetes. Maria Ioannis b Sartoris in Metzser Esch commemorantis vxor recitauit Ioanneram Soniaus Matthes vxorem, cum partum intempellue eleccisset, eum clam in quo habitabat cubiculo defodisse: Sed cum id olfecissent sagæ quædam, eum illas postmodum refodisse, atque in vnguentum confecisse: vnde & ipsa scopas aliquando illeuisset, quibus insidens sublime illi eo esset elata, atque in Bruch (is dictus comitiis locus erat a Magistello suo Reulgen) deportata. welch Antonius c idem quoque sibi narratum retulit ab Grosz Nichel, & Belskels, vxoribus vtraque ex sortilegii societate notissima sibi semina non adeo pridem refodisse se & cœmisterio Gueringensi duo eiusmodi cadauera, quæ parentes Berohardi, & Antonius Lerchen recens humo condiderant, eaque igne consumpta in Magicos suos vsus cœuertisse: resecto prius vna cum humero, costisque continentibus, dextro brachio in vsum scilicet luminis, sicut de nocte venenatam potionē forte vellent infundere. Res hæc prodigio est, & fabulæ similis. Exami eius membri digiti flamma sulphurea, ac Violacea tantisper ardebant, dum perfectum,

a Bulaci
mense Apr.
1586.

b Humburg
gu. Non.
Jan. 1586.

c Guering
14. Cal.
Jan. 1587.

a In Guer
minon. 19.
Cal Feb.
250.

b Lib. 2. 37.

108 DÆMONOLATREIÆ SAG.

absolutumque esset, quod aggrediebantur ne-
gotium. Etque demum extincta tam integri
illibatique restabant, quam si lumini fomitem
nullum ante præbuisent. Idque quoties opor-
tuerat eum eadem digitorum incolumitate re-
petitum fuisse. Quod & Bernardi illius vxor
non multo post quam hæc ab illo prodita sunt,
totidem fere verbis retulit. Nihil etiam in scia-
ta, quod in proprii partus contumeliâ flagi-
tium admiserat, dum illum in Magica sua por-
tenta sic ipsa misere dilaniavit, torruit, atque ab-
olcuit. Equidem qui vult superiorum tempo-
rum res gestas memoria repetere, quotidianas
etiam, ac vulgares attentius considerare: neque
exemplo res hæc nouas: neque, quamquam Dæ-
mones quotidie edunt miranda plurima, a fide
alienior videbitur. Refert Plinius b vidisse se, eam
vigilias pro vallo ageret inhaerentem militum
pilæ fulgorem stellæ effigie, & antennarum coti-
nibus ignes hinc inde sepe sine damno infedis-
se, quos eius temporis nauarum Castorem, & Pol-
lucem: hodierni (vt audio) Diui Anselmi ignes
vocant: Sed esto, habeant hæc eusmodi ex-
halationibus terræ, vel maris, quæ extremis li-
gnis adhærentes agitatione flammam concipi-
ant. Detur, lignorum eas oras, atque extremita-
tes, cum magis seruum trahit, ita expirationes
ille fugere, ac morari qui fit vt ignis ceterarum
rerum edacissimus, huic tamen aquæ exardescendū
atque

LIBER II. 209

atque iacturam tam facili parcat, ac ne leuissi-
mum quidem sui vestigium relinquat: Nā cer-
te inquit Plutarchus a ignis velut fera aliqua vo-
rax, rapaxque quicquid in propinquo est consu-
mit. Iam quod in corporibus, quæ sensus exper-
tia sunt, incredibile videri possit, an non in ani-
matis monstro simile prorsus videbitur, sine
ullo scilicet doloris sensu, sine vlla vixæ cutis
iniuria, ac læsione circumfedere diutius ignem.
At Lucio Marrio b in Hispania interemtis Sci-
pionibus concinnari, ac milites ad vltionem ex-
hortanti flammam ex capite emicuisse: Idem
quoque Seruio Tullio dormienti in pueritia con-
tigisse: Et Agnatiæ seruo d tunicam auisse, in-
termortuoque igne nullam flammæ apparuisse
vestigium Romanorum perhibent historiæ.
Et Virgilius, c qui (vt inquit Macrobius) rebus
fictis sepius veras inuoluit, Ascanio ex eo augu-
rio regnum portendit:

Ecce leuis summo de vertice visus Iuli
Fundere lumen apex, taetæque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum sæpora pasci.
Potius igitur est, vt dicamus istiusmodi ignem
non esse, qui id in quo vivit, depascitur qua-
lem in vsu quotidiano habemus: sed e mentibus,
& sola specie a Dæmone adumbratum, vt & in
difficiliores longe promptissimum est hominū
oculos fallere. Erraticos equidem flammarum
globos memini legere me in sagarum confessio

a In lib. vtrū
aqua an i-
gnis sit vtrū-
que.

b Veler. An
stas apud
Plin. lib. 2.
cap. 107.

c Lib. 1. ab
Vtrū condita
d Iulius Ob-
sequens de
prodigiis.
e Lib. 2.
f Enrid.

nibus, qui iis de nocte sæpe essent obuersari, ac humana voce locuti. Sed hic aduersaria mea me deficiunt. quæ locum, tempusque suggerant. Et si eos non alios fuisse credibile est, quæ quos philosophi depingunt nobis ignes fatuos, et cliuosis sæpe etiam palustribus locis viatoribus apparentes. Nam quod a naturalibus causis suam illis arceant originem, nihil quidem a se alienum faciunt, qui cuncta e naturæ fontibus deriuant, nullam aliunde rerum fabricam, atque opificium admittentes. Sed fere iam vulgi visum, ac spectrum illud esse existimantis obtrunuit sententia. Galli (inquit Pontus Tiardeus^a) appositissime lingua patria vocant *Aduit*, id est *phantasma*, quo nomine eiusmodi impressiones, quæ visum tantum feriunt, appellari solent. Quæ non est omnino a ratione aliena persuasio: Nam primum motus non conuenit, quo transuersio ignis naturaliter nunquam fertur, nisi cum fomitem suum sequitur quem nemo dixerit in locis, per quæ solet decurrere fatuus ille, & ad concipiendam flammam facilem, & ad alendam satis copiosum perpetuo, & ubique reperiri. Tunc quod viatores in stagnorum fluminumque voragine, aliaque præcipitia pellicit: id vero sine suspitione non est insiti genii alicuius mali, atque insidiosum, qui sic hominibus facem ad extulio opere, de quo modo instituta est oratio, euenisse

a In lib. de
vener. sit.

nisse probabilius est, extremis scilicet membri e cadauere reuulsi digitis non habuisse verum ignem, sed insedisse tantum ignea imagine Dæmonem, miseraque istiusmodi humanæ vitæ reliquias, ceu instrumentum, materiamque ad eam rem propriam sibi præcipue delegisse, quo suis opinionem iniiceret illis efficacem inesse vim aliquam ad ardua, & difficilia: maximeque si præcesserit inauspicatum aliquid, uti puerperia illa vel abortu edita, vel etiam a veneno, eademque vi aliquâ causam habentia. Nam in hoc demum serio triumphat: Hæc illi summa, hic fructus atque merces longe vberissima iucundissimaque est omnium, quas vnquam instruit insidiarum. Vnum, atque alterum posterioris generis dum propeto, adiciam. Pergamenses (inquit Paulus Diaconus^a) cum a Sarracenis obsiderentur a Mago quodam (ut in desperatis rebus malo exemplo fieri solet) consilium exquisiuerunt, qua ratione urbem suam obsidione liberarent. Eum vero respondisse futurum, ut id certo facerent, si dexteras suas in ollâ infixissent, in qua foetus e grauida matre per vulnus detractus ebuluisset. Quod cum religiose admodum fecissent, nihilominus omnes in hostium potestate venerunt: Id enim Dæmonem non alia causa commentum fuisse credi par est, quam ut cumulato per summam crudelitatem patricidio Pergamenses immaniori scelere audi perirent.

a lib. 10. rerum Remanarum sub Theodosio.

212 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Nec eo illi scelere soli cruentari, contaminariq; reperiuntur. Scribit Berosus, si modo Berosus sunt, quæ circumferuntur scripta, cum Megasthene Martilo, & aliis nonnullis vetustioribus immisum olim fuisse a Deo cataclysmum ad vlciscendos mores hominum, & matrum apertis visceribus infantes euellentium, ac dissipantium: vel ad nefandas suas epulas, & conuiuia vel ad miscenda, parandaq; aliis venena. Priori ascribere licet, quod Aristoteles a recitat in libris de Moribus ad Nicomachum, muliere existisse adeo naturæ vitiosam, ac deprauatam, ut e grauidis mulieribus factio vulnere scetus detraheret, ac deuoraret. Quod Apollonius, b Diodorus, & Aristophanes interpres d lamias olim factitalle memorant. Et Horatius e alicubi meminit.

Neu prænfa Lamia viuum puerū extrahat alio.
Hodiernas etiam idem vltupare supra exam-
plum verbis Domitice lla bella fmemini-
mus. Posterioris generis esse potest quod sequit-
ur exemplum, mihi non multo ante, quā hunc
centonem emittere cogitarem, oblatum. Ioan-
ni Molitoria welferdingen ganniculus erat in-
fans, præcipue eius delicia. Hunc Agarchina a
Pittelingen, Anna a Miltzingen, & Mayeta a
Hochruncis etiam detractum in ardentem tor-
gum imponunt, quæ ipsæ ea causa in perarduo
monte, la Grise, nominato exstiterāt, eiusque

ex

LIBER II. 213

exusti cineres studiose colligunt: tum toro ex-
segetum aristas, graminumque summis herbis
excusso perfundunt: atque massam vniq; friabi-
lem concinnant: aspergendis scilicet vitibus, sa-
tis, atque arboribus: quo statim lato flore peri-
rent, fructibusque suis deficerentur, sed forsitan
plus satis de te, cuius tam parum grata, iucun-
daque est commemoratio.

Perdifficiliter vitari posse quas venefica hominib;
struunt insidias: quod de nocte in obseratæ,
clausasq; domos ignota specte, ac forma illabā-
tur. arctissimo somno decumbentes diris suis ar-
tibus obruat, prodigiosaque alia multa edant,
contra quæ nullum tam præsens est remedium,
quam quibus nos lectum inuiti Deo iradere,
ac commendare soleamus preces. Tū qua-
dam de ea per incantationem inducendi somni
ratione.

CAPVT IIII.

Abs re non est quod passim formidabiles
sunt, qui sortilegii suspecti habentur: Esti-
nim non est illis infinita quibus volunt nocē-
di potestas, uti in Sarra maritorū percussore Af-
modæo innotuit: quoniam tamen nostra nos,
sic volente Deo, peccata illorū iniuriis sæpe ob-
noxios reddunt: quod etiam welsch Antonius
b propria cōfessione sortilegii manifestus pro-
didit: & nemo adeo est

a Tab. 8.

b In Guer-
magen, 14.
Cal Jan.
1519.

274 DÆMONOLATREIÆ SAG.

a Horat.

b Augu. li.
31. de ciuit.
cap. 14.

Integer vita scelerisque purus, a
quem admitti alicuius conscientia non stimu-
let, ac terreat: nemo in colenda religione tā at-
tentus, & diligens cui præcipitantibus forte ne-
gotiis non accadat, eas preces, vota que omitte-
re, quibus se in Dei præsidium, ac tutelam quo-
tidie commendare solet: *b* non iniuria metus
ille securissimum quemque tentat, atque afflic-
cit. Tum quotidiana eius rei experientia satis
est documento, quam non leue ab ea re pericu-
lum plerumque nobis impendeat. Siquidē vel
inopinantes, ac sæpe dormientes de nocte venci-
nis suis aggrediuntur; vel etiam vigilantib. sic
struunt insidias: vt humano consilio, ac prou-
dentia vix vitari posse videantur. Exstant quidē
variae de his in aliis huius libri partibus narra-
tiones: quæ lectori in hoc abunde satisfacere
queant: verum quoniam se denuo hic ingerūt,
& nō omnino inuicunda, ingrataque futura est
eorum commemoratio non pigebit & sequen-
tia paulo copiosius illis adscribere. Ac primum
memoratu non est indignum, quod testis quidā
auditus in ea quæstione, quæ capitaliter est
instituta contra Margaretam Luodman, *recē-*
suit. Ea inter secus a se admissa hoc quoq. spon-
te agnouerat, se nocte quadam testis illius a des-
suisse ingressam: eo animo, vt somno sopiti sau-
cibus venenum infunderet: idque inceptum
quin perficeretur parum absuisse: ita in procli-
ui vi.

a Verganilla
la 10. Calen.
Feb. 1587.

L I B E R I I. 275

ui videbantur esse omnia. Sed, (malum) contra
quam putabat excitatum illum fuisse a somno
adeo vt se infecta cum facinoris sociis ipsa se in
fugam dare cogeretur: conestante interim il-
lo manu armata, ac tandem, cum assequi non
posset, minas ferocius intentante. Ea igitur de
re ad ampliorem cognitionem interrogatus is
testis omnem, vt illam saga prænartanerat, cer-
tis, diuersisque verbis recensuit: videlicet appe-
titum scilicet dictum est, veneno: hocq. vnu,
ne præberent, illis fuisse impedimento, quod
forte expectatus: neque enim eorum vngvine
adhuc illitus fuerat, se crucis symbolo, ac preca-
tione Dominica contra tantum discrimen, at-
que periculum munuisset: verumque omnino
id esse, quod illas cum telo multū viæ esset pro-
secutus, nec tamen assecutus. Catharina Meten-
sis, ac Hennezelius adolescens, *a* de quib. pro-
xime habita est mentio, Iacoba Wcher, *b* Gaspar
Haffner, *c* Margarita lenina, *d* illa Margareta Lu-
odmā, Sennel Armentaria, *e* ac fere omnes eius
etiminis rei deprehensi in Germania, quæ est
ditionis Lotharogicæ, concorditer asseuerant
eam sibi a Dæmonibus (modo iis per aliquot
annos fuerint operati) penetrandarum edium
facultatem esse tributam: vt scilicet per qualuis
angustias nullo negotio viam sibi faciant in
mures, feles, locustas, ac alia eiusmodi pusilla a-
nimantia, prout vsus postulat, contracti, atque

a Verganilla
mens. Sept.
1587.
b Ibid. Cal.
Ostob. 1584.
c Murhan.
21. 16. Calen.
Sept. 1587.
d Verganilla
10. Cal. Feb.
e Dnsa pri.
Cal. Ostob.
1586.

imminuti: intromissosque denuo priori formæ
restitui, si velint, ac tum commode inceptum
peragere, quale superius est declaratum: videli-
cet illinendo primum eo perartus omnes, cui
moliūtur interitum, ne eum gilet: tum firmiter,
ac valide os illi diiducendo, ne potionem agita-
tione excludat: tandem venenum in fauces in-
gerendo admota lucerna quæ sulphuream fla-
mam euomat: stupendum illud est; quod testa-
tum de se reliquit Margareta illa lenina, quæ cū
Iaquinum filium suum male odisset, quod de
consequendis in proximas Assariæ nundinas
pecunias sæpius obtunderet, ac illas tandem se
quavis ratione flagitationibus expedire decre-
uisset: Id ut faceret nocte intempesta vna cum
illis, quas patrando scelere socias sibi adiunxerat,
a Dæmone in illius aedes, quæ erant in Saxbrin-
gen, est inuecta: vbi dormientem ex composito
adoriuntur, ac lecto deturbatum ante focum
constituunt, viuum assaruræ, si in se fuisset: sed
fatis aliquo impeditæ animum suum ad aliam
soluturam conuertisse. Ac forte humi repertam
testam eius lateri, facto prius vulnere, quod tam-
men momento coalesceret, inseruisse: vnde etiā
post multorum mensium vexationem, videnti-
bus multis, erupit. Non absimile huic est quod
sequitur Bertranda Tonitricis: quæ se earum
ope, quibus cum fortilegii erat sodaliticum, Elise
cuiusdam collo ob denegatum lactis vicecolum

a Perbachii,
7. Cal. Sept.
1587.

OS IN-

os infixisse agnoui. Item illud Sennel Armen-
taræ: a recentis, se in summum pedem cuius-
dā Philippi Pistoris nomine os e veruccina coxa
inseruisse: cū prius admota piscis spina vulnus
fecisset, quod deinde callo obductum ingentes,
ac diuturnos dolores illi parceret: ut ab eo Pisto-
re postea etiam reseruitur est. Ac quoniam in ea-
rum nozarum mentionem incidimus, quæ sic
secreta, ac stupendis sortilegorum artibus con-
trahuntur, hæc postremam adiciam, quæ non
parum admirationis est allatura. Iana Blasæ
Thermopolitanæ b gener erat nomine Rayne-
rius, vnaque ambo in iisdem ædibus ipsi habi-
tabant. Huic Raynerio Claudius Gerardus eius
popularis femoralia concinnanda pridem loca-
uerat, nec instando tamen adhuc efficere potu-
erat, ut ea sibi aliquando vtenda redderet. Per-
telus igitur tantam cellationem ad Rayneriū
tandem ire pergit, ut sciret ecquando finem ter-
giuerandi esset facturus: is tū forte domo abe-
rat, solaque focrus Blasæ ad focum cum fami-
lia sedebat. Ab ea igitur pannum suum sibi red-
di postulat, quando se tam sæpe bonus ille eius
gener esset iudificatus, reperturum esse se qui
inductæ æque, atque ille eam operam nauaret.
Quam rem illa indignissime ferēs, verbis tamē
tunc sibi esse abstinendum rata, dum se homi-
nem postmodum vleiscitur, rogat uti velit in
pauculos dies, intra quos sine frustratione id

a Dyse prid
Cal. Octob.
1586.

b 'alfractu-
rit Anno.
1586.

K

quod poscebat esset allaturus eam. moram ferre: Interim etiā vna secum ad focum pauillum sedere non dedignaretur, atque ex pomis quæ recens ibi cocta videbat sibi quæ vellet haberet: lamque Gerardus id facere non semel reculauerat, cauens sibi non esse diutius illic morandi otium, & omnino nullum tum eius cibi, quem offerebat, esse desiderium: cum ex pomis illis vnum eius volæ manui cum tanto ardore adhæsit, vt alteram ei excutiendo statim admotuere cogeretur. Verum dum id facit vtræq. sic conglutinantur, vt in vnum coaluisse videntur, medii pomi ardore interim sic increbrescente, vt res illi parum abesset ab infania. Inclamat igitur obuio quosque obtestans, vt sui misererent. Asserre quisque pro se ei malo quod poterat remedium: hic aquam restringendo atq. docti ille instrumenta dirimendis, separandisque manibus: sed cum nihil horum quicquam prodesset, & iam palam esset id illi mala aliqua arte confectum esse negotium, ex vicinis accurrens consideratior vnus monuit, vt eo reduceretur, vbi illum id malum primum inuasisset. Quod cum factum esset, cepit bona illa Blasias, ceu ridiculum quid contigisset, hominem ludibrio habere: nihilo minusque a superiore brachio ad manum vsque quod intererat tantisper demulcere, dum id pomum illi exideret: Quo facto confectum sedatus est dolor, ceperuntque illi manus

manus libere, vt antea, suum facere officium. Quibus in historiis hæc præcipue obseruatu digna mihi videntur: Primum, quod Dæmon vti Imperatores nisi veteranos milites certis militiæ præmiis non donant: ita eam se in alienas formas immutandi potestatem, quæ sortilegorum persuasio est, illis tantum faciat, qui emerito multorum armorum spatio fidem suam quam plurimis maleficiis probauerunt. Idque esse illis veluti quoddam auctoramentum, ac mercedem diuturnæ seruitutis, & fidelitatis. Quod & Ericus Carmutius ^{a Bangeii} dilerte testatum suā confessione reliquit post alios eius facinoræ nō paucos: quorum tamen nomina ex Aduersariorū meorum fasciculo desiderare chartæ meæ hic recensere non stant. Alterum non pretermittendum silentio videtur de sopore, quo ante sagge solent eos deuincire, quib. venena sua sunt infusa. Quæ res nos admonet Euāgelici ^{b illius} b illius nobis iugiter esse excubandum, ne fur domū perfordiat, ac dormientes, inopinantesq. opprimat. Tutissimas autem eas esse vigilias, quas Deus nostris inuitatus precibus pro nobis agit. Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur. Contra insidias obnoxias, quæ non sunt eius ductu, atque auspicio. Nisi dominus a custode erit ciuitas, frustra vigilat qui custodit eam. Ac quod quis istiusmodi soporiferas Magias derideat, quasi ani-

^{a Bangeii}
^{Anno 1583}

^{b Matt 24.}
^{c. vers. 44}

^{c Psal 90.}

^{d Psal 126.}

3. Oly. T. 4.
b lib. 2. c. 1.
c lib. 8.
d. 1. c. 1.

les, & fabulosas, nō sum oppositurus quod Hor-
merica Helena a vinum ministrasse dicitur, sicut
rē in *hædæ* nō nō, id est, malorum oblivione:
vel ut Plinius, "locum eum citans interpretatur,
somnia: quod Papinius de virga: Virgilius
de ramo vi Stygia soporato: Nam poeticam
fictionem hæc habere videntur, & ipsæ luce
veritatis indigere. Sed tantum ea quæ vltus, ex-
perientiaque quotidiana confirmant in mediū
allaturus: Quis enim nescit multa esse quæ na-
tura ferret vel insula, vel admota non somnium,
aut soporem tantum, sed etiam stuporem, tor-
poremque aduersus vehementissimos quosque
cruciatu inducant? Quæ *reperit*, nec chirur-
gi ignorant, si quando ab humano corpore mē-
brum aliquod absque doloris vllō sensu reser-
ctum sunt. Cuius artis faciem quidem, sed ra-
men commiseratione dignum exemplum me-
morant de Narbonensi adolescente a Thracio
pyrata in servitutem abducto: cui interea, dum
ex medicata potione altior somnus obrepit, tā
belle testes exsecuti sunt: ut experietus seipsum
miraretur: sic adempta virilitate nouum homi-
nem Rursus aliud a Matthiolo dicitur de
Hætrutiæ alinis, quos cicutæ passus adeo graui
somnia consopire solet, ut pro mortuis sæpe ef-
ferantur, delecta etiam, ac direpta iam pellis
bona parte, vix tandem excitati se in pedes eri-
gant, misereque rudentes ad presepia sua prori-
piant.

1. lib. 4. cap.
4. in 1. c.

piant. Et prostant in pharmacopolarum officii-
nis multa eo præcipue notata & commendata v-
su, ut sint solium, solanum, iuncus vulgo Euri-
pice dictus, Mandragora, castoreum, papauer.
Innumeraque herba quarum de lacte soporata
Nox legit.

1. Ouid. 2.
Meta.

Quæ si somnum arctum atque diuturnū cor-
ciliandi facultatem habent earum rerum sola
vi, ac potentia quas natura ad id proprias admi-
nistrat: quid quæ so suis artibus ac machinis ef-
ficiunt Dæmones, qui non modo rerum omni-
um, quas edidit natura latentes, atque arcanas
vires perfectissime callent, sed & sic volente
Deo multa possunt etiā sine vllius rei aduenti-
tiæ, atque externæ adiumento: Nam certe aliū-
de esse non puto, si modo vera sunt, quæ de E-
pimenidis Cretensis, aliorumque plurium so-
mno tam multorum annorum memorant Pau-
sanias, Eudemus, & Simplicius: cum is secun-
dum naturam nequiquam accidere, ac tam diu
durare potuerit. Siquidē (inquit Aristoteles b)
quorum est officium quoddam, & munus a na-
tura tributum: ea si modum temporis in quo
data est vis agendi, & facultas excesserint: tum
ipsa necessario præstare munus suum non pos-
sunt. Ergo ab aliqua alia vi superiore, ac poten-
tiore pendere necesse est; & aliud omnino esse,
quam quod natura efficere consuevit. Qui supe-
randis silentio tormentis sæpe a fontibus ge-

b In lib. de
somnia &
vitiis

Lib. 3 de
Simo aut.

L. Taro de
ro. ex in fin-
dica. de Tor-
tura.

222 DÆMONOLATREIÆ SAG.

stantur characteres ignorabiliter lictati (vt cum Apuleio ^a loquar) a natura causam efficacem somni habere non possunt: cum tantum id temporis somnum conciliet: quod sit alioqui a somni quiete propter doloris acerbiteriam alienissimum. Tum in perexigua lamina, chartaq. vulgo exarati, ac descripti reperiuntur: quas res nos alio tempore gestamus, sine somni vel minimo lenocinio, atque illecebra. Et tamen per hæc contemni dolores, ac sepe qua floribus in erucenda veritate impedimentum afferri, etiam non infimi ordinis iuriscōsulti existimauerūt. In ea quaestione quæ Silerii ^b Christianæ Serenissimæ Danorum Reginæ consilarii percussoribus in Germania, non ita pridem, est habita, ex cordis conscientis vnus (Benigno illi nomen fuit) eius quidem poenam facile effugere poterat, q. tum, cum in eum inquireretur peregre esset, ac saluti fuga posset consulere: sed fretus characteris Magici, quo a circumforaneo quodam donatus fuerat, fiducia, ipse se iudicio volens obtulit. Nec in eo sua spe quicquam frustratus est. Siqnidem prius quā ipse tormenta omnia sunt defatigata, atque ita & incolumis & inconfessus illis solutus est. Verū iam e reis eximendus, cum tanti sceleris conscientiam amplius ferre non posset, eius se sponte fecit manifestum, ac tandem capite luit. Ac quod quis dicat hæc in volente, atq. adco obnixè euitante minus miræ esse:

LIBER II. 223

esse: quia nimirum nulla post eam, quam Deus permittit Satanæ, tanta sit in res hominum potestas, quanta ea est, quæ ab eorum approbatione, assensioneque proficiscitur: hanc vero inuitos etiam somno sopiendi facultatem non ita accipi debere. Quod si sic pridem actum sit de vniuerso genere mortaliū, sciat ^a nihil, aut parum abesse a consensu negligentiam aut etiam patientiam: quæ sepe hosti incurrendi, inuadendique occasionem præbet: vt qui arcem eo imminente necessario præsidio, excubiisque non muniat: perinde faciat, ac qui ipsam volens prudensque tradat: Quo etiam pacto occupatam iure ille sibi vendicare potest, quem admodum & ex lege vsucapionum, ^b qui possessionem vacuā occupat vi possidere non videtur. Imputent igitur sibi illud infortunium, qui se somno dant, non ante implorato, flagitatoque Dei omnipotentis auxilio: cum, vt modo dictum est, id illis tutissimum præsidium sit, ac propugnaculum aduersus omnes tenebrarum principis insidias: Sed dormituri mens perniciosus cogitationibus sepius vagatur ad instar fornicantis Hierusalem (vt cum D. Hieronymo eloquar) quæ omni transeunti pedes suos diuaticat.

Metamorphoses adeo multis tum veterum, tum recentiorum exemplis decantatas speciem, non etiam veritatem habere earum rerum, quas

^a L. 1. §. Magistrum de vnor. aut l. cum in plur. 5. locator D. locuti l. 1. §. scientiam. de trib. aut.

^b l. sequitur §. item si vacuam. De vsurp. & vsucap.

^c Ad Rufinum Monachum, Epistolæ, cap. 17.

praferunt: decipi enim oculorum sensus Dæmonum, qui eas ostendant, praestigit. Qua porro sic assumulatam speciem comitantur actiones, ut si ea quidem vere reperiuntur: nihilo magis tamen rei veritatem asserere, quod constat eas a Dæmonibus, qui operi admittuntur, identitatem proficisci, ut est illis ad qualibet prompta natura, atque expedita.

CAPUT V.

Hic non est animus Apuleii alinum denuo in scenam producere: aut quas poetæ comminiscuntur, Metamorphoses nouis exemplis tueri, ac defendere: sed hoc quod multorum assensione contestatum, ac ipsa experientia comprobatum habeo, in medium proferre. Dufani, Vergaillæ, Forpachenses, & fere omnes qui hactenus in Austri regni præfectura deprehensi sunt sortilegii, quorumque percontationes in manus meas peruenere, se ex homine in selem toties migrasse retulerunt, quoties se in alienas ædes latenter intromittere volebant, sua ut ibi noctu venena spargerent. His astipulantur, & conueniunt testimonia multorum, qui se ab illis, cum in eo essent corporis habitu, insidiis appetitos dicunt: rem, locum, personas, tempus, ceterasque circumstantias, atque accidentia, quibus fides magis constare potest, eadem omnia cum illis referentes. Barbelinæ Rayel^a hoc recens

^a Blainville
ad aquas Id.
Iam 1747.

cens est, quæ se in selem induit fuisse falsâ: ut ea specie, ac figura Ioannis Ludouici domû & facilius ingrederetur, & tutius peruagaretur. Quod cum aliquando faceret, ac eius infante bimbum incustoditum reperisset, puluerem meditato, quem tum in pedis palma conclusum gestabat eum, conspergit, ac interemit. Petronius Armentarius, cuius paulo ante memini, si quando, quod in proclui est inter pares, odio aut inuidia mouebatur, contra vicinorum peccorum custodes in lupum se, conceptis quibusdam ad eam transformationem verbis, immutabat: demumque tutus eo prætextu ab omni noxæ suspitione obuiam quamque pecudem dilaniabat, ac disceperbat. Ioannes Maltrifius, idem factitasse se memorat, cum Sexatî trans syluas armenti custodiam haberet.

*Vidi saepe lupum fieri, & se condere sylua
Mærim.*

Viderunt & Dolani non ita pridem lycantropos duos Senatus sui supremo iudicio damnatos, ac supplicio publice affectos: Huius & argumenti est ea narratio, quam accepi ipsa clarissimo Comite Paulo a Salm sacri cubiculi in regia Lotharingæ summo præfecto: Is cum addubitarem præstigiæne essent, quæ sic aliena forma oculis apparebant, an haberet eas res aliquam veritatem, narrauit mihi Hess Pittelangii, quo in oppido ditionem obtinebat, vetere instituto debiti ab

^a Dalermi
An. 1751.

^b Vir. A.
1747.

incolis sibi, familiarique suæ gratuitas, ac anniverſarias operas: Eas cum forte it præſtitiffent, facta cum caris suis lignatione, ac viciffim pro remuneratione cibum caperent, in caſtelli attrio orta, vt fit, rixa inter canes, quas ſecum habebant, ex iis vna in proximum hypocauſti furtum ſe condidit: Ac cum huic ceteræ adlattrarent vehementius, incolarum vnus introſpiciens, ac præ ceteris aſpectu horridam intuens, ſuſpicatus id quod erat (nam ea regio Strigibus vulgo eſt infamis) telo, quod tunc geſtabat, in eius os iniecto vulnus graue infixit: Quo accepto ſtatim illa ſe foras proripuit; ſaltem deſuit amplius videri. Poſtmodum totam urbem peruaſit rumor, vetulam eſſe quamdam, quæ decubaret ex vulnere, quod vbi accepiſſet neſciretur. Suſpicari omnes, quod vetum erat, rabidâ eſſe illam canem, quæ in atrio telo eſſet percuffa: Ac que tum ex hac ſuſpicionem, tum ex ea, qua pridem laborabat fama, comprehenſa, & in cuſtodiam tradita, tandem etiam de hoc diſſerte interrogata, libere rem omnem, ſicuti hic recenſetur, ſimul & maleſicia alia quam plurima patefecit. Adderem & hic quod in citima Burgundia non pridem accidiſſe a viro vtique fide digno acceptum habeo, de hoſpiti quadam, quæ cum diuerſoribus inter cœnandum felis ſpecie petulantius inſultaret, ab eorum vno truncata p. de altero poſtſidie ynimana reſecta eſt: Sed id

id quoniam ille obiter tantum narrauit, nec eſt quod plene hic referre poſſim, ſatius eſſe duxi prætermittere. Poſtremum de hac re erit mihi quod aliquando accepi a clariffima heroiſe D. Diana Dömmartinenſi vxore Illuſtriſſimi principis D. Caroli Philippi Croii Marchionis ab Haurach patroni mei clementiſſimi, cuique fortunatum mearum, quales quales ſunt, acceſſiones præcipue acceptas refero: Narrauit igitur illa mihi non ita pridem Thiecuriæ, qui pagus in eius ditione eſt, mulierem fuiſſe cuiusmodi: malis artibus addictam: cui & ea induendi alienas formas a Dæmone facultas eſſet tributa. Eam igitur cum eius pagi opilionem odiſſet impendio, ac quoquo pacto male mulctatum cuperet, in eius gregem paſcentem lupi formam, atque habitu aliquando irruiffet: ſed ab illo accurrente iniecta, atque impaſta ſecuri vulnus in ſcœmore accepiſſet, quo debilitata coacta eſſet ſe illico in proximum dumetum inferre, vbi ab alleſquète opilione reperta eſſet vulnus obligas veſtis diſciſſæ peniculamentis, quo ſanguinem, qui ex eo magna vi diſſuebat, liſteret: ſicque eo indicio delatam, ac compertam rem omnem, vti hic recenſetur, agnouiffet, ac tandem fuiſſe ignis ſupplicio. Enimvero nec nunc primum abiit in vulgus ea de re prodigioſis iſtiusmodi transformationibus opinio, ſed & veterum fuit iſta iam a multis ſeculis inueterata perſuaſio, vti eorum

228 DÆMONOLATREIÆ SAG.

libri nō vno hoc loco testantur. Euanthes a mag-
ni nominis auctor recitat ex Arcadium annali-
bus gentile fuisse in Anthæi familia hoc fatum,
vt vltus ex ea quorannis sortito ad stagnū quod-
dam perductus positus velibus transiret, con-
festumq; bellua ex homine fieret, ac novo post
anno, si interim humanum sanguinem nō gu-
stasset, pristinam formam reciperet. Neuros et-
iam, qui Borysthenem accolunt, semel quoran-
nis ad aliquot dies lupos effici, ac rursus exacto
spatio, quod ei sortis attributum est, in pristinū
habitum redire solitos recēsuere Herodotus, &
Solinus. Et Agrippas, qui Olympionica scri-
psit, testatum reliquit, Demanctum quemdam
in lupum fuisse immutatū, quod infantis, quē
Arcades Ioui Lycæo mactauerant, viscera degu-
stasset. Quod & Lycæoni Pelasgi filio contigisse
refert Pausanias, cum mactati pueri sanguine a-
rām Ioui Lycæo sacram resperisset. Nec id solū
ira contigit illa ætate, illisque moribus, quibus
nulla adhuc Christianæ veritatis hominib; lux
affulgebat, ne quis hic temporis cæcitatem cau-
setur: Sed & Bulgariam Baiarum a quomdā ha-
buisse eius Symeonis, qui aliquando in ea im-
perauit, filium, qui se in lupum, aut quamuis a-
liam bestiam, cum vellet, mala arte immutaret.
Et Rusciz dux quidam cum audiisset in ditio-
ne sua esse hominem, qui se in catū, quā vellet,
formam mutaret, accersitum illum, ac prius ca-
tenis

a Plin. lib. 8.
cap. 22.

b In Melpo-
m. etc.
c In Polybi
Hors. cap. 20

d Sygeterrus
in. hronic.
Louth. lib. 9.
cap. 1.

LIBER II. 229

tenis constrictum, iussit in hoc artem suam
proptere vt ostenderet: Quod cum ille dixisset
se quidem lubenter facturum modo in propin-
quo conclauī liceret soli paululum esse, idque
illi esset concessum: Eucligio egressus lupi qui-
dem natua specie, sed iisdem quibus antea ca-
tenis impeditus in magnam omnes, qui ade-
rant, sui admirationem traduxit: Sed in ferocis-
simos duos canes, quos Dux in insidiis ad id col-
locauerat, incidens miser discerptus, dilaniatus-
que est: Nec quicquam ad sui tutelam aliqui
commodissima ea lupi forma adiumenti asser-
re potuit. Vt omittam dicere, quæ de sociis V-
lyssis Homerus, de Asino aureo Lucianus, &
Apuleius, post tam multas Ouidii metamor-
phoses prolixè sunt fabulati. Nam omnino si
quis de hac re recte sentire volet, etiam si solis
naturæ notionibus, atq; intelligentiis ducatur,
hoc concedat necesse est, sic comparatas esse re-
rum omnium formas ac species, postquam se-
mel sunt ingenitæ, vt nisi cum suo interitu im-
mutari non possint: Neque vllum omnino esse
a priuatione ad habitum regressum, ac vicissitu-
dinem. Quod si etiam ultra animū volet intē-
dere, atque ad ea erigere quæ Christianum ho-
minem sapere decet, tam infidentior non dubi-
tabit statuere horum nihil posse Dæmonem,
cum nec euellendi quidem pili vnus ex homi-
nia capite potestatem vllam ex se habeat. Quæ

a Torquime-
adens in He-
xamer. dial.
6.

a *Alca. 1.*
6 4.

b *Dan. 4.*

enim dementia est credere quicquam, quod sit creatum, & conditum posse eius, qui creauit opus etiam excellentissimum pro libidine labefactare, ac peruertere, aut in eo corpore, quod sit ad omnem rationis usum inhabile, animū, qui sit ratione præditus, vel tantillum posse morari, ac consistere? Nam certe (ait Cicero) habile, & aptam ingenio humano figuram corporis natura dedit. At, inquires, id sic permittit ille, a qui hominum mala in bonum etiam finem conuertit, sed cedo, cui vsui? aut quis id ita euenisse in vlla sacra legit historia? Nam certe Nebukadnezar had infimum animantium ordinem, ob affectatos honores diuinos, aliquando reductus est, numquam tamen oris, vultusque habitum deposuit, sed tantū eodem cum illis pastu, hospitioque per aliquot annos vsus cœli iniuria villos, vnguesque contraxit, qualibus bruta animalia tegere, armareque natura consuevit. Incredibile igitur, atque absurdum est quemquā ex homine lupum, vel aliud aliquod animal vere fieri posse. Et tamē aliquid id esse oportet, quod sic a tam multis obstinate defenditur, nec frustra est, quod de eo mortalium adeo crebri sermones circumferuntur. Et certe Magica hæc esse portenta, ac præstigia, quæ habeant speciem, non etiam veritatem earum rerum, quæ ostendunt, plerique omnes, qui hoc totum certius expendunt, arbitrantur, idque duobus fere modis,

dis, euenire, vno vbi Dæmon eorum, qui sic sibi immutati videtur, *Phurmo* las immisiss perurbationibus labefactauit: Tunc enim fit, vt non sicuti ipsarum est natura, sed prout illorū afficitur, ac mouetur sensus, sese ostendat. Quod & Pyrrhonios Academicosque iam olim obseruasse refert Gellius, a & Medicis in confesso est, sepe eorum qui æstu febrique vehementiore iactantur sic sensum deprauari, vt alienissimas formas, ac simulacra pro veris firmissime concipiant, ac amplectantur. Cuius argumēti illud esse potest, quod narrant de eo, qui se in fictilem vrecum conuersum adeo obstinatē credebat, vt accedentes propius a se obnixē prohiberet, veritus scilicet ne se illidendo comminuerent: Hæcque erat illi assidua apud domesticos querimonia, quod, vt decebat, in edito aliquo loco, ac minus iniuriæ obnoxio ab illis nō statueretur, sed potius negligenter in obscuro cubili collocaretur. Fuit & alius, qui sonantes siēnos, atque alia ferramenta in aluo se habere crederet, nec prius ex eius animo tam ridicula euelli potuit opinio, quam solers Medicus aluum exoneranti in cella siēnos supposuisset, quos a se postea egestos putaret. Adeo secūda est absurdarum, atque insolentium rerum imaginatio, si quando in vitium labitur. Quam etiam ob causam Platon b simulacrorum magistrā: Aristoteles c thesaurum formarum, alius quidam philosophus

a *lib. 11. c. 6.*

b *In Sophi. sta.*
c *In lib. de somno & vigilia.*

portentorum officinam appellare non dubitauerunt. Altero autē modo vanas eiusmodi species extrinsecus adhiberi appositione, aut adūbratione rerum, quæ talem præ se ferant imaginem qualem Dæmon tunc ex vſu eſſe exillimant. Hicq; error ſoris graſſatur externos ſenſus obiectu mentitarum formarum ludificans. Sic Homerus, ac Virgilius ſi quem vel pugnæ in vltima difficultate ſubductum, vel in eam ad laborantium opem, atque auxilium inductū deſcribunt, ita oris, vultusque toto habitu a Diis, penes quos ea erat cura, transformatum meminerunt, vt ab illis etiam, quibus cum quotidiana erat conſuetudo, ac familiaritas, non agnoſcerentur. A quo non eſt alienum quod Vincētius^a narrat de quadam muliere, quam ludel oratu (quod eius voluptati minus vellent obſequi) malefica in equam adeo appoſite conuerterat, vt non modo popularibus omnibus, ſed & ipſi marito talis eſſe crederetur, ſolumque D. Macarium, quod vir eſſet ſanctimonia rariore præditus, non fuiſſe præſtigii illius captū, ſed eam perpetuo pro muliere, vii reipſa erat, agnouiſſe. Huc & non male referri poſſe crediderim elurationis effictæ, atque ementitæ, quod ſequitur, exemplum. Vxorem admodum adoleſcentem duxerat vir ſenex ianuæ Caſtri Baſſumpetranum forte attributus cuſtos, alteriusque, qui eum ante nuptias ſupri conſuetudinem habuerat,

* Lib. 18.

buerat, etiamnum vxorem attrieſtabat: Dolens igitur illa moecham ſibi induci, nec ætatis florere, nec formæ liberalitate vlla ex parte conſeſſendam: vicina mulieri, vt ſit, ægritudinem ſuam aperit, conſiliumque ſi quod habet ſibi ſuper ea te dari poſtulat: lubet vicina (Lahire nomen ei fuit) eam bono eſſe animo: habere ſentire ſe in promptu, quod ei malo adhibeat remediū: herbulamque ex horto leſtam illi porrigit, ex qua ſi ſua marito condiat, illico miſſum ſæctus ſit peregrinum illum amorem. Condit in proximam cœnam, atque apponit

medicamentum frugibus offam.

Eum ex illo primum capitis grauedo: deinde ſomnus arctior complectitur, quo poſtridie tandem ſolutus ad eam ſibi virilitatem omnem, non ſine pudore reperit. Narrat tamē vxori infortunium, quod alioqui diutius illam cælare non poterat: Quæ ſe ſua imprudentia, ac leuitate deceptam videns: quod, dum partem alteri inuidet, toto ipſa excidiſſet: rem omnem marito vt incepta, perfectaque fuerat aperit: errati-que veniam petit, huius in eum amorem, quo illum ſummo proſequebatur, cauſam reſiciens: Ignoscit facile maritus, qui ſciret ſe ad id malū per laſciniam, ac libidinem occaſionem primū obtruliſſe: locique Dynaſtæ (huic Franciſco a Baſſumpetra nomē fuit, eius patri, cuius ſic celebre nomen eſt inter eos, qui partes Catholicas

in hodiernis Francorum tumultibus sunt secuti
ordine omnia exponit. Is igitur sui officii ef-
fectus ducens, & homini quem in famulatu habebat
factam, testamque valetudinem curare, & se-
lus adeo indignum dignis in muliere venefica
pœnis animaduertere: accersitam, ac minis ter-
ritam eo adegit, ut quibus sic per sortilegiū, fra-
dasse videbatur hominem, ea illico ei restitueretur
se recipere: Quod & fecit alia quadā her-
ba, quam degustare, illi præbita: Sicque ipsa suo
indicio comperta ac deprehensa flammis non
multo post meritum luit supplicium: Vnde li-
quido constat nihil quicquam veri ibi inesse:
sed ubique falli, ac decipi insipientium oculos.
Nam qui magis ea pars a corpore exsecta redin-
tegrari possit, quam caput, aliaque eius membra
semel abscissa, atque amputata. Verum est præ-
terea aliud, quod virget vehementius, atque in
quo fides huius argumenti magis laborare vi-
detur: scilicet non tantum hæc in externæ faci-
ei, corporisque adumbratione posita esse: sed &
interiores motus, atque affectiones habere, qua-
les ei animanti cuius specie illuditur natura in-
didit, atque ingeneravit: ut sunt in currendo ve-
locitas: in superando robur ac firmitas: in dilan-
dando feritas, in vocando aviditas, in penetrā-
do facilitas, in currendo leuitas, atque id genus
alia quæ vulgo præter hominum consuetas vi-
tes us insunt, qui sic e statu suo in beluini de-
migrant.

migrant. Ea enim Satanam illis re ipsa præstare
quotidiana experientia deprehenditur. Siquidē
validissimas quasque pecudes in agris facile pro-
sternunt, discerptarumque carnibus etiam cru-
dis vescuntur, si in eos sit impetus, cursum tam
citatis passibus fugiendo explicat, quam lupus,
aut perniciosissima alia fera facere possent: in aliorū
medes etiam oculos de nocte, uti seles, illabun-
tur, & omnino animantium, quorum speciem
figuramque assimulant, mores, naturamque pro-
xime imitantur. Quæ etiam non est quod quis
putet esse capriones, & præstigias, quibus ut su-
pra sensus nostri ludificentur, cum eorum om-
nium post ipsam actionem restent vestigia, atque
documenta, videlicet ipsa grassantium in facto
deprehensio, fuga, asssecutio, vulneratio, paupe-
riæ quæ fecerunt, vel potius damnorum quæ
dederunt manifesta iniuriarumque omnibus con-
sentanea, ac sæpe voluntaria facti confessio: ut
verius sit dicere hæc quidem ita uti appareret rei-
ipsa euenisse, sed administro Dæmone, qui tales
præter naturam conatus ea, quam maximā ha-
bet, facultate, ac potentia (huic enim, ut inquit
Iob, a humanæ omnes sunt impares) adiuuat, ^{a Cap. 40.}
ut in Energumeno illo fecisse credendum est,
qui validissimas, quibus constringebatur, cate-
nas, ac compedes nullo negotio discerpit, ac co-
minuit. ^{b Luc. 11.} Nam id humanis viribus non potuisset
effici notius est, quam ut pluvibus ostendi da-

26 DÆMONOLATREIÆ SAG.

beat. Ut omittam narrare, quæ de Quærcetensibus monialibus historiæ quædam memorant. Illas scilicet Dæmonum opæ, atque auxilio ad procerissimas quasque arbores instar felis perniciter adrepisse: ex earum extremis ramis mirabiliter pependisse: voces quarumcumque animantium felicissime expressisse, ac multa alia in quibus stupor maximus inellet facile effecisse. Sic igitur facultates, vires, atque actiones earum animantium, quarum præ se ferunt imagines, imitari fatebimur: ut parum ab ipsa veritate abesse videantur: re ipsa autem tales effici, quales apparent: non erit ei promptum credere qui hominis dignitatem, excellentiamque penitus volet intrare: ut scilicet ad Dei imaginem creatus fuerit: ut in eo totius opificii mundani typus mirifice eluceat: ^b quam etiam ob causam ^{paræphrasæ} illum appellauere, ut paulominus ab Angelis eum Deus minuerit, omnia illi submittens, ac subiiciens, ut baptismo abluerit, atque expiarit: ut eius corpus a mortuis ad æternitatem immutabilem olim sit suscitandum. Nam quis hæc tot, tantæque beneficia sic ludibrio habere sustinebit, ut ea in abiectæ animantis visceribus, medullis, ac tergo ceu sepulchro aliquo vnquam condi posse existimet? Et certe hæc salua religione vix credi posse puto, eum & Aquilensis Concilio & impietatis damnati repellantur, qui in aliam formam, quam quæ a Deo rerum

a Christianus
M. J. S.
L. an. co m.
di lib. 29.

b Pal. 1. &
Hebr. 1.

e 26. qua. 1.
ano Epist.
pa.

LIBER II.

27

omnium parente primum est indita, quicquam immutari posse affirmant. D. quoque Augustinus eos grauius, ac seuerè reprehendit, qui credunt Dæmonum arte, vel potestate hominis corpus in bestialia lineamenta posse conuerti: si quidem soli Deo, non etiam transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc rerum visibiliu materiam. Et ea etiam plerisque omnibus Ethnicis semper alienior visa est sententia: Inter quos fuisse & Plinium ^b rerum alioqui creditu ^b diffici ^b i marum narratorem ce nfidētissimum magis mirum. Nā eius in historia naturali expressa illa de re hæc est oratio: Homines in lupos verti, rursumque sibi restitui: falsum existimare debemus: aut credere omnia quæ fabulosa seculis comperimus. Et Olaus Magnus ^c diu eius lycanthropiæ patrociniū contentiosius etiam arripit, ac ad id exempla vndique cōguit, hæc duo imprudens inter alia commemorat, quæ ipsius sententiam potius conuellunt, ac labefaciunt: Cellaria cetuefisharum ingrediūtur (inquit de lycanthropis loquens, eius enim verba nihil immutauero) ac illic aliquot cetui-
sæ, ac medonis tōnnas eporant, ipsaque vasa vacua in medio cellarii vnum super aliud eleuādo collocant. Et paulo post: intra Lithuaniam, Samogetiam, & Curoniam est paries quidā ex quodam castello diruto reliquus: Ad hoc certo anni tempore aliquot milia corū conueniunt,

a lib. 21. de
ciuit. Di. &
lib. 3. de Tri-
na.

b lib. 8. c. 28.

c lib. hist. de
gentibus Sa-
pent. 18.
cap. 14.

238 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ac vnuscuiusq; agilitatem saltando explorat, qui hunc parietem transilire nequiuert: vti pinguionibus forte euenit, flagellis ab eorum Præfatis ceduntur. Nā quid hic reperias, quod non sit hominum magis, quam luporum in cellas descendere: zythum e seriis expromere, ac bibere: vacuas serias seriis ordinatim superimponere, ad mille vna coire, ac conuenire, de agilitate obnixe inter se cōtendere, pœna etiam in tardos graui propositæ nec deponere obelitatē, si quæ antequam in lupum verterentur fuerit cōtracta? Quæ omnia pœinde sunt, quasi quis commellantium, colludentium, ac concertantium hominum turbam aliquam nobis narret; ignoro tamen, atq; e mentio corporis habitu. Quæ fraus (vt iam dictum est) facile oculis incantatione, ac præstigiis fieri potest; salua nihilominus, atque incolamū rei veritate.

Satanam in veneficorum societatem saepe suos a seiscere, ad eam, multa adhibere non ex se qui dem virulenta, ac venenata, sed tamen viriosa, ac putida: Curg, id ita faciat.

CAPVT VI.

*a Bulacii mē
se April.
1584.
b Vbergant
la 6. Cal. O
Feb. 1580.*

Rarum est, & a nemine quod sciam adhuc obseruatum veneficii, quod sequitur, exemplum. Fuxen Eugel, a & Catharina Hassner b aiunt hoc negotiū saepe sibi a Dæmone datum fuisse: cum grassatur veneno se in alienas aedes intro-

intro-

L I B E R O I I 239

intromittebant, vt designatos ad cædem homines collo, vel intestinis (sic enim loquuntur) quantum possent comprehenderent, ac cohiberent. Tum cum præsto affuisset, putidamque carunculam e morticina aliqua pœde in os illis alie ingessisse: quod non aliter ac presentissimū aliquod venenum illos statim necaret, atq; extingueret. Quæ res nos admonet suam Satanā nequitiam semper integumentis aliquibus in nostram perniciem inuolueret. Quis enim nescit nihil nostræ opis eum, si quid molitur, indigere? Rursus, quis vnquam audiuit morticinæ pœdis frustulo tantum virus inesse, vt necis causam sic necessariam, inuitabilemque haberet aliud certe est quod agit, nempe vt suos in eius rei flagitii societatem trahat, dum adiutores operis facit. Ac quoniā intercedere aliquid oportet, quod oculos ipsos eius testes habeat, vt surpare eum quod spurcæ, impuræque suæ naturæ maxime conueniat: cadauerum scilicet putidas eiusmodi reliquias, vt alibi fuli⁹ dictū est.

Variarum quæ Sortilegi occulte mort alibus inferre solent malorum exemplar: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, atque insidia.

CAPVT VII.

Malos genios hominibus non modo ex se se insectos esse, sed & sedulo agere suos, vt habeant ad illorum cædes, ac damna quam pa-

tatissimos, instructissimosque, alibi iam demor-
statum est. Verum quoniam vel deprehensionis
metus: vel rei difficultas, ac magnitudo, vel de-
nique consilii inopia, earumque artium ignora-
tio, quæ valent ad occultam perniciem: sæpe ne-
gotium impediunt, aut remorantur, præsto illis
semper adiunt, non cessantes commovere, in-
stare, materiam suggerere, ac si opus est, secer-
dis, seclerumque locos, ministros, ac satellites
offerre, ac præbere. Iam Vldericæ animū non
leuiter tetigerat, quod Ioannes Canardus mer-
cedem, quam ob præbitam in pecoris publici
custodia operam sibi dari postulabat, paulo se-
rocius denegasset, faciendum igitur aliquid e-
rat quod ei vicissim doleteret, ne hoc sic inultum
abiret, nam leuissimas etiam offensas condona-
re sagis summa exoritur: tantumque is labor, ac
difficultas erat qua ratione iniuriæ suspiciōe
a se remoueret, si quæ ob eam rem ad Canardū
forte perueniret. Nam iam totum municipium
rumor oppleuerat, cum Vlderica iurgandū non
esse qui vellet se, suaque, sana ac salua habere. Re-
cepit igitur Dæmon id ea via aggredi quæ suspi-
cionis nihil, quod in eam transiret posset, habe-
ret: ac propterea Canardi aedes, tum quidem oc-
clusas per fenestram ingreditur, ibique eius pu-
ellum in cunis dormientem adeo comodè, sus-
focatur, ut catarrho extinctū credi posset. Sed in-
feros parentes non fugit eius infortunii causa:

Nam

Nam in Vldericam aliquanto post sortilegii reā
auditi testes id eius flagitium esse magna fidu-
cia dixerunt. Quod tantum abest, ut deprecari
voluerit, aut inficiari; ut magis ipsa confir-
mauerit singula, quæ in eo facinore intercessissent:
diligenter etiam, ac studiose denarrando. Bar-
belina Rayel^a cum Dæmone suo rationem ali-
quando iniit, quemadmodum Claudio Mam-
mæo, a quo tamen nulla antea lacerata fuerat
iniuria, damnum aliquod inferret, nam illis se-
pe pro eodem est, meritos atque immeritos læ-
dere (ut alibi a nobis dictū est ex Sebastianæ Pi-
cardæ amplioribus verbis) placuit consiliū de
exsequendo noctu negotio, ne si interdiu id fie-
ret, facilius in facinore deprehenderetur. Acce-
dunt igitur ad eius vna cum vxore decumben-
tis ac dormientis lectum: iuxta erat infans fa-
scis conuolutus: Hunc cunis detractum para-
bant in proximum fluentem mergere: sed exper-
recta mater nouo infantis vagitu manibus, ut
sit in tenebris, primū cunas cepit tractare, ten-
tatura si forte is introrsus se dimisisset, laxatis
fasciis, aut iis contra agitatione se astrinxisset,
vbi illi ante non semel euenerat. Sed cunas na-
ta vacuas, potius nihil habuit quam ut cubito
surgeret, ac vestigaret sicubi illū reperiret. Qua
re præpedita, ac interclusa bona illa mulier hoc
solum otii habuit, priusquam per caminum eū
Dæmonē suo auolaret, ut infantē in lecti spon-

^a Blainville
ad aquas Id.
lan. 1587.

^a Lanfrancus
v. 7. Id.
Maur. 1588

L

dam abderet ne illum præpropera ac festinans mater tam cito, ac volebat, reperiret: hoc etiam negotii discedens factura, quando eam prius mulatam relinquere non poterat. Id sibi ita evenisse prodiderunt. Mammeus ille, atque eius vxor cum contra Alexiam Belhoriam (in quantum eius facti suspitionem licet iniuria transirebant) restes audirentur. Nam non multo post Barbelina illa ob sortilegi ex vehementissimis indicibus suspitionem comprehensa factum id esse suum non illius Belhorie agnoscit: Huius sunt & quæ sequuntur facinora in Ioannem Ludouicum, quem multis, ut aiebat, de causis oderat. Huic primū transienti riuum quendam, ac ad molendinū properanti adnente Dæmone tritici saccum vehiculo excussit etiam grandem: tum eius equis super iniecit pulueris a Magistello suo medicati nonnihil quo factum est, ut ex illis duos velligio moreretur, reliqui morbo cōf. Stari languorem in multos dies traheret. Deinde, ac non multo post selem mentita, atque hoc habitu eius domum noctu ingressa, eodem pulvere bimum adhuc puerum lethali ter infecit: Tandē & medicatum per eam in via, quam is Gerbeulæum contendens initurus erat, deposuit, quasi id e viatoris pera forte excidisset. Quo is imprudenti sublati, ac gustato statim graui morbo correptus vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit: hæcque singula Dæmonem ut euenirent

nerunt non solum prædixisse, sed etiam illud deponendo in viam piro consilium eius proprium fuisse. Catharina Russa agnoscit, solita se de nocte per caminum in aedes alienas inferre, ut detractos cunis infantes pronos in culictram sterneret, ac sic exstingeret, relicta etiam occasione, qua eius infortunii causam maritus in vxorem cum offensione perpetua reuerteret. Nam hoc adeo Dæmon sedulo agit ut sint rixæ frequentes inter eos, qui se aliqua amicitie conjunctionisque necessitudine attingunt. Catharina Merensis in inimicitias, atque odium concitauerat in se Lolla Galæa: Hanc ob id illa impeditio vlcisci cupiebat; sed qua ratione id faciens noxæ suspitionem effugeret non videbat, quod suas insidias sciret ab ea diligenter obseruari. Reperit igitur viam Dæmon, qua id tuto exsequeretur, ac monuit ut postmodum cum e fornicibus Salinæ, quæ Duse omnium quas habet Lotharingia celeberrima est, vna caudentes carbones sitellis suis pro more domum referrent; præsto adesset, cum Lolæ suæ ceu turbine deiceretur, ac in eius os propere halitum suum efflaret, sic enim futurum ut partum suum ante tempus atque in maximis doloribus eiceret. Quod uti verbis præceperat, ita ipsa est consequutum. Namque ad signum deturbare sitellæ a Dæmone perflata Lolla impuro Catharinæ spiritu euestigio in vehementissimos partus do

*a Vella ad
Magistellum
Cui luli,
1587.*

*b Dusa prid.
Non Sept.
1587.*

lores incidit, vixque domum mature satis per-
uenire potuit. Iana Graefanctua^a sera iam no-
ctens ad lucernā solā animo volebat, quē-
admodum de Barbata Gratiola, a qua passa erat
iniuriam, pœnas expeteret. Præsto affuit Dæ-
mon felis specie conspicuus, auctorque fuit,
ut limacis tellam in puluerem comminueret,
eoque illius vestem conspergeret. Amplexata
hoc consilium obseruauit sicubi commodè id
explicare posset. Nec longius illam remorata est
occafio. Nam repertam Barbaram obscuro sta-
bulo in pecudum præsepia pascas comportantē
vna cum pecudibus, quæ ibi erant, illo pulue-
re suffudit, fuitque is protinus omnibus ad vnū
lethalis. Eo postea minus noxie vsa est in plectē-
da filia Antonij Gibosina: cum iudem illo eā
abunde aspersisset, membra eius leui tantū mor-
bo debilitauit, ac cum aliquot post dies sanan-
di animo illam eodem respersisset, a morbo re-
creauit. In quo obiter hoc aduertendum venit,
pharmacis quibus sic vtuntur non esse insitam
aliquam vim certam vel necandi, vel sanandi,
neque enim eadem res ad tam repugnantia si-
mul efficax esse potest, sed ea omnia Dæmonem
pro sua potestate latenter moliri atque efficere,
satisque illi esse, si sagæ operi manus tantū ad-
moueant, quo se noxæ, maleficique conscias
reddant, ac participes. Huc & referri poterit, quod
^{b lib. 2. c. 27} scribit Plinius, b fontem esse in Dodona: cui si
quis

quis ardentes facies immergat, exstinguat: si ex-
stinctas admoueatur, accendat. Nam hæc prodi-
gia eius Demonis, qui ibi edebat oracula, fuisse,
nemini dubium esse debet: neque in his sibi na-
tura quicquam vnquam vendicauit: Rutius &
illud Plutarchi^a de Cicerone venefica, quæ ea-
dem virga mentem adimebat, & reddebatur ho-
mines in pecudes immutabat, iterumque sibi
restituerebat. Refert & Petrus de Abano^b visum
a se præstigiatores, qui taurum ei in aurem & o-
cepta quedam verba immurmurando, seu mor-
tuum humi prosternebat: illumque repetitis iis-
dem verbis suscitaret, atque in pedes erigeret. Sed
pergamus cetera huius argumenti narrare ex-
empla. Alexiæ Belhoræ c frequentes erant rixæ cū
marito, ut assolet vbi quotidiana est domi ino-
pia, atque egestas: resque in tantum odium per-
uenerat, ut iam non voluntate, sed difficultate
vitiæ tantum teneretur. Hoc ad se Dæmon
recipit facere, si se dignum iudicaret, quem de-
eare obsecraret. Adhibentur preces quam de-
missis verbis voluit, prouinciā suscipit: forte
eo die, qui dies erat pridie Natalium Seruatoris,
miser maritus in vicinā urbem erat profectus,
ibi ut compararet quæ vsui esse solent familiæ
genialibus illis diebus: ac sera iam nocte domū
redibat. Hūc in itinere violenter correptum, ac
verberibus acceptum Dæmon seminecem de-
iecit in cryptam Donalibaræ (id nomen illi lo-

^a In dialogo
^{An bruta a}
^{mmaharati}
^{one videntur.}
^{b Different.}
^{736.}

^c Dæmon
^{ad agnosce}
^{Cel. Fals.}
^{277.}

246 DÆMONOLATREIA SAG.

loco est) ac ad bonam eius uxorem auolans, ei quæ a te gesta erant nuntiavit. Quibus auditis, in viam se dat confestum: tum vt officiosam se hoc de eius reditu studio, ac cura demonstraret: tum maxime, vt ipsa oculis suis videret, quæ adeo pridem animo suo concupiuerat illius miseriam, ac calamitatem. Ac tandem iacentem, & lamentabiliter infortunium suum conquerentem nacta, Hem mi vir (inquit) conabar tibi obuiam, quæ te scirem ruri adeo multa nocere: sed quid hoc sibi vult, quod te sic humi prostratum, ac dolentem video? Edocta igitur quod ipsa sciebat illū subleuauit, ac quod potuit humero adminiculata domum reduxit, vbi ex plagarum intolerabili dolore illa ipsa nocte interit. Postridie inclamata vicinia eius cadauer, vt erat cæcis, ac luentibus ictibus faucium, nudum exponit: narratque, vt pridie sicariorum manibus elapsus eo habitu domum se anhelans retulisset. Quod apud omnes facile fidem obtinuit. Nam neque ea ætate erat, ac forma, vt mæchos introduxisse putaretur. Iacobeta & quina, cum parum sibi gratos quosdam videret transuerso saltu iter æuum habentes, ac aliqua ratione vellet illis esse nocitum, quod in ore promptum habuit, id est, illico imprecata: scilicet vt in eos viarum errores inciderent, vnde se explicare non possent. Quod & vt expetuerat ita accidit. Nam de via digressi tam longū

a Senail
Transylvan,
6. Id. Oct.
1585.

L I B E R II. 247

deerrauerant, vt domum tandem reuersi vix pæ lassitudine se sustinerent. En, vt hominum vita Dæmonum insidiis, contumeliisque est obnoxia. Quæ res eos assidue admonere debet, quam intenta in Deum mente semper esse debeant, vt is præsidio suo eos sepiat, angelis suis eorum mandet custodiam: de laqueo venantiū eos seruet, liberet, eripiat.

a Psal. 90.

*Sparsas a sagis humi herbas, puluerem, festucas, aliasque id genus quisquiliæ supereradien-
tibus necia, vel morbi certissimam causam, prout illis nocendi consilium fuit, ac voluntas asserre ceteros omnes, quib. parcere decreuerunt, saluos, incolumisq. euadere. In quo mire elucet Diaboli in affligendis, periculisq. hominibus artes, ac machina.*

C A P V T VIII.

SUPRA demonstratum est ex sagarum verbis non obscuris morborū, sanationumve causas ex eadē sæpe re eas petere, ac mutuari. Rursus aspectum ab iis aliorum vestibis puluerem mortiferum nonnunquam esse, cum eum ipsæ citra noxam vllam attraherent. Vniq. qui inde sequitur morbus nulla alia arte sere esse medicabilem, quam quæ ab illis volentibus proficiscitur: eamq. plerumque vnius, atque alterius verbi prolatione; vel manus solo contactu; sæpe etiam earum rerum adhibitione, quarum

248 DÆMONOLATREIÆ SAG.

vsus vulgo aduersus morbum nullum est effici-
cax, constare, ac contineri. Quæ omnia satis in-
dicant rebus, quas sic adhibent, nec iuuandi,
nec nocendi facultatem sua natura inesse; sed
quicquid id est, quod sic prodigiose efficiunt,
hoc totum sibi Dæmones vi aliqua, cuius igno-
retur causa & ratio, asserere, ac efficere. Siquidē
exempla earum rerum continent, quæ nulla
naturæ probabili causa nituntur: sed potius ab
eo, quem ipsa in agendo, patiendoque tenere so-
let, modo, atque ordine sunt alienissima. Quod
& ex sequentibus testatum, manifestumq. ma-
gis fiet. Odilla Boncuriana^a recitauit moris
esse sortilegis, qui in facinore deprehēdi timet,
venenarum puluerem ibi disseminare, qua viā
faciuros putant, quib. calamitatis aliquid stru-
unt, ac moluntur. Cui conuenit illud Rosæ
Gerardinx, b quæ se Stephanum Obertum po-
pularum suum in morbum lethalem coniecisse
falsū est cum eius limen tali puluere antelucan-
nis horis conspersisset. Iacobus quoque Aga-
thius c eā tollendæ vxoris Hilaria Banno lon-
ge commodissimam viam se a Dæmone edocū
fuisse memorauit. Isabella Bardæa, d & Martha
Mergelatia e nunquam se frustra eam contra
quemquam tentasse præsertim si hoc a Dæmo-
ne suo iussu essent facere. Francisca Perina f py-
ra aliquot, quæ ex arbore vicini (Riberiano ei
nomē erat) deciderant, transiens sustulerat: ob
quod

a Haracuria
18. Cal. Ian.
1586.
b In agro Sti-
menfi Non.
Nou. 1588.

c L. eberii 9.
Cal. April.
1588.
d Spinali
Tria Non.
May 1588.
e Brindusi
Anno 1588.
f Ratis 4.
Nov. Iun.
1588.

L I B E R II. 249

quod ei *ἡ κριτικὴ ἀλὺς* duri^a vapulauerat. Id
ergo illa dolens, ac aliqua ratione vlcisci cupiens
non longe abiit, quin Dæmon explendi deside-
rii occasionem aliquam aperiret. Ea vero fuit i-
ter, quo Riberianus summo mane ad operas su-
as contendere solebat, herbula, quam tum illi
tradidit vt insterneret: Quod cum fecisset, ac il-
le insidiarum ignarus locum cum esset super-
gressus, illico in eum morbum incidit, qui vitā
illi non multo post cruciabiliter abrumperet.
Benedictus Drigæus^a id consilii sibi a Dæmo-
ne datum fuisse ait: eius vel vestem, vel ianuā
veneno inficere. cui mortem vellet asferre. Bar-
belina Rayel, b se contra Franciscum Tibicinē
(cuius vicinix non pridem commigrauerat) id
adhibuisse. Ac cum posicū, per quod pecus
adaquabat, puluere virulento contaminauisset,
postridie ex eius equab. tres esse ad præsepē re-
pertas exanimas, atque supinas. Claudius More-
lius, c cum pro foribus Wolfangi Hadonuillai
affinis sui id fecisset, ac eo loci forte iter habe-
ret: eius filia, confestim contracto morbo ex eo
non multo post misere interiit. Illac etiā equis
iter habēs crux fregit. Idem simili fascino mul-
tauit Nicolaum Augustinum Serræ Castella-
num, cum quo erant illi inimicitix: Ac cū eius
vicem aliquot post dies miseresceret, quem tā
diuturno, ac graui morbo cōsistatū videret:
non potuit tamen opem yllā asferre, aut a mor-

a Haracuria
18. Cal. Ian.
1586.

b Plainilla
ad aquas Id.
Ian. 1587.

c Serra 1.
Non. Dec.
1586.

*a Dosa Frid.
Non S. p.
1586.*

*b Marathia
Non. Feb.
1587.*

150. DÆMONOLATREIÆ SAG.

bo vel tantillum recreare, vetante, ac prohibente id Dæmone, cum quo de ea re sæpius tamen expositulauerat. Catharina Metensis^a acerbè ferens pistoris cuiusdam repulsam, a quo mutuū panem rogauerat: Ei vt hanc rependeret gratiā Dæmonis sui implorat auxilium. Assat is momento pro suo more diligens, atque officiosus ad quamcunque vindictæ occasionem: atque ea gratia illi herbas suggerit conuolutas papyro, monens eo loci illas vt dispergeret, vbi frequentioris, eiusque esset familia: Nec mora acceptas effundit in porticum, per quam necessarius in vicum erat egressus: Cuidā insistit pistor, postque cum vxor & liberi, omnes eodem morbo correpti non prius conualescunt, quam sagda ducta misericordia a Dæmone impetrasset, ex ea valetudine vt emergerent. Atque in id herbas denuo accepit, quas clam eorum submisit cubili sicuti facere edocita fuerat: sicque confirmata a morbo valetudine ad pristinam sanitatē omnes rediisse. Catharina Latomia^b acceptam etiam a Dæmone herbam transuerso limini ædium Ioannis Antonii subdiderat: quod vt eius vxor est supergressa, prorsus ei lac in mammis exaruit: ex qua penuria postmodū infans, quē tum forte lactabat, interiit: quod vnum maxime in votis habebat. Nam vt fortilegis inter animantia hominum semper est præcipua cedes: ita inter homines infantium, ac eorum, quos et

tatis

LIBER II.

151

tatis innocentia, atque integritas magis commēdat longe est gratissima: vt recensuit aliquādo Iacoba Cauallia.^a Drigæus etiam ille, & Odilla, quorum modo memini cum in eius pagi, vbi domicilium habebant collatione, indictio- neque ab exactoribus præter modum (quantū ipsi suas facultates reputabant) essent cēsi, atque eam iniuriam insigni aliquo damno coercere, ac vindicare cuperent: non defuit qui pro ea offensione gratum, conueniensque consiliū afferret Dæmon. Tale autem id fuit, vt ibi quā latissime venenum spargerent, vbi eius pagi pecus frequentius pabulari solebat. Quod, vt magis esset illis in promptu, indicauit posse confici ex primis quibusque, qui se offerrent, vermiculis: vbi essent satis ad dispergendum attriti, & comminuti. Hoc igitur cum fecissent, intra dies paucos periere in eo pago pecudes centum, & quinquaginta (vt Drigæus secitauit) vel cētum, & sexaginta (vt Odilla:) diuersi enim interrogati cetera præterquam in numero conueniunt. Id etiam res ipsa comprobauit: nam totidem fere illo tempore sunt ab eius loci incolis desideratæ. Ecce vt sparset herbarum, puluis, vermiculi, aliarque id genus quisquilæ nō morbum tantum faciunt, aut necem afferunt, quod alioqui per contagionem factum defendi posset, vti in rerum pestiferarum aspiratione, aut contactu euenire solet: sed & membra frangunt, ac

L 6

*a Saxa, Id.
Octob. 1586.*

debilitant, lac minuunt, deducunt, ac perimūt. Ea igitur nisi arcano aliquo Dæmonis ministerio præstari non posse manifestum est. Et id adeo confirmat, quod ei tantum noxia sunt, cui perdendo, aut lædendo sunt destinata: Ceteri enim omnes tuto, ac citra noxam supergredi, & calcare solent. Quod & Alexiæ Drigæ,^a quod sequitur factū, iam indubitatum reddit. Ea filicis manipulum a Dæmone suo acceperat per eā viam spargendum, quam Claudii cuiusdam pastoris filia, qui cum illi simulas intercesserat, frequentius inibat: eo consilio, vt illam confestim perderet. Id tamen vnum verebatur, ne illud infortunium alios etiam, qui eam viam ingrederentur, quibusque nihil nocitum esse vellet, læderet. Iussit igitur Dæmon de hoc vt quiesceret, quod fors nisi eam, cui poneretur, non esset attactura: Quod vti prædixerat, ita & postridie euenit. Nā sola ex omni vicinia pastoris filia illac itando mortis causam contraxit. Humberti etiam Castellani nō multo post valetudinem miserrime afflixit: cum eius sedile eadem herba perficuisset: fuitque illi soli ea fascinatio pernicialis: cum tamen multi alii ante, postque eum in illo sedissent. Huic & alia duo exempla non male adiungi poterunt: vnum de Ioanna Poirelia,^b a qua medicatam ossam cum vniuersa vicini familia degustasset: ei tamen soli interitum attulit, quem ipsa animo ad cædem destinauerat:

^a Maracuria
4. Id. Nov.
1584.

^b Poirelia
Castro fali-
num, mense
April. 1582.

destinauerat: alterum de Hubertula Buxeriana:^a huic inique iniurius fuerat e municipibus quidam N. nomine, eumq. abunde vltura iam sibi videbatur, si vaccas quinque, quarum prouentu se, familiamque suam sustentabat veneno tolleret. Periculum tamen erat, ne in facinore deprehenderetur, si sua manu illud ipsa patra- ret singulos medicata virga contingens, quem morem in aliis suis beneficiis tenere solebat. Iusto igitur metu vt eam liberaret eius Magistellus, monet, vt antelucanis horis pascua, ad quæ frequētiore pecoris erat appulsus, venenato, quæ a se ante acceperat, puluere cōspargeret: Restare quidem primum illā, ac vereri, ne ea lues ad vniuersum pecus perueniret: cui tamen volebat parere, præterquam N. illius vaccis, quem vnū tali infortunio multatum cupiebat. Recepit Dæmon intra eum quinque vaccarum numerū futuram esse omnem noxam: Idq. euentus tandem comprobauit; nam solæ illæ ex omnibus perierunt, aut in morbum inciderūt. Facessant, igitur iam nunc, qui nugas esse dicunt, quæ pascua sagis tumor est cum Dæmonibus intercedere: cum res ipsa de se sit indicio, multorumque præterea mortalium iustissimis querelis testata, ac comprobata reperiatur: quam tamen vix sentiant stolidi quidam: adeo bis stulti nullo malo sapiunt.

Quid cause sit, quod Diabolus. Maleficorum sapo-
L 7

^a Buxeril ad
quercum 3.
Cat. Mar. 9.
1589.

154 DÆMONOLATREIÆ SAC.

*assensum postulat, ubi quid alicui calamitatis
molitur, ac struit: Plurimaque, quæ ad illum
mora facere demonstrant, exempla.*

C A P U T IX.

a Cap. 14.
b Cap. 13.
v. 31.

QUOD homines Diaboli opera affligantur
morbis insolitis, quorumque ratio Medi-
cis constare nō possit, satis Iob ^a docet historia:
Et quæ D. Lucas ^b recitat de muliere, quæ spiritus
infirmi tatis sic decem & octo annis alligatā ha-
buit, ut eius ex nervorum contractione totum
corpus esset incurvum. Verum quod priusquā
id aggrediatui facere suorum ille ad hoc assen-
sum sæpe postulat, quasi aliter debiles eius vi-
res futuræ sint non parvam dubitationem sem-
per attulit existimantibus multis hoc inde esse,
quod pridem, si quæ vult arbitratu suo faceret,
pellum iissent omnes mortales, quibus is nun-
quam non fuit hostis infestissimus: Ideoque illi
a Deo iam a primo, quo e statu suo deiectus est,
tempore oculum fuisse omnem contumeliis
libidinem, nec hominibus nisi per homines vl-
lam illi esse nocendi relictam facultatem. Quæ
quidem etsi defendi potest opinio, nec ea etiā
sententia male stare videbitur, quæ Satanā uti
carnificem, & ministrum iræ Dei pleraque om-
nia in hominum perniciem per se agere ac mo-
liri astruit: eumque consensum consulto, atque
ea causa, illum exigere, ut in sceleris societatem

COLL

L I B E R II.

255

conscientiamque suos a secat gratiam aliquam
promeretur; dum eius quam tantopere concu-
piuerunt, ultionis compotes facit, potentia suā
ostendet, ac venditet: dum ea præstat, quæ om-
nes omnium hominum vires vincere, ac supe-
rare videntur: a sortilegis denique omnē noxiæ
suspicionem auerrat, atque amoveat, dum eam
inset illis absentibus, ac ne digito quidē opus
adiuvantibus. Et hæc quidem, quæ sequuntur,
documenta non obscure illa de consensu indi-
cant, ac commonstrant. Beatrix Bayona ^a cum
Petronium Maxentium, a quo graviore aliqua
lacetia fuerat iniuria, vlcisci vellet: id tandem
Dæmon, cui se illa addixerat, facturum se rece-
pit, modo ipsa assentiretur. Nec mora ut hoc se
dixit cupere, statim ille Petronii adhuc infan-
tē filium aggreditur, necatque: ac postidie, quasi
re bene gesta, gloriabundus id illi nuntiat. Hoc
etiam ad contumeliā adiciens, matrem qui-
dem impatientissime mortem ferre filii; sed ne
eo quidem luctu ad vitam illum esse reuocatu-
ram. Iana Gallæa ^b sola imprecatione Cathari-
nam Symonetam valetudine tentavit: ut & a-
lios plures; ante fecerat: exploratum multo vsu
habens: nuda eiusmodi voluntate damnum in-
ferri posse, prout pacto illi cum Dæmone ante
conuenerat. Idem Barbelina Rayel ^c sæpe opta-
tu suo a Magistro factum memoravit, quæ præ-
terea non tantū ad exsequenda istiusmodi vota

a Gerbendi-
let & Nan.
Aug. 1, 1590.

b Mirentia
7 Id. Dec.,
1591.

c Blainvill
a l'agnat Id.
Jan. 1587.

a In agro Sti
ueph. Non.
Nov. 1578.
b Harachria
Id. Nouem.
1578.
c Murechria
mense Olo.
1578.
d Gerbenil
lai 4. Non.
Maii 1578.
e Serra 14.
Cal. Feb.
1577.

pacatissimum, sed & in renuntianda legatione diligentissimum semper esset experta. Nam nec ita pridem vix diris popularem quendam suū deuouere coeperat, cui in canis horridæ speciei affuit, nuntias iam peractum esse opus ex eius animi sententia. Rosa Gerardina, a Anna Drigea, b Iacotius Iacotinus, c Iacobus Piscator, & Coleta eius d vxor, atq. alii complures proceres toasserunt intabescere fere omnes, quibus diras sunt imprecati. Quodque ipsi aperte moliri non audent, solere per Dæmonem suum in eos, quos odio aliquo prosequuntur, occulte exsequi. Nicolæa Morelia e fassa est, oratu suo illū atro inspersisse puluere Nicolai Dominici e quos, dū is eos ad vicinum fontem appelleret, vnde gravissimo morbo correpti in summa miseria non multo post interissent. Præterea cum e familia Dynastæ eius pagi, quæ incolebat, coeco venenum fecisset, ac morbus tantum mortis expertus esset secutus: primum quidem durissime ob id Dæmoni vapulasse; tum coactum fuisse hoc illi province demandare, vt damno gravitate eum afficeret, ac si vellet, exstingeret. Quæ accepta momento adulauit in eius culinam, ac potionem, quæ tum illi forte ad sanationem in mortario miscebatur, mortifero puluere a nemine conspectus inspersit: vnde & non multo post is e viuis abiit. Hoc mihi sua fide narrauit Dynasta ille, quod præfens adfuisse, omniaque otiose

otiose etiam obseruasset. Ei exemplo etiam nō ab simile est hoc Nicolai Carpentarii, quæ Martha Margelatia Brindensis a per Dæmonem suū mortifero puluere absens etiā conspersit, quod is iuxta prædiolum, quod illa habebat, lignorū fecisset congeriem, quæ illi esset impedimento. Rursus hoc Iaquelinae Xaluetæ, b quæ reuultu satis sibi semper fuisse, quoties perditum vellet vel hominem, vel pecudem, id solo etiā nullo Dæmoni suo, vt fieret, indicare. Quod & eius popularis Hubertula c cum insequenti anno sortilegii itidem rea perageretur, hæc etiam narratione confirmavit. Rure redieramus (inquit) multo opere fatigatæ, quod faciundū locauerat Leonardus quidā nomine, expectabamusque auide, dum cæna nobis apponeretur. Ecce vero eius filia desidiā mihi vni ferocius exprobrare, ac iubere, interea vt in linthea forte ibi vt lauarentur congesta lixiuium infunderet. Ob quem ego superuacaneum laborem eū indignabunda diras illi imprecarer, non longe abfuit Magistellus meus, qui prope se hæc proteruitatem in illam, si ita iuberem, vindicaturū polliceretur: Quod & me allubescere præstitit. Nam ad matrem ruri operas postredie curantē trepida accurrit filia, nuntians puellulum fratris tutelæ suæ commissum casu, cui ipsa obsistere non quiuisset, calida esse persusum, iamiamque animam exhalare. Quod ego audiens, cuius o-

a Spinal.
Prid. Non.
Maii 1578.

b Buxerri ad
querentem 4.
Cal. Maii
1578.
c Ibidem 2.
Cal. Maii.
1578.

opera id esset factum facile coniecit. Et non a
eo multo post occurrit Magistellus ille meus,
narravitque mihi quemadmodum mea gratia
hoc bonę illi negotium consecisset. Non euasuram
siquidem, quin parentibus pecunas gravissi-
mas segnitiei, desidieque qualem ipsa mihi adeo
ferociter exprobrauerat, dedisset. Postremū
erit in hanc sententiam de lana Armacuriam.
^a Ea spicarum fasciculos tres ex agro vicini sub-
traxerat, atque in Alexiæ Cabusiæ proximum
hortum, quod is occultando furto maxime ef-
ficeret opportunus, deposuerat: sed nō ita clā, quin
& Cabusia forte tū in semora aliqua horti parte
opus faciente adueneretur. Quæ cū, ut est mu-
lierum ingenium, vicinis quod viderat palam
fecisset; atque ex eo lana non modo male audi-
ret, sed & iam in discrimen aliquod veniret (nō
furto etiam subducti ex alieno horto oleris po-
na est sustinuit in Lotharingia) dici nequit quan-
ta ira, atque indignatione in illam exarserit: ut-
que post hæc nō cessauerit omnes vias, rationes-
que exquirere quo tam insignem iniuriam pro-
hibidine tandem exsequeretur. Ergo ardentius
hoc in solutione meditantem Dæmon ille, cui
sefe addixerat eam aggreditur, increpatq. igna-
viam, quæ hanc in animo suo ægritudine passā
esset tam diu residere: cum paratum se, atq. ob-
sequentem ad quamcumque vindictæ occasio-
nem toties esset experta: Assentiretur modis
aut

^a Leherii.
Cal. April.
1580.

aut provinciam demandaret. sic enim non lon-
gius inultam iri eam linguæ petulantiam. Nec
mora, ut se id dixit lana cupere, aduolat sedulus
ille minister ad Alexiam (iumenta tum forte ea
asseruabat in pascuis, atque ex eis vnum quod
in proximas segetes euaserat ad armentum ten-
tabat reducere) turbine correptam impingit in
humum tanta vi ut illi crus frangeret, de cete-
roque relinqueret adeo ex eo casu attronitam, ut
domum seminecem referre oporteret. Diuersa
atque altera nihil præmonita quid alterius fer-
ret narratio, totidem tamen verbis historiam
hanc recensuere lana illa, atque Alexiarum &
euentus multis ipso aspectu cognitus eam ma-
nifestissimam reddidit. Hic occurrit a multis a-
gitata quæstio, tantumne homini in hominem
vniquam licere possit, vel si fauentes, obsequen-
tesque habeat, quotquot sustinet orbis Dæmo-
nes, ut sola deuotione, imprecationeque cuius-
quam capiti, agris, fortunis, damnum, ac perni-
ciem inuhere queat. Et id quidem ita fieri pos-
se iam a multis ætatibus crediderunt veteres: vi-
ti indicant quæ adhuc exstant duodecim tabu-
larum fragmenta: ^a QVI FRVGES EXCANTAS-
^b 17. Et alibi: QVI MALVM CARMEN INCANTAS-
^c 17. Inde enim facile intelligere est arcanas
quasdam, & vetustas exsecrationes iam tū fuisse,
quarum ea vis foret, ut cui semel obnuntia-
rentur nunquam exitium, perniciemque vita-

^a Plin. lib. 28.
c. 2 & lib. 28
cap. 1.

a Lib. 4. de
natural q. 7.

b Cap. 11.

a In Lib. de
clar. mundi
c. 9.

ret. Quod etsi alicubi deridet Seneca, a inquit
id fieri nō posse, tam palam esse, ut eius rei cau-
sa nullius philosophi schola intranda sit: nō est
tamen quod quis se ob id in hoc minus credu-
lum præbeat: Siquidem ad imbres, qui attrahi-
cautibus, ac repelli a quibusdam credebantur,
suam ille refert orationem: Quæ res homini,
qui totus a naturæ legibus pendeat, nisi alle-
nissima, absurdissimaque videri non poterat.
Naturam (inquit in libro de Ira b) mutare dif-
ficile est, nec licet semel mixta nascentium ele-
menta conuerrere. Tum professione Stoicus ce-
rat: ut scriptis a se libris fere omnibus demon-
strat. Et qui eius ex Tacito, Suetonioque vitam
decerpsit, testatur. Quæ philosophorū familia,
nisi quod naturæ conueniens, consentaneum-
que esset, semper respuit, ac reiecit. Deniq. huius
si contra plane sentiat, reclamant que passim ap-
ud probatæ fidei auctores, reperiuntur exem-
pla, ac documenta. Nomphis in quarto Hercu-
leorum libro rem refert haudquaquā fabulo-
sam (inquit Plutarchus c) aprū immensæ ma-
gnitudinis Xanthorum fines inuasisse, qui fata,
frugesque circumquaque deuastans a Bellerophonte
sit interfectus: Cumque pro eo benefi-
cio nihil illi gratiæ esset repensum, rogasse im-
penseus Neptunum, ut eam ingrati tudinem vl-
cisceretur. Quapropter salsum quemdā humo-
rem per eorum agros scaturisse, sic ut quicquid

in iis nasceretur, eo humore corruptum defi-
ceret. Nec prius tanti mali finem affuisse, quā
mulierum precibus victi & Bellerophon Neptu-
num, ut Xanthis tandem ignosceret, exoraret.
Quæ etiā ex eo probabilius mihi videtur ora-
tio, quod hodiernarum sagarū Magistelli, quos
dubium nō est pro Diis olim coluisse homines,
simile quid etiamnum faciunt. Nam si quid
illis forte sit quod doleat, presto adfunt qui in-
iuriam vindicent Demones: vel etiam grauius,
seueriusque quam ipsæ exoptarint. Tum rogari
gestiunt ei malo ut opem, salutemque aliquam
terant sic ex offensione vltionē: ex vltione no-
xam: e noxa supplicationem impiam, ac dete-
stabilem vno ductu aucupantes. Qui cumulus
longe est maximus earū nequitiarum, ad quas
homines abducere tentāt. Et certe is fere saga-
rum nunc mos est, ut ad leuem quamq. offen-
sionculam indoleant: iram inde contractam cū
magna acerbitate euomant: tandemque sedare,
ac munusculo aliquo delinitæ malis a se appor-
tatis remedium adhibeant. Quod & in Bellerophonte
illo nunc obseruare est, dum incande-
scit, dum affligit infortunio, dumque per eius
infortunii occasionē afflictos eo adigit, a se ut
rebus lapsis opem auxiliumq. supplices petant.
In quales etiam difficultates, atque angustias
tridui perpetui aduersa tempestate coniectus
Xerxes, quarto demum die a Magis impetauit

eam vt compescerent. Quod & fecerunt (inquit Herodorus ^a) quibusdam animalium incantationibus incantatis ventis, instauratisque Thetidi, ac Nereidibus sacris. Sed vt inceptum de imprecationum arcanis viribus sermonem perficeret: maximeque quæ homines ipsos tum priuatim, tum publice afficere solent, ac percellere nota est illa ex antiquis historiis verborum concepcio (Liuius carmina deuotiora appellat) quæ Dictatores, atque Imperatores euocatis numinibus vrbes, exercitusque deuocabant. Referat autem ex Macrobio ^b integram quod habeat omnibus numeris expressam detestandæ in caput, fortunæque alterius itæ diuinæ formulæ: nullibique quod sciam adeo luculenta reperitur. Dis pater, siue Iouis Manes, siue quo alio nomine fas est nominare, vt omnes illam urbem, exercitumque quem ego me sentio dicere fugæ, formidine, terrore complectis: qui que aduersus legiones, exercitumque nostrum arma, telaque ferent, vt vos eos exercitus, eos hostes, eosque homines, vrbes, agrosque eorum, & qui in his locis, regionibusque, agris, viribusque habitant abducatis: lumine supero priuetis: exercitumque hostium, vrbes, agrosque eorum deuotas, consecrataque habeatis illi legibus, quibus quandoque sunt maxime hostes deuoti: eosque ego vicarios pro me fide, magistratuque meo vt pro populo Romano, exercitibus, legionibusque nominis

^a In Polym.
Mia,

^b Saturnal.
lib. 1. cap. 9.

aris do, deuoueo, Si hæc ita faxitis, vt ego sciam, sentiam, intelligam, tum quisque votum hoc faxit recte factum esto. Ouibz atris tibus Tellus mater, teque Iupiter obtestor. Quum tellurem dicit, manibus terram tangit: cum Iouem dicit, manus ad cælum tollit: cum votum recipere dicit, manibus pectus tangit. Qua deuotione Stonios, Fiecellas, Gabios, Veios, Fidenates intra Italiam: extra vero Carthaginem, & Corinthum tum multos exercitus, oppidaque hostium Gallorum, Hispanorum, Altorum, Maurorum, aliarumque gentium funditus perisse præsci loquuntur annales. Et eius equidem virtute effectum plerique putant, quod nonnullæ recitant historiæ, vt scilicet in exercitu nulla præbente se idonea alia causa viui vna, & equi metu subito corripere, in fugamque veirentur. Nam a Pane, vel aliquo deorum eiusmodi deuotionibus incitato, ac commoto (quam etiam ob causam Pausanias ^a Πανίδος: Pindarus ^b Δαμνίπιορ φέβας appellasse videtur) eorum terrorem immitti solere existimauerunt. Quinimo nec hostes tantum, sed & ciues istiusmodi Diris innectere solent, si aliter a nefario aliquo incepto, ac rei publicæ pernicioso eos reuocare non poterant. Adhuc in via, per quam Crassus iter facturus erat, succensam cratem constituit: eumque ad eum locum Crassus peruenisset, assistens is, & sacra quædam, ac libatio-

^a In Phocai
cū
^b In Nemelu

^c Putareb.
in vita M.
Crassi. Cic.
in lib. de Di-
uinatione.

nes faciens diras admodū, atq. horrendas ex-
cratationes obnuntiauit, Deos quosdam inaudi-
tos antea, atque horrendos nomine appellans.
Nec eas illi frustra fuisse merito creditū est ob
eam, quæ non multo post secuta est, Parthicam
cladem, & insignem equidem, ac memorandam.
Denique nec contemnendi periculi res ea graui-
bus etiam, ac constantib. viris olim visa est quan-
tumque de causa, aut a quouis ipsa denuntietur.
Pisoni (inquit Suetonius ² de Ge. manico lo-
quens) decreta sua rescindenti, clientelas diu
vexanti non prius succensere in animum induxit,
quam veneficiis, & deuotionibus impugna-
ri se comperit: tum enim domesticæ ultionem
mandauit, si quid tibi accideret. Quod & hodie
his interminari solemus, quibuscum nobis rixa
est, si qua præsertim veneficii suspitione labo-
rant: nempe si deterius aliquid contingat nos-
eius causam in illos esse reiecturos. Et hæc qui-
dem cautio sæpe profuit. Nā a mala sua libidi-
ne istius metu illos retractos, ac reuocatos fuisse
experientia non semel est comprobatum. Et
ea quidem Latinorum animos non primū in-
buerat opinio. Nam & Athenis templum suū
Diris fuisse statutum Hefychius scribit: Aristoteli
phanesque meminit in Horis. Puto eadem de
causa qua febri, Vertumnis, ac Veioiuis iussu
Latini posuerunt: ne scilicet eiusmodi denūti-
ationibus prouocata obessent, nocerent, inco-
modarent.

moderant. Nam tum vulgarem earum impre-
cationem fuisse indicant, quæ eius ætatis orato-
res scripta reliquere. Εὐχόμενοι (inqt Æschines
in oratione πρὸς Κτησιφάντην) μή τι γὰρ καὶ πᾶς
φίλοι, μή τι γὰρ καὶ οὗτοι τίκαρ πέτεται γινώσκοντες ἰσχυ-
ρῶς, ἵνα τὸ πρῶτον ἐσέατ. Quæ execrationum verba
nunc quoq; sagi nostri sæpe in buccam veni-
unt, si quid forte mendicantibus denegatur. Ne
que enim alia earum frequentior oratio est, quã
vt vniuersa eius familia fame pereat, qui stipẽ
non confert: pariat irata Lucina mater famili-
as: prodigiis, portentisq; tota domus infestetur.
Nec equidem (quod deplorandũ est) votis sem-
per innouitur, cuius & nos alibi meminimus: Idẽ
eadem in oratione Æschines γὰρ ἐμπλὺν γὰρ ἔ-
τος ἐσὶ τῇ πόλει ἡ τις ταδὲ φέρει, παραβῶντο ἡ πόλις, ἡ
ἰσχυρῶς, ἡ ἰσχυρῶς ἰσχυρῶς Ἀσπίδων καὶ τῶν Ἀρ-
τιμολογῶν. Et hoc quoque crebro vsurpant sagæ
ille: Nam non modo singulorum res domesti-
cas, ac priuatas, sed & plurimum communes, ac
publicas diris suis interuertunt, ac pessundant
illis bouem, iumentum, vxorem, liberos, vitã
denique ipsam: his vniuersum pecus, segetes,
vindemiam, ac sæpe integros pagos, & oppida.
Et habent ad nutum qui vota castarum exse-
quantur. Dæmones morbo, syderatione, fulmi-
ne, chasmate, si modo ex res, in quas sunt con-
cepta, Dei præsidio sunt destitutę: nam aliter ne-
hilum quidem nocere posse certum est: quod &

pluribus alibi ostendimus. Tum diuersi suam
quique provinciam sortiuntur, ut olim Dii gen-
tium, alius acris tempestates, alius maris procel-
las commouebat; alius hunc, illumue morbum
incuriebat: alius aliud pariebat infortunium,
Et haud scio, an inde in quorundam animos is
nunc dimana acrit error: ut quibus male precari
volunt, eos morbo quem in alicuius indigetis
potestate esse credunt feriri optent: veluti cum
DD. Ioannis, Antonii, Manii, Anastasii mala
male omīnātur, *in dñi fletu*, ignem sacrum, im-
petigit em, *per se* intelligentes. Nam ea homi-
nibus immittere coelites illos multi putant: eo-
que adeo nomine saepe sunt venerabiles, ac et-
iam formidabiles. Quam bene viderint qui illis
ducuntur opinionibus.

.. nec enim *liuiscere* fas est.

Vel necesse Deos.

a Claud. de
re. Pre-
cr. lib. 2.

Nisi Diuos sibi fingunt, quales habuit errorum
tenebris obsecrata illa antiquitas ubiq. diros,
truces, noxios, atque adeo ministros earum pe-
narum, quas quisque de alio per summam etiā
expetere vult iniuriam, ac contumeliam. Por-
ro quod quis dixerit istis iniuriis atque infortu-
nis facile obnoxios fuisse illi⁹ ætatis homines,
qui se volentes in Dæmonum potestatem per-
mittebant: qua conditione nō æquum sit cen-
seri, quos Deus nunc in tutela, præsidioq. suo
vtiam in familiam cooptatos latere voluit, nō
ita

ita res est: Nam habuerunt tum Hebræi, tū Chri-
stiani suas *deus*, *et* *magis*, in tanta etiam religi-
one, vt nemini fas esset qui in eas non iniuria
incidisset euadere. Ochozias^a Rex cæturionem
cum quinquaginta militibus, vt Eliam ad se at-
traheret, miserat. Repertum ille in montis verti-
ce descendere iussit. & ad regem venire: In hoc
enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coa-
ctum eo pertrahat. Elias præfatus se prodigium
editurum, quo verus propheta nosceretur, & i-
gnem ad suas preces cœlitus missum ipsum vna cū
militibus conflagraturum, malum hoc eis im-
precatus est, moxque candens turbo delatus cæt-
urionem, & eius comitatum perdidit. Cum E-
liseus^b eius sectator & comes indiuiduus (vt Io-
sephi^c verbis vtat) pueris per ludibrium, Ascen-
de calue, clamantibus male precatus esset eorū
quadraginta duo vsorū laniatu perierunt. Da-
uid vltrices diras Jacobo Abeneri^d interfectori
est imprecatus: quæ eum ara etiam cornua te-
nentem tandem mactauerunt. ^e Eius psalmi,
præcipueque quinquagesimus quartus, & cente-
simus octauus impio, proditorique vltimum
precantur exitium. Veniat (inquit) mors super
illos, & descendant in infernum viuentes. Nec
id iræitis votis illum facere voluisse putandum
est, dum sibi indulget, sed magis quod exitum
qualem zelo gloriæ Dei percitus optabat, vota
sua consecutura sperabat. In Euangelio^f cum

a 4. Reg. 1.
b 2. Antiq. 10.
c 2. Antiq. 10.
d 2. Antiq. 10.
e 1. Reg. 1.
f 1. Antiq. 10.

b 2. Reg. 1.
c 2. Antiq. 10.
d 2. Antiq. 10.
e 1. Reg. 1.
f 1. Antiq. 10.

d 2. Reg. 1.
e 2. Antiq. 10.
f 1. Antiq. 10.
g 1. Reg. 1.
h 1. Antiq. 10.

h 1. Antiq. 10.
i 1. Antiq. 10.
j 1. Antiq. 10.
k 1. Antiq. 10.
l 1. Antiq. 10.

12 s vs esuriens venisset ad ficum, nec fructum
in ea inuenisset, sua maledictione perpetua ste-
rilitate ipsam damnauit. Elymam magum D.
Paulus cæcitate percussit: a Hymenæum, & A-
lexandrum Satanæ tradidit: Quod posterius, b
et si sic quidam interpretantur quasi ea traditi-
one exclusi tantum fuerint Ecclesia, ac manci-
pia Satanæ effecti, sunt tamen qui de carnis inte-
ritu hoc quoque intelligant, vti in Anania, c &
Zaphira alibi euenisse legitur, quibus sola in-
crepantis Apostoli vox præsentem interitum
attulit. Quod & futurum Esaias d vaticinatus
fuerat, inquit: Spiritu otis sui interficient im-
pium. Nulla igitur iam controuersia est, quin
sint diræ, quarum imprecationes exitiabilem
sæpe euentum habeant. Sed quænam earum ex-
ciendarum sit ratio, recte quæri, dubitariq. po-
test. Et sunt qui ad verborum certas conception-
es, ac formulas eam naturaliter referant, quasi
hoc, vel illo modo, numero, atque ordine pro-
nuntiata vim habeant, præterea aliam, quâ quæ-
rebus significandis primû fuit imposita. Quod
ego tam ridiculum, absurdumq. esse existimo,
quam illud, quod de characteribus, ac literarû
figuris quidâ in eandem sententiam autumant.
Siquidem inter id quod agit, quodque patitur
conuenientiam quandam intercedere oportet,
vt inde effectus aliquis consequatur. Quæ autē
nudæ vocis in solidum, sæpe etiam multa loco-
rum

rum intercapedine distans corpus tam potens
actio esse potest, vt id sic momento perdere, ar-
que exanimare queat. Quid descripi lineæ, co-
positiq. numeri cum eo quem ducunt anima-
lia spiritu commune habere possunt. Certe e-
dem literæ, syllabæ, dictiones accusatori ad ar-
guendum, quæ reo ad defendendum, ludici et-
iam ad condemnandum, orationem ministrant,
sed non ideo penes ipsas vitæ, necisque in quæ-
quam arbitrium quis esse dixerit, lineæ demō-
strant, quo quisque modo, ac situ commode
aut secus stare possit, nō conuellant sola descri-
ptione, aut firmant ædificium, vel si millies in
charta, ære, cera distinguatur, ac repetatur. Pla-
to in Timæo numeris omnia tribuit ecclesiæ,
& humana, vniuersamque naturam ex iis con-
stare dicit: Quis & in Parmenide monadi diui-
nitatem tantam tribuit, vdicat vnas solū esse
veras, atq. immortales substantias: veluti Deū,
Angelum, quem mentem vocat, & animā. Nol-
libi tamen apud eum reperias vel vestigium i-
stiusmodi mortiferæ per numeros incantatio-
nis, atque execrationis. Ac quod alii ad syderū
affectiones hoc etiam referunt: nihilo equidem
probabilius loquatur, quod vniuersas, immu-
tabilesque eas esse constet, cum contra toties ad
imprecandum insurgant malefici: quotiens in
hunc, vel illum ira excandescunt. Si quis porro
balitui quem inter imprecandum e virulento

suo pectore efflare dicuntur, hoc etiam tribuere velit, quasi qui oculis solis fascinare dicuntur. Triballi in Illiria: Vitæ in Scythia: id quoque absurda, incredibiliaque multa continet. Primum enim, uti iam dictum est, procul remotos non attingunt, quia eo nulla vis veneni peruenire potest, & ut id faciant, qui precordiis suis innocenter cum spiritum continere possunt, cuius afflatus aliis adeo noxius est, & perniciosus. Tū si nunc eas nocendi vires habet, qui postmodū fit salutaris. Nam equidem memini legere me, qui dicerent certo numero conceptis imprecationibus multos in grauem morbum coniecisse, quos statim ipsi precibus, metu, aut aliqua alia ratione adducti contrariis verbis pristinae sanitati restituisent: Sic ut eadem lingua, & vulnus, & medicinam faceret: uti Circe eadem virga mentem adimebat, ac reddebat: Pecudos faciebat, & homines: Et taurum aliquando ad murmuratis in aurem quibusdam verbis morte prostratum iacuisse: iisdemque mox repetitis vitæ redditum fuisse nonnullæ testantur historię. Ea igitur omnia potius crediderim notas esse, & symbola rei alicuius secretioris, quæ eo veluti integumento inuoluitur. Nam si quis ista altius, diligentiusque volet indagare, reperiet a Dæmonibus causam habere solam, ac precipuam: nimirum quod vel sortilegis cum illis ita pacto conuenit, vel quod eadem verba, iisdē

characte-

characteres, iidemque numeri usurpantur, qui in pacti lege sunt dicti: cum primum id pactum cum sortilego alio, a quo sorte sunt edocti, intercederet. Quod & ideo D. Augustinus^a ex pessera hominum, Dæmonumque societate constitutū, infidelisque, ac dolose amicitiaē pignus alicubi esse dicit. Et ex Esia^b scedus cum morte, pactum cum inferno nō male nominauerimus. Ac quod quis dicat hæc cum illis pugnare, quæ paulo ante a nobis dicta sunt de sanctis patribus, adeoq. de Iesv Seruatore nostro, eiusque Apostolis, ac discipulis, non ita est. Multum enim interest furore, ac insania quis ad priuatæ iniuriæ vindictam profiliat: an amore, ac studio gloriæ Dei, ad vlciscendum quæ incius contemtum, contumeliāque fiunt, dicatur: vetitis, prohibitisq. utatur artibus, an quod ait ille

Duum numine ad ista feratur.

subsitne ad id progrediendi causa aliqua Deo grata, acceptaque: an is ceu se quid indignum illud reiiciat, ac respuat, cum nuntii a Christo missi e in quamdam Samaritanorum ciuitatē fuissent, ingressi, ut pararent Domino, & iis qui cum illo erant necessaria vitæ: ciues repulerūt illos nolentes Dominum intra moenia sua admittere, quod cū vidissent discipuli eius Iacobus, & Ioannes, dixerunt: Domine vis dicamus, ut ignis descendat de celo, & consumat illos,

M 4

^a Lib. 2. de doctrina Christiana.

^b Cap. 2.

^c Luc. 22. 9. vers. 52. 54. 55. 56.

quemadmodum & Elias fecit. Conuersus autē
 Iesus increpauit illos dicens: nescitis cuius Spi-
 ritus estis vos: Quasi dicturus, Elias quidem, cu-
 ius exemplum obtenditis, Dei iudicium quod
 illi mandatum erat a spiritu exsequutus est, vos
 autem non Dei iussu, sed carnis impulsu ad vin-
 dictam profligare vultis. Et hæc equidē ratio O-
 niam virum iustum multis ante ætatibus cohi-
 buerat, ne popularium quorundam oratu faceret
 dotes, qui se cum Aristobulo ad sui tutelam tē-
 plo concluderant, maledictis incessetet. Is (in-
 quit Iosephus ^a) ciuile Hierosolymis bellū præ-
 sentiens in latebras se abdiderat, sed inde retrā-
 ctum, ac in castra abductum Iudæi rogabant, vt
 quemadmodū olim precibus suis siccitatis tē-
 pere pluuiam impetrauerat, sterilitatiq. reme-
 dium attulerat, ita nunc deuoueret Diis Aristor-
 bulum, & quotquot eius partes sequebantur. Id
 igitur cū diu recusans cogereretur a turba nihilo-
 minus præstare, stans in medio eorum sic præ-
 catus est: Deus vniuersi mundi huius rex, quo-
 niam & hi qui mecum stant tuus populus: Et
 qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor vt
 neque hos contra illos, neque illos contra hos
 orantes exaudias. Nimirum in vitæ apertū dis-
 crimē incurrere maluit (nam statim ab illis
 ob eam rem lapidibus est obrutus) quam eorū
 prauis affectibus obsequendo immerentib. ma-
 le precari, atque ominari. Balaaci ^b etiam vulgi
 sermo-

^a Ioseph. An-
 tiquit. Iuda.
 lib. 14. c. 3.

^b Numerorū
 22. vers. 11.
 Ios. 24. vers.
 19. & Num.
 24. vers. 7.

sermone trita est historia, qui cum Balaamum
 vatem in Israelitas immisisset, eos vt diris deuo-
 ueret, non quiuisset tamen eum id facere, ipsa
 asina cui insidebat pertinaciter restitūte, ac hu-
 mana etiā voce cū domino expositulante, quod
 non intelligeret diuinitus ea prohiberi, ad quæ
 properabat, sicque non modo mala non est im-
 precatus Israelitis, sed & ipsos faustis ominibus
 est prosequutus ipse Dæmon, quem omni stu-
 dio in perniciem hominum incumbere certum
 est, si quando probitatis velo malitiam suā vult
 obtendere, non alia re commodius se id factu-
 rum putat, quam si odium istius maledicentis,
 ac detestationis præ se ferat aliquod, vti nouū
 non est pudicitiam ab impurissimis scortis sæ-
 pe laudari. Cuius generis est, quod Plutarchus ^a
 de quadam sacerdote Atheniensis recitat, quæ
 populi iussu adduci non potuit, vt Alcibiadem
 execraretur, quod diceret precandi causa, non
 imprecandi se sacerdotium iniisse. Quo magis
 mirum est hodie tam frequētes esse in ore ple-
 tisque omnibus Christianis eiusmodi execrati-
 ones, vt iam ex assuetudine damnnari, ac repre-
 hendi desierint. Ac quod sæpe excidant etiam
 incogitantib. ^b vt vsus procliuatē facere so-
 let in crimen amplius non vertantur. Et clamat
 tamen D. Hieronymus ^c eos qui negligunt oris
 maledici consuetudinem rescere, etiam si non
 corde maledicant, tamen immunditiam labio-

^a In Prole.
 Rom. præ-
 blem. 43.

^b In Leuiti-
 cum.

274 DÆMONOLATREIÆ SAG.

rum secundum Esaiæ verbum, & inquinamen-
ta oris incurtere. D. quoque Petrus, quo ei li-
centiæ fræna magis iniiciat, mandatum neces-
sarium ponit, vt perpetuo benedicamus, scien-
tes nos in hoc esse vocatos, vt benedictione he-
reditate possideamus, non etiam cōuitio lacer-
siti, non iniuria affecti, nō contentione exaspe-
rati. Nam & Michael (inquit idem Hierony-
mus ^a) licet cum diabolo de Mosis corpore ve-
hementius contenderet; nunquam tamen ei &
certe maledictione dignissimo iudiciū blasphem-
ix inferre voluit. Quid igitur iam futurū pu-
tamus, si temere coniciatur maledictum, nem-
pe vt statim recidat in eum, qui cōiecit, vti qui
in cœlum sagittam torquet, sæpe eam in se ruerem
admittere cogitur. Sicut auis in incertum
volans (inquit Salomon ^b) & passer quolibet
vadens: sic maledictum frustra prolatum venit
super eum, qui misit illud. Et adhuc audemus
nobis ipsi imprecari, si res ita se non habeat, vti
eam verbis asserimus: quamuis tacita nos mē-
daci arguat conscientia. Quin igitur itidē mi-
rari desinimus, si sæpe conditionem nostram ac-
cipit, ac in articulo ipso nos opprimit, qui sem-
per in insidiis stat, suam nos vt prædā faciat
Archiplanus, vti non adeo pridem euenisse re-
citāt uerius e ei, qui in iure salum pro re cau-
sæque suæ deierans, hoc fidei maioris ergo addi-
dit in malam rem ipse vt iam abiret, nī verum
loque-

^a In Epist.
ad Tit. ca. 3.

^b Prov. 26.

^c Li. de gra-
ss. Dam. 6.
27.

LIBER II. 275

loqueretur. Nam illico sublato Diabolus vi-
dentium oculis illum eripuit, nec vllibi vnquā
postea apparuit. Et hic quidem commiserati-
one indignus fuit, qui sic inconsiderata, demē-
tique sua temeritate sibi malum accersuit, si-
quidem nulla est iniuria, quæ fit in volentē, sed
quæ hæc indignitas est iratorum etiam paren-
tum imprecationibus astringi liberos, atque ex
iis noxam illos contrahere? Nam id multoties
euenisse testantur historix. Et censuit Plato ^a
sonestius nihil quicquam illis accidere posse: li-
mo & solam indignationem inauspicatam esse,
ac non raro infortunium asserre. Noui ego ho-
mines (inquit Olaus Magnus ^b) adhuc ætate
mea paterna benignitate excludos, qui conti-
nuo omnem infelicitatem, inopiam, calamita-
tem, infamiam essent experti. Quæ etiā de cau-
sa in Aquilonaribus terris ab antiquissimis se-
culis inter laicos, & eorum sololem fuit vsitatū,
vt pueri, puellæque lectum petitori ordine eta-
tum recitata Dominica oratione, & Angelica
salutatione paternam benedictionē acciperent.
Et concionatur Salomon ^c patris benedictionē
filiis domos stabilire, matris maledictionē
eas suis sedibus, fundamentisque conuellere,
sed hæc forsā nimis multa in re nō vtiq; ad-
modum dubia, & controuersa: ad alia iam pro-
peremus exempla.

Aliud in eadem sententiam exemplum: ac quomo-
do

^a Lib. 7. de
legib.

^b Hist. de ge-
rib. Septem.
lib. 16. ca. 3.

^c Ecclesiast.

do cades a Damonibus facta nullū sapa sui vestigium offendant.

CAPYT X.

Aliud sequitur superioribus haud ita distimile exemplum de Bernardo Bloquatio, quem cum Ioanna a Banno^a opus in quodam rure faciens cum bigis prætereuntem, ac forte Argëtoratum, vbi merces aliquot compararet, propterantem animaduertisset, memor pridem acceptarum, & adhuc tamen inultarum iniuriarū: deuotione, ac execratione sua infortunū, quale in huius libri periocha narratur illi peperit. Nam vix adhuc imprecari cœperat, cum ille e curru, in quo sedebat, præceps tanta vi deiectus est, vt illico exanimatus sit; integro nihilominus toto corpore, nec vel vulnere vllō faucio, vel liuore decolorato, vel tumore inæquali, vel denique luxato, intorto, aut vlla sui parte læso, vt illi interclusam animam, interceptosque omnes vno momento spiritus fuisse a Dæmone credibile sit. Cui rei fidē ne quis putet a sola sagæ illius confessione esse mendicantam, sciat & ei in omnibus consentientē fuisse Ioannis Aurigæ, qui in illa professione Bloquatio operam suam locauerat, affirmationem vel multis ante diebus, quam a saga agnosceretur, in vulgus sparsam atque indicatam, præterquā quod necis illius noua, atque inaudita ratio argumen-

^a *Alainus*
^b *Nen. Jul.*
1515.

gumentum dedit allati ab insolentiore aliqua vi, ac potestate infortunii. Ac quoniam habet hæc historia inter cetera promtam Dæmonis in obsequendo diligentiam, si quando ad nocendum a suis asciscitur, hoc etiam ad eam testimonium Ioannæ Montenianensis^a adicietur, reſerentis raro se quicquā a Dæmone suo in altèrius postulasse perniciem, quod simulac dictū, factum non esset: adeo is ad omnem male agēdi occasionem assiduus est, & diligens.

^a *Conditi*
mens. Jul.
1512.

Aliud rurſus eiusdem cum superioribus argumētū exemplum, cuius probabilitas præterea vtorum auctoritate defenditur: Tum quo præſertim mirandum sit præsidio aduersus Satana insidias, atque incursiones.

CAPYT XI.

Eiusem etiam argumenti & sententiæ est, quæ proxime in eadem periocha exponitur narratio. Malefica, ^b cui Asinarix nomē vulgus fecerat, hostiatim stipē Nancei cogere solebat: cuiusque ætas, ac incommoda valetudo sic iam misericordiam potentiorum erga illam concitauerat, vt ab iis ceu demensum aliquid quotidie acciperet, quod satis vitæ haud ægre tolerandæ esse posset. Cum igitur suo more stans ad propælidis fores cā sibi dari importunius postularet, ac tum inauspicato egrediens maior natu eius filius iussisset in aliam horam vt ſa-

^b *Nancei.*

178 DÆMONOLATREIÆ SAG.

cesseret, quod tunc forte domesticis nō esset.
rogandi otium: hoc illa indigne ferens, quod
promptum habent in ore sage omnes, illi est im-
precata. Nec mora, quasi pedē in silicem is im-
pegisset, casu adeo violento procubuit, vt præ
dolore domum se statim referre cogeretur: vbi
omnem rem domesticis, quo pacto accidisset,
ordine enarrans hoc adiecit ab imprudētia sua,
aut inconsulto gressu nō esse partum sibi illud
infortuniū: sed a maiore vi aliqua quæ se a ter-
go percussisset, nihilque iam aubitare quin ex eo
membrum fracturus fue- it, nisi cadenti Deus o-
pem tulisset: Nā & ei me (inquebat) signo cru-
cis muniens primo mane suppliciter commen-
daueram: Nihil magis tamen post hæc quieuit
malefica: Nam cum indignabundus Dæmon,
quod sic frustra tentauerat, ei renuntiaisset, mul-
to vehemētius illum rogare, ac obtestari cœpit
adulescentem, vt pergeret quouis modo perde-
re, quod quidem illi facile erat facere, si impar-
tum ab eo matutinarum precationum, crucisq;
munimine aliquando adoriretur. Hoc siquidē
impedimentū superioribus conatibus ipse Dæ-
mon causatus fuerat. Euenit igitur non admo-
dum multis post diebus, vt is adulescens e coe-
naculi fenestra brachium proferens pendentes
e proximo muro passeruculos nido detractus
sublimis a tergo tolleretur, perq; eam fenestrā
præceps tanto impetu deliceretur, vt pro mor-
tuo

LIBER II. 179

tuo domum referretur, vbi tamen post aliquot
horas factus, vtrunque sui compos, patrem etiā
lacrymis lamentique deditum iuxta se intus,
noli, inquit, mi patet, quicquam mihi ob istud
succensere infortunium: Nam certe procul hic
culpa omnis a me est, sed extrusit me foras etiā
renitente nescio, quid a tergo imminens, su-
perinducta etiam grauiori re aliqua, quo vehe-
mentius deprimeer, ac deliceret. Et certe iuxta
illum iacentem, ac prostratum repertum fuerat
lignum ex strue, quæ in superiore horreo ad v-
sum familiæ congesta fuerat: Atq; hæc constan-
tissime persistans dicere, aliquot post dies e vinis
abiit. Accidit etiam intra paucos alios, vt Asina-
ria illa tum ex aliarum maleficarum indicis,
tum ex diuturna, qua laborauerat, sortilegii su-
spicione, ac diligenti super ea re inquisitione in
vincula coniceretur: Quam ego ex elogiis te-
stium interrogauī, tandemque rationibus, ac
sine vlla tormentorum vi eo adegi, vt sua secus
admissa omnia ingenue fateretur. Inter quæ &
hoc fuit, quod totidē quib⁹ puer ille verbis ma-
gna confidentia recitauit. Nam statim ac patra-
tum fuerat a Dæmone facinus, is ad eā in ma-
celli vicinia tum commorantem aduolauerat,
ac rem omnem, vti gesta erat, enarrauerat, per-
texitq; hæc illa asseuerare, dum mors subiicien-
te flammæ carnificæ ipsam occupauit. Nec no-
ua, primumque audita est ista in homines Sa-

tanz laniena: & crudelitas, sed habet veterū hi-
storiarū, tum sacrarū, tū profanarū plura de ea te do-
cumenta, quam vsus veniat. Ingenti vento, quē
Satan ex solitudinib. excitauerat ades in quib.
bus conuiuiū agitabant filii Iob, a deiecti sunt,
qui omnes ad vnum earum ruina sunt oppressi.
b Tab. ca. 3. si. Sare b Raguelis filiarū sponso septem a sumo-
vers 8. & 9. deus, id est, destructor Angelus (Rabini mortis
Angelum appellant) ea qua primum quisque
lectum genialem nocte inierat, interemit. E-
geam proconsulem, cum beatum Andræa Pa-
tris vrbe Achaie in crucem tolli iussisset, malus
spiritus corripuit, ac præsocauit. Marcus apud
Pfellum ait Dæmones sæpe igne ac præcipitio
homines perdere, imo nauigia viris onusta vi-
dis obtrudere, ac funditus submergere. Leuius
Lemnius dlatenter immiscere se alimentis, hu-
moribus, spiritibus, auræ, atq. acri quem intra
corpus concipimus, ac quo spiramus, multaq;
alia quæ nobis vsui sunt, & valetudinem con-
seruant deprauare, ac vitare. Et denique illum
clamant sacræ literæ c leonis famelici, ac rugie-
tis instar obambulare, cursitare, atque oberrare
nulla non terrarum loca: dum offendat in quē
virus suum possit effundere. Quin igitur adeo
sæuæ, truceulentæque bestie opponimus solidæ
fidei clypeum, spiritus gladium, galeam salutis,
alia quasi succenturiata præsidia, temperantiā,
integritatem, vigilantiam, ieiunia, preces, obse-

a Iob cap. 1.
vers 19.
b Tab. ca. 3.
vers 8. & 9.

c Ca. ubi sex
Dæmonum
describuntur
species.
d In exhort.
ad vitam
ops. insitit.

e D. Petrus
Epist. 1. c. 5.
vers 8.

obsecrationesque assiduas, ac præsertim ante-
lucanas, & matutinas. Nam his certo suos cona-
tus prohiberi, atq; infringi ipsæ etiā sagæ pro-
tentur. Et certe non est sine exemplo, quod o-
lim id sacros vates fascitasse Bibliorum codices
passim testantur. Sic David a in angustia consti-
tutus: Deus Deus meus ad te de luce vigilo:
Mane astabo tibi, & videbo: mane oratio mea
præueniet te. b Sic Elías: c Erigit mane, mane
erigit mihi aurem Dominus. Rursus, d Anima
mea desiderauit te in nocte, sed & in spiritu
meo, & in præcordiis meis ad te de mane vigi-
labo. Siquidem Dominus oratione suorum in-
uitatus eos ab impendentibus periculis defen-
dere, ac protegere solet, non quidem, secundum
carnis sue propositum, sed iuxta Spiritus Sancti
consilium. Quo magis demiror quorundam in-
censendis Christianorum moribus inconfide-
ratam, supinamq. sapientiam, qui si quod No-
lanis de mane datur signum, quo excitentur
homines ad tam salutares, ac pias preces, & iis
quasi osecrantibus auris vellicetur, id illico da-
mnet, atque improbet, quia nimirum ab illis
vsurpatur, a quibus in constituenda, colendaq;
religione dissentiant.

a Psal. 138.

b Psal. 72.

c Cap. 27.

d Cap. 28.

Alia quoque eiusdem argumenti cum superiorib.
exempla ac vi Dæmones eos præcipientes docuit,
quib. nocendi prouinciam a sagis acceperunt.

CAPVT XII.

Subit rursus superiori facto vnum, atq. alterum non dissimile de rusticis quibusdā, quorum alius luxuriantes, ex arbore ramos amputans, alius tundendas fruges ex horreo in arca deiciens: alius in summo curru foenum cōclinans, atque adaptans, nihil etiam temere periclitantes, detrusi tamen, ac cōpacti sunt in terram adro violenter, vt semineces inde efferri oporteret: nullo, qui impulsisset, ac deturbasset, vllibi apparente. Propria etiam magis sunt que sequuntur. Pyrus erat in deuio nemore, e quo Ioannes Rotarius ^a sibi fructus pridem destinauerat legere, nec putabat tam abdito, atque obscuro loco a quoquam animaduerti posse, qui bolum hunc illi e faucibus eriperet. Notata nihilominus est, & ea arbora Desiderio Saleto eius tribuli, qui prior occupans pyra decerpere, atq. in ipso facto deprehensus, non longe abili, quin Rotario præceptæ prædæ poenas daret, si quidem facile sit, quod istiusmodi hominum monstris doleat, quodque ad vindictam accendat: Ergo vt illi consueto in aliis more diras est imprecatus, turbine subito inuolutus, ac in terram deiectus crure altero sic est debilitatus, vt se loco prius mouere non posset, quam accutiores ad eius clamorem, qui in nemore pecorum greges custodiebant, subnixi, atq. adminiculati domum eum reducerent. Nec adhuc vulnus illi coalue-

^a Hucurua
Anno 1586.

coaluerat, cum Rotarius ista primū spontanea sua confessione patefecit. Huius generis est, & aliud de Apra Hoscloria. ^a Ea filium habebat in famulatu Ioannis Holecuriani. In hunc herus scuitiani adhibuerat ob furtum, cuius illum præ ceteris, qui erant in familia, insimulabat: Id dolens mater, ac euiens vleisci occasionem sedulo captabat, quo id faceret: Ac cum aliquando is iumenta e pascuis domum reduceret, atq. horum vni otiosus insideret, accedens illa vna cum suo Demone, subducta tamen omnium oculis, collum equo tam commode depressit, vt per id dilapsus sessor, atque in humum depulsus crus perfringeret. Quod & adhuc ex eo lapsu claudum, distortumque apparebat, cum is veneficæ testis committebatur.

^a In suburbio
D. Apra,
ad Tullum
10. Ca. Mar.
1587.

Alia etiam de eadem re exempla, tum vt Dæmones, eorumque affecta Striges testis, adificiisque latenter ignem iniciant.

CAPVT XIII.

Claudio Fellæ ^b Maielaisi cum vicina muliere rixæ frequentes fuerant, vt i saepe vicinitas inter æquales parere solet iurgandi occasionem ac procliuatatem: pridemque secum illa reputauerat, quemadmodum vicinam latenti aliquo vleisceretur infortunio: Id enim clam erat faciendum, quod populares omnes, si quid sibi deterius accessisset, id factum in Fellæ il-

^b Lanfranco
ria 7. Id.
Maii 1588.

lico reiticeant. Initur de hoc cū Demone cōsili-
um: Placet eam suo more opus ruri facere: in-
terea dum is in vrbe partes suas exsequitur, ne
qua eius quod accipiebatur facti si domi suis-
set suspicio eam attingeret. Ecce vero vicinā
ædium oclusis, obseratisque foribus audiit in-
tus miserabiliter eiulans puer, quē mater abiecta
solum domi reliquerat. Accurrere qui audiebāt
omnes, ac fores, pperere effringere, visuri ecquid
illi cōrigisset, quod clamores tantos ederet: Re-
perire illum prunis candentibus vndiquaque
ad opertum, atque obrutum: excutere citissime:
tum cunis detrahere, vt quantum possent ser-
uarent incolumem: Sed iam animam agere, ac
inter ipsas illorum manus emori. Peruagari igi-
tur rumor Fellæe haud dubie hoc esse incoe-
ptum, quē simili damno plures alios ante mu-
ctasset, dicebatur: In illam idcirco de hoc, aliisq;
facinorib. quorum pridem insimulabatur dis-
quisitiones fieri, ac tandem eo res redire, vt in-
genue id crimen vti suum agnosceret, ac am-
plecteretur, singula quemadmodū essent a Dæ-
mone suo rogatu patrata, denarrans, maxime
que illud de candentibus carbonibus, quos is in
proximo foco sub eipere repertos batillo extra-
xerat, ac miselli infantis cunis superiniecerat.
Ac quoniam in eum sermonem incidimus, qui
exultiones, incendiaque a Dæmonibus immis-
sa continet: iuuat & de hoc exempla aliqua, &

ea quidem diuersa subiungere, quibus magis e-
ius rei veritas, quæ a tam multis in dubium ad-
ducitur, elucescat, atque adiuetur. Colmerii,
qui pagus est in ditione Diui Iacobi a Tauagni
D. Apri Cœnobiarchæ, viri in ea nobilitatis, ac
fortunarum amplitudine, qua summa fruitur,
comitatus, beneficentiæ, atque integritatis lau-
de illustrissimi, euenit intra annos viginti, vt e-
ius loci incolæ petulantissimus quidam Dgmō
non cessaret noctes, diesque domesticos lapidi-
bus impetere: quod cum & sepe, & frustra fecis-
set, sic illi id tandem ludibrio habere cœperūt,
vt pro eo probra, conuitiaque iam non dubita-
rent regerere. Ergo profunda iam nocte sic totā
casam momento incendit, vt nulla extinguen-
dæ flammæ aqua satis esse posset: quin tota in-
cendio statim consumeretur: vti ego rei insolē-
tia adductus cupidius a vicariis addidici, cū illæ
forte mihi nō multis post diebus iter esset. Subit
& aliud factum, & id quidem *adulphus* illi Me-
deæ, quæ Creusæ Creontis filiz dono misit cō-
clusum in capsâ ignem Magicum: vnde ea, in
qua tum erat, regia conflagrauit: Iana Nigra^a
Armacuriana obnixæ a Francisca Huyna con-
tenderat, vt ex massa, prius quam illam in fur-
num condit, particulam decerneret: vnde sibi
libum alendis pusionibus facere liceret: Passa
repulsam, quod illa demensum id esse in certos
dies toti familiæ diceret, nec sine eius frustratis

^a Leherii s.
Col. April.
1588.

286 DÆMONOLATREIÆ SAG.

one quicquam inde domi posse: non destitit animo voluere, quemadmodū ei repulsæ dignā repēderet gratiam. Nec in hoc hēsit diutius. Nā accepto a Dæmone linteolo, quō erant conuolutæ minutæ quædam instar scēni defecti, admonita est clam illud deponere in Huyne ædes, ac propere facessere: futurum enim, ut nō multo post flammam conciperet subito, vnde illæ cum omni supellestīle consumerentur. Linteolum igitur glomo obuoluit, ac Huyne tū forte aliquid in furnaria agenti venale offert in telæ, quam illam adornare audierat, licium: sed cum negaret eo sibi opus esse, quod ex domesticis operis speraret plus satis sibi futurum. Nihilominus bona illa in pistorium læum, qui prope erat, abiicit: addens se, si id illi tum viui esse non cōtingeret, cum vellet restitutum. Ac vix perdem extulerat, cum deflagrare coepit cella illa farinaria, quæ depositum glomum continebat, deinde & vniuersa domus adeo præcipiti ardore, atque incendio, ut nullum ei remedium satis mature afferri posset. Res vtriusque diserta, ac separata assertionē simul ei ipso euentu fidē sibi apud omnes indubitatam vindicauit. Finē fecero, si prius ex Erasmo Roterodamo huic non dissimile exemplum recitauero. Oppidum est, inquit, in Heluetia nomine Schiltach, quod A. Id. April. Anno 1535. totum subito conflagrauit: cuiusque incendiū causam, quantū illius loci muni-

a Epist. fam.
d. 27. c. 20.

An 1555.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

in oppido Hel.

L I B E R II. 287

municipes apud Friburgi magistratū, quæ vrbs illinc abest octo miliaribus Germanicis renuntiauerunt, talem fuisse rumor est. Dæmon sibi lo signum dedit e quadam ædium parte: caupo suspicans esse furem ascendit, neminem reperit, sed idem signū rursus ex altiore coenaculo reditum est. Et huc conſcendit caupo furem persequens: Cum nec illic quisquam appareret, sibilus auditus est e fastigio fumarii: Illico tetigit cauponis animum esse Dæmoniacum quiddā: lubet suos esse præſenti animo: Acciti sunt sacerdotes duo: Adhibitus exorcismus: Respondit se esse Dæmonem: Rogatus quid illic ageret: Ait se velle eruere oppidum: Minitantibus sacrificis respondit, se pro nihilo ducere minas illorum, quod alter esset scortator, vterque fur. Aliquanto post mulierculam, qui cum habuerat consuetudinem annis quatuordecim, cum interim illa quotannis, & conficeretur, & acciperet Eucharistiam, sustulit in ætem, imposuitque fumarii fastigio: Tradidit ollam, iussit ut inuertet, inuertit, & intra horam totum oppidum exustum est. Et hic quidem tam prompta, rapidaque a Dæmonibus incendia non est quod valde miremur, qui habeamus etiam hac tempeſtate homines illorum excitandorum pericissimos, non dico pulueris illius bombardici, aut aliorum istiusmodi ignis, quibus tota ædificia citissime conflagraue, ac conuelli vide-

mus, vsu, atque artificio, nā hæc vulgaria sunt, & quotidiana, sed reconditiore aliqua quæ humanum caput superet via, atque ratione: Ante hūc annum fuit in comitatu principis cuiusdam Baro e Germania (neutrum nomino, quia is id mihi promtum sit facere) qui proficere-
tur habere se, quod si per domos aliquot sparsisset, eam in qua essent viri, multis etiam, postquam inde excessisset, diebus vniuersam esset incensurus, atque inflammaturus, hocq; quale esset per interpretem Comiti illius principis filio tandem aperuit, utroque tamen prius iurando adacto nō esse se hoc arcanum cuiquā vnquam prodituros, ac cōmunicaturos. Equidem scio ex Plinio² Naphthæ tantam esse cum igne cognationem, vt flamma transiliat in eam vndequāq; visam. At id quod *πομπηλὴς* ille sic disseminandum docebat, tale esse nequit: quod, vt audio, iacere sine vlla noxa multos dies possit, in eo etiam cubiculo, vbi luculentus, perennisque alioqui sit caminus. Exsecrandum certe, ac detestabile inuentum, a quo nullus iam hospes ab hospite tutus sit futurus, quo amplissimæ quæque vrbes, atque ornatissimæ, tot etiam ætatū operis exstructæ, ac fundatæ vnius hominis improba libidine momento sint peritura. afflicta, atque euerfa vna oppidanorum fortunis omnibus.

Alia item in eandem sententiam exempla duo: ac quatuor.

admodum Dæmones suorum oratu illis oris spiritum obscurant, animamque intercludant, quas vlcisci cupiunt.

CAPVT XIII.

Rustico cuidam nomē fuit Malusticæ: huic castrum ad Mosellam summa luce properranti, vt e lactis prouentu pecuniæ aliquid cogeret in sumtus rei familiaris, volenter turbo, reliquo acre alioqui placidissimo, omnem spiritū sic interceptit, vt diu vitæ dubius ac incertus iaceret. Hanc illi perniciem per Dæmonem suum parauerat Franciscus Fellæus, a quo animū suū multis iniuriis exulceratum expleret, vti ipse sponte, ac sola admissi pœnitentia ductus post agnouit. Huic germanū est illud Iacobete *Wēher*: s quæ vt pridem oclusum in adolescentē¹ in d'ime vicinam odium, citra suspicionē magis effunderet, eam dum ruri esset vento adeo vehemēte per Dæmonem suū corripuit, vt ex eo in dies facta turgidior, tandem opprimeretur. Nurtia sereno cœlo (inquit Iulius Obsequentius) nimbi orti fuerunt, quibus homines duo fuerunt exanimati L. Scipione, & Caio Lælio Colli.

Rursus & alia de eadem re exempla, atq; vti Dæmon obiter illis vulnera insigere soleat, quibus nocendi mandatum a sagis habet.

Gerh. enl.
lat. Rom.
May 1585.

290 DÆMONOLATREIÆ SAG.

CAPVT XV.

ALterius oculi clade Coleta Piscatrix a mul-
stauit absens Claudium laquiminū mu-
nicipem suum: cui de ea re mandatum Dæmoni
suo dedisset, vii ipsa apud Quæstorem de forti-
legio respondens ingenue est confessā. Cuius
rei fidem etiam adauxit, quod idē laquiminus
post retulit vulnus illud oculi sibi inflictum,
quasi ab impingente, ac demisso per vim ramo:
cum tamen hinc, indeq. arbores nullæ vel mul-
tis passibus starent. Ob idq. iam tum fuisse sus-
picionem arte aliqua mala id damni illi datum
fuisse. Non alienum est ab hoc quod narrat la-
cobeta weber, cuius proxime mentio est habi-
bita. Cum, inquit, multis de causis perosus mihi
esset rusticus quidam vna in iisdem cōdibus me-
cum habitās, nec viderem qua ratione citra de-
prehensionis periculum vlesci possem (erat e-
nim is acer ac diligens mei obseruator) tandem
viam reperi, qua id facerem. Nam efflagitante
me Dæmon in eius genu, dum inter dum eta o-
pus aliquod faciens versaretur, spinam vehemē-
tius in cussit, vnde integrum trimestre laucius
non prius conualuit, quam ego miserta tā diu-
turnum dolore rursum illi a Dæmone curatio-
nem impetio, qui eam obiter, dū aliquot post
dies in interiore tylua lignatur, infuso in yula
vnguine statim adhibuit. Totam hanc rem vi-
clogio suo saga petibuit, rusticus post de ea ro-
gatus

LIBER II.

291

gatus per omnia sua momenta confirmavit. Si-
mile quiddam euenisse Aproniano Syriam per-
agransi memorat Ammianus Marcellinus a id-
que adeo sic eius animum in veneficos inflam-
masse, vt eos quoad vixit non cessaret omnibus
pœnis supplicii que persequi. Et hic quidem o-
peram suam commodare Dæmonem nemini
dubium esse debet, qui apud se reputauerit,
quam sic illi animus ad nocendum procliuus, ar-
tes ad exsequendam iniuriam expeditæ, & fa-
ciles, sed hoc totum de spinæ infixione, deq. vn-
guinis infusione commentitium esse credide-
rim, cum illi nihil istiusmodi aduentitii, atq.
externis ad eas actiones adiuuentis
opus esse constet.

DÆMONOLATREIÆ

LIBER III.

Eodem mentis errore nos nunc Dinos morborum
auctores facere, quo olim Ethnici infortuniorū
suorum causas in Deorum aliquem reituebāt.
Ex eo rursus alium esse creatum de sanatione
ab iisdem necessario petenda, quasi qui sunt a
Scorpionibus celi. Quem non parum confirmat
quæ in ea Dæmones portant a sub specioso mira-
culi nomine interponunt. Et an præstigijs tan-
tū, vel etiam veritatē ea haberi disputatur.

2 Gen. c. 19.
vers. 14.

b Samue. 2.
cap. 24. vers.
11.

c Daniel. 1.

d Senec. in
Herc. for.

DEVM peccata hominum seuerè vlcis-
passim loquuntur sacræ literæ. Nam
& Sodomitarum, a quod hospites a-
uerfarentur, mutuique se libidinib.
contaminatetur, urbem euerit funditus, tum
regionem sic sterilitate dampnavit, vt nullarum
postea plantarum, fructuumq; vnquam terarum
esset. Et Dauid per Gadum prophetam, ob
censuram populum in poenam, facta tamen
optandi potestate, indixit: aut famem per septem
nium duraturam, aut bellum per tres menses in-
iquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilen-
tiam per triduum inter Hebræos grassaturam.
Israelitas quoque propter eorum impietates,
ac scelera apud Babylonios septuaginta an-
nis in exilio esse voluit. Denique disertis Deca-
logi verbis determinatus est se parentum idolo-
latræ vindicaturum in filios ad tertiam, quar-
tamque progeniem. Et nunc etiam in nos
gladium sepe distingit, vt exēpla statuatur, a vi-
tiis reuocet, in viam reducat. ita vt nemini du-
bium esse debeat, quin manus eius vbiq; ma-
lis impendeat.

Sequitur nocentis vltor a tergo Deus. d
Sed ad hoc sibi ministros iam tum ab eo tempo-
re constituisse, quo peccatum hominem primū
inualit spiritus, videlicet flammæ instar vrentes
ipsa elementa, vniuersamque ad mundi ma-
chinam

chinam nemo quantumvis Ecclesiasticorum ser-
monum insoleas non intellexit. Iam vt mirari
libeat inconsultam quorundam pietatem, qui
eos quoque quos in beatorum numero collo-
cant in istius tam tristis ministerii partem vo-
cant, quo scilicet mortalibus venerabiliores, for-
midabilioresque reddant, hunc pfora, illum i-
gne sacro, alium morbo comitiali armâtes in
hominum perniciem, vt suas ipsi exsequantur
iniurias, vtpote contemti, non rite culti aut a-
liqua alia ratione læsi, ac violati. Quod sua iam
ætate Porphyrius a conquerebatur, vnum esse
inter maxima mala, quæ a malis genibus morta-
libus inferebantur, quod scilicet cum essent i-
psi infelicium passionum, quæ terrenis reb. in-
ciderent, auctores, veluti pestilentie, penurie,
terræmotus, æstus, incendiorum, atque aliarum
id genus miseriarum, calamitatumque, earum
tamen causas in Deorum aliquè maligne reiti-
cerent: quibus certum est iis contraria fertilita-
tem, prosperitatemque magis placere. Eo scilicet
pacto ad impias supplicationes, ac sacra ho-
mines impellentes, quasi aliter Deos, quos ta-
men (inquit Cicero) nec irasci, nec nocere phi-
losophorum omnium commune est, inimicos
essent: habituri, aut quod est etiam non minori
cum impietate coniunctum, quasi cordi iis es-
set humana sic incendius, cædibus, ac ruinis, dū
odia sua explent, permiscere ac labefactare. Et

a In lib. de sa-
crificis de
spoc. Deo-
norum, ad-
que inuolunt.

294 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Hippocrates vehemēter eorum opinioni reclamabat, quod videret Epilepticos subito prosterui ac coquelli, eius morbi causam ad Divorum aliquem, qui illis esset infestus, referrebant, eumque placandum vel voti nuncupatione, vel tabulæ suspensione aliqua putabant. Quæ certe querela multo magis in huius ætatis homines convenit, quibus Christianæ veritatis lux nondum sic excussit mentis tenebras, ac caliginem, ut suos adhuc Veiones, ac Robigines palam imo cum pietatis opinione aliqua non habeant, ac muncribus scilicet placeant: Vel ut apud eos in nulla sint amplius offensa: vel ut valetudinem pretio aliquo redimant, vel denique ut alia si que impendent mala avertant, ac depellant. Quod ego præsertim dictum volo in aniculas quasi, quæ nusquam non habent in ore suos. Avertunt eos, ad quorum sana sint necessariæ protectiones, quibus, deinde ipsæ suas grandi mercede locent operas. Ut interim omittam pythiacia, phylacteria, cereos characteres, nocturnas excubationes, transuersas ægrorum dimensiones, & id genus alia deliramenta, quæ palam, & confidentissime nugantur, licet eorum usus etiam anathematis diserta interminatione sit iure Pontificio interdictus. Hæc adeo taceri possent, nisi & nobilitarentur longe scedioribus, atque immanioribus prodigiis, cum eiusmodi Divorum auspicia addito miraculi specioso nomine præ-

Grego. m.
nec in De
cretis cap.
Non observ
m. 26. g. 7.

L I B E R III. 7 295

tenduntur innumeris Diaboli præstigiis, atque imposturis. Nam quas is in speciem technis insinuat, quemadmodum imponat, atque hortendis opinionibus mentes hominum imbuet, et si notius est, quam ut anxie nimium hic ostendi oporteat, pauca tamen addam eius generis, ne & hic exempla defuisse videantur. Est in mediomatricibus sanum magnæ celebritatis propter prodigiosas sanationes, quæ virtute, atque auspicio Belli Bernardi, is inter indigetes nondum est admissus, cui illud sacrum est, fieri dicuntur. Eius columnas interiores memini me videre instructas, atque munitas lintcolis, vnde penderent testæ, carbones, stuparum, ac capillorum glomi, scruta, vitrorum fragmenta, gladio- rum mucrones, lacertorum, ac bufonum exuvie, atque aliæ id genus quisquiliæ, quas videtibus omnibus, qui adesse volebant, eo adducti ægri valetudinis ergo in maximo angore, vel cuomuerant, vel parte sua aliqua erumpentes eiecerant. Præterea ingentem scipionum acervi ibidem ab illis relictorum, postquam valetudine confirmata, nec iam ut antea his per membrorum imbecillitatem innixi: sed alacres, ac vegeti domum se recipiebant. Hæc omnia Salcedii olim in ea provincia præturam obtinentis iussu nostra ætate sublatæ fuere. Nec ob id tamen desit id sanum suam nobilitatem retinere: Nā tanta nunc adhuc affluit, atque accurrit ad eius

famam hominum multitudo, quam vnaquam
antea maxima. Cui tu rei non dubito (Illu-
strissime Princeps) quin pro tua insigni erga
Deum pietate, singularique sapientia tandē sis
moderaturus, quando ea tui arbitrii est, in to-
raque illa regione summus & religiones procu-
ras, & impetum agitas. Poruissē porro ea de
re exempla multa proferre, si hæc ab initio scri-
bere fuisset consilium. Sed cum ad id animum
non ita pridem appulerim, duo tantum adici-
am, quæ in manus meas hoc etiam anno perue-
nere. Richarii, qui pagus est in ditione D. Ortho-
nis Ringraff, cepit Nicolaus Wannesonius
decumbere ex morbo adeo graui, vt eius supra
spem omnem esset valetudo. In hunc mala sua
ante illum iniecerat venefica quedā ex eius vici-
nis mulier Annæ igitur vt in eiusmodi morbis
diuturnis, ac fere desperatis fieri solet, omnes
qui inuisebant rogare, vt si quid scirent ad sa-
lutem, id per eam quæ bonis omnibus inest a-
lienæ calamitatis miserationem ederent, ac co-
municarent: forte & inter hos affuit bona illa
vicina, quæ ceu misericordia ducta, nam nec se
ab ea omnino alienas profiteretur sagæ, ceu quod
ad quaestionem posci se metueret ab ægroti ne-
cessariis, ea enim de re iam frequentes minæ in
vulgus consulto sparæ fuerant, narrant vidisse
se qui eiusmodi doloribus conficti ab iis co-
ualuissent statim ac Diuorum alieni vota nun-
cupassent.

a. Montanus
Nim. Sept.
1787.

cupassent, ac persoluissent. Celebrem admodū
esse in ea re de Bello Bernardo famam, quod il-
lum nunquam quisquam frustra a se vocatum
sensisset: Mitteret igitur qui se ea gratia ad eius
ædem vna cum donariis suseret, ac conceptis de
more precib. morbum expiaret. Nec mora in-
uenitur qui eam peregrinationem ex conducto
susceperet, ac perficeret: Huic nomen fuit Hans
Jacob: Is rite, atque vt a saga præscriptum fue-
rat peractis omnibus, cum tandem domum re-
uersus ipsum horæ momentum quo voto de-
functus fuerat præcise inter multa alia narraffet,
reperitum est omnium, qui tum ægro astabant,
consentienti testimonio ab ea illi fuisse conua-
lescendi initium, ac eo tempore magno nixu
vitri fragmenta, & glomeratos capillos cepisse
euomere: Quæ & ipsi Jacob in fictili scutella ad
maiorē fidem tum sunt exhibita, vt videret
Matris Hay, Mathis Maioris, Nobis Pettere, ac
complures alii, licet diuersi de hoc interrogati,
totidem tamen verbis id retulere. Et mente O-
ctobrii Anni 1788. ad me perlati sunt ab affine a-
dolescentula clauī duo ferrei: quos ipsa multa
permixtos pituita videntibus, qui tum domi
erant, omnibus euomuerat. Eiusque morbi in-
quem illam anno superiore Nicolææ Stephana,
de qua postmodum fiet mentio, conceperat re-
liquias fuisse omnes quotquot eius antecessio-
nes, ac progressus cognouimus, facile iudicau-
mus.

298 DÆMONOLATREIÆ SAG.

mus. Nam & ab eo vomitu alui, quæ aliqui in lapidem induerant tumor statim defecit, & quæ annuum integrum incommodissima fuerat valetudo, paulatim lenari, ac confirmari cepit. Cui *apud Andros* non male annumerari poterit, quod Langius ^a vir Anglus, dum Medicinam in Palatinorum comitatu faceret, a se observatum scribit Anno 1535. Energumenam scilicet in eorum Palatinatu fuisse, quæ post diuturnos, acerbosque ventriculi dolores clauos ferreos oblongos, atque incuruos, acusque æneas cera, ac pilis obuolutas imo ore proiceret, atque euomeret. Veteribus quoque hæc cognita fuisse vel illud indicat, quod Iulius Obsequētius Cn. Domitio, & C. Cassio Coll. Aretii euenisse memorat mulieri cuidam, quæ farris grana assatim euomebat, cum & ex eius naso multa alia præterea enasceretur. Et nostra ætate editi libri satis multi, qui talium prodigiorum exemplis abundant. Sed non facile eorum sententiæ accesserim, qui illa defendunt neuiquam talia existere, qualia apparent: verum potius sic humanos sensus præliis illudi, ut simulata pro veris amplectantur. Nam quod primum autuerant nihil foras extrudi posse, quod ante non sit intrinsum: Tanræ autem magnitudinis ea esse quæ sic egeri videntur, ut neque per os demissa, neque per anum ingesta, qui tamen duo capacissimi sunt in corpore meatus, vel credulissimo

^a Epist. Medicinal. epist. 42.

L I B E R III. 299

lissimo cuiquam videri possint: hoc certe non vno modo reprehendi potest: Primum, quod multa naturæ etiam vitio in homine gignantur, ut lumbrici in ventriculo, calculi in renibus, lapilli in articulis, in lotio bestiolæ formicis affines, atque id genus alia modum nullum retinentia, quæ tamen angustissimis meatibus ipsa eniciat, sæpe etiam factio vulnere expellat. Imo quod Levin⁹ Lemnius ^a in ipsa facti specie refert ex sordidis vlceribus ac vomitibus, vnguium, pilorum, testarum, ossiculorum, lapidum fragmenta sæpe exiri, atque crui visa sunt, quæ humorum putridorum concretionem coalita existimarentur. Nemo tamen ea vel aliunde introducta fuisse, vel non incolumi corpore suo loco aliquantisper consistisse ibi inficias. Ac quod etiam intrinsum, atque inculari queant, si exemplis certandum est, habent enim ea in hoc genere disputationis non paruum auctoritatem, suppetent ex recentioribus, iisdemque laudatis auctoribus non parua huius materiarum, & cetera, & propria. Luteriæ (inquit Ambrosius Paræus ^b) Biturix scholasticus fuit nomine Camerarius, qui cum imprudens graminis spicam sorte deglutinisset, atque ea per tracheam in pulmonis substantiam esset demissa: tantis dolorum cruciatibus statim est confectus, ut ex ea ægritudine mors propediem consecutura videretur. Sed natura, quæ ad sui conseruationem nihil non molitur, viam repe-

^a De oreul. natura morvanus lib. 3. cap. 40.

^b Chirur. lib. 2. ca. 17.

rit qua se ea noxa confestim liberaret. Primum enim spicam transfueris pulmonum lobis, tum costarum musculis, ipsaque adeo quæ eas succingit membrana incolumi Camerario eiecit atque extruxit. Obstetricati sunt Fernelius, & Huguetius viri in arte Medica clari, ac nobiles. Quod sequitur apud eundem Paræum longe maiorem admirationem habet, tum propter intromissæ materiæ magnitudinem, ac eius penetrantis altissime periculum, tum propter totius corporis, quæ parent eius ambages, atque anfractus longam, innoxiamq; transmissionem. Fuit, inquit, opilio quidam, quem prædones ruri forte repertum adegerunt, vt semipedalem cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris, in fauces eeu bolum aliquem ingereret: Ingressit ac sex integros menses corpore continuit, verum ita tabido, ac macie confecto, vt facile intus maximū angorem inesse cerneret: Tandem in inguine se ostendit vomica foetido, graueolentique tabo dissuens, vnde cultellus ille astante vniuerso municipii magistratu extractus, atq; euulsus est. Iobertus Monpessulanus medicus illum in Musæo propter rei miraculum studiose asseruatum postea habuisse dicitur: consecutus scilicet a chirurgo, qui artem suam in eo vulnere sanando ostenderet. Nam is Sommierium, quod oppidum a Montepessulano octo fere miliaribus abest, habitabat.

bat. Finem fecero, si tertium ex eadem officina depromfero. Robanius Dynastes inter Armoricorum generis nobilitate satis clarus morionem in deliciis non ita pridem habuit Guidonem nomine. Is vt sunt eiusmodi hominū inconsultæ, ac in semetipso sæpe periculosa, temerariæque manus ensis mucronē digitos tres longum in fauces per os, quantum potuit, adegit, eundemque per anum duodecimo post die egressit, transmissis tot tenuissimæ, subtilissimæq; substantiæ intestinis: qualia sunt præsertim duodenum, ieiunum, & quod tenue propria appellatione dicitur: imo in sinus tortuosos, spiralesq; multiplices conuolutis, atque implicitis. Si igitur hæc siue ingenerata, siue immissa sua sponte natura profert, nihil extra cancellos, quos ipsa sibi circumdedit, euagata: quid tandem Demones facturos putamus? Quorum (vt inquit Iob a) potestati nulla est quæ adæquari, aut conferrī possit. Qui si cōcedatur, nec obsterit, momento in mirandam altitudinem montes excitare, eosdemque in profundissimas voragine deiecere: fluuios sistere, vel etiam aduersos agere, mare ipsū (si credere fas esset Apuleio b) penitus exhaurire, cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, Manes sublimare, sydera extinguere, tartarum ipsum illuminare, & vniuersam mundi huius teriem sursum deorsum vertere possunt. ferrum igni emolliri, sepe etiā

a Cap. 41.

b Lib. 1. de Asino aut.

101. DÆMONOLATREIÆ SAG.

liquefieri, denuoque in pristinum rigorem indurefcere videmus: idque earum qualitatu sola vi, quas imbecille hominum manus administrant. Et adhuc quisquam dubitat credere Dæmones ea, qua sunt præditi potestate maxima in humana corpora tam multis peruia foraminibus indere eiusmodi ferramenta, testas, ac lapides posse? quia nimiru quantitate sua excludantur, eū vel ipsa pro nutu coarctare, extenuare, atque etiam in atomos minuere, rursusque, ubi sunt immissa, priorī figuræ reddere tota facilitate queant, vel si ne hoc quidem sic placeat, ita meatuum vias distendere, vt iusta capacitate illa admittere, ac continere valeant. Qui enim factu difficiliora sunt hæc, quā annosam quercum integro cortice, vel validam turrim coherentibus cements intortuere, manente vagina ensē omnem contere, totum ossibus hominē reliquo corpore incolumi cōminuere, fortū pregnāti superstitē exstinguere, cæcis oculis es constare, & disiecto dolio vniuersū vinū sistere, ac continere? Quæ tamē omnia fulmen efficitur phibetur, vine, ac facultate innata, an Dæmonis alienius adnente potentia, atq. impetu alibi cōmodius disputabitur. Et memini videre me in Bardegalēsi puincia, q. luxatos artus fractaq. mēbra restituerēt, ac planarēt, sola eius singuli cōtrectatione, cui id infortunū cōtigit, licet multorū ēt milliariū spatio is abesset.

Quod

L I B E R III. 102

Quod & sua ætate euenisse Cato, p. didit: a Quo a. Apud Pl.
autem pacto id fieri potuerit non video, nisi si lib. 2. c. 3.
reconditam quandam administri Dæmonis operam in hoc agnoscamus, qui subtilitate sua membra affecta penetrans cæcam aliquam curationem iis admoueat, non vtique dissimili ab ea arte, qua modo dictum est, illum in corporibus humanis stupenda plurima peragere: Quæ omnia si quis velit ad certum naturæ modum, atque ordinem referre, nihilo plus agat, quam si cœlum passā manu dimetiri tentet. At (inquiunt) agyrtæ & præstigiatores ita circumstantium oculos perstringunt, vt sibi ferrum in iugulum adigere, idem ipsum mox ore expro-mete, pectus ense transuerberare, venatoriam lanceam, qua parte minatur exitium, in ima viscera condere, manum præcidere, nasum transfodere, aliaque plura vulnera sibi inferre videantur. Rursus funiculos imo gutture in longam seriem deducere, quasi qui glomum aliquem euolunt, atq. explicant, aures mutilare, & decurtare, ac quod non ita pridem vidisse ferunt Germania caput cetueibus abscondere, statimque in quem auulsere locum incolumi homine restitueret: fœni vniuersum plaustrum vna eū auriga, atque equis vorare, aliaq. multa ad prodigium ostendere, quæ quoque Dæmonum ope illis adnitentium effici omnibus est in consilio. Quanto magis igitur hæc procedet sabu-

b Cardanus
lib. 1. c. 2.
subtil.

a Seneca
Naturæ
quæst. lib. 3.
cap. 31.

la, ubi eam ipsi absque vlllo hominis ministerio
Dæmones adornabunt. An non præ illis erit fa-
cile, atque expeditum vomiturientibus ægris
quiscunque, & ferramenta eiusmodi clam in os
inferere: quæ deinde videntib⁹, qui astant, omni-
bus se prodant, ac foras eiciant? Aut vulneris
speciem in cute præbere, vnde prodire, & quasi
emergere videantur? Nam certe id admittere,
& fateri satius est, quod tolerabiliorem, ac pro-
babiliorē causam habet, minusque naturæ vi-
detur aduersari. Sed hæc opinionum commen-
ta omnia delet vna veritas non aspectu tantū,
atque oculorum, quib. illud potest luce com-
probata, sed & ipsarum rerū attestatione, præ-
senti confirmata: si quando ea in diuersis, cui-
saceratisque corporibus reperire contigit. Memi-
ni enim me puero mulierem veneticam, cū pa-
ter meus tum Charimarum prætor urbanus ex
elogio testium interrogaret, inter secus a se ad-
missa hoc quoque agnouisse in vicini sui, cui no-
men erat Albimontano, sara vomica malis sua
arte excitasse, e qua si incidendā curarent, glo-
mus emanaret. locisa igitur vomica, ac multū
ex vulnere hians, glomum qualem in textenīs
videre est ostendit: quem chirurgus vossella ap-
prehensum videntibus omnibus qui aderant e-
gre etiam extraxit. Eum ipse oculis meis vidi,
cum domum a chirurgo patris iussu esset allat-
us, domesticique omnes illum attente, ac orio-
se con-

se considerassent. Huic affine est, quod Langi⁹,
cuius paulo antea me laudata est auctoritas,
de ea rescriptum reliquit. Oppidū est (inquit)
in Germania (Wirich lingua patria vocant) lu-
co agricolam quemdam (Nensseler cognom-
en fuit) larentes, atque occulti quidam corpo-
ris dolores sic diuexabant, vt præ impatientia
ipse sibi sua manu iugulum feriret: Nam & de
viri interiore cute clauus ferreus ante detra-
ctus non sine maximo eius cruelatu fuerat. Medici
igitur cupidi perspicendæ, cognoscendæq. tam
insolētis morbi causæ mortui viscera per vuln⁹
patefecerunt: In iis præsentibus omnibus qui
adesse voluerunt oppidanis repertum bacillū,
quatuor e chalybe cultelli, ferramenta alia duo:
ac lanuginis, & capillorū pila satis magna. Hæc
igitur cum sic sensibus veri nuntiis percipian-
tur, absurde nimirum facere videntur: qui rei
nouitatem, ac difficultatem pro mendacio acci-
piunt: Quasi quod inauditum sit, aut difficile,
id illico ad uerū, & ad uerū habendum sit: ac
non potius conueniat vnumquodque ex se, at-
que uti re ipsa est, censere, quam per affectatam
incredulitatē in dubiū, incertumq. adducere.

*Dæmonum alia in labefactandis, deprauandisq.
hominibus astutia.*

CAPUT II.

Hoc apud nostrates plebeios præsertim, ac q.
tuti habitant malo more inoleuit, vt si cui

contigerit morbo laborare insolentiori, ac a vul-
garibus alieniori, statim ex eius domo quem ex
de te suspectum habent esculenti, poculentius
aliquid subtractum eurent: quod deinde in cer-
tissimam fruendæ valetudinis spem deuorent,
aut absorbeant: Idque sibi profuisse ad salutem
non pauci retulerunt. Cui rei sagæ si quis de ea
illos percontetur nec eunt inficias. Cum a Do-
minica Epuræa a ludex curiosius forte quære-
ret, verumne id esset, quod de ea tam constan-
ter circumferebatur, respondit non semel sibi
euenisse, ut quibus venenū malum fecisset, eos
ex illo conualescere sine sua ope postmodū au-
diret. Qua de re eum aliquando eum Magist'ro
suo exposculetur, qui spopondisset conualiturū,
se inconsulta, neminem, cuius ipsa valetudinē
ante affligeret, hæc ab illo tantū audiebat: An-
non stulta satis videntur tibi, mihi que eam va-
lerudinem luere, cum creduli, ac dementes ea
referunt acceptam nostræ virtuti, ac potestati?
O veteratorem insignem, qui hominum ma-
ximam perniciem ex eorum imbecillitate adeo
versute aucupatur? Quod enim si naufragium,
quam iacturam maiorem facere possunt, quam
fidei, qua sola Deo asseruntur, ac vendicatur: per
quam vnā nihil non ab eo impetrant, prona-
faciliaque experiuntur omnia? Cum Dæmo-
niaci pater Iesū rogasset, vt si quid posset si-
bi, filioque subueniret, illico audiuit: si credis
licet

a Chermasii
17. Cal. Dec.
1184.

b AITBIL
c. 1.
Matt. 15.
c. 11. v. 9.

licet. Rursus, a cæcis rogantibus sibi restitui lu-
men oculorum, secundum fidem vestram fiat. *a Matt. 9. 1*
vobis, inquit: & alibi quæadmodū credis, ita & e-
ueniat tibi. Hic fides quid aliud est, quam vin-
culum quo vno firmissime deuincitur Dei erga
homines beneuolentia? Quid aliud, quam foc-
dus, quo nos Deus in tutelam, prælidiumque
suum, nosque vicissim in Deum illum recipi-
mus? Mirum igitur iam videri non debet, si ea
Dei æmulatorem maximum, hominum osorē
infestissimum Sathanam tam male habet, siq;
de nulla re adeo est sollicitus, quam de ea labefa-
standa, conuellenda, ac tandem in se vnū trans-
ferenda. Quam obrem machinas is quidem se-
pe alias admouet, sed nullam fere validiorem,
quam cum de recuperanda que semel amissa est
valerudine, spem iniicit. Quis enim, dum id cō-
sequatur, conditionem vllam reiciat? Incurrit
igitur ipse morbos, atque ægritudines primū:
sed, Deus bone, quales! Certe quæ etiam nō ra-
to ad insaniam furoremque adigant: Tum ea-
rum persanandarum ostentat rationes & faci-
les, & expeditas: obsonium scilicet ex eius do-
mo, cuius mala arte se in morbū coniectos pu-
tant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tam
erit constans, & moderatus, qui sic præsentī, &
vt videtur gratuito remedio abstineat? Quis
q; p summo beneficio id nō amplectatur fran-
dis, noxæq; prius expertus esse nō existimet? At

c. 17. v. 9.

361 DÆMONOLATREIÆ. SAG.

a Virg. Eclog. 1. Frigus, o pueri fugite hinc, later anguis in herba.
Nam primum in eo obsonio fiduciam, spemque omnem nostram collocare iubet, sique nos a creatore ad creaturas auertit, quæ intolerabilis blasphemiam est. Tum ei non ex innata aliqua facultate, quod ferri posset: sed ob id solū quod vel furto, vel precario e fortilegi penu sit ablatū medendi virtutem tribuit. Denique, quod iniquissimum est, nos in eam necessitatem impellit: ut quos certo nouimus Deo, vniuersoque hominum generi inensos, atque inimicos; nobis etiam priuatim afflicta valetudine iniurios: eos tamen suppliciter adire, obtestari, atque etiam munerari nō dubitemus. Nempe hoc eo credit, ut prædonibus gratiam habeamus, quod spolia uerint, non etiam trucidauerint: ut maleficos ferociores, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddamus, quod pro supplicio præmiiu reportare se videant: Ut denique corporis breuē, incertamque valetudinem animo sempiterno, atque indubitato luamus interitū.

a Nulla re tam cito, ac commode adduci fortilegi ad depellendum quem fecerunt morbum, quam minis, verboribus, violentia: Cautiōem tamē esse non paruam, ne quod minus fuerat malum in maius habeat, versuræque grauiore cum damno fiat: Tum propria quadam declarantur, qua in eo negotio intercedere solent. Disputatur etiam, an illa morbi vi extorta curatio possit

L I B E R III. 309

a esse citra fraudem animæ capitale eius, qui sit vim adhibuit, necne.

C A P V T III.

a IN confesso fere est omnibus, quæ de hoc interrogantur, sagis: quo plus mituitur, eo audentius nocere, ac minis, & iniecto de carcere metu apud se multum profici, ut suas fascinatiōnes repercutiant. Diserta est, atque expressa ad id Claudii Morelii oratio agnoscens, se nulla adeo re magis adauctum, ut leuaret quas semel intulerat iniurias: quam cum de comprehensiōe, verberibus, ac vi aliqua terror offerebatur. Vir quidam propter multarum rerum quæ attingit cognitionem in consiliū interius serenissimi Ducis nostri alleclus: cum de ea re forte vna sermonem haberemus, narravit mihi, & sermo quidem: cum aliquando renuntiātum illi esset, filiolum in subitū morbum incidisse, atque ut is ab anī quadam per veneficiū allatus existimaretur, de tota re primum nutricem esse percontatum: nam tum forte ab ea gestabatur filiulus, cum illum is morbus inuaserat. Tum accurate perpendisse, atque testimasse, qualis is morbus esset, ex eorumne genere necne, quibus per uulgata naturæ cōsuevit ea ætas esse obnoxia. Ac cum haud dubie comperisset nō nisi mala arte, ac per fascinum illi confici potuisse, secum tandem singula reputans, eo coniectura

a Serra 9.
Non Deo.
156.

peruenit, ut nihil iā putaret sibi esse relig.: quo minus hanc filio lotam a bona illa anu iuriam crederet. Iubet igitur illū accersī: atque admissam solam in aedes interiores primū blande appellauit, ut si quid opis huic malo conferre posset, id non grauate faceret: neque enim ingrato locaturam beneficium. Ac cum illā multa causari vidisset, quo suspicionem beneficii a se remoueret: tum de facienda medicina preces obstinatius reicere, arrepto fuisse, quem ad id parauerat, sic illi humeros, latusque perfricuit, ut paratam se diceret, quæ imperaret, facere. Postulare modo paululum temporis apponi sibi dum curat, quæ ad eam rem essent necessaria. Nec mora dato illi, quod postulabat, spatio, ac facta copia quæ vellet ægro impertiendi: non multo post ad mortis quibusdam, in speciem fellicet, ac ad tegendam artem potius, quam quod illis ita opus esset, illum pristinae valetudini restituit. Necessarius meus Antonius Blyenslein in Dommartinensi ditione quæstor ætarius idem filio cuidam suo euenisse olim mihi narrauit. Cum is (inquit) ut pueris mos est, in æde sacra a matre ludens longius euagaretur, præteriens vetula quædā illi manu quasi ablandiens caput demulsit: ac bene precata, ceu alio properas foras se eiecit. Tum puer illico caput demittens, ac ram ægre se sustinens, voce lamentabili morbum facile indicauit. Eo igitur domum relator ac mor-

ac morbo in horas ingrauescente: haud dubie eius causam reicere omnes, qui rem uti gesta erat audiebant, in vetulam illam multorum beneficiorum iam suspexam. Ergo per vim a vicinis quibusdam ea adducta, ut illatum morbum tolleretur, statim ut fuit coram, coepit iisdem modis, quibus ille confidam ac primum toto ore esse liuidum, tum spumas agere cum tanto aspicientium horrore, ut in tabiem iamiam itura videretur. Successit nox quam in eodem lecto cū puero ducere voluit, nonnumquā illi passis incumbens brachius, ac os ori componens: quasi quæ fouendo, atque aspirando labantem eius vitam recreare conaretur. Matronarum etiā, quæ aduigilabant, sermonibus diuulgatū est bombum, qualis cæstri seruente a state esse solet, tātisper circa puerum auditum, dum desuit videri Evangelici textus fragmentum, quod amuleti instar eius forte pileo insutum hærebat. Dubiū reuulserit saga, an eius Dæmon. Certe qui pridie conceptam præcordiis mortem continere putabatur puer, primo diluculo valens, saluūque euasit. Sed nec id bonæ illi nihili fuit. Nam ipsa sibi beneficium ut aliquatenus sceneraret non longe abiit, quin maximam pecoris partē, quod in illis ædibus stabulabat, male perderet. Quæ in historia multa obseruatione digna occurrunt. Primum tempora ipsa, sua sanitate ac religio- ac nocendi, vel voluntatem, vel facultatem sor-

315 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tilegis non adimeres: nisi Deus hoc singulari sua bonitate prohibeat, atque auertat: uti etiam eius exemplo ^a superius est demonstratum, quæ aspergillo lustrali eam inter sacra lethaliter cōspersit: quam iniuriæ obnoxiam alibi opportunius reperire non potuerat. Et nō semel ipsi vidimus dissecta, ac prostrata in Delubris Diuorū signa fulmine, quod Dæmon aliquis vibrasse, ac contorsisse crederetur. Nam nullibi amant magis Dæmones sua flagitia facere, quam ubi ex indignitate eorum augetur, & crescit immunitas. Secunda consideratio est beneficii, quod uti fūco aliquo beneuola ominatio solēt prætendere. Sic Ioab ^b sicā confessurus A masam, cui prius amice complexus, atque his interpellatus verbis est: Num saluus es, mi frater? Et Iudas e quem illi ^c faciant, qui utriusque instrumenti historias inter se componunt, magistrum, addito etiam osculo, quod signum Hebraicis summe erat beneuolentiæ, salutauit: mox tamen carnificibus misere torquendum, mactandumque eum relicturus. Magi etiam moris habent suis fæinationibus, atque incantamentis sacrosanctas imagines, solempnes preces, ipsūque ineffabile Dei nomen intermiscere. Denique nouum non est (ut inquit Gellius ^d & Plinius ^e) reperiri qui bene ominando, atque impensius laudando arbores, fata, ipsosque adeo homines effaiciunt, ac perdant. Quæ etiā

^a Cap. 2. li.

^b 1. Reg. 14.

^c 20. vers. 9.

^d Mult. cap.

^e 25. vers. 49.

^d Lib. 9. c. 4.

^e Lib. 7. c. 3.

L I B E R I I I.

313

causa fuit antiquitas (inquit Aristoteles ^a) ut aliquid laudaturis præfari mos esset, ne ea verba laudato obessent,

^a Si ultra placitum laudaris, baccare frontem.

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Tertia annotatio est, nunquam esse solidā gratiam, aut plenum, integrumque beneficiū, quod conferunt Dæmones, si id recte beneficium dici potest, sed statim vel æquata, vel etiā grauiore aliqua iniuria, atque incommodo luendū esse ei, qui impetrauit. Vix enim morbum vllū a quoquam depellunt, quem in alium non illi co transferant: Et vniū salutē alterius interitu fere semper paciscuntur: ut refert Gregorius Turonensis ^c factum aliquando a quibuldā veneficis Parisiensibus: quæ Mumolum præfectum, quem in morbum lethalem mala sua arte coniecerant, ad valetudinem reducere aliter non potuerunt, quam prius eius consensu vita intersecto vix bimo infante, quem Chilpericius pater vnicum in spem regni alebat. Quam voraram sepe etiam iniquo scenore fecisse priscos illos mortales Dæmonum erroribus imbutos, passim eius temporis loquuntur annales. Nam & Admero regnum apud Pheras habenti Apollo a Parcis inducias cum morte impetrauit: d si eam alius pro illo obire vellet: Et cum terra meridio foro ingenti hiatu Romæ defedisset: responsum est non aliter eius labem coituram, quam

^a 2. 10. Sest.

^b Prob. 34.

^c Verg. Ecl. 10.

^d 7.

^c Hist. Fran.

^d Lib. 6. c. 35.

^d Aristoph.

^e interpret.

^f & Euripidis

^g in Alceste.

O

314 DÆMONOLATREIÆ SAG.

si primæ sp̄i adoleſcens aliquis ſeſe in eum hi-
tum deieciſſet. In quo operæ pretium eſt videre
quid paternæ Dei benignitas, & tyrannica Dia-
boli crudelitas, ac ſcruia interſit: ſiquidē Deus
aduerſos hominum caſus ad eorum ſalutem,
conſervationemque; Diabolus proſperos, ſi im-
do tale quid ab eo unquam eſſe poteſt, in peſtē
interitumque certiffimum conuertit. Quanto
& hoc obſervatione dignum eſt, quod per ſum-
mam indignitatem, ac commetiam modum
quem Elius, ^a Elias, ^b & D. Paulus, & ſanctiq;
patres multi in reuocandis ad vitā hominibus
tenuerunt, ipſæ ſagæ in ſanandis aſſimulant,
atque imitantur, dum ſic diductis, paſſiſque ar-
tibus in nouiſſima valetudine conſtitutos re-
to corpore incumbunt. Nam & alibi memini
me pluribus dicere, quæmadmodum op̄i Dei
maximus ſit adumbrator, atque aſſimulator Sa-
tan. Poſtremo, quod ita honere, atque auerſari
videtur inferipras ſacris nominibus, aut chara-
cteribus chartulas, pyſtalia, volumina, atq; alia
id genus amuleta, & alexicaca, quibus homines
contra malas incantantium artes vulgo ſe mu-
niri ſolent, non ideo ſit, quod ab iis ſibi im-
peditum yllum aſſerti putet. Nam in omni-
bus ſere ſcinationibus, impoſturis, ac curatio-
nibus hæc etiam ſua adhibere docuit, quo ſci-
licet ſpeciem maiorem ſanitatis habeant: ſed
multo magis, vt rudiores in iis, ceu in ſuam
-bule,

LIBER III. 315

bulo, occupet, inque prana ſua opinione cōfir-
menio, ac ſtabiliat, dū neglectis lōge ſalutatio-
ribus remediis in iſtiusmodi rebus nudis ſalu-
tis ſue præſidium conſtituunt: Si cuius enim a-
nimæ, vt cum D. Ioan. Chryſoſtomo loquar, ^a
e ſuggeſtu enūtiarum euangeliū nihil prodeſt,
qui eius in charta deſcripti fragmētum ad cor-
poris valetudinē conſerre poterit? in quo quæ-
ſito Euangelii virtus eluceſcit? num in literarū
characterib⁹, ac figuris, an potius in eius ſenſu,
intelligentiaque? ſiquidem illis æquum eſt eos
ſemper collo alligata geſtari; ſi in his animo re-
conditos, deſixosque potius habere: ſed iam ad
intermiſſas narrationes curſum refleſtam⁹. Ni-
coleæ Stephana ^b Sampaſiana mercede accer-
ſita, vt Dommartinenſe caſtrum peſtilentia, qua
tum aſſectum credebat, repurgaret (nam ei
rei operas ſuas locare conſueuerat) id quidem
officium non indiligeret exſecuta eſt: ſed eum
iſti dies exceſſiſſent, poſt quos cōtagionis me-
tus ceſſare ſolet, ac ei numerata mercede ſacta
eſſet abeundi copias dolens, quod opinione ci-
tius mutandam ſibi videret, nō alioqui tenuis,
ac illiberalis victus conſuetudinem, putauit ali-
qua ratione eius abitionis tempus ſibi eſſe tra-
hendū; ſimul & Caſtellani vxorem malo ali-
quo impertiendam, quod in ſe ableganda adeo
præceps eſſet, ac diligens. Ergo abiecta omni cū-
ſtatione placuit illam morbo aliquo diſtinere,

^a Homel. 73.
in Matth.

^b Dommar-
tinenſe
Decan⁹,
177.

in quo subleuando denuo rogaretur opetā, su-
diuque suum impendere. Nec mora ei astans
ad fores cubiculi: En, inquit, hera strophii tui
plicaturæ disturbatæ sunt, sine illas vt paulum
reconcinnem: adductaq. per speciem officii ad
collum manu solertissime excussit in eius dor-
sum pulueris venenati, quem digitis tegebat.
micas aliquot: Quo facto tanto fuit illico mem-
brorum omnium hore correpta, quanto so-
lent maximo, quos febris primum occupauit.
Nec adeo multo post tantis præterea pedū do-
loribus differrī cœpit: vt iis scorde auersis ad ta-
los digiti statim distorquerentur. Qua re omni
a domesticis perspecta, atque intellecta compre-
hensam, asseruatam, ac deniq. verberum inie-
cto metu exterritam non prius dimissuros se
sunt interminati: quam fascinatione sublatam
heram in pristinum valetudinis statum restitui-
ssent. Nam & hoc beneficii suspiciōē augebat,
quod ab ea aliquādo audierant se quicquid hu-
ius sciret, quo sic ad prohibendam, auertendā-
que pestem vteretur, acceptum referre cuidam
Matthæo Amantio non pridem ob sortilegij cri-
men capitis damnato, a quo etiam in tyrociniū
pretium stuprum passa, atque ex eo grauida fa-
cta fuerat. Primum igitur magnis clamoribus
testari insignem sibi fieri iniuriam, cui pro be-
neficio tanta calumnia reponeretur, ac de sus-
pendio minas etiam iactare. Sed cum nihilomi-
nus

mus illos in sententia obstinate manere videret,
ac nihil iam a se ea via profici: cōsiliū, oratio-
nemque mutans rogare cœpit, vt quando ea
sibi medendi necessitas imponebatur, sustine-
rent dum ad memoriam reuocaret, si quod o-
lim simili morbo remedium audiisset prædica-
ri. Ac non multo post reuersa dixit reperisse se,
in quo iam exploratæ salutis spem ponere, ac
defigere possent: Nolle enim se herbas quæ in
balneis affricatæ ei dolori medicamentum præ-
sentissimum essent allaturæ: Orare modo ne e-
gre illis esset, si quæ mora valetudini intercede-
ret: Neque enim eiusmodi morbum esse, qui ita
sit ad sanandum facilis. Inter hæc is, quem tum
secum habebat, filius, cum videret matrem ita
accipi, sibi idem timeans, qui sciret se consciū,
nocte intempesta e murorum pinnis per funē
se dimisit: Sed postridie e fuga retractus, vincit,
ac cur sic etiam se foras eiecisset iussus cloqui, re
omnem, vti hic narratur, ordine explicuit: Hoc
addens se toti ei fuisse caput, qui matrem ad il-
lam impulsisset, dum causam quærit, qua para-
biti moram aliquam produceret: præterea
nihil ad salutem conferre illa omnia fomenta,
quæ ea sic accurate ægre adhibebat: Sed iis ita
fucum fieri oportere, vt videatur per conueniē-
tia naturæ remedia processisse curatio: Nam iā
tum ab intentatis illi verberibus latenter anti-
dotum eam admonuisse: sed illo vinci, ac cōtra-

318 DÆMONOLATREIÆ SAG.

hi non posse, qui ab initio fuerat morbo impositus temporis modus. Expectarent igitur, dum is hebdomada dies, eaque hora bis recurrisset, quæ præbitum esset venenum. Certo enim tum ægram conualituram, saltem ab omni doloris sensu iri liberatam, sola membrorum reliqua lassitudine: In quo datam expectationem neutiquam fefellit: nam in illo ipso quem præstituerat temporis articulo morbus est sedatus. Verum insequenti nocte recrudit etiam acerbior: nam veneficam, ut postea est compertum, adhibiti remedii prænituerat, quod videret paratam inderationem ad se maleficii coarguendam, ac etiam indubitato testimonio obruendam: nam sedari vix posse alibi demonstratum est: ob idque ab illa repetitum, iteratumque fuerat venenum. Cum igitur post die filio prædictionis mendacium obieciatur, multa malitiose mullitans hoc tantum dicere voluit, matrem ut verberibus, quam possent indignissime acciperent: hoc enim uti advertebat vnicum superesse contra eius tergiversationem remedium. Arreptam igitur duo validissimi rustici non prius cessarunt vitium malleolis contundere, pedibus obtetere, pulsare, agitare: ac denique in obiectum igne detrudere, quam fidem suam astrinxisset, se ægram eo ipso die imo hora perfanaturam. Quod & præstitit, postquam pomum illi comedendum præbuit.

LIBER III. 319

duisset, quod ante candidulo pulvere videntibus, nonnullis medicauerat. Sic tandem facta abeundi copia: uti de hoc illi ante data fides fuerat in lictores eam ad castrorum portam præsolantes incidit: a quibus ex ludicis, qui in eius vitam, moresque inquisiverat, decreto comprehensa, ac in vincula coniecta de tota re, sicuti hic habetur, haud cunctanter confessæ est: ac tandem igni una cum filio est concremata. Quæ narratio duo præcipue habet quibus nos erudiri convenit. Primum nihil ad curationem conferre, quæ sortilegi exterius adhibent morbis a se incussis remedia: sed vel ea prætexi quasi integumenta sortilegiis, quæ veriti legum severitate palam esse metunt: ut cum herbas, unguenta, balneas, aliaque quæ in victu, usuque quotidiana habent homines, quibusque medendi vires certæ, ac præcipue nullæ sunt adhibent: vel excogitari ad infestandos superstitione mortaliū animos: vel uti cū ad vortuas peregrinationes, novendialis sacra, lustrationes, donaria, aliaque id genus per speciem pietatis, quod Christianis sunt in usu quotidiano, inducunt: vel denique adhiberi ad conuellendam, labefactandamque spem, & fiduciam, quam in vno Deo defixam nobis esse oportet: dum eam transferimus ad nescio quæ eculonta, poculentaue, quæ furtim de domo veneficæ substracta esse curamus, ut illorum usu ex ea qua consistamus valetudine emergamus.

mus. Nam hoc bonæ illæ lubenter patiuntur etiam cum iactura rei familiaris, dūmodo hæc prauitate vulgi opinionem inficiant: resistere scilicet in sua penu, seu in pharmacopolæ officina aliqua quæ morbum certo vincant medicamenta: Imo (vt cum Plinio iuniore loquar) se Deorum potentes esse, & habere domi, quo solē ceteros mortales iuuare, ac seruare queant. Alterum non oscitanter in ea narratione prætermittendum est: sic esse Dæmoni tenaces manus, vt non facile eripi sibi sinat, quod semel cōprehenderit. Ergo si quando suorū rogatu morbum immiseris, vel cum alio etiam grauiore commutandus venit, vt iam dictum est: vel in illud tempus eius sedationem, curationemve relictū oportet, quod frustra quisquam antea peresūs apud eum precibus studcat. Ita semper reliqui aliquid esse oportet: quod is luero deputare possit: sed & cetera narrare pergamus. Stephanum Noachum a Madrensem perpetui trienni morbus vsque adeo exercuerat: vt res illi patū abesset ab infania. Ergo desperatus ab omnibus, periclitatisque incassum, quæ solent Medicorum cura suggerere solet, remediis tandē ad ariolos animum conuertit. Erat ea tempestate Cranuillæi quidam præ ceteris eius artis famæ clarus: Ad illum præsentem præsens rem omne defert. Edocetur hoc ipsi malum ab ea muliere confectum fuisse, quam domum reuersus vna cum

a Castinai
mense Iulio
an. 1526.

cum vxore colloquentem esset reperturus. Cōpararet igitur lento aliquo sarmento vinculū, quod eius collo statim, ac coram esset, iniiceret, minitareturq. ferocius se illi animam mox esse interclusurum, ni labefactatam valetudinē iam iam restitueret: Ingressus domum vetulam offendit vxori ad focum assidentem, huic nomen erat Parisetæ Nouauillanæ: eam, vt ti monitus erat, re verbisque quantum potest perterrefacit. Illico eius genibus illa aduolui, veniam petere, ac sartam testam ab omni morbo valetudinem certo promittere: modo in iis, quæ præscriberet, obsequi vellet. Ea vero esse: primū ne grauaretur pyrum, quod erat illi præbitura, comedere: Quod enim silicis instar durum primo contactu videri possit, id non ita esse: manu enim attrectatum perinde emollitum iri, ac si bene coctum, conditumq. esset. Tum vt se statim lecto componeret: futurum enim, vt illico morbus ingrauesceret pene ad interitum: Accerseret ob id e vicinia lectas matronas duas, quæ illi ea nocte vigiliam suam traderent: harū, pessima, præsentia se defendere callide parabat, si quid obliiceretur mala arte factū, quo adeo grauis, diuturnusq. morbus tam facile, ac cito accessisset: neque enim huius quod ad id adornabat quicquam palam facere deereuerat. Conditionem nullam reiecturum se declarat. Noctū, modo ex tam incommoda valetudine e-

uaderet: Acceptam tamen pyrum primum ne-
gat morfu diuidi posse, vt quod plume esset fer-
reum: sed dum hæc loquitur, ac paululum inte-
rim illud consecret, sensu non sine admiratio-
ne in lana mollitie prope abiisse. Eo igitur de-
uorato (nam erat gustu insuauissimum) statim
illi stomachus tanto ardore conflagrare cepit,
quanto vix maiorem candentes carbones exci-
tare potuissent. Ergo in cubili prope colloca-
tur agenti animam haud ita dissimilis: Adhibet
trepida vxor, qui secum ea nocte illum obser-
uarent, matronas duas, quibus se tertiam bona
illa vltro adieci vultu adeo ad mœsticiam com-
posito, vt præ illa si qua videri potuissent vxoris
iplius lacrymarum non indigens vigilia ad me-
diam vixque noctem processerat: cum venefica
clam aspectus comites Lethæo suo puluere, seu
Mercurius aliquis acerbissimo somno complecti
tur ac interea sublatum ægrum humeris trans-
fert in proximam arcem: ibique oblato inima-
ni vilo imponit. Tum repetitis spatibus sæpius
vehit, ac reuoluenda quasi onere iniquiore op-
primi videtur, non cessante ingemiscere bellua, ea
vero vox erat dolentis Dæmonis, quod præter
ingenium tui valetudinis beneficio opera sua
accommodare cogeretur: sed eius tarditatem
illa inceptos magis, magisque vix viam perge-
ret illis vigeat verbis: Agedum ignaua, atque
odiosa bellua nunc factis digna recipis tuis, quæ
me

me primum ad hunc ita mulctandum, vel inui-
tam impulisti. Hæc a se audita trepidus sessor
post magna fiducia testatus est. Inter hæc expe-
rectæ, quæ ad cubile pernoctabant, mulieres id
vacuum noctæ totam festinanter inuestigant,
ac perfrutantur domum, sicubi desideratum
hominem reperiant: Ac tandem solum cum sola
venefica in area offendunt. Rogant eoque se in-
scitis ita nudo, ac incomitato secedendi causa fue-
rit. Occupat illa prior respondere, atque insit: An
non aduertitis huc ea gratia a me pertractum,
vt oletum faceret? sed nullis cum ea commu-
tatis verbis hoc solum fatigerunt, hominem vt
tolleant, ac quam citissime in lectum repone-
rent. Verum dum id moluntur, vix omnes si-
mul magno nixu reportando præstant: quod il-
la sola nullo negotio asportando perfecerat. Por-
ro cum ea lex pacti præcipua fuisset, vt Noachus
supradictis omnibus defunctus morbo penitus
subleuaretur, & adhuc tamen doloris non nihil
superesset, causata est venefica importunum mu-
lierum aduentum, quo impedita fuerat, ne be-
ne incepta ad exitum perduceret: sed ad sum-
mum ferendam esse octo dierum moram, post
quos sine vlla frustratione integra futura esset
illi valetudo. Quod & euenit. In his atque aliis
multis manifeste deprehensa, tandem est in car-
cerem inclosa, cuius tamen ruptis vinculis eu-
lodiaz incuria euasit, atque abiit. Et habet quo-

324 DÆMONOLATREIÆ SAG.

que aliqua hæc narratio, quæ non frustra lectoris considerationem intendant. Primum confiderent, atque impune inter huius ætatis Christianos versari, atque artem suam facitare ariolos, quos tamē sua societate prohibuerunt mortales omnes, quorum animos imbuir aliqua veri Dei opinio: Moses, ^a Saul, ^b Iosias & poenata vltimi supplicii in eos sanciverunt: qui in diuisione sua deprehenderentur arioli: Constantinus ^c illum, qui eos consuleret, deportari: Constantius, & Iulianus ^d gladio vltore feriri vulerūt. Ancyranum, ^e Toletanum, ^f Aurelianense, ^g atque alia pleraque sanctorum patrum concilia & finibus Christianæ communitatis exterminandos decreuerunt. Et Christianorum omnium hic consensus est vltimus, non esse in Ecclesia ferendos: Imo diserte qui diebus dominicis conaciones habent, illos exsecrantur, ac diris deuouent. Et tamen Regum, principumque hic vltatus, & quotidianus lusus est: Eos quoque non parua mercede ad se accersunt. Horum etiam exemplo, nā talibus auctoribus iam tutius peccatur, vulgus adit, qui furto substracta, vel casu amissa indicent, ac patefaciant, cribri, aut clauis versatione idēdem iterata: distincta in iustitiam aquam chartularū immisione, quæ nominum eorum, quos fur suspectos habent, contineant: mantilis productione contractioneue reciproca, atque aliarum id genus rerum damnanda pe-

^a Ienit. 4. 19.
^b Ienit. 2. 6.
^c Deut. 2. 18.
^d Ienit. 11.
^e Sam. c. 18.
^f Ienit. 1.
^g Reg. 2. ca. 23. vers. 24.
^h I. de Ma. l. 6.
ⁱ I. Nemo au. spicem. Red.
^j Cap. 24.
^k Cap. 21.
^l Cap. 22.

LIBER III. 325

da periclitatione, quæ pyromantias, aeromantias, hydromantias, & Geomantias veterum omnes sua impietate etiā adæquare possint. Tū furum illi manipuli, qui sub Ægyptiorū ementito nomine bonam Europæ partem quasi suouere prædabundi peruagantur, nulla re se plausibiliores præbent, quam quod apud imperitā multitudinem profitentur, quæ quemque fors maneat præmonere. Vt hic omittam recensere longe nequiores Craniullano illo ariolo, monachum in Niderhanu; mulierem Thermopoli, quæ est ad Mirecuriam, militem emeritum Nanceii, aliosque plures, qui palam etiam, & secrete ex ea re quantum faciunt. Sequitur in eadē historia & sarmento intorqueri oportuisse vinculum illud, quod sic Maleficæ collo adaptandū erat. Et vulgus in ea opinione est, verberibus sagas nullis tam commodè castigari, quam quæ vitis administrat. Cuius rei causam, si quæ tamē vera est, non facile sit asserere. Et adhuc in simili difficultate hærent qui apud Plinium, ^a Liniū, ^b Plutarchum, ^c Macrum, ^d & Spartianū, & quæ tunc virgis in delictis poenam eorum tantū militum qui ciues essent honoraret, curque eā centuriones præferrent, quasi imperii insignis, & ornamentum. Miles ille legionarius apud Apulcium ^e centurionem extra præsidium (credo) mentitus, vt est eiusmodi hominum audacia, repertum in via hortulanum, & ad interro-

^a Hist. nat. lib. 14.
^b In Flori. cōpendio.
^c In Gallo.
^d In lib. 2. de re milit. & Iustit. De re milit. D. e In Adriani vita.
^e Lib. 9. de Asin. 400.

§ 26 DÆMONOLATREIÆ SAG.

gata silentem indignabundus vite, quam tenebat, de asino deturbavit, eademque tandem aduersa de vastiore eius nodulo cerebrū eius disfidit. Et certe aliquid subesse oportet, quod, uti apud Iosephum de Elezari annulo, herbisque Salomonis legimus, Dæmonem, eosque quos semel sibi addixit præcipue afficiat. Nam & Cæsaris Traiani illud circumfertur, cum scriptis coedicillis Iouis Heliopolitani oraculum consulisset, an Romam peracto bello, quod contra Parthos mouebat, esset rediturus, illi respondisse Dæmonem, ut vitem in suam ædem inferret in pottes diuisam, ac sudario conditam: eamque perendie esseret. Quod et si ad ea magis quæ militiam spectant imperia, atque auguria pertinere videtur: habet tamen & in quo virginei ligni peculiarem quædam, atque alium quam in quæ cetera adhibentur vitum considerare mus. Quod quoque & Euphorion observauit, qui nisi ex vite non licuisse olim fingere Rheæ Deæ signum prodidit. Et recte quidem: Nam eam Cybele aliter appellatam testatur Suidas, id est (ut interpretatur Festus) Deam, quæ homines in furem ageret. Si quidem Græci *ῥοβήρης*, in caput saltare dicunt. Et eius sacerdotes solebāt in suis sacris caput circumagere:

Terrifici caput quatientes numine risu.
Quod & sagas in suis tripudiis insipientes vsurpare supra meminimus. Et Ægyptii vitem ex spar-

LIBER III. § 27

ex sparso gygantum sanguine satā putauerūt, quod vinum homines in rabie sæpe accenderet: Moses quoque, & David etiam per triopū vitum tamē sanguinem dixerunt. Et Orpheus vitem, Luna Virginis signū ineunte, serere prohibuit: quasi parum Bacchico furori cum virginali modestia conueniret. Veruit etiam Pythagoras ex vitibus, quæ amputatæ non essent, Dias quicquā litari. Denique non sine ratione aliqua Samsonis commentum existit: cum Dalida importunas, atque insidiosas percontationes ludicatus respondit, nihilo aliis se sortitorem futurū, si septenis vitib. flexilibus reuinceretur. Et gallos gallinaceos non canere, si cuculus e sarmētis collo addatur dixit Plinius. ² Nam iam tum vitis aliqua fuit præter inditam a natura facultatem commendatio. Quæ omnia eo redeunt, ut in illa multarum nequitiarum semina latere statendum sit, non solum ex innata illa vi, & facultate labefactandæ mētis humanæ: ubi quod ait, ille, vicit vinum quod quis bibit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furens Centauros, serpo domuit.
Sed & ex affectato eius in Magicis artibus vsu, uti ex superioribus apparet: Sequitur quemadmodum in vris sedere Noachum oportuerit, id est, se in fidem ac potestatem Dæmonis, qui sub vestigio illo vris latebat, permittere: priusquam ad sanitatem rediret. Hoc enim præcipue, dum

2 Lib. 27. 2. 7

318 DÆMONOLATREIÆ SAG.

nos vult labefactare, satagit Dæmon, vt fiducia illi quam maximam habeamus: Tum curationibus suis semper tale aliquid intermiscet: vt a Deo ad creaturas nos auertat, inque terrena penitus immergat. Cuius generis etiā est quod Agyrtas, & circumforaneos circulatores passim videmus vrsos secū ducere: ac iis mercede pueros imponere, vt a laruarum, lemorumq. formidine fiant scilicet in futurum securiores, deridiculaque alia multa iam antea nobis dicta, & sequenti quoque capite fusi, latiusque dicenda. Ad quæ priusquam properamus, ac finem huic disceptationi imponimus, operæpretium quoque est hic a multis tractatam questionem attingere: possit necne citra fraudem animæ capitalis ista a maleficis morborum depulsio peti, ac mendicari. Et forsā id frustra queri quis dixerit post tot de ea veterum Theologorum sententias, recentiorum etiam non contemnendis suffragiis comprobata, sed eas nunquam tam sanctas existimauit, quin aliquā exculpationem admitterent. Multum enim inter est, vinc, an precario aliquid ab alio auferas, & consequare: illud contentum, & dedignationē habet, hoc admirationem, obtemperacionem, animumque se suppliciter deicientem, ac demittentem. Si quis vel prece, vel pretio a venefica contendat, vt abs Magistello suo morbi quo affligit sanationem impetret: perinde opinor facit

a D. Tho. 4.
dist. 24. q. 1.
art. 3. Bonam
ment. 1. d. 1. q. 2.
Syluester in
verbo (Male
fici) qua. 1.
& D. D. su-
per ea. si per
fortarias,
11. q. 1.

LIBER III.

319

facit ac si ipse supplex, venerabundusque opem a Dæmone imploret, eius se beneficio alligari postulet, munere adoret, ac se ea causa illi obnoxium fore profiteatur. Omnes igitur cruciatus, ipsamque adeo mortem potius ferendam esse, quam vt sinamus nos ad tam horredum sacrilegium adduci. Siquidem clamant sacræ literæ solum Deum colendum, atque adorandum esse: Deum inquam zelotem, qui non sit passurus quicquam de gloria sua decerpi, ac delibari, quod alteri adscribatur. Et hoc esse reor, quod adeo seuerè damnant, ac reprehendunt Theologi illi: Nam & c. cōstantinus Imperator b de eo quoque legem sanciens, diserte facti atrocitatem in hoc constituit, si suasionibus, ac præmiis aruspex esseq. aduocatus. Et Photius in Nomocanone eius legis pœnam ait tātum intelligi debere: vbi dicitur *Id est*, id est, per mastrationes, ac sacrilega sacrificia eiusmodi negotium peragitur: Quæ etiam omnia huius ætatis sagæ pro more habent facere: Nam primum rogari, sæpe etiam muneribus donari volunt. Tum Diuorum alicuius maiestatem læsam, violatamque autumant: quem idcirco votiu ad eius sanum profectione donariis, sacrificiisque nouendialibus placare conueniat. Nempe hoc eo reedit, vt tu valetudinem redimas eius veneratione, muneracioneque, qui illam primū debilitauit, Dæmonis, cuique astute speciosum illud diui no-

a Dent. 6.
vers. 3.
Matt. 4.
vers. 10.

b In 1. Nat.
lus de Ma-
lis, & Matt.

men ideo illæ præcedunt, vt suam impietate religionis aliqua simulatione tegant, atque inuoluant. Omnino inexcusabilis est ista curandæ valetudinis, depellendorumque morborum ratio, vel si quæuis prætexatur illi humani consilii imbecillitas, consequendæque sanitatis cupiditas, & desiderium: Præcipua enim semper esse debet causa religionis, cuius sanctitas hic aperte scedatur, polluitur, violatur. At si tu veneficam, quam istiusmodi fascinationis nō iniuria suspectam habes, minis insequare, verberibus etiam, si minus illam mouent mīpæ, accipias volentem, nolentem eo adducas, vt fascinationem repercutiat: quæ hic quæso blanditiæque imploratio, obtestatio, veneratioq. esse potest? Si inde plus habet illa, quod se cōsecratam, pulsatam ad opitulandum etiā ei qui læsit coactam doleat: quam gratia, volūptate, cōmodo aliquo auctam gloriatur? Si eius Dæmon se quasi oborto collo a noxa retractum, amissa præda in fugam versum, derisum, spretum, ac nihili pēsū agnoscat? Qui furem persequitur, remq. sibi furto ablatam ab eo per vim auferri quid admittit in quo ferigratiam vllam gratificatus esse videatur? Qui occupatam ab hoste arcem armis recuperat, eaque illum violentes denicit: quid ei aliud relinquit, quam vt dolens, pudensq. collectis si datur sarcinis alio migret, seque possessione deturbatū merito lugeat, ac

COB.

conqueratur? Qui quoque captum, comprehensumque aliquem tenet, si hunc e manibus dimittere cogitur, quod forte is se successu eripiat: minas spiret, ferrum intenter, aut vim aliquam aliam asserat: quid ex ea illi comprehensione superest præter elapse prædæ desiderium? Quid se indignum gessit, qui sic constructum se inuito eo qui constrinxerat expedit, atque in libertatem vindicauit? Atqui eam, quæ putatur a maleficis, morborum curationem nō esse remedii alicuius efficacia adhibitionem: sed tantum a vexatione cui incumbunt, celsationem, liberationemque non dubitem cum Abdia Babylonix Episcopo asserere: vel ex eo maxime, quod momento, ac sæpe nulli facta medicina ea contingat, quæ a morbo ad sanitatem probabilis esse nequit transitio, ac decursio. Ergo si quis fidenter, atque intrepide, vt hominē nullius malæ rei consciū, & Dei nixum præsidio decet, Satanam in malefica muliere adoriatur, vi, minisq. cogat, vt ab iniuria, ac maleficio recedat, lædere cesset, atque abstineat, corpore cessat (eiusmodi enim morbum aliud nihil esse, quā Dæmonis præsentiam credidit Iamblichus^a) quid quæso facit ab Exorcistarum more alienum, qui quoque energumenis catenas inducunt, plagas infligunt, terrores inferunt? At, inquires, in hoc non est præcipua salutis fiducia, & præsidium, sed multo magis inefficacib.

^a In lib. de Myst. & de vita humana alter agens atque apparens.

332 DÆMONOLATREIÆ SAG.

sacræ scripturæ verbis: quæ illi certa conceptione, statisque ceremoniis usurpant. Et horum puto virtus, atque energia ex fide est in Deum per Iesum Christum: quæ quoque abundare necesse est, qui sic audent omnibus formidabiles sagas iurgio, minis, verberibus adoriri. Nam aliter periculum sit, ne lacerentur contra insurgentem iramque suam, ac virus maiori licentia & contentione in lacerantem euomant. Vicumque res sit, si qui ita morborum liberationem a maleficis per contumeliam extorquent, non omni no culpa vacant, forte quia illarum huic negotio operam, ministeriumque utrobique intercedere conuenit, quæ res, dicat aliquis, causam impietatis aliquam continere videtur, at certe talis ea est, ut expers dici debeat illius, quæ Deum hominibus adeo in sensum reddit cum Dæmonibus pactiois, & commercii aliena ab omni mala mentis, nefarii que voti conscientia, denique non illis poenis obnoxia, quas leges tunc diuinae, tum humanae, in eos constituunt: qui ad Magos declinant, eos aduocant, consulunt, ac in re aliqua sibi adiutores constituunt.

a *Leui 19. & 22.*
Deut. 18.
b *Nullus a-*
rufus, ex & l.
nemo de ma-
lef. & Math.

Curationes Dæmonum velo semper aliquo religi-
onis obtendi: sape etiã viri, qui rerum potant
ascita in speciem ope, ac ministerio perfici, quo
scilicet eis maior accedat auctoritas. Verũ in-
tar hac Dæmones nonnunquam suam turpitu-
dinem

LIBER III.

333

dinem prodero, dum obsecra etiam fœdague,
adhiberi volunt.

CAPVT IIII.

Astute Satanas vires religionis ad sortilegium in speciem adhibet, tunc ut homines, quorum mentes scit ad eius cultum esse procliuiores, in superstitionis errorem facilius inducat, tum ut prodigiosarum sanationum, quæ eius opera fiunt, suspicionem alio a suis transferat, ne si eorum beneficio morbus leuatus videretur, idem & veneficio ante illarus existimaretur. Ergo in cœlitum aliquem ea noxa reicienda est, qui forte violatum suum numen ira vindicandum censuerit:

Namque sua ignescunt animis cœlestibus ira.
Tum sequitur auerruncandas esse eiusmodi iras: sed, Deus bone, qua expiatione, ac procuratione! certe cuius etiam pudeat qui vanissimas religiones ab vltima antiquitate coluerunt. Quod etiam, quo magis miretur lector, vno, atque altero exëplo e peni nostra deprompto hic operæpretium duxi commonstrare. Fuit Nanceii intra annos decem venefica mulier (The-notam nomine vocabant:) Ea cum aliquando rogaretur laboranti morbo vicinæ cuidam medicinam facere (nam & ea causâ vulgo adiri solebat, uti in Hispania quos seruatores appellat) a Diuo Fiaco morbum illum esse dixit: cui ob

334 DÆMONOLATREIÆ. SAG.

id vouenda esset cum donariis profectio, quam ipsa si ita lubenter, lubenter susceperet. Conditæ est mercede, ut hanc nauaret operam: Agra transuerso decussatim lino cerato primū dimensa est: tum linum in certum numerum complicauit, atque in sinum quasi fouendū imposuit. Deinde & noctem que proxime est infecuta totam ad ædium, in quibus decumbebat ægra, fores exuebauit, ac primo diluculo se in viam dedit cum perpetuo silentio: Cumque ad D. Facris sanum peruenisset, id ingressa linum succedit, eiusque stillantibus ceris figuras ad aræ maioris gradus in crucem duxit, ac tandem se foras eiciens ipsum sanum ter obtrahit, lino illo interim flammæ edente crepitantes, & cerulas.

Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum

Fulmine ex oculis, nigroque bitumine fumat,

Circū membræ rotas doctus purgula sacerdos.

lisque omnibus sic defuncta se in urbem recepit. Ecce ut silentia, dimensiones, vigilias, murmur, figuras, ignes expiandis scilicet religionibus interponunt: Quæ certe imitatio est manifestissima arolorum, quos pagana habuit antiquitas: Qui (ut inquit D. Augustinus) circa idolorum aras preces nefarias emittere, & sancta sacrificia afferre solebant: In hoc etiam longe intolerabilissima, quod sæpe admixtas habet lordes, illuices, excrementa, aliaque multa, quibus

a Claudianus

b In lib de nat. Dam.

L I B E R III.

335

bus nihil fingi potest ab ea puritate alienius, quam in diuino cultu, ac ceremoniis adhiberi par est. Cuius etiam generis est, quod sequitur de rustico Vogelo quodam, cui nomen fuit Desiderio. Financio: a Is Valentinum Valerium municipem suum, cum quo inimicitias pridè gerebat, impensius vilescebat cupiebat: nec adhuc tamen explendi animi vilitate satis, ac opportuna sese obtulerat occasio. Commodum igitur illi viam per sola loca habenti occurrit obsecro loco ymbre instar, ac apprehensum de equo tanta vi deturbat, ut altero citius profus debilitaretur: Sed aliquanto post misertus hominem, ut quem satis diuturno mulctatum infortunio videret, ad eum seu aliud agens accedit. Rogat unde id illi accidisset mali: Causam prolixè edocetur, quam ipse multo melius sciebat. Tandem remediū pollicetur, & certum, & præsens si dicto audirens esse veller. Nihil non ea causa facturum recipit rusticus, auideque expectat quid se ille præstare velit. Præcipit igitur ut e nouem stabulis diuersis sumum equinum precario conquireret, quantum satis esset complendo focco, quo tum erus cum labefactaretur erat indutum, eumque sic confectum pro donatio appenderet D. Benedicto, cuius celebre esset sanum in Berquel oppido Germanicæ. Sic enim futurum, ut eius anathematis arcana vi, ac potestate illi membrum recitaretur, ac conualece-

a Saudeoda-
ti prid. Id.
Iul. 138.

ret. Quod ut ab eo postea rescitum est, non idcirco suadebat, quasi id illi ad sanationē quicquam profuturum crederet: sed ut eo commoto artem suam regeret. Nam sortilegis mos est curationibus suis istiusmodi religionum expiationes prætexere: cum nulla tamen religione tangantur, ac potius eam omnem despectui, ludibrioque habeant. Perquam etiam causam se olim apud Domitianum Imperatorem defendit Apollonius, a cum ei Magiæ crimen obiceretur, ob sedatam scilicet, quæ Ephesios inuaserrat, pestem: Ab Hercule enim se id beneficium precibus cōsecutum fuisse dixit, atque adeo ob id templum ei sub Aueris nomine fuisse dedicatum, nonnunquam & amoto omni religionis fūco alia quædam eaque per absurda adhibent, quo scilicet homines magis, magisque ludibrio habeant. Tale illud fuit, quod de Phœone quodam recitat Herodotus. b Is ob impietatem (quod scilicet in Nili exundatione sumtum spiculum in medios vortices contorsisset) fuerat excecatus, rursusque post undecimum annum oraculo monitus, ut lotio mulieris, quæ ab vno tantum viro compressa fuisset, oculos lauaret, visum recepit, qualitate orbitatem vitabatur: Nam quod in lotio muliebri collyrium satis potens esse queat restituendo oculorum luminia, aut quare eius erit magis efficax, quæ virum vnum, quam quæ multos passa est? Machina

a Phil. hist.
lib. 8. c. 3.

b Lib. 1.

china, doli, fallaciæ, ac præstigiæ sunt meræ, quibus errores hominum aucupatur Satan, suū ut apud eos imperium propaget, stabiliat, ac cōfirmet. Siquidem is vnicus scopus est, in quem actiones omnes suas intendit, ac collimat. Ac quo plus ponderis, auctoritatique habeant Reges, Imperatoresque, ei negotio sæpius interponit, quale de Pyrrho memorant, iplene scilicet laborantibus mederi solitum fuisse, postquam resupinos dextro pede tetigisset. Tum de Vespasiano, cuius quoniam quæ celebratur in hanc sententiam historia, multa observatione digna continet, eam ex Suetonio, Tacito, b Sa-
bellico, c aliisque non infimæ classis scriptoribus integram hic transcribere nō pœnituit. Vespasianum pro tribunali sedentem Alexandria, vbi statos estiuus statibus dies oppetiebatur, duo e plebe viri adierunt opem sibi orantes a Serapide demonstratam, hic oculis captus, ille debili manu, per quietem monitos se dicentes fore, ut cæco dies illucesceret, si ipsius oculos spūto Vespasianus inunxisset, alterque firmior fieret, si calce contingeretur. Cum vix fides rei esset, nec ea vilo modo successura crederetur, ne expe-
riti quidem a principio Vespasianus ausus est. Ceterum amicis hortantibus, quod dicerent peracti remedii gloriam penes Cæsarem, iuncti ludibrium penes miseros fore, utrumque pro cō-
tione tentavit. Nec defuit euentus, nam alteri

a In eius vi-
ta cap. 7
b Lib. 20. a 6
c ex off. A. 1.
qu. sub fin.
d Ennead. 7.
lib. 3.

manus ad usum statim versa est: alteri clara re-
luxit dies. Verebatur scilicet Dæmon illo, quæ
sub Serapidis nomine colebatur Ægyptus errorū
mater, ne piorum Ecclesia recens ibi constituta
ex verulso illo se exturbaret domicilio, precidit
que saturnum, ut duo ægri vterque sua esset de-
functurus clade, ac proinde ambos impulsit a
Vespasiano opem implorare, ut cum euerus se-
cutus esset eius fauore, qui erat rerum potita-
tus, oraculi matestas augetur, nec ex eo imperi-
ri fastigio ad veræ lucis fulgorem animum in-
tenderet. Memorant & simile quiddam de A-
driano Imperatore Maximus Marius & Ælius
Spartianus, mulierem scilicet quandam fuisse
oculis diuinitus orbatā, quod Imperatori mor-
bi impatiencia durius de se consulenti neglexit
fer ex oraculi præcepto nutrire, ut vitam per-
dere parceret, propediem enim esse ex ea vale-
tudine emeritum. Ac cum denuo in insomni-
is monita fuisset id facere: illata etiam de recu-
perando visu spe, iam factam suo periculo cau-
torem ea prouincia sedulo, ac diligenter esse de-
functam, sicque oculorum lucem de integro il-
li esse restitutam, postquam tamen illius Imper-
atoris genua ex eodem præcepto esset deolcu-
rata. Nam hoc demum fabule condimentū est.

Multa esse quæ sortilogi agnoscunt sibi asserre im-
pedimentum, ne aliorum a se afflictam valetu-
dinem, vel restituant, vel subleuent. Quæ, ut
sunt

sunt propriis ad id rationibus, atque exemplis
declaratur.

CAPITULUM V.

UT est semper proclius via ad dāmnū, atq.
iniuriā, ita ad beneficium, ac salutē nul-
las non habet difficultates, atque impedi-
ta, si de immittendo morbo, aut inferēda mor-
te sagis incessit libido, omnia ad id prona sunt,
atq. opportuna, Venenum multiplex, impreca-
tio, incantamenta, fascinationes, atque ipse qui
nunquam vocatus deest malorum omnium ar-
chitectus, atque administer Dæmon: ubi hoc a-
gitur, ut aut restituatur valetudo, aut vita con-
seruetur, tum nunquam defunt, quæ contra ca-
pianur cause. Quod a sacris, a Medico, aut alia
re quapiam iam sit mendicatum auxiliū: Quod
ab alio, quam a se moribus sit allatus: Quod in
vinculis constituti sint ea facultate medendi,
quæ sibi erat ante a Dæmone concessa, penitus
destituti: Quod hac tantum lege id illis liceat, si
commutato beneficio, damno, atque iniuria
maior efficiant, quod non sint disertis de sanā-
do verbis rogata. Atque id genus alia quibus
nusquam non solent afferendis remediis mo-
ras, ac tergiversationes interponere. Quæ
etiam ex iis quæ sequantur exemplis licebit ma-
gis agnoscere. Rosa Girardina a pro comperto
recensuit nō posse morbum tolli ab alio, quam
ab eo qui illius causam dedisset: Nec cuiquam

a In agri
muli &c.
Rosa Girardina

340 DÆMONOLATREIÆ SAG.

licere, vñ in messem alterius falcem suam immitteret. Ita ab eadem manu, & metuenda iniuria est, & expectandum beneficium. Domini ea Eurca^a ait non posse restitui sanitatem ei, cui semel est ademta, quin idem morbus saepe etiam grauior in alium transferatur, atque ab ipsa veluti permutatione semper maius nascatur conpendium. Item medendi vires a Dæmone acceptas statim euanesceere, vbi sacerdos, aut Medicus a gro sanitatis ergo manus admouerunt. Alexia Drigea^b nunquam esse integrum, atque absolutum sanationis beneficiū, sed morbi semper aliquid hærere, ac superesse. Catharina Balardiza^c frustra aut sedationem, aut leuationem a giitudinis ex prætariab iis, qui sunt in sortilegiu teatu, desisse enim esse in Dæmonis manu, per quem hæc possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morelius^d, is cum iam vinctus rogaretur, vt medicinam faceret puero Ioannis Chematii, quem non negabata se in eum, quo tunc laborabat, morbum esse inectum, respondi eius rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem, quando ea qua se ipse induerat criminis confessione Dæmonem penitus a se ablegauerat. Et omnino carceris locum quo minus id fiat sua sanctitate aduersari. Neque enim cum ipse seclerum sit vindex, sortilegiis qua ad eam sanationem adhiberi oportebat, conuenire posse. Quod & Damas tenuisse videtur.

*Crusellus
de Des.
144.*

*Hardentia
Id. Nou.
14.
Artemen
Id. Non.
Dec. 1784.*

*Cotta 74.
Feb.
7.*

LIBER III. 341

Videtur, cum ex eo Tyanæū magistrum diuina natura fuisse præditū inserti, q̃ crus pedica nullo negotio exsoluisset. Neq; enim id, inquit, q̃ esset in vinculis, ac custodia, arte venefica præstare potuisset. Cathena Gilloria^a rogata, quid causæ esset, quod Canassia Godefreda non conualuisset ex eo morbo, quo illam ipsa per veneficiū ante debilitauerat, cum tamen ei poma, pruna, aliaque id genus esculeuta, quæ recuperandæ valitudini aliis administrare solebat, nō semel sua manu præbuisset, respondit id ita factum, quod nullæ ante a Godefreda illa ad id adhibita essent preces. Balial Basolus^b & Coleta Pileatix^c nouum aliud impedimentū genus commemorant: scilicet quod se insectis, atq; insectis, qui eiusmodi valetudine tentabatur, vota Diuorum alicui nūcupasset, ac peroluisset. Hoc enim contemptu præuentos nihil amplius asserre posse, quod conferat ad laborantiū salutem. Verum id absque suspitione nō est affectati questus, aut gratiæ, quarum maxime rerum sunt cupidi, & amantes. Siquidem id saepe fatagunt, vt ipsi eam operam nacent, indeque questum aliquem faciant, vel certe gratiam inean, cum sint vt plurimum mendici, vitamq; elemosynis tolerant. Porro quæ modo intercedere oblacula dicebantur, ne possent sortilegi morbum a se allatum remouere ea consilio & ratione non carent: Nam primum temere non

*a Harpocra
Non. Alu
1181.*

*b Döbisch.
ad Sannica
laum 1. ut
pud Non.
Mart. 1. 7.
C. Gerlenbat
Non. Mart. 1187.*

342 DÆMONOLATREIÆ SAG.

est, quod Dæmon eius operam ad medendum sibi esse necessariam fingit, qua anica ad lædendum usus est. Siquidem nemini dubiū est: quin id solus, ac suopte (quod aiunt) Marte præstare possit: sed hoc ideo facit, tum ut beneficium coarctet, nec coangustet magis, dum eius consensendi potestatem ad alterius transfert libidinis, tum ut suo plenior de mereatur obsequio, dū illis inuitis, ac inconsultis nihil eorū quorum auctores fuerunt mutaturum se ostendit, neque enim in eo parum sibi placent quod vident vitæ, necisque sibi in homines potestatem esse attributam, quodque vilescenti nisi is quem ipsi statuerint finis, modisque nullus alius sit futurus. Rursum quod nisi se integra, id est, nec eorum a Medico, nec animæ a presbytero quaesita adhuc Medicina negat se salutem asserere posse, hic quoque per fraudem, & malitiam fingitur aliquid, neutrum enim probabilem causam habet eum a tali sanationis officio remunerandi. Id igitur potius a zelotypia eius est, qui veretur ne eius beneficii gratiam exstinguat, quæ præcessit curatio, cui forte accepta se ferri possit sanitas: Tū cautio est maxima illis eam opinionem ingenerare, qui se fascino in morbum cōiectos putant, non esse ad diuinā aut humanā remedia confugiendum, si velint conualescere, omnemque valetudinis spem iam tum certo deponendam esse, cum ad illa vel sola mente, &

cogit

LIBER III. 343

rogitatione cōuertitur. Et omnino semper cuius aliqua subest ne suorum miserationi, si quæ al quando eos mouet, accedat atque indulgeat. Tertium quod prætexitur ei rei impedimentū est rears, & in carcerem inclusio: Quod equidem verum non negauerim, si modo fontes in ea sunt conditione, ut admissorum cōfessione, ac poenitentia Dæmonem suum a se amoueant, tū enim fracto fœdere, cuius legibus constabat ea sanandi per alienos a natura modos potestas, certum est & ipsam prorsus elanguisse, atque euanuisse. Cuius rei longe maximam fidem facit, quod qui in eo sunt statu, nullam, etiam si percipiant, incommodandi, nocendi, facultatem habeant, non ipsis quidem tortoribus, a quibus quaestionibus exercentur. Tū factio ipso sæpe est comprobata, si quando expectandæ eius rei gratia ludices, vel solo nutu, aut voce illos manu sua misissent, auolasse statim, ac stupenda multa quasi postliminio in Dæmonis familiam regressos edidisse. Quod si peruicaci contumacia crimen suum denegare persistuerint, nec disertis adhuc verbis, ut mos est facere, qui relipuerunt Dæmoni societatem, amicitiamque renouauerint, vel potius eius imperium eiurauerint, iugumque excusserint, crediderim quidē saluum esse, quod sic autumat, defuisse se quicquā amplius eius auspiciis posse, maximeque si hoc agitur, ut quem sanitati

344 DÆMONOLATREIÆ SAG.

restituunt. Nam & vincti, & in carcerem cōditī
ab eo lape inuiuntur, in ipem libertatis erigū-
tur, consilio inuantur, officio sustentantur: Et
omnino tam fauentem, æquum, indulgentem,
opitulantemque in omnibus habent, quā v-
quam antea habuerunt: sic vt verisimile nō sit
denegaturum valetudinis curationem, si cui-
quam illam postulent, ac adeo tutum sit postu-
lare: Impediri autem vinculis ne adhibere pos-
sit, stultum sit dicere, cum ipse non vinciatur, ac
constringatur, sed, cuius ope nihil indiget, sor-
tilegus. Et rei adeo salutarī nemo sit Iudicū qui
moram, impedimentumque afferre cogitet, si
ei eius sit arbitrii. Nicolæ Moreliæ^a pater sor-
tilegii reus causam in vinculis dicebat. Ex illius
forte verbis in eius criminis suspitionem addu-
cta est & filia, quam ob id apparitor, qui tū præs-
tens erat, Iudici suadebat vt comprehendi iube-
ret. De hoc Dæmon Moreliam tum adhuc libe-
ram facit certiorē, atque vt id damno aliquo
in apparitorem vindicaret, adhortatur, se eius
rei prouinciam libenter suscepturum esse, si de-
mandaret. Nec mora vt assensū est, aduolauit is
ad apparitoris ædes ac ibi nactus eius vxorem
infanti ante focum mammas præbentem, eas
pulvere adeo virulento ceu transiens suffudit,
vt inde exluera, expectque lactis prorsus fieret.
Cuius rei causam facile suspicatus apparitor,
Moreliam iam tum custodiæ traditam adit, ac
placat.

a Serra 14.
Cal. Feb.
177.

LIBER III. 345

tam libo, & e milio iure condito rogat, vt, si qd
ad hanc rem opis afferre posset, id non grauate
faceret, vicissim curaturum se, ne quid illi ad to-
lerandam vitam deesset, tantisperdum mane-
ret in vinculis, ac deinde foras se eiecit exspe-
ctans, ecquid illa super ea re cōsiliū caperet. Suc-
cedit confestim Dæmon, multaque cum illa
iurgatus propter collatos cum apparitore ser-
mōnes, tādē exorari se sinit eius vxori denuo
vbera lacte, vel si vellet ad tædium distenderen-
tur: Quod & non multo post clam illato in ea
pulvere albo præstitit. Catharina Cerearia^a ali-
quando sua fide ampliata, ac denuo tum ex no-
tis suspitionibus, tum ex Serenissimi Principis
nostri, quem præsens de toto hoc negotio haud
dissimulante commonefeceram, disertissimo-
que mandato ad vincula reuocata, cum vni ex
reſſibus quibus committebatur brachiū, quod
illi, antequam in carcerē reuocaretur, mala sua
arte perculisse, ac debilitasse ferebatur, manu
Violentius ceu irata cōprehendisset, euenit ma-
gna omnium, qui tum aderant, admiratione
vt id momento sanitati restitueretur. Quodq;
captum, ac sine vllō officio plures ante menses
fuerat, id statim vegetū ac ad pristinas, solitasq;
omnes functiones promptum, atque habile effi-
ceretur. Et certe ei cum Magistello suo ad extre-
mum bene conuenisse suspicio inde fuit maxi-
ma, quod hunc sæpius a se ablegare monita id

a Nurem
An. 1784

facere detrectasset, causans nihil esse necesse cū-
cere quem non ante admisisset. Existerunt &
aliæ quæ herbas, balnea, vngtiones, aliæque id
genus præceperint, quæ ægris administrasse fru-
stra non fuisset. Postremo & minuunt eius mor-
di sanationis beneficium vel morbi perpetuæ
reliquiæ, vel eius in alterum sæpe etiam cum
graviore dolore, ac cruciatibus translatio. Ne-
pe hoc eo credit, quod iam sæpius dictum est, ut
integram prædam nunquam sibi de manibus
eripi patiatur Dæmon, sed delibatum ad minus
quid superesse oportet, quod ei cedat in naua-
ta operæ pretium, ac ita excedat: Sic cum alicui
ex pacto ministerium suum, atque operas locat,
quam etiam ob causam familiarem, atque assu-
duum vulgus vocat, hoc præcipue in lege loca-
tionis couert, ut aut certū sit tempus, intra quod
domino alteri se ille attribuat, aut sibi ius sit in
eum quæ velit prohibere agere. Quæ necessi-
tate cum patrem illius Germani, de quo ante
in Malloti historia memini, præcise obstin-
xisset, nec sit tamen instante die, quo implenda
erat conditio, reperiret, in quem se tam lepido
famulo exoneraret, nouissime & coactus est cū
filio unico eam pestem, perniciemque commu-
nicare, a quo repetendum pactum, ac de nouo
in eundem fœdus fuit, sed breuior dies in eius
conditione est dictus ac constitutus, ut eo im-
minuto temporis spatio, ac deinceps alio qui
posse-

postremus se in illa retia, plagaque coniecisset
in inuolutus periret, prædaque venatori fieret.
Quod & ita Germano illi euenit. Nam cum mi-
ser neminem nancisci potuisset, qui eum ab il-
la veluti statione, atque excubis eximeret, ne ip-
sum quidem Mallotium, qui de ea re spem illi
aliquam iniecerat, ad extremum cum per Itā-
liam una cum hero viam haberet, equo nec ce-
spitante etiam vigilans prolapsum, atque extin-
ctum momento est.

*Quod extremum esse potest post exactam per omne
seculum impietatemque vitam mors propria ac-
cerisita manu ad id Dæmones sedulo suoshorta-
ri, atque impellere, maxime ubi illa indicii pe-
riculum imminere vident. Sed hoc tam crude-
lentis consilium Deum sua benignitate, ele-
mentique sæpe infringere, ac contra potius
ad præuentiam salutarem eos adducere.*

CAPITULUM VI.

Fatentur omnes qui se in potestatem Dæ-
monis permiserunt, adeo sibi esse apud eū
inclementem, atque iniustam seruitutem, ut sæ-
pe animum subeat eius iugum exonerare, ac ad
pristinam libertatem contendere, sed eum sedu-
lo obstrare, ne faciant sola ad id relicta illis via,
si sibi ipsi manu sua vitam exstantiam. Ergo tū-
cuius tyrannidis tedio, tunc scelerum conscientia,
sæpe etiam metu grauissimi supplicii, quod

eius criminis manifestos indubitanter manet, mortem sibi ipsi consciscunt, alii quidem suspēdio, alii vulnere, alii in fluvium vel puteum precipitatione, alii alia aliqua via, quæ certe nunquā non est in proclui, quoties ita facere in animum suum induxerunt. Imo tam subita, repentinaque mors eius facinoris molitionem consequitur, ut nullum satis promptum ab occurrentibus impedimentum contra asseri possit: Adeo Dæmon, quem in hoc adniti certum est, rem totā virget, atque appropriat. Quod & omnino indubitatum facit ipse vix credibilis patrandi eiusmodi facinoris modus: Siquidem meo vini videre me fontis cuiusdam (ei Sedenario nomen fuit) cadauer, cui collum tantum religatum esset ad os in parietem non adeo tenaciter defixum tenui ex indusio fascio a patrido flamine intertexta, genibus in terram pene inflexis, ac deuolutis. At id ita positum tam commode sua anima defunctum fuerat, quam si e trabe sublimi canabea, validaque recte innexum pependisset, ac carnis ex aliquis haud segnitè operi manus admoisset. Et plerique omnes, qui sic vitam deserunt, simili celeritate, ac facilitate pereunt. Non est tamen miseris illis perpetuo idē, qui modo dictus est, vitæ exitus, calamitatumque finis, sed ut est diuini pastoris ineffabilis benignitas, & clementia, abductas a lupo oves sæpe ad ouile reuocat, denuoque cœlesti gramine pascit,

pascit, ac recreat. Hinc adeo est, quod multi simul ac in vincula sunt coniecti admissorū confessiones non eouque differunt, dum tormentis ab eis exprimentur, sed sponte & cum magna animi alacritate exponunt, læti, ut aiunt, libi oblatam esse occasionem, qua possint leui miseriarum vitæ dispendio tantam a se calamitatē æternam depellere. Ioanneta Gallæa amplū de hoc æterni æntum reliquit, cum supplex a quæstore efflagitauit, ne meritas a se poenas longius traheret, se enim eas æquissimo animo patratam dependere, ut eam impietatem quā summani in Deum admiserat citius posset expiare. Nicolæa Morelia hab eo tempore, quo crimen suum Iudici retexit, non cessauit se beatū prædicare, quæ sic se ut antea posset Deo asserere ab omni Dæmonis seruitute liberam: lamque triennium perpetuum hoc sibi in animo fuisse facere, sed non quiuisse, ne attentare quidem, adeo tenax est suæ prædæ archipianus ille. Catharina Latomia Marchensis non negabat, quin esset pro tantis suis flagitiis extremas poenas meritum Iudicis etiam summani indignationem: si quis tamen gratiæ locus superesset, hoc solum sibi adiungi postulabat, ne mors viterius differretur, quo se quā citissime sistere posset pro eius Iudicis tribunali, in quo spem suam omnem positam habebat: Sibi enim vel grauissimo operi iam esse animam. Idatia Miremontana obnixè lu-

a Sand. miv
n. 13. 1d.
Nov. 1586.

b Serra 14.
Calen. Feb.
1587.

c Haracuria
3. Nov. Feb.
1587.

d Pranay
prod. Cal.
A. 1588.

a Freissen
Id. Aug.
1579.

b Emser
Cal. Jan.
1571.

c Sande
moff. 1571.
1582.

dicem rogabat, ut se quam citissime morti addiceret: neque enim etiam si vinculis absolueretur, liberum unquam futurum, ut respiceretur, ac ad meliorem frugem se reciperet, quod Dæmoni fidem suam obstrinxisset, quā uti importunissimo creditori quin exsolueret defugere non posset, quamdiu in vita maneret. Apollonia a Freissen a morte sibi gratius nihil contingere posse aiebat, quo tandem celeratissime suę vitę finem aliquem inueniret: Neque enim ab iniuria & maleficio quoad vivere temperare posse, quod ad ea Dæmonem assiduum hortatorem haberet, cuius etiam mandatis, atque imperio nisi morte se exsoluere non posset: Crastinus igitur illi dies priusquā alias eas omnes miseria clauderet, viamque ad celestem patrem aperiret, ac patefaceret. Antonia Mercatrix b nihil se iam æque cupere, quam ut citissime viua in ignem ponatur, quod id sit se etiam iudice pridem merita. Non desunt & qui se iterum sacramento initiali expiari postulent, rati se e ratione in Christi familiam rursus cooptari posse. Ea de re memini me videre in Ioanne Grandæcæ percontationibus efflagitationes satis multas, sed quas pius Iudex merito derisit, ac reiecit. Quę enim (malum) infamia est id postulare repeti quod & omnes sciūt ab Ecclesia semper damnatum, ac prohibitum fuisse? Repetit tamē is error nostræ ætatis, suos defensor

res, quas merito confutatione dignos nemo adhuc quod sciam existimauit.

Eiusdem argumenti cum superioribus alia quædam exempla.

C A P V T VII.

I Scius tam nefandi criminis summa sæpe in eo consilii, sicut superiore capite dictum est, ut postquam ætatem fere omnem per tot impietates, ac scelera tradaxerunt Sortilegi, quantum illius superest, id per vim sibi sua manu præcidant, ac sceleratissimam vitam tandem interitu sempiterno abruptant, sic ut quos viuos flagitiis, eos defunctos suppliciiis Dæmon indefinenter exerceat. Id adeo ostendit quod sequitur Desiderii Financhi a Mandrensis facinus: Eum forcipib. candentibus inurendum, ac deinde in ignem viuum dedendum Duumviri Nannecianorum collegium, ob cumulatum participio sortilegium grauiore sententia pronuntiauerat. Id igitur siue per Dæmonem suum reueuerat, quod aliis quibuscūque euenisse post demonstrabitur, siue ipse tam horrendi sceleris conscientia præfigebat, statuit spontanea, ac voluntaria morte effugere. Ergo arreptum cultellum, quem forte custodia incautus in cista cū pane recondiderat, in fauces quantum potuit adegit atque ita petiit. Et hoc atque superiore anno memini plus minus quindecim in Lotia

a Sande
moff. 1571.
1582.

ringia fuisse, qui sic durius vitæ suæ consuluerunt, ut se exemplo publico subducerent. Quorum ego obruere, quam renouare memoriam satius esse duxi, ne horrore perfundantur legentium animi si hic tot nefandis, ac furialibus spectaculis scenam instructam habeant. Cōuetam igitur aduocam orationem ad ea, quæ exitus meliores habuerunt. Neque enim (quod ait quidam) ferit semper quodcumque minatur arcus: Nec semper est in manu Satanæ, ut homines violentia sua quo vult impellat. Ut tentet, hoc permittitur, ut præcipitet, non ita. Hinc est, quod non ipse desperabundos, vel in flumina abiicit inuitos, vel laqueis trabi annexit, vel cultris trucidat, sed tantum hortatur, ut id male sani exsequantur: his autem omnibus sepe intercedit, qui imbecillitatem hominū nūseretur Deus, modo hoc modo illud præsidium pro sua sapientia opponens, uti sequentibus exemplis magis fiet manifestum. Ioanna a Banno tellatum spontanea confessione reliquit, nulla in re adeo importunum suamorem habuisse Dæmonem, quam ut se aut in puteū deliceret, aut in profluentem inmergeret, aut reisse implicaret, aut omnino quauis alia ratione perderet. Dicique non posse, quam in eo frequēs esse cœperit, ubi præsens illam iamiam comprehensione esse deuinciendam, ut qui videret bolum sibi e faucibus eripi: Ac ne post quidem ab incepto

cœpto destituisse, sed acius & maiori etiam studio, ac importunitate post ipsam comprehensionem vitasse id ut perficeret: Quoque factum minus defenderet difficultatis ex-culatione, ostendisse in carceris obscuro angulo neglectam catenam, quam si vellet posset collo aptare, atque illa fauces sibi frangere. Eoque iam res procellerat, ut placeret consilium, sed hoc ad consummationem desuisse, quod nihil sese offerret, unde catena religeretur. Annæ Drigæ^a idem etiam persuadere conatus erat. Nam cum flammæ, quarum erat cruciatib. interficienda, horrore, simul & compli, quod editura erat, dedecus atque famiam ob oculos posuisset, tum facile obtimebat, ut hæc morte voluntaria præuenteret, sed contra præsentis mali fuga, atque auersio quæ omnibus naturaliter inest, tum forte salutis animæ certissima amissio, quæ perditissimis quibusque etiam meretur, animum in contrariam sententiā distrahebant. Ergo illud consilium constanter reiecit. Tale autem id erat, ut in carceris superiori fenestrâ sese extolleret, unde paratam ostendebat precipitum. Desiderium Guetardum^b cum nullis ad eiusmodi facinus rationib. adducere posset, hoc etiam ad suasionis cumulum adiecit futurum, si sic vim sibi offerret, ut euaderet in sibi similem Dæmonem, in cuius potestate futurū

^a Haraturla
4. Id. Noua.
175.

^b Venez. iii.
11. Col. Reg.
27. 1711.

354 DÆMONOLATREIÆ SAG.

esset quæ vellet agere, sed ne hoc quidem illi
labefactare, ac a sententia dimouere potuit. Si-
quidem tot eius antea elusos dolis, cōsilia eius
omnia suspecta habebat, in nullaque amplius
morem ei gerere certum erat. Tum hæc illi nō
placebat dñs *hæc* tam a Diuorum quæ prædi-
catur sorte aliena.

*Valle pertinaces esse Dæmonum manus, nec facti-
le sit eripi, quos semel corripuerunt: Inda esse
quod non modo in vinculis, sed & in tormentis
constitutos obnixæ retinent: ne sua se confes-
sione sortilegii cuius accusantur manifestos faciant,
ac tandem admissorum poenitentia ducti
resipiscant, sed sæpe in nihilum illis cor conatur,
atque obstacula Deo sic volente recidere.*

C A P I T V L V M VIII.

PASTAM semel in homines potestatem adeo
obstinatè tuetur, ac retinet Dæmon, vt ne
constitutos quidem in vinculis, ac iam veluti
in tutellam Iudeis receptos manus sua citat,
opeque destituit. Quod uti omnibus, qui hæc
tractant, ita palam est, vt onus videri possit illi
quis de hoc instruat sermo, non pigebit ta-
men ad detegendas magis, magisque veterato-
ris illius artes propria quædam in hanc senten-
tiam alcribere. Ac primum vt Quirinum Xal-
lexam a statim ac in carcerē condita fuit, inuise-
rit, monueritque nō euasuram illinc, nisi quæ-
stionum

a Blainville
1. Cal. Mar.
1527.

L I B E R III. 355

stionum tormentis durissime exagitata, atq.
examinata: ferret modo tacita exigui tempo-
ris dolores, certam post adesse libertatem, se in-
terim vbi res postularet non defuturum. Atq.
vt is prædixerat, ita illi non multo post euenit.
Nam dum in tormentis erat, ac valde is preme-
batur, ille se eius reticulo citiali subantit non
cessans addere animum, ac spondere iam ad-
esse cruciatuum finem. Ac si forte eos paululu.
vt intermitteret tortori Quæstitor ianuabat, id
ille præuertens ceu a se factum miseræ illi præ-
nuntiabat. Sed cum iam nullus esset dolorum
modus, & amplius tolerari ne ab obfirmatissi-
mo quidem possent, erumpens illa, Amouete
me hinc ait, satis vobis hic mihi meus de-
dit perfidus, en parata sum verum latere: Ac sic
a Dæmone quem disertis verbis prius abiurare
iussa est libera ordine rem omnem ab eo, quo
se illi addiderat, die recensuit. Anna Xallæ a nō
absumille huic factum, totidemque fere verbis
recitauit, nisi quod non criminibus, sed in his fauci-
bus Dæmonem suum cum torqueretur ore lu-
sum habuisse se dixit. Nimirum quo facilius lo-
cuturæ vocem inhiberet, si forte per doloris im-
patientiam admissum latere vigeretur. Nec ea
res suo iudicio illos fefellerat, qui tum præsen-
tes assuerant: Aduertent enim toræ fauces
in eum tumorem excedere, vt mentum ipsum
sua elatione propemodum adæquare videren-

a Blainville
1. Cal. Mar.
1527.

tur: Tum adeo liuore decolorari, vt facile intus angorem inesse maximum conuerent. Eandē Francisca Fellæ^a necessitatem silentii sibi a Dæmone allatam memorauit, ac præterea ita oclusas ad vocem ludicis aures habuisse, cum is primum illam interrogaret, vt nihilo plus audiret, quam si is nihil omnino loqueretur, sed tandem superata incantatione, ac veritate a se tormentis expressa, non cessasse ab eo tempore Dæmonem de nece illi minas intendere: Regere ob id ne se incommutatam relinquant: præsertim de nocte curi. Si liudo maxime esset opor- tuna illius iniurijs. Anna Morelia, barque a si quidam aiunt, cum in tormentis essent nō confutisse propius ad ferendam opem, quam extremis equuleis, vnde æque locuturis vocem inhibebat, ac si auribus ipsis sese totum inseruisset. Certe dici nequit, vt semel conquistam prædam mordicus retineat contra ludicis artes, vel exquisitissimas. Quas etiam tam sæpe solet eludere, vt nō pauci eo adnitente debitas scelerum pœnas sæpenumero effugerint. Multi enim (inquit Iamblichus) e admoto igne non videntur: vel si videntur non præsentiant, neque pungentia percipiunt vel radentia, vel vlla tormenta. Equidem memini videre me qui semel, bisue e carcere pro insontibus dimissi, ac tertiu comprehensi demum crimen suum saterentur, quo

^a Pagan.
Id. Nouem.
1584.

^b Hic dicitur
lat. 3. cal.
Dec. 1581.

e in lib. de
Myst. & c.
ca. 10. rati-
la multa
sunt.

quo nihilominus ab initio tenebantur. Ex iis vnus Francus Felleus^a nunc succurrit, qui cum e capitis iudicio bis celata veritate, ac lupera- tis tormentis emeississet, tertio delatus, ac in noxa deprehensus, seras quidem, sed graues sceleris pœnas confessus tandē pendit. Imo nee defuerunt, qui vim qua litionis perferent incōfelli, ac cum iam e reis essent eximendi, celatū eousque crimen suum detegerent. Eius rei fidē fecit annis superioribus Margareta Valtina, quæ cum horæ spatium integrum in carnificū acerrimis tormentis n̄ āsisset: nec ob id durius in se quicquam esset locuta, tandem iam dimit- tenda accersi voluit ludicem, apud quem pri- mum oblationis suæ precata veniam, a capi- te vt eā Dæmō inescasset, ac deinde per omnia flagitiorum genera exercuisset, arcessiuit. Non est & illud memoratu indignum, quod Alexiæ Bethoriæ^b idem facere cupienti contigit, stupe- tibus præ admiratione, qui tum aderant omni- bus: Cum enim ad eiusmodi spontaneam cō- fessionem se accingeret, ac a Domi nica oratio- ne, vt mos est Christianis, auspicaretur, in mu- rum, quem post se habebat, auersa ruit tāto im- petu, vt pro enecta iam multis tollenda videre- tur: Sed paulatim ad se rediens, ac deliqui cau- sam rogata: Non videtis, inquit, sub lecto pro- stratam carnificem, qui me modo faucibus cō- prehensam pene præfocauit? En etiam vt teno-

^a Pagan.
1. a. Cal. Jani
1587.

^b Blainvil-
le 17. Cal.
Feb. 1587.

zem vultu minaciter obiicit, atque quantiū potest inhi-
bet, ne de se verbum vllum dicam! Nec
me nunc quidem primum a vero dehortari te-
rat; nam iam cum torquerer, in aurem sinistra
se pulicis instar intulit, monens sedulo lingua
vt temperarem, nec vinci me sinerem exigui te-
poris non admodū vehementi dolore: sic vel
uti strenuus pugil non conquiescit, neque de-
fatigatur, dum superest certandi copia, atq. oc-
casio: Nec prius vnquam destituit quos semel
habuit obsequentes, quam ipsi illi, ceu agni lu-
po, fuerint erepti: Quod etiam cum praesentis
ac coniectat futurum, saepe vel prauis consiliis,
vt cum ad suspendium, spontaneamque mortē
impellit: vel re, ac facto, vt cum eolum ipse ob-
torquet, verberibusue necat, vel aliqua alia via,
quæ exitum asserat (si non Deus auerit) ante-
uertit: quod propriis, suisque exemplis alibi su-
sus est demonstratum. Aut si ne hoc quidem
licet, at ingratum, iniucundumq. aliquid si po-
test facit: ne omnino innocuus abeat. Sic Ca-
tharina Latomia^a Marchensis; etsi ea erat ad-
huc ætate quæ virum terre nō possēt: bis tamē
in carcere ab eo compressa est, illius odio, quod
paratam videret crimen suum confiteri, ex quo
etiā vitio parum absuit, quin ea moreretur. Hic
mouent quæstionem, an pacti quo primum cū
Dæmone cōuenit sagas eo inuito pœnitere pos-
sint: potius ea quoad viuant seruare necesse
habe-

^a Haradenria
4. Non. Feb.
1587.

habeant: Et de hoc quidem, si sententiam dicat
Iurisconsultus, pacta quæ turpem causam conti-
nent negabit esse seruanda. Sed nunc de iure nō
ambigimus: hoc modo quaeritur, an quemad-
modum more militari transfugis negatum est
postliminium, ita & iis qui semel a Deo ad hu-
manum generis hostem deleuerunt, preclusus sit
omnis aditus misericordiae Dei: sic vt a partib;
in quas semel transierunt, nūquam discedere
liceat. Et hoc quidem qui affirmat inde esse di-
cunt: vel quod pœnitentia, quam peccatorum
remissionem præcedere oportet, b nulla vnquā
ducatur, inhibente scilicet illam Dæmone, quē
omnium suarum actionum assiduū monito-
rem habent, vel si quæ animum subeat Iudæ
proditoris perfissimam esse: c cui admissam
quidem facinus displicuit, nihilominus tamen
resipuit, ad Deumque est conuersus, sed potius
desperatione vltima affectus, mortem damna-
tissimam sibi sua manu quæ fuit. Quod & sage,
vt alibi dictum est, d sepe facit. Et hoc qui-
dem non sum exagitaturus Theologorum rati-
onibus: sed tantum id quod de sagarum perui-
tacia, pertinaciaque ex earum quæstionib. non
paucis compertum habeo lectioni communica-
re. Et certe plerasque memini me audire, quæ
dicerent nō semel incesisse se cupidinem amo-
liendorum a se suorum Magistrorum: nū quod
ab iis data sibi verba iam viderent: tum maxi-

^a L. item ei.
Ex quibus
caus. mare.

^b Matthe. 3.
vers. 2.

^c Mat. c. 29
vers. 3.

^d Libri hu-
m. cap. 6.

me quod eorum intolerabilis esset crudelitas,
atque sententia, non quivisse tamen se illis expe-
dire, quod statim ac ea animum subiret cogita-
tio, adessent coram, atque id consilium verbe-
ribus etiam animaduverterent. Ac si ne id quidē
facerent, tamen ad iratum cecidisse, quæ ad eā
rem adhibita essent, remedia omnia. Agathina
Francisci Sartoris vxor, æ cum tam tam duræ
seruitutis taderet, quod multi efficax ad id re-
medium esse, sed impij putant, eo ipsa tandem
vix decreuit. Ergo in Sauerden vicinum oppi-
dū proficiscitur, iter comitante Eua Albentis
Wron Kirchel filia, atque a loci curione seite-
rum baptismo lustrari curat, ea ipsa Eua propa-
rentis in hoc faciente officium: Nihilo magis
tamen destitit nequam ille spiritus eā pugnis,
calcibusque postea impetere, sordibus vndiquā
que obliu ore sordare, ac quā potuit indignis-
sime habere. Non inculcabo quod villæ ad lonā
b puellulæ cuidam accidisse iam dixi: scilicet se-
mel a sortilega matre malis artibus iniciatam
nullis contra institutis tā sancte informari po-
tuisse: quin in ea ius aliquod semper sibi Dæ-
mon retineret, ac vendicaret. Nempe hæc verā
pridem querela fuit, nunquā tam bene deter-
sum mortarium reperiri, quin in eo contusarū
herbarum odor aliquis supersit. Quod ego sic
dictum non intelligo: quasi Chironium, quod
aiunt, atque immedicabile vulnus id esse existi-

memi

mem: Nunquid enim qui cadit non adiciet, vt
resurgat? Et qui auersus est nō reuertetur: aut
quis Dominum impediet, ne soluat compedi-
tos, illuminet cecos, vincula dissūpat? Sed hoc
dico, Sagas maxime, dum sui sunt arbitrii, id est,
nulla vrgentur disquisitione, custodia, equuleis,
celatum quoad earum est hoc totum semper
habere, mordicus tenere: Vt credam illis ab ea
quæ sic putatur carceris miseria, etsi ne id sem-
per quidem, vt modo dictum est, necessarium
proptius, Deo sic permittente ac culpam earum
expiante, salutis esse initium. Quemadmodū
a in insensissimo hoste aperta Pherai Iasonis vo-
mica, quam medici sanare non poterant, eū ab
imminente, certa que morte vindicauit, vt hic
quod circumferunt nostrates proverbium, si a-
libi vsquā verissime possit prædicari per infor-
tunium, ad felicitatem commodissimam sæpe
viam aperiri. Cuius rei vel illud abunde magnū
est argumentum, quod vno ore omnes sage di-
cunt, illum sibi miseris libertatis diem primū
illuxisse, quo iudex vim, terrorem, cruciatus
admouisset: Rogare ideo vehementer ne se iu-
dicio absoluerent, ac rursus tyranno illi in ser-
uitutem traderent: Vnicum superesse remediū,
si interea dum respicerent, ad missorumq. po-
nitret, citissimæ morti offerrentur. Alias quas
iudicio prodidisset compertas, ac confessas sic
multarent: Neque enim aliter finem sceleribus,

Q

a H. J. P. P.
Jan. 11. Ca.
len. 17. 1790

b Lib. 11. c. 2

361 DÆMONOLATREIÆ SAG.

maleficiisq; suis facturas, vel si id maxime cupiant, adeo non cessat suis tantisper Dæmon imminere, atque instare, dum sunt a custodia illa liberæ, nec adhuc in iuris eeu asylo conclusæ, ac constitutæ: sed hæc magis est, vt Theologorum, quod iam diximus, iudicio relinquamus, hoc modo contenti recensere quod sic obseruauimus.

Multa esse, quæ a nostra ætatis quasitoribus contra sortilegos, priusquam eos tormentis adhibeant, usurpari solent ad impediendas, quibus tormentorū vim eludere dicuntur, incantationes, sed parum laudato more id fieri, quod sit, vt est in prouerbio, clauum clauo extundere, malum malo depellere.

CAPVT IX.

al. 1. § in causa De Quest. D. b. Institutio. rater. lib. 1. cap. 4. c. Lib. Hyst. nat. 7. c. 23. d. Lib. 2. c. 4.

c. Ptolemy. in eius vita.

Plerique (aiunt Vlpianus, a & Fabius, b) sic tormenta contemnunt, vt patientia facile mendacium faciat. Quod & de Læna meretricæ, Anaxarcho, Antiphila Cyrenensis, aliisq; multis scriptum reliquerunt Plinius, c & Valerius, d quotidianaque adeo experientia iam tritū, vulgatumque est. Verum cum vel id a corporis duritia: vel ab animi obfirmatione, sæpe proficisci constet: minus iam mirum, nouumq; videri debet: siquidem eo progredi posse humanam tolerantiam. Et Marius, e qui incisi cruris vehementissimos, diuturnosque dolores tacitus tulit

LIBER III. 363

lit: & Lacon f puer, cui celata sub veste vulpula nulla viscerum laceratione, dilaniationeque, vel minimam doloris vocem exprimere potuit, satis, superque demonstrant. At quod distorta, contenta, per vim adducta brachia, & quod de Mummolo præfecto sub Chilperico refert Gregorius Turonensis, h post tergum e trabe reuincta: vel ad trocleas extensa, subterfixi etiam sudibus vngues nullo doloris sensu afficiantur, somnumque, qui nisi in quiete capi potest, contra sæpe concilient, hoc certe omnium fidem longe vincit, ac superat. Et tamen res est sic nota, ac perspecta iis, qui fontes maximeque sortilegii delatos istiusmodi tormentis exercent, vt in hoc præcipua cura incumbant, qua ratione artem arte deludant, clauum clauo extrudant. Ergo aliis cautio est, vt a hætorib⁹ sublimes de domo tollantur, ac abrepti a terra, Anthi instar, in carcerem deportentur. Quæ morem in vsu præsertim habent Germani, qui vastum regnum incolūt: simili puto ratione, qua Vogesi nostrates, præsertimque rustici nupturas, atque ad sacra connubialia properantes virgines validissimorum duorum hominum implicatis, atque in pexis brachiis in ipso domus limine imponunt, atque ita sedentes in ædem sacram efferrī curant: rati omnem carminibus, incantationibusque, si quæ sorte ad impediendum matrimonium postea intercedant, ea re

a Idem in Laconia apud Ptolemy.

b Lib. 6. hist. Franc. 6. 31.

præcludi viam, atque aditum. Aliis hoc curæ
est, vt detracta omni veste tunica interiore in-
duant, quam vno die neuerint texerint ac con-
fugerint: Namque operosum, & difficile esse cō-
uenit, quod tantam difficultatem vincere, atq;
expugnare queat. Sunt & qui ab imis plantis je-
dum ad verticem capitis vsque depilatos, ac
derafos tormentis exhibeant: quod Dæmonē
in crinibus, ac pilis receptum habere credant.
Quod iam olim Domitiani Imperatoris iussu
in Apollonium Thyanaeum vsurpatum testa-
tur Philostratus: ^a Nam & is sibi a crinibus visi-
ones nasci non semel ante dixerat, ferrumq; ob
id iis admoueri valde metuebat. Et non ita pri-
dem Alexia Gallæa Betuncuriana, ^b cum maxi-
me cuperet maleficia sua quæstori palam face-
re, nec tamen id posset per præsentem, vt aie-
bat, Dæmonem: rogauit sibi crines abscindi, ac
in ignem poni. Quo facto cœpit statim omnia
numerando percensere, quæ eius ductu atq; au-
spicio admisisset. Sic forte operum Dei vbiq; q-
mulator improbus Dæmon hoc illius effinger-
e voluit: quod de Samfone in Bibliis legitur.
comæ tonsuram illi interdictam fuisse oraculo,
si vires sibi fato attributas incolumes, ac saluas
habere vellet: quod earum sedes in capillitio ef-
set constituta. Non desunt & qui iniecta in es
frigida inde putent deturbati Dæmonem. Rosa
Gerardina ^d tætetur hac vna re adductam se, vt
verum

^a In Apol-
lonio vbi a. c.
lib. 3. & lib.
7 cap. 14.
^b Mercuria
7 Id. Dec.
1583.

Id. 18.

In apert.
vbi Nom.
Id. 18.

verum fateretur, aliasque omnes premendi ra-
tiones se pro nihilo habuisse. Quod sequitur iā
multorum opinione sua experientia obtinuit,
eaque adeo quæ magni nominis principē hoc
ipso anno Serræ, qui pagus in ditione est D. Jo-
annis a Lenuncuria testem, spectatoremq; ha-
buit. Quadrupedes constringuntur, ac in lacū
frigida oppletum immerguuntur, si incolumes
enatant, pro manifestis: sin submerguntur, pro
infantibus habentur. Quod etiam Desiderius
Gandonius ^a inter alia, quæ affirmabat forti-
legorū propria pro indubitato enarrauit. Qui
mos a Saxonia ^b Occidentali, maximeque a
Westphalia ad nos primum peruenisse credi-
tur: Et antea ii forte illum acceperant ab Illyri-
is, ac Triballis. Nam & apud eos mulieres fa-
scinatrices fuisse, quæ ne veste quidem degraua-
tæ mergi possent, refert ex Iligono Plinius, ^c
Spranger, ^d & Insultoris aliud a se observatum
memorant: vt scilicet auctis ad quæstorem ra-
plantur. Quæstoris siquidem animum illas ra-
satione occupare: imo potius fascinare, si cū
vel tantillum aspectu præuerrere queant. Non
minus ^e quam qui hominem videre prior oc-
cupat basiliscus, aut etiam lupus:

— lupi Morim videre priores. f

Quarum omnium rerū causam si quis studio-
sus exquirat, non aliam puto probabiliorem
reperiet, quam quod Dæmon talibus experimē-

^a Saferia ad
Bartholom.
Non. Mart.
1588.
^b Lex pri-
ma consti-
tuta.
Neapoli.
^c Hist. nat.
lib. 7. cap. 2.

^d Tertia. var.
Id. Quæst. 15.

^e Plin. Hist.
nat. lib. 19,
cap. 4.
Virgil.

tis occasione consulto præbet: materiamque veluti subministrat, qua homines ad tentandū Deum procliviores efficiantur, dum scilicet ea omittunt, ac negligunt, quæ ad manum sunt remedia aliena insolentia, & quæ Dæmonem auctorem, monitoremque potius habent. ^a Quæ longe maxima in illis est impietas, quamque Deus olim displicui venenatis moribus in Israelitas vindicandam censuit: idem nisi ab ea nobis temperamus in nos exemplum editurus Satanæ, qui serpens antiquus est, ^b paratumque semper habet, quod inficiat, venenum nos permittendo, ac condonando. At inquiet aliquis, isto aquæ periculo, imo laminæ candentis, ignitorumque vomerum, quod longe saevius est, olim vsos fuisse Christianos testantur sacri canones: c Et iam antea Moses potionem eum execratione, & de- uotione in mulieribus dari iusserat, quæ stupri essent insimulata, quo rei veritas, quæ alioqui in occulto erat, mansura lucem suam obtine- ret. Neque tamen quisquam eo zelotypiæ sacri- ficio (sic enim vulgo appellabant) tentatū fuisse Deum dixit, cum id ex eius præcepto esset, ^d ut in Numerorum libris ^e perhibetur. Sed hoc eius ætatis proprium fuit exemplum duræ cer- uicis populo in adulterium, cuius tum frequen- tissimæ erant occasiones, pro tempore id con- cessit Dominus, qui (vt inquit D. Augustinus ^e) nouit

^a 2. ad Cor.
10. c. vers. 9.
^b Num. 21.

^b Apocal.
12. vers. 9.

^c 1. ap. Isten
man. 2. q. 4.

^d Lib. 1.

^e In lib.
Quæst. 100.

nouit quid quemque pati, ac ferre oporteat. Ne que tamen nunc recte in argumentum adduci potest, cum peregrina eiusmodi iudicia Chri- stianis prohibita sint, atque interdicta. ^a Evan- gelii siquidem disertis verbis monemur occul- ta, incognitaque illi relinquere: qui solus no- uit corda filiorum hominum, nec ea aliter vi- mati, atq. indagare, quam iudiciorum ordo po- stulat: voluntaria scilicet, aut expressa a reis co- fessione, testiumque non iure refutatorum ma- nifestis, ac indubitat is elogiis: Nemo enim (in- quit D. Augustinus ^b) qui quod rationabili co- silio fiat habet, Deum suum tentare debet. Fa- cessant igitur e nobis istæ inquisitiones illegiti- mæ, illicitæ, ac damnatæ, ne merito audiamus, quod olim a Phariseis Christo per summā in- iuriam obiectum est: Nos scilicet nō eiicere Dæ- monia, nisi per Beelzebub principem Dæmoni- orum: c aut quod Eusebius ad Hieroclem scri- bens de quodam loquitur ^d *ἡμεῖς οὐκ ἐκ τῶν δαιμονίων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ*, nos itidem illis artibus, quas in fortilegis damnamus accusamus, ac reprehē- dimus: ipsos tamē aggredi, tentare, ac ad pec- nam, suppliciumque rapere: Et quod facti indi- gnitatem etiam auget, legis, iudiciorumq. spe- cie adumbrare, auctoritate defendere, atq. ad co- posteritati in exemplum, documentumque re- linquere. Nam certe more hominum euenit, vt qui in eorum animos publice inuasit error, hūc

^a Can. Ex-
tremum de
purg. c. fin.
de purg. vol.
gari d. can.
Mennam. 2.
q. 4. c. can.
consulisti
eo.

^b Lib. 1.
Quæst. Ge-
nes. qu. 10.

^c Matt. 2. 4.
vers. 24.

^d *ἡμεῖς οὐκ ἐκ τῶν δαιμονίων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ*, nos itidem illis artibus, quas in fortilegis damnamus accusamus, ac reprehē- dimus: ipsos tamē aggredi, tentare, ac ad pec- nam, suppliciumque rapere: Et quod facti indi- gnitatem etiam auget, legis, iudiciorumq. spe- cie adumbrare, auctoritate defendere, atq. ad co- posteritati in exemplum, documentumque re- linquere. Nam certe more hominum euenit, vt qui in eorum animos publice inuasit error, hūc

postiores mordicus teneant, ac, quod loquū-
tur iuris doctores, pro veritate habeant. Recti
apud nos locum tener error (inquit Seneca^a)
ubi publicus factus est.

^a Epist. lula
23. Epist.
124.

Futurorum scientiam Dei esse propriam, si qua
porro Dæmones præditi esse videntur, vel præ-
sensionum tantum esse, & con. Eturam ex præ-
teritorum sagaci inductione, vel eorum, quæ
ipsi aliquando constituerunt facere, præditiō-
nem affectatam, vel denique eorum, quæ lon-
giquis, variisque regionibus maxima celeri-
tate conquisiverunt præoccupatam nuntiatio-
nem.

C A P V T X.

Penes unum Deum esse rerum futurarū co-
gnitionem, ac providentiam loquuntur o-
mnes, qui pietatem aliquam colunt, ac retinēt.
Et Christus^b id se suos ambitiosius de instau-
randi regni Israelitici tempore quæstionem as-
ferentes coercuit, inquiens non esse illorū scire
tempora, quæ pater in sua potestate posuisset.
Ovri^c (inquitbat Socrates^d) *ἡμετέρας ἡμέρας*
ἡμετέρας τῶν ἐλευθέρων & ἐκείνων περὶ τῶν ἰσχυρῶν
ἡμετέρας. Pindarus quoque et si ea vixit ætate, quæ
mortalium menses pravis Dæmonum errorib'
adhuc implicatas habebat, cæcam tamen futu-
rorum sciētiā apud homines esse dixit, ad ea-
que solam divini luminis perspicacitatem, atq[ue]

^b 7° Jo. Chr.
in Jo. h. 12
in Jo. h. 14
in Jo. h. 14
in Jo. h. 14
^c All. Apo-
stol. cap. 1.
^d Xenophon.
lib. 2. de dist.
- suis So-
crat.

acumen

acumen penetrare posse idē sentit Pacuvius.^a
Si qui (inquit) quæ euentura sunt prævideant,
Æquiparent Ioui.

^a Apud Gel-
lum Noct.
Att. lib. 14.
cap. 11.

Apollonius Tyanæus, ^b qui nihil corū, quæ
scire possent homines, ignorare se professus est:
divinandi tamen artem omnem humanæ na-
turæ metas excedere, & utrum quispiam vere
ipsam nosset, se nescire dixit: Imo etiā esse per-
horrescere, tanquam de Diis male sentientes,
qui quæ Deorum sunt sese prænoscere audent
asserere. Iulianus quoque cognomento Aposta-
ta, quamvis (inquit Ammianus^d) prælagiorū
suscitationi esset deditissimus: futurarum ta-

^b Apud Plu-
tarch. lib. 1. c. 13.

^c In oratio-
ne quam ad
Demitriū
habuit.

^d Rerum ge-
st. lib. 13.

men rerū euentus superas potestates solas præ-
dicere posse. Et tamen opplevit hæc opinio nō
tantum ethnicos, quorum Diī sunt Dæmonia,
sed & Christianos, qui in vero Deo *αὐτῷ τῷ θεῷ*, &
ἐν αὐτῷ agnoscunt, vaticiniis, ostentis, ora-
culis, somniis, ac divinationibus futura præsen-
tiri posse: Dæmonibusque, qui iis vulgo præse-
sceduntur, fatidicam vim inesse, quæ raro cō-
iectura aberraret. Diserta est (inquiunt qui has
tuentur partes) in eam sententiam D. Basilii o-
ratio, & Dæmones plerunque futura prædicere.
Item D. Augustini Feos multo ante cognita
prænuntiare, quam eueniant, uti aliquādo Se-
rapis fecit, qui sui simulacrum intra certum tē-
pus evertendum, omnemque de cetero sui cul-
tum, ac religionem cum detestatione abolendā

^e In cap. 8.
Epistolæ.
Epistolæ 3. lib.
de divinat.
Dæmoni.

Q r

370 DÆMONOLATREIÆ. SAG.

prædixit. Et Pythonissæ Dæmon Samuelis assu-
mulata persona Sauli nuntianit futurū postri-
die ut regnum, liberosque vna cum vita amit-
teret. A Cimonicanis, b id est, Dæmō canina spe-
cie, ac forma conspicuus, humana voce interla-
tratus loquutus certissimum præsignificauit
interitum: Dæmon alius habitu iuuenis flauo
Cæsarie apparentis Iuliano, c de quo proxime
mentio habita est: prædixit illi in Phrygia mo-
riendum esse, quod & non multo post euenit.
Alia itidem, si ad recentiora deueniendum est,
Guntchrammum d Aureliæ, ac Burgundionū
regem certiore, fecit non modo anni ac diei,
verum etiam horæ, qua Chautibertus, e viuis es-
set abiturus. Et nunc nuper Ianæ Nicolai Mi-
chaëlis e vxori quatriduo, antequam in vincu-
la coniceretur, causam beneficii dictura a Ma-
gistello suo id ira sibi euentuum certo admo-
nita est: abundante quoque omaino tum veterum,
tum recentiorum historiæ istiusmodi exēplis,
in quibus Dæmonum prædicta, re atque euen-
tis comprobata, confirmataque reperiuntur.
Quid ergo? nosne in eas angustias istis argu-
mentis, atque exēplis conici patiemur: ut cō-
cedamus Deum nequissimæ omnium, quas vn-
quam condidit, naturæ id communicare, quod
eius in rerum humanarum dispensatione pro-
videntiam præcipue ostendit, ac demonstrat?
Minime vero: sed quemadmodum ceterarum,
quæ

L I B E R III. 371

quæ in Deo elucet virtutum ubique æmula-
tor, atque adumbrator est Diabolus: ita & hic
strenue, si vsquam vires suas effundit, atque ex-
plicat, quod nulla adco se magis capiantur ho-
mines, quam eorum, quæ impendent, siue bo-
na, siue mala sint, anticipata, ac præcepta cogni-
tione: Tum facilis, & expedita est illi ad hæc o-
mnia natura. Primum ab vltima antiquitate
vnde incēpit rerum omnium memoria: qua-
rum (ut inquit D. Basilius) comparatione, ac
collatione futuras cōiectura nos etiam sæpe as-
sequimur. Præterea sensus quo præditus est acu-
men, & subtilitas: motus quo fertur pernicitas,
ac velocitas: Et ipsa in mutandis, variandisque
rebus prompta facilitas: Siquidem cum morbos
immittere, ac rem ipsum vitare, ac corripere,
homines in suam sententiam illicere, nouos re-
bus facies inducere multaque alia, vel ad pro-
digium facere posse auctor est idem D. Augu-
stinus: ad eorum, quæ iam exstant maturam re-
nuntiationem, vel quæ impendent, ac ventura
sunt occupatam predicationem prouum iter, fa-
cilemque viam illi expediunt. Vitæ diuturnitas
primis hominibus otium fecisse dicitur obser-
uandarum rerum: vnde manauit Astronomia,
per quam regnorum euersiones, prælia, fructuū
proventus, morbi, atque iis similia prænosci
creduntur. Quid igitur mirum, si, qui post con-
ditum orbem perpetuam, integram, omnique

372 DÆMONOLATREIÆ SAG.

adeo somni expertem etatem traduxerunt, Dæmones aliquam sibi recordatione adeo vegeta-
ac ratiocinatione libera facultatē coniectandi
comparauerunt: Medici impendentes morbos
exhibitorum satietate & fastidio, membrorum
lassitudinē, nocturna inquiete, aliisque prognos-
ticis prælagiunt: eorundem, ubi incesserunt,
vel pertinaciam, vel curationem ex sudoribus,
deiectionibus, multisque id genus signis *negi-*
punt augurantur. Et hæc non multo cōfidentius,
certiusque iudicabunt Dæmones: quibus interio-
res, ac reconditiores quæque naturæ latebræ
magis patent, quam dies ipse mortalibus appe-
tente meridie. Exterarum gentium res geste per
equos dispositos, aliæque viarum compendia ad
potentiorum aures tam cito sæpe perueniunt,
vt incredibilis tenuioribus videri possit tanta ce-
leritas, nisi eius fidem pridem confirmasset ex-
perientia. Et iam dubitamus fateri illa, quæ in
remotis procui oris, ac regionibus eueniunt, eo-
fere quo sunt momento, renuntians a Dæmoni-
bus posse: quæ deinde homines pro sensus sui
tarditate mirentur, ac tanquam prognostica ar-
ripiant. Nam certe illos minimo temporis spa-
tio maxima locorū intervalla transcurrere pos-
se, alibi propriis ad eam rem exemplis sic est de-
monstratum, vt nihil nunc sit necesse idem do-
lium voluere. Quamquam si quis quicquā præ-
terea desideret, huic abunde satisfacere debeat,
quæ

LIBER III.

373

quæ tum Græci, tum Latini auctores in eā sen-
tentiam meminerunt: Castorem, & Pollucem
Romæ Latinorum stragem eo ipso die nunti-
asse, quo in agro Tusculano est edita: Et Loerē-
sium^a in Crotoniatas ad Sacram fluvium vi-
thoriam Lacedæmonem Corinthum, atque A-
thenas, simul atque parra fuit, esse perlatam.
Apollonium, cum in Egypto esset, novissē ta-
men quæ Romæ fiebant in exercitu contra Vi-
tellium Imperatorem. Rursus^b cum Ephesi
meridie disputaret, ac id temporis Domitianus
Romæ occideretur, rem totam quasi præsentē,
atque ante oculos positam multis particula-
tim narrauit: Et atavorum nostrorum memo-
ria Ludouico Galliarum regi eius nominis Vi-
decimo pro certo nuntiatum, vti Carolus Dux
Burgundiæ cum vniuerso exercitu ad hanc urbē
caesus deletusque esset. Licet enim non minus
decem dierum itinere abesset, tamen post com-
pertum est ea ipsa hora ad internecionē casum
Burgundionem, qua illi id nuntiatum fuerat:
vt alia tam multa omittam, quæ passim superio-
rum temporum res gestas legentibus occurrūt,
Hæc igitur coniecturis, obseruationibus, occu-
patione rumoris, viæ acceleratione, aliisque a-
lienioribus modis tota nititur rerum futurarū
præsignificatio. Non inest certa, constans, indu-
bitata, stabilis, firma, atq; perpetua, qualem in
vno Deo (cui aliud nisi præsens tempus nullū

^a Insign. h. 2. 10.

^b Volaterra
ng. Ant. l. 10.
lib. 13.

374 DÆMONOLATREIÆ SAG.

est) fas est agnoscere. Porro adeo obnixæ hæc
sunt a Dæmone, vel ut inde admirationem, be-
nevolentiamque apud suos conciliet, vel ut ad-
uersus defectionem præmonitos, atque obfir-
matus habeat, ubi scilicet ex vinculis de se re-
spondere coguntur. Nam certe plerique omnes,
qui in ea sorte, ac conditione fuerunt, id ita sibi
evenisse recensuerunt. Ianæ Gerardinæ, ^a cum
illi ceu indignabundus in carcere vitam detra-
xisset, ac capillos disieciisset, nuntiavit futurū,
ut postridie ad quæstionem, ac cruciatum abri-
peretur. Idem fecit Francisco Fellæo, ^b cum se
in coruum cefinxisset, atque ea forma illi in car-
cere apparuisset. Tum etiam Annæ Morellæ, ^c
cui præterea graviter est interminatus, ne se, cō-
scio sue iudicio proderet. Alexiæ Belhoræ ^d pri-
die eius diei, quo erat torquenda, significavit
adesse ex vrbe carnificem, qui illam quidem in-
dignissime esset accepturus, sed caveret, nedum
se exigui temporis cruciatibus vultu exemptam,
in sæuissimum, certissimumque supplicii in-
curreret. Ac ne hoc quidem sic inultum latuisset
enim præterea gravissime in illā linguæ hanc
leuitatem, facitatemque vindicaturum. Ioan-
nes Rotarius, ^e cum eius diei summa luce, quo
die erat ultimo supplicio afficiendus, a custodia
de more inuiferetur, ac rogaretur ecquid animi
haberet: Satis equidem pro tempore, respondit
ille, sed si quid adhuc cupis de me promereri, id
age

^a Pangæii 17
Cal. Decem.
1584.

^b Ibidem 14
Cal. Ian.,
1594.

^c Hadonvil-
la 1. Cal. De-
cemb. 1521.
^d Blamussla
ad. a. iun. 13.
Ca. Ianua.
1587.

^e Huccuria
mense Sept.
1516.

LIBER III. 375

age propere, nam hodie postremum me vides.
Ac cum custodia, ut hunc illi metum adimeret,
nihil dum se intellexisse diceret, quin integra,
saluaque deberent illi esse omnia. Næ tu, inquit
ille, incassum verba mihi dare conaris, qui rem
si me a Magistello meo hæc nocte didicerim:
ulque ea, quasi præsens omnibus affuisset,
prolixè recensuit. Eademque ipsa, cum aliquot
post horas capitaliter damnandus ad subsellia
conduceret, iudicibus suis enarravit: Hoc etiam
adiiciens Magistellum illum suum superiori no-
cte non desisse secum versari, adeo pusillo cor-
porè, ut a solo digitos octo vix exflare videret-
ur: talem Tagetem, quem haud dubie Dæmo-
nem aliquem fuisse credi par est, cum in agro
Tarquinienſi terra araretur, & sulcus altius ef-
set impressus, de repente apparuisse refert Cice-
ro: ^a Nihilominusque gladio tam oblongo suc-
cinctum fuisse, quam si vir esset athletico ali-
quo habitu præditus.

Quod dictum est Dæmones suis adesse, etiam inter
ipſos ludicum concessus, nemini mirum videri
debe, cum & in interioribus sacrariis, locisq;
adeo præsentis Dei maiestate venerabilibus a-
liquando interfuisse reperiantur. Tum obiter
racitata de eare memorabilis historia: Et dis-
putata quæstio, an possint Dæmones se iis tan-
tum, quibus videtur, aliis etiam multis præ-
sentes, conspiciendo præbere.

^a Lib. 22. De
dominatio.

NVlla adeo sancta, atq; augusta loci cuiusquam religio est, quā Dæmon violare tenet: ita audax, & temerarius perumpit: nia dum prædam suam sectatur, mortalibus insidias instruit: In templorum sacrationibus adytis, in concionibus sacris, in Anachoritarū cellis, in eorum qui mundum ciurauerunt sodalitiis, & frequens, & assiduus: vti quæ eius duā, auspicioque ibi patiantur facinora satis indicant. Imo & ausum se inferre ei, quem olim suorum Deus celebrabat, conuentui testatur Iob: huius historia, vt iam mirum videri non debeat, si in ipso iuris sacrario inter medios iudicum confessus cum suis consistere, ac veluti vadimonium obire audeat. Et ea quidem, priusquam forum, iudiciaque attingerem, sæpe audiueram contigisse: nihilque magis me afficiebant, quā quos nutrices vagientibus infantibus de lemurum, larvarumque occurrationibus terrores afferre solent: Nunc postquam præsens attentius obseruavi omnia, exque manifestissimis argumentis rem totam certius cognoui, iam factus confirmator, haud dubitavi eam quoque alius proderet: nihil me tamen iniquiorem, si nō credant, habituris, quam habere eos voluissem, qui mihi inexperto olim talia narrabant. Ex multis igitur vnum fide mea lector tibi exponam: qui id dum quaesitoris officio fungor ipse oculis

a Cap. 1.

oculis meis viderim. Veneficam quamdam (ei Asinarie nomen vulgus ab Asinario marito fecerat) sic premebam dictis testium, vt iam effugio, aut tergiuerfationi locus nullus ei relinqueretur: Itaque se ob id comparauerat, vt admissa omnia sua velle patefacere videretur, cum illi in vultu color subito immutari, oculi in aduersum carceris angulum cum stupore desigi oratio, mens deniq; ipsa coepit excidere. Rogo quis ipsam morbus adeo repente inuasisset: Respondet ex illius anguli superiore parte videre se Magistellum suū manus sibi ferociter ostentantem, quales habent cancri bifurcas, ac dentatas: iamque inuoluturo similem apparere. Eo oculos conuerto: Pergit illa obnixè intento etiā digito demonstrare: Nihil aduerto: lubeo tamē præsentem esse animo: multa & secure, & confidenter in Magistelli illius contemtum, fastidiumque præfatus. Ex eo igitur timore iam se collegerat, ac pergebat de se narrare, quæ ante ceceperat, cum denuo ex alio angulo prominentē illum enormiter aduertit, mutata iam persona, vti qui senex alicui seruiunt, ac rebus cornibus instructa fronte, quasi eam illico is esset impetiturus. sed rursus derisus, ac etiam conuictis proflissus abiit, nec ab ea deinceps visus est, vti ipsa iam iam ad rogiū profectura declarauit. Idem Vici Magistricum nō multis ante annis contigisse audieram. Et hic quidem sese

378 DÆMONOLATREIÆ SAG.

offert quæstio sua quoque digna agitatione. Cuiquam ne ceteris, qui sunt etiam præsentibus, nihil aduerterentibus Dæmones se videndos præbere possunt? Nam certe nec ego tum, cum Asinaria illa Magistellum suum adeo obnixè cōspiciendum mihi demonstrabat, quicquam ipse vel intentissimus vidi. Et exstitit adhuc nemo quod audiuerim me in hoc perspicior, quantumcumque oculorum aciem ipse intenderit. Quæ res aut affectatum in sagis mandaculū arguit, forte gestientibus ex eo quæstoribus suis metum aliquem, ut est sepe illarum malitia, innicere, aut in Dæmonibus facultatem, uti dictū est, quibus velint sese ostendendi, ceteris quaquaversum adsint nihil quicquā cernentibus. Illud neutiquam mihi persuadere possum, qui intellexerim, imo viderim ipse sic eo casu commoveri, ac percelli sagas, ut anima illos iam iam defectura videretur: Tantus in verbis stupor, in vultu horror, in toto denique corpore tremor inerat. Quorum certe illæ nihil tam belle fingere poterant, quin facile fucus appareret, ut hic omittam dicere quam omni asseveratione id perstiterint affirmare inter ipsas flammæ, ac carnificum manus. Hoc magis crediderim præstigas esse Dæmonum, quibus eorum tantum, quorum velint aspectum perstringant, ceterorum liberum atque inoffensum relinquant. Nam si, quemadmodū Opticis placet, ita mo-

uctur

LIBER III.

379

vetur sensus oculorum, uti aer, qui intermedius est, vel luce, vel tenebris, quam eius cōmixtus esse dicunt, afficitur, utrumque autem Dæmonibus promptum est pro libidine variare, siquidem is a Deo aeris potestas est, attributa, id dubium nemini esse debet, quin quoque se vident, aut non vident, quibus velint, copiam facere possint: Nam & quod stupendum magis est, hoc præterea efficiunt (inquit Lactantius ^b) ut quæ non sunt, sic tamen quasi sint conspicienda hominibus exhibeant. Quam ob causam nō inepte quidam eos illos oculorum appellavit ludibria: Et puto inde incoepisse de Gygis annulo, Oris galea, ac virgula diuina fabulas: quas tā sepe boni etiam auctores vsurpauerunt: Imo & omnes omnino rationes, quas Albæ, ut vocāt, Magiæ magistri in cum vsu a natura se mutuari profitentur: Quale illud est, quod Plinius ^d ex Dæmocriti sententia refert, de pede Chamæleontis sinistro, qui si in furno vna cū Chamæleōte herba torreatur, ac in pastillos cōficiatur, gestanti hoc sit præstiturus, ne a quoquam conspici possit. Nam quod Gellius ^e hoc reprehendit, & deridiculam vanitatem appellat, vix in eo excusari potest, quin derideatur ipse, qui ignorauit Dæmones, eorumq. sectatores hūc morem semper tenuisse in suis præstigiis, atque incantationibus, ut iis externum quid, ac quod visum sciret ad deludendos homines obtende-

a Ad Ephr. e, 2. var. 2.

b Lib. 2. de orig. error. cap. 11.

c Plato lib. 2. de rep. Lucian in vitio Cic. lib. 1. off. 3. Homer.

d Plin. lib. 2. de nat. hist. cap. 8.

e Lib. 10. no. 11. cap. 21.

380 DÆMONOLATREIÆ SAG.

a Lib. 1. de
nat. Deor.

b De diu
nat. lib. 2.

c Valer
philolog. lib.
10 c. de diu
matene.

rent. Tum nemini fraudi esse debet, si quid forte insolentius scribit, modo grauem aliquē laudet auctorem: qualem certe pluribus in locis fuisse Democritum ait Cicero: Et plus etiam puto in eum superiora illa recte admodū conuenire, qui nō alienus fuisse feratur ab eiusmodi reconditarum artium cultu, ac studio. Nam & tantum (ait idem Cicero ^b) extorum inspectioni tribuere solitus est, ut ex solo eorum habitu ac colore rerum, quas terra procreat, vberitatem tenuitatemque aeris, qui nos ambit, salubritatem, aut pestilentiam significare existimauerit. Imo nutauerit in ipsa Deorum natura, quæ prima, præcipuaque est apud Dæmones sortilegis schola, ac disciplina: Tum illud nequaquā affirmat Plinius, quasi certum, atque indubitatum: sed magis ostendit se pro fabula, ac mendacio habere istis addubitandi verbis, Si credimus. Vt res sit, eo nos quotidiana ducit experientia, & confirmant quæ scriptis amplissimis tradunt plerique auctores: Dæmones, cum se in corpus aliquod induunt, sui tamen vident copiam in quantum uis magna hominū frequentia iis tantum, quibus velint, facere. A Catoptromanecia, & ac Gastromanteia, id est, diuinationibus, quæ fiunt per inspectū quid a puero ad id ex artium illarum præceptis adhibito: vel in aquæ ventricosa amphora, vel in obiecto speculo, uti Didium Iulianum aliquando fecisse

LIBER III. 381

esse scribit Spartianus: a Nonne solus is puer ille etiā, qui sortes monet, ac fatigat, nihil quicquam vidente apertissime cernit, designat, enuntiatque omnia? Contra vero ^a Apuleius, ac circūforanei impostores nonne in frequenti hominum corona multa ostentant, quæ assantium quisque certo se videre putat, cum illis nihil quicquam tale appareat? Circulatori em equeitrem (inquit quidam apud Apuleium ^b) inspexi ipsam præcurā mucrone intecto deuorare. Illa bebatur sennum in eius fauces, quantum putabant qui oculos in eum intentissime etiam defixerant. At non id credebatur ipse, qui sic aliis credendum exhibebat: sed ferrum sciebat se in manibus suis continere, nec alio quocquam esse delapsū: id quidem multi fieri putant agilitate, dextéritéque manū, quæ facile, vel minus intentis, vel locorum aliqua intercedere distantibus imponitur. Sed sepe nisi Dæmonum artificio illud effici non posse alibi ostendimus: maximeque si quid sit a naturalī sensuum fide alienius. Quale est illud, quod ante diximus, de Germano, qui integrum foeni plaustrum vna cum auriga, atque equis visus est deglutire. Quod certe nisi cum insigni sensuum corruptela, ac deprauatione fieri nō potuit. Plator ^c ^a id est, stupore, ac maleficio afficere, stuporeque affectum decipere dixit (uti Budæus in commentariis linguæ Græcæ interpre-

a Lucius ubi

a Lib. de A. fm. aur.

c Lib. 1. de rep.

382 DÆMONOLATREIÆ SAG.

tatur) nostri (*engigner*) quasi ingeniose, ac for-
lertè imponere. Nam quemadmodū lumē lur-
cernæ, vel luce Solis clariore, ac splendidiore, vel
densi, atque opaci corporis oppositione obscura-
tur: sic plerunque aeris *Διόφωρος* Dæmonū ar-
te, quæ cuiuslibet rei speciem facile adumbrat,
in tantum obtenebratur, vt omnem omnino
aspectum intentissimis etiam tollat, atque au-
ferat. Tenebræ (inquit Plutarchus ^a) cogunt,
aggregantque visum, eumque ob id hebetant,
atque obtundunt: cōtra lumen dissipat, ac dis-
gregat. At si sui generis visus nanciscetur aer,
id est, temperatum, ac moderatum, tum liber
suum facit, atque exsequitur officium. Quæ cū
quemadmodum nunc dictum est, Dæmonibus
sæpe sint ad manum, mirum cuiquam esse non
debet, si *Προφύλακτος* illorum veluti *Δαί-
μονες* quædam arbitrio quasi suo moderā-
tur, ac temperant: Et iis quidem, quibus tantū
visum est, eam cæcitatem inferunt illi: non se-
cus, ac qui speculo exceptos solis radios contor-
quent, ac dirigunt in quos volunt: atque ita in
eis oculorum vim sic infringunt, vt non magis
quam cæci videant, atque intueantur. Isthc ita
positis hoc modo dubitationē relinquit: quod
nec fulgor, nec caligo tum, cum hæc eueniunt,
intercedere vlla videtur, sed vtrouique aer expe-
ditus, ac nulla re interceptus apparet, vt iā mi-
nus rationes istæ huic, de quo quaeritur, factæ
con-

a Lib. 4. de
plac. Phil.
cap. 11.

LIBER III.

383

conueniant. Sed aliter nos afficere Dæmones,
ac commouere aliter causas, quæ a sola natura
sunt comparatæ certum est. Vnumquodq; eo-
rum, quæ nobis insunt (inquit Proclus ^a) pro-
pria quadam conditione a Dæmonibus moue-
tur, atque afficitur: id est, (vt interpretor) non
eodem cum illo, quem natura in rebus suis te-
nere cōsuevit, modo, atque ordine. Et Psellus ^a
Dæmones Plutonis galeam inducentes ani-
mas hominum arte quadam peritumbat, & so-
phistica fraude figuras, colores, ac quasunque
voluerint formas in eorum phantasiā tranf-
mittunt, visaque, atque imagines iis obiciunt.
Frustra igitur quis in hoc certam aliquam cau-
sarum naturalium seriem desiderauerit: sed fa-
teatur necesse est multa a Dæmonibus, quoties
(ait Porphyrius ^c) prodigiorum suorum ma-
chinas adinueniri fieri, a naturæ consueto ordi-
ne alienissima: Quæ quoque puto causa fuit lā-
blycho, & vt eos Deorū pedisse quos appellaret,
quod scilicet in adumbrandis rebus Deos vesti-
giis proxime consequi videantur. Est & aliud su-
perioribus non minus validum, ad asserendam
argumenti huius veritatem: Si enim Dæmo-
nes (vt idem Psellus asserit) possunt se in ho-
minum corpora inferre, atque insinuare: eorū
spiritui phantastico se vel immiscere, vel adiū-
gere, vt pore qui & ipsi sint spiritus, cui iam id
sede indignū videbitur sui imagine, quali forte

a Lib. de a-
nima & Da-
mon ca. vbi
tristia de da-
mones Socra-
tes refert.
b De Dæmo-
nibus.

c De sacrifi-
ciis cap. de
spectibus.
Dæm. bona.
arg. malo.
d De myst.
Lib. 6. 1.

384 DÆMONOLATREIÆ SAG.

libet posse quoque illorum, quos occupant, phā-
tasmā ferire, ac iululare: Nam & sensa sua adeo
commode inculcāt, vt ea verbis etiam disertis-
simis in autem insusurasse videantur. Socrati
(inquit Plutarchus^a) familiaris fuit genius, cū
eo qua summa coniunctus erat amicitia collo-
queas: At non extrinsecus vox ad eum accede-
bat (ait Proclus^b) sed ex intimis inspiratio p-
cedens, ac vsque ad sensuum instrumenta pro-
grediens: Vocem tamen viuam, ac quasi tinnie-
tem auribus suis haurire se forte putabat Socra-
tes: cum ne auritissimus, attentissimusque qui-
libet alius, vel si ei adhæsisset, quicquā exaudire
potuisset. Quæ si in fallendis auribus valet ra-
tio, in decipiendo quoque oculorum sensu, cui
longe omnium facillime illuditur, non erit mi-
nus potens, atque efficax: Siquidem sensuum
omnium eadem imbecillitas est, vbi fallaciæ in-
tenduntur, præstigiæ adhibentur. Postremo &
hoc Dæmonibus in promptu est, vt simul fere
apparere ac latere possint, adeo vt qui se modo
huic videndum præbuit, alteri iamiam oculos,
vel promptissime intēdenti nullus videatur: Sic-
ut in aere, & aqua (inquit Iamblychus^c) con-
tingere consuevit, vbi, siue colorem infundas,
siue figurā imprimas, mox diffunditur, atque
dissoluitur, ita & in Dæmonibus simile quiddā
accidere solet: Nam & in his figura, colorque, &
species reiū quarumlibet, cito dilabitur: Vnde
puto

a In lib. In-
cunde ex E-
picuri d. illi
na vitam
transigi non
posse.
b In lib. de a-
nima & Da-
mon ca. vii
aria de Da-
mon Socra-
tes refert.

c Demyst.
Egypt. c. i.

LIBER III. 385

puto satis manifestum est nihil sagas impone-
re, cum sic se suos Magistellos, cecutientibus et-
iam, qui adsunt, omnibus, certo videre assue-
rant: nec temere esse, quod eos affirmant, cen-
aduocatos officii causa sibi adesse in iudicio, nec
ab alio quoquam, quam a se videri, aduerti, at-
que exaudiri.

*Perperam sentire qui negant poenas ullas de sagis
esse expetendas: Tū sigillatim confutata ratio-
net, quibus illi vulgo sententiam suam tuen-
tur, ac defendunt.*

CAPVT XII.

Exstiterunt qui ad periclitandas ingenii vi-
res magis, quam ad aliquam veritatis opi-
nionem inferendam, res summa vituperatione
dignas: maximas tamen laudibus efferrent. Sic
Glauco apud Platonem^a iniustitiam, adolescē-
quidam apud Philostratum podagram, cæcita-
tem, surditatem: Polycrates Bulyridem: Phau-
rinus quartanam febrim: Lucianus Paraliticā:
Et tandem Erasmus stultitiam in ea commen-
datione posuerunt: vt ipsa veritas nulla plenio-
re, ac luculentiore oratione fidem confirmare
potuerit: Sed qui ex animo id fecerit, quo sentē-
tiam suam legentibus probaret, tum aperte
adhuc ostendit nemo, quam qui lamiarum pa-
R

a Lib. 4. de
vita Apol.
cap. 9.

trocinium contentione etiam, quam in aliena re fieri solet, studio nō ita pridem suscepit. Sed quoniam & bonis exemplo nocet, & malos trahit ad peccandum impunitatis defensione, atque illecebra, tum etiam aduersatur ei, quod toto hoc opere interponimus de tam infesto, atque immani scelere iudicio: pauca hæc cum bona illius, & si qui sunt, qui cum eo sentiant, venia attingenda esse putauit. Ac primum quod Apologie sue præcipuum fundamentum in eo ponit, multa sortilegis affingi, quæ ipsi per rerum naturam nullo modo queant excitare: uti sunt tonitrua, nimbi, procellæ, turbines, reliquæque tempestates: quæ manifeste suam habent a naturalibus causis originem: contrariū non utique adeo inauditum, insolensque est, quin eommode defendi possit scriptorum, nec paucorum, nec vulgariū a multis laudata auctori-
tate, & sententia. Memoratur Apollonius a vidisse in India Brachmanes, qui arbitrato suo pluuias, & serenitates inducerent: Habuerunt & Assyrii b inter suos Chaldaeos Iulianum quēdam (is Theurgica scripsisse dicitur) qui laborante siti Romanorum exercitu sub Marco Antonio contra Marcomannos, c nubes prouocauit, unde imbres statim deciderent: Arnuphus Magus Ægyptius in eo bello, quod Romani cū Quadis gesserunt impetrasse dicitur Magicis suis vocibus a Mercurio, aliisque Dæmonibus, qui

a Philostr.
in eius vita.

b Suidas.

c Dion N.
et X.
in
ita. An.
Philos.
in Suidas
Enchirid.

qui sunt in aere, ut pluuiam immitterent, quæ sic Quados exagitauit, ut victoriam Romanis cedere cogerentur. Idem de Biarmen libus post Saxonem Grammaticū refert Olaus Magnus. a Lib. 4. c. 1.
b si, inquit, cum Regneri Danorum Regis impressionem amplius ferre non possent, resque iam, quod aiunt, ad triarios rediisset, cælum tandem carminibus aggressi tantam inde copiam imbrium elicerunt, atque in aduersos hostes impulerunt, ut eorum exercitum omnē discicerent, ac dissiparent. Lucius Piso recenset b Numam sæpe cantibus fulmen eliciuisse, ac b Apud Pl.
Tullum Hostiliū, quod idem tentando ritus, bb. l. 2. c. 34.
ceremoniasque minus seruasset, eo ictum perisse. Paulus Venetus auctor est Tartaros, quæ gens veterem Parthiam, Scythiamque nunc occupat, tenebras terris cum volunt suis incantamentis inducere, parumque abfuisse, cum forte apud eos versaretur, quin a latronibus eo pacto circumueneretur, ac spoliaretur. Cui germanum est quod Haitonus in Sarmatarum historia scriptum reliquit ex iisdem Tartaris vexillarium quemdam, cum suorum aciem inclinatam, ac pene disciectam videret, hostes tali aeris opacitate, densitateque inuoluisse, ac pene ad interneccionem cecidisse. Constaatinus Imperator vir c teste Zonara inter Orthodoxos pi- c Leonum de
Mafie, &
Mathem.
issimus credidit Magicis artibus adhiberi posse suffragia, ne maturis vindemiis metuerentur

390 DÆMONOLATREIÆ SAG.

naturæ instrumenta: iam hoc quidem minus durum, minusque incredibile videbitur, si quis illis in ea re comites sagas adhibeat: non ut adiutrices operis, ad quod patrandum aut promouendum nemo nescit nihil omnino ab illis adiumenti afferri posse: sed ut illas Dæmon propensæ ad damna, atque iniurias voluntatis cōscientia magis, magisque affines sceleri reddat: illis suas licet falso in tam ardua, atq. admiranda re vires, ac potentiam ostentet, eas vsque, & vsq. defatiget, exagitet, ac ingrato aliquo opere faciundo exerceat. Nam sic suos beare solet perperuis ærumnis, laboribus, ac molestiis beneuolus ille Magister. Nec eius rei fidem quicquam imminuere debet illud, quod in natura absurdum, atque incredibile censetur, contra innatam grauitatem sublime effecti homines, atq. aëra sursum versus pertrumpere. Nam hoc primum ingenuè fateamur, naturæ ex sese in hæc omnia nihil iuris esse, sed ipsa etiam inuita, ac stupente eiusmodi prodigia, ac portenta se ostendere, ut qui velit ea ex causis naturalibus æstimare, nihil plus agat, quam si conetur digitum ipsum cælum attingere. Neque enim par est humana ratione, atque iudicio ea censere, quæ palam est fieri præter omnem ordinem, atque modum a natura constitutum. Simon Samaritanus (quemadmodum Ambrosius in Hexameron, & Clemens Pontifex in itinerario testatur)

LIBER III. 391

tur) hoc inter alia miracula, quib. cum Petrus Apostolo certabat, efficiebat ut pennis sublimis in volantis speciem efficeretur. Quod spectante Nerone factum scribit Egesippus, a ipsumq. præterea Apostolorum precibus decuisse, & iuxta Ariciam cruce alterum fiegisse. Mitto quod Paulanias in Atticis de Musæo poeta narrat, illum Boreæ dono voluisse. Quod de Pegaso Argiuo Basilus; b de Abari Scythia Herodotus, & ac post eum Gregorius Theologus d meminerunt solitum videlicet fuisse iaculari sagittam dono ab Apolline acceptam, cum qua simul perniciissima velocitate transferretur. Nam fabulæ commentum potius, quam historiæ veritatem hæc habere videntur. Et si sic quidem contingere potuerunt Cacadæmonis astu, atq. opera, quæ impio errore delusam gentilitatem sub Apollinis, Aëoli, aliorumque Deorum nomine coluisse nemo ignorat. Neque enim id magis a veritate laborat, quam illud quod de Antidioturo Turonti Antistite recentiores scripserunt, eum vestrore Diabolo usum, quo Romæ celerius perferretur, atque ibi pontificem a nefando aliquo incepto promissimè reuocaret. Et ut hæc non sint, quid amplius querendum videtur, postquam scimus hominem spiritum in mundo obnoxium f. disceptis catenis comminutisq. cōpedibus, quibus vincetus erat, in sola loca Satana deserti solitum: Imo Iesum ipsum as-

a Lib. 3. c. 3

b In oratione funebri Grego. Nam
c In Melpomene.
d Euseb. 2. 2
ad Basilium
Magna...

e Merm. in
3. cap. 2.

f Luc. 3.
Mar. 3.

sumtum ab eo fuisse in sanctam civitatem.
a Matt. 4. & statutum super pinnaculum templi. Et si enim consultum non est piis inquirere, qua ratione id sit factum, de facti tamen veritate impium sit disputare, quando ea tam deserto Evangelii elogio consignata reperitur. Si igitur id ei aliquādo cuenit, qui ipsius Satanæ victor, atque expugnator fuit, ut ab eo per aerē deportaretur, quæ iam ad credendum tanta erit tarditas, quæ homines illius iniuriis sæpe obnoxios, maximeque qui se volentes eius potestati permiserunt, non admittat ab eo pro nutu, ac libidine sursum deorsum volutari, ac trāsseri posset. Denique si ad rationem eorum, quæ nō modo ex annalium vetustate, sed etiam ex recenti hominum sermone, atque memoria constant, hæc exquirere placet: quid nostris temporibus magis, quam sunt tum frequētes, ac assidue sagarum de ea re assertiones; tum iis consentanea hominum testimonia, qui nō per somnium, aut Magicis actibus aversos sensus, sed oculis suis vidisse se illas nubibus excussas, vel summis arboribus, ac trēctis perplexas hæere, vel humi attonitas iacere constanti sermone assermauerunt? Nec id quidem in triuio consabulantes, sed in iure sacramento sanctissimo rogari, atque adacti, vti in superiore disceptatione non semel est demonstratum. Facessant igitur, qui sic naturam rerum omnium nominam, ac regulam

consti-

constituunt, ut nihil præter eius modum, ordinemque fieri posse putent: Sic Dei, qui etiam

Legem pati sydera cogit,^a
manus constringunt, potentiamq. coarctant: ut nihil plus factorum credant, quam quod secundum naturā credibile est. Hoc enim nimium maligne, ac stolide est sentire de eius operibus: ac, quod aiunt, louem prorsus orbem facere. Ego (inquit) Lucius apud Apulcium^b) nihil impossibile arbitror: sed utcunque fata decreuerint, ita cuncta mortalibus provenire. Nā cunctis hominibus multa vīuenire mira, & pene insecta; quæ tamen ignaro relata fidem perdāt. Iam quod cogitationem, cuius poenā nemo pati debet (sola affertur a sagis ad eiusmodi elementorum affectiones causantur, idq. pro alio veniæ, atque impunitatis fundamento statuūt, quasi euentus rerum (quod ait Cicero^d) non etiam hominum consilia vindicari debeant, id quidem aperte est cæcas, atque impuras animi affectiones contra ipsius Evangelii auctoritatē defendere, cuius disertissimo testimonio^e scimus malas cordis cogitationes peccatum esse coram Deo grauissimum, vti etiam nominatim postremo Decalogi sermone cauetur, eosque qui mente cupida, propensioque studio facinus aliquod agitauerunt, etiam si nihil promouerint, tamen perinde habere excusatos, ac si ipsi nunquam quicquam animo inceptauissent.

R. 3.

^a Host. mel. lib. 1.

^b lib. 1. de Asino, aut.

^c l. cogitationis, De pan. D.

^d In Alcibiada.

^e Matt. 5.

^f Exod. 20.

394 DÆMONOLATREIÆ SAG.

Et omnino pari iure conscios, atque infantes censere. Ac ne quis hic distinguat, nihil se poenas illas morari, quas Theologorum scholæ relinquunt secretæ Dei vindictæ (irregularitates vocant) de illis nunc tantum quæri, quas leges humanæ ad exemplū trahant (sanguinis poenas vulgo appellant) quibus omnino sint indigni, qui nihil admiserunt ipsi, quod in eos ut auctores vere possit reici: cogitationem enim solam nihil nocere, nisi & factum secutum sit: nec conatum ipsum, si nihil obest vnquā impulari iniuriæ. Ego, sit aliquid humano iure clicitum, quod tamen divino damnetur, atque improbetur. At nec desunt in istis sanctiones disertissimæ, quæ eadem seueritate voluntatem sceleris, quæ effectum puniāt, Edicto Gratia. Valenti. & Theod. grauissime mulctatur, qui occasione potestatis nuptias cōtrahere cum aliquā, inuitis quorum interest, voluerit: licet eas non peregerit. c Qui emit venenum, ut patri daret, quamvis non potuerit dare, poena nihilominus tenetur, quæ est legis Cornelie de sicariis. f Solicitatores alienarum nuptiarum, g itemq; matrimoniorum interpellatores, etsi effectus sceleris potiri non possunt, tamen propter voluntatem perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur. h Qui attentauit, non etiam rapuit sacratam virginem, hoc facinus luere damnatur. i Et omnino in grauib; atque atrocibus

a Glos. Et
D. D. in c. si
gub. et si
ter. de h. m.
uid.
b l. sep. de
ver. sign.
c l. i. h. h.
autem ver.
de Quod
gri. qua.
d. l. Quisquid
ad leg. iul.
Ma. i. c.
e l. v. de
qua. p. ad
i. i. c.
f l. i. ad leg.
g. imp. de
i. i. v. de
g. l. de un.
ter. de i. i.
D.
h. l. si quis
dicere de
p. i. c. de
i. i. c.
i. l. si quis
de i. i. c.
i. i. c. de
i. i. c. de

LIBER III. 395

fatis est ipso facto initium criminis mente deduxisse, ut sublit poenæ aliqua occasio. Quæ causa fortasse fuit ob quam ætate nostra Senatus Parisiensis summo suo iudicio de Maiestate damnauit virum alioqui nobilitate insignē, quod de interficiēdo rege consilium apud se tantū iniisset, cuius etiam poenitentia statim ductus, ipse de se fuisset indicio. Quod vero tantum esse potest sceleratæ mentis inceptum aut cogitatio? quæ tanta humani cordis nequitia, atque improbitas? quam nō dicam animo agitare, concupiscere, atq; expetere quod ceteri omnes mortales horrent, ac pertimescunt, aeris sonitus, atque ardores, fatorum stragem ac calamitatem, arborum extremam verberationem, ac saepe euulsionem, ipsamque adeo latissimorum finium, atque amplissimarum regionum deuastationē, atque exitium, sed etiam manibus pedibus noctes, & dies conari, ut hæc fiant, adesse, adniti, atque subuenire: quantū in se est iis, quos putant hæc omnia excitare, Dæmonibus, & toto denique impetu, ac studio in hoc incumbere, ut illis solis quam maxime placeant: vel si insensum Deum, atque homines omnes habituros se sciunt. Hæc sunt illa cogitationis peccata, quæ D. Basilus non vt phantasias simpliciter, verum vt consummata opera in anima iudicanda esse censet, quæq; simul, ac se vt ignis fumo prodiciunt sopienda, atque extinguenda veniunt,

a In lib. de
vera virginitate.

396 DÆMONOLATREIÆ SAC.

tanto etiam grauiore poena, quanto sæpe tacita plus habent in celando, quam aperta in committendo malitiæ. Aut si nihil omnino nuda conscientia luere debet, & satis est ad innocentiam.

Cacum uersare in pectore vulnus

a 1. § occi-
sorum. Ad
5c. Syllania
l. utrum
Ad 5. T. 5.
pauis. de
parri. § a-
lia de publi.
li d. in l. inf.

valeant iam omnes legum sanctiones, quæ præuas de Deo, deque religione opiniones, sola etiam linguæ professione denudatas, ac reiectas squissimis flammarum cruciatibus puniunt. Sit illa imperatorum, Iurisconsultorumque a futilis, & sanguinaria vox, quæ non modo fautores scelerum, sed etiam conscios eadem poena, supplicioque qua perpetratores plectendos prædicauit. Rursus quod obtendunt ætatis, sexusque imbecillitatem, quæ in censendis cuiusque vitis æquabiliter, moderateque attendi debeat, huiusque quale quale est criminis odium eorū, quæ nobis natura tribuit, excusatione deprecatur, quasi ipsa peccandi procliuatatem propensionemque vna cum annis, muliebrique conditione attulerit, id quidem illi viderint, qui hanc naturæ, quæ tamen omnia sapienter agit, dicam tam grandem impingunt. Certe nec oēs, qui hæc fortilegii labe inficiuntur, scemina sunt & ætatis exactæ, ac decrepitæ, sed & mares, licet id infrequentius quidem, æque sibi in hoc obsequi genere deuotos, additisque habet Dæmon. Et si quæ, vt certe complures extrema senecta.

L I B E R III. 397

necta in hoc facinore deprehenduntur, inueteratum hoc malum est, & plerumque ab ipsa iam adolescentia admissum, & contractū. Et vt hæc ita sint vt ipsi volunt, quis nescit nullam neque sexus, neque ætatis omnino esse excusationem aduersus legum præcepta, delictumque nullū innoxium prætextu humanæ fragilitatis haberi? b Diserta, atque aperta Domini vox est: Vir siue mulier, e in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur. Et incantatrix in Endor d mulier Saulis leges reformidat, quæ capitali supplicio Magicas artes persequantur, artisque negat vllam experientiā ob id dare velle. Ecce vt nullo nec ætatis, nec sexus discrimine, ac delectu supplicium est in eos diuina lege constitutum, qui eiusmodi vetitas, illicitasque artes exercent. In nouo instrumeto, quod iam mitiorem, moderatioremque doctrinam continet, tamen grauissima sententia pronuntiatur e cum palamitem, qui in Christo non manserit, foras eiciendum esse, atque in ignem mittendum. Omnimodo id dicitur, & sine exceptione. Quod si ius civile f vetat nos distinguere, vbi lex ipsa non distinguit, quid faciedum tandē putabimus in Euāgelio, cuius maiestas est supra legē, cuique quicquam g vel addere, vel detrachere placulum est sempiternis luendū flammarum incendiis? Ipsæ Romanorum leges antiquissimæ capitali poena animaduertendū.

a 1. Antiqui
§. in de illis
De minori-
bus 25. ann.
b c. illud 11.
g. 1.
c. Leuit. 24.
d 1. Reg. 28.

c. Iean. 13.

fl. de pretio
de publi. in
rem all.

g. Den. 4.
Apoc 22.

398 DÆMONOLATREIÆ SAG.

consuerunt, non modo in homines, qui eo crimine tenebantur (vti Tacitus^a factum memorat in Pub. Martium, & Pitunianū, quorum illū consules extra portam Exquilinā necari, hūc de saxo deiici, quod essent sortilegi cōperti, iussērunt; Et Ammianus Marcellinus^b in Hilariū aurigam, qui quod filium nefariis artibus erudiendum Mago cuidam tradidisset, capite iussus est ab Aproniano vrbis prætorē id facinus luere, ac cum etiam clictoris a quo fuerat negligentius colligatus manibus in proximum delabrum euasisset, in eū nihilominus inde retractum lege actum fuisse) sed etiam in ipsas mulieres: quemadmodum recenset Valerius^c de Publicia, & Licinia, quibus ob eiusmodi maleficium cum septuaginta Romanis gulæ laqueis fractæ fuerunt. Nec equidem animaduersionis feneritatem soli illi in fœminas adhibuisse reperiuntur. Sed Atheniensium quoq; celebratur in Lemniam sortilegam iudiciū, d præproperum quidem illud, at odii quo rum in eam pestem summo flagrabant non obscuram habens significationem. Nam ad solam ancillæ delationem, nec causa in disquisitionem vltērius adducta, ipsam crudelissimæ morti dederunt. Quid Eriphila, Mycale, Canidia, Erietho, Saganna, Dipsas, reliquaq; maleficarum mulierum, quæ fuit prisca illis temporibus, turba: num ex tot Scriptoribus, qui eam memoriā ad hanc nostram

^a Lib. 2. An. 104.

^b Lib. 16. v. 100. & 101.

^c Lib. 6. c. 2.

^d Demosth. in prima contra Aristogor. orat.

LIBER III. 399

nostram ætatem propagauerunt, quisquam existit adeo indulgens, qui muliebrem, anilemq; imbecillitatem earum pestiferæ ac sceleratę vitæ vnquam prætenderit? Age vero demus illis hanc veniam, quod in lubrico humanæ fragilitatis constitutæ sustinere se nullo modo potuerunt, quin laberentur: Quæ tandem insania est, id illis flagitium condonare, quo sint quoad vident se ipsas cū maxima in Deū, atque homines contumelia contaminaturæ? Nimirum hoc est rabidis canibus, quas alioqui insanabiles nemo nescit, idcirco vitam dari: quia nulla sua culpa, ac vitio in eā rabiem incurrerunt. Sapiētis est (inquit Seneca^a) non sanos quidē, sed sanabiles seruare. Neq. enim bonus agricola adminicula supponit iis arborib⁹, quas scit nulla cura depurationem, distortionemq. suam esse relicturas. Hanc vero labem, postquam semel adhaesit, vix elui posse, eiusque durare sapius ad extremum causam non vno loco superius est demonstratum. Et certe adhuc quod sciam auditus est ex tot millibus, quos sortilegiū laqueis irretitos habuit Saran, nemo; qui se aliter iis expedierit, explicaueritque, quā culpę vel coacta, vel libera apud Iudicem professione, ac deinde eius morte luitiōe, adeo ille sui iuris tenax est dominus. At Imperatores^b remissionem pœnæ fieri vetuerunt iis, qui impunitatem veteris admissi nō emendationi potius, quam cōsuetudini de-

^a Lib. 2. de clementia. v. 110.

^b Lib. 3. de Episcop. an. d. c. 10.

400. DÆMONOLATREIÆ SAG.

putarent. Et Plato in Protagora ait, non solere
exigi a fontibus pœnas ad vindicanda, quæ iam
ab eis sunt admissa, peccata, quis enim id in-
fectum reddere possit, quod factum est, sed demum
id fieri, ut in futurum caueatur, ne denuo is de-
linquat, qui iam deliquit? Quæ igitur satis pro-
babilis causa iam asserri potest, quin eiusmodi
negligentia, & qui sese Dæmonibus æternū de-
uouerunt, dicaruntque, ipsi statim ac dignoscū-
tur, omnibus suppliciis non interficiantur? Nā
certe si quid est, quod publice sollicitos habet ci-
uium animos, quamuis sine eius fraude, ad quæ
ea res pertinet, tolli ipsa non possit: tamen par
est hanc illam iacturam potius ferre, dum ceteris
in commune consulit, præcipuaque semper
debet esse causa publica tranquillitatis. Hanc
propriis ædibus diruendis, atque solo ad æquā-
dis occasionē volens arripuit Publicola. a Multi
etiam magistratu alioqui honorificentissimo
ante tempus abiere, quod cū scirent apud suos
esse inuidiosum, uti de Scipione, & Figulo re-
censet Cicero. b Et Ostracismo c virtutem, po-
tentiamque suam luerunt non pauci, quod aliter
populo sua quies, securitasque constare posse nō
videretur. Et reperiuntur tamē, q vetulas quo-
tidiana minarum iactatione terribiles, venefici
orum, quæ deinde sequuntur, certissima noxa
formidabiles: Et ipso tandem sanationis, cuius
solæ facultatem habere dicuntur, miraculo
vene-

a Plutarch.
in eius vita.

b Lib. 2. de
minat.

c Plutarch.
in Pericle
de Aristide.

LIBER III. 401

venerabiles defendant, nullam ob tot, tantaque
scelera, atque flagitia animaduersionem, sup-
pliciumque mereri. Hoc autem quid est aliud,
nisi si est (quod dicūt) luporum in medio ou-
li arcem, præsidiumque statuere. Certe memi-
ni videre me totos pagos, qui de alio migran-
do cogitarent, non alia causa, quam quod im-
punitam, inultamque nimia Magistratus indul-
gentia viderent istam in maleficis mulieribus
alios diuexandi licentiam. Sed nō habeant hæc
satis idoneam causam ad statuendum aliquem
iudicii de re adeo graui modum. Sit contra
fas, legesque conceptum apud vulgus ex incerto
rumore metum eo trahere, ut eius adimendi
occasione necesse sit cuiquam vitam per sum-
mum dedecus eripere. At hic iam quiescat om-
nis calumnia necesse est: quod ad huc ad pœ-
nam raptum neminem quisquam audiuit, quæ
maleficiorum indubitatus euentus testium
planissima elogia, ipsaque adeo ad vltimum
perseuerans confessio tanti criminis manife-
stum ante non reddidisset. Sed iā insurgit lon-
ge firmissimum eius defensionis propugnacu-
lum, legibus a nihil in quemquam vindicari
solere, quod non ipse voluntate, consilioque ad-
miserit. Cui rei nihil æque repugnet, atque illa,
quæ a Dæmone asseritur vis eorum libertati,
quos sic in seruitutem abducit. Neque enim ob-
secrum esse quib. ille dolis, machinis, fallaciis,

a l. Sept. De
vero signifi-
ca. Ad iug.
Cornel. de
sic.

402 DÆMONOLATREIÆ SAG.

ac præstigiis ingruat, vbi hoc molitur. Adeo ut
vix sit in cuiusquam potestate, maximeque vbi
ætas, sexus, ac rusticitas consilium impediunt,
eius studiis, conatibusque obfistere. Ehodū dic
mibi: vllumne nisi illo auctore, atque impulsore
committitur flagitium? ^a Auditusne est ob
id quisquam absolutus iudicio, quod diceret se
in eam cuius reus ageretur fraudem esse ^a Dia
bolo illectum? Vno equidem nomine hoc est e
uertere omnem a fundamentis doctrinā Chri
stianam, qua monemur ^b semper in Deū spera
re, quod is sit fidelis, nec vnquam permissurus,
ut tentemur supra id, quod possumus. Ve
rum ne quid otiosi celssemus, quasi sit ille hanc
pro officio securitatem nobis etiam incogitan
tibus præstaturus, Imperatoris se in hoc munus
tantum exsequi velle ostendit, vbi vicissim a no
bis postulat, ut eius nuntio, voluntateque pendea
mus, fidei inconcussa arma capessamus, intrep
idi hosti obfistamus, ^c & quantum in nobis
est rem strenue, gnauiterque geramus. Ac quoniam
ignoratione eius, cum quo committimus, mul
ta sepe peccantur, quod victoriæ initium ab eius
perspectis viribus, consiliisque sæpe oriatur, mo
net etiam diligenter qualicum hoste nobis pug
na futura sit: Nimirum cum eo qui maleuolē
tia, nocendique cupiditate, viribus, vigilantia,
aut villo belli apparatu nunquā deficiatur: qui
que instat leonis rugientis, tamelici, atque ober
rantis,

^a Sap. 2.

^b 1. Cor. 10.

^a Ad Eph. 6
^c 1. Pa. 1.

LIBER III.

403

rantis semper quærat, quod deuoret: ^a Ac qui
etiam, si quando vires minus, pſciant, leonine
pelli vulpinam assuat: Eudemōnis personā quo
facilius imponat, adūbrans, quasi qui hostiū te
stas ad eos ipsos deludendos affimulant. Ecce
ut tali Imperatore, tamque fidelibus monitis, ac
consiliis res hosti, & immani, & versuto longe a
victoria absutura est, si nos nobis ipsi nō desi
mus. Et si enim is nō dormit: ^a sic nec dormitat,
aut sopore læguet, ^b custodit Israel. ^b Quo ma
gis mirū est reperiri ea diffidētia, ne dicā impie
tate homines, ^c dimicationis exitū ad eius ^c la
cessit nutū, atque arbitrium cōserant: quasi ne
cessē sit qui appetuntur illico omnes succum
bere, victasque manus dare, ac non potius cre
dere fas sit Christianos omnes Satanæ telis es
se impenetrabiles: id nisi ipsi sponte relicto præ
sidio, abiectoque clypeo nudi in eius arma pro
tuerint, aut nisi potius volentes in eius castra
profugerint. Quorsum enim seruator, e dū no
bis exemplo præit, Satanā impia suadente obi
re iuber, nisi ut certa fiducia idem facere audea
mus, persuasum habentes patē pugne exitum
esse nacturos, si eius ductu, atque auspicio rege
mus: sique cum Propheta hosti dicemus: Vade
homicida dominus mecū bellator fortis! sic e
nim toties exclusus abibit, quoties insultus re
peret, præliūque redintegrabit, vti nō semel eue
nisse memorant historię: & cū pios illos patres,

^a 2. Cor. 2.

^b 1. Pet. 1. 6.
^c Psal. 136.

^d D. Grego.
19.

^c Matt. 4.

1. Jerem. 10.

^e D. Hiero. in
vita D. Hila
rii p. 6. Pan
16. Palladius.

404 DÆMONOLATREIÆ SAG.

qui in solitudinibus religionis ergo confide-
bant, eius technis, & sepe, & frustra adortus est.
Sed nihil mirum est, si quos iā habet aliqua rati-
one obrutos, tādē longa scēnoris accessione,
veluti obrutos nervo, compedibusq. arctissime
vincit, ac cōstringit. Nā fere stupris, libidinib^a,
furtis, cædibus, alijsq. flagitijs delibutos, ac der-
libatos: ^a demū hoc fortilegii corollario nobili-
tar, fabulaque (quod aiunt) fabulam trahit, sic
permittente Deo, qui peccatum peccato, cæcita-
tem cæcitate, ignorantiam ignorantia punire
solet. Vt enim sibi militē (quod ait D. Ambror-
sius ^b) eligit Christus, itidē Diabolus voluntar-
ium seruū auctioratur, & suo iuri acquirit, ne-
minemq. iugo seruitutis astrictū possidet, qui
se ei prius peccatorū ære non vendiderit. Impu-
tent igitur sibi, quod sic volentes Dæmonū im-
plicantur erroribus: cum ante a Deo deflexerint
ipsi, quā is illis tergū obuerteret: agnoscantq.
se iusto eius iudicio Satanae in tam duram serui-
tutem esse condonatos, ac traditos. ^d Neq. etiā
iam ad illud, quod in vltima legitimarū desen-
sionum inopia vsurpari solet, confugiant: cala-
mitatōs potius esse erigendos, ac recreandos,
quā vexandos, aut damno aliquo augendos, cū
hæc misericordia in eos non conueniat, qui in
miseriā volentes inciderunt: quiq. (quod aiūt)
asciam cruribus suis ipsi eliserunt. Iā quod au-
tauant pactum nullū inter hominē & Dæmo-
nem

^a *Alto 2. 7.
Sod. 10.
Isaia 6.
Ad Rom. 9.*

^b *In lib. de
beata vita.*

^c *Isaia 9.*

^d *Rem. 1.*

L I B E R I I I . 405

nem recte intercedere posse, quia nimirum nec
iuris, nec oratiōis alteri cū altero vlla esse que-
at cōmunio, atq. societas. Tū si quod intercede-
re possit tantam esse earum rerum, quæ in sti-
pulatū deducuntur, difficultatē, absurditatem,
iniquitatē, vt inde nulla possit valida satis oriri
obligatio. Istæ quidē rationes cōuenient. si de
hoc in iure ex edicto esset disceptandum: Quod
videlicet ad publicam læsionē pertineat, quod
turpem causam contineat, quod ad circumscri-
ptionē sit malitiose excogitatū, quod nemo vel
si maxime cupiat, id præstare, atq. efficere que-
at, & alia id genus quibus is subuenitur, qui in
captionem aliquā inciderunt. Nam excludendē
actiōni puto prodesse, siquam forte Dæmon
institueret, vt apud Bartolum ^a contra Virgi-
nem matrem. Sed cum tentationis, impulsio-
nisq. via, in qua ridiculū sit necessariā ad legiti-
mos actus personarū habilitatem considerare,
hoc totū aggrediatur facere frustra, atque otio-
se mihi videntur agere, qui dissentanea illa re-
pugnantia, ac difficilia in argumentum trahē-
tes, atq. adducere conantur. Et, vt hæc lususcon-
sultorum placitis, ac legibus dimetiri oporteat
satis antea est demonstratum ^b sermonis vsum
inesse Dæmonibus, quo idonee voluntatem
suam significent, ac interrogando, respondē-
doq. stipulationē cōstituant. Tum si quæ sunt,
quæ vires eius, qui ea spondet, hominis vin-

^a *In quaest.
ventilata eo-
rum D. N.
Iesu Christo.*

^b *Gene 3.*

406 DÆMONOLATREIÆ SAG.

eant ac superent, quasi supra modum, ac naturam constituta in iis præstandis Dæmonem ea qua est maxima potestate adniti, atque vltro opem suam præbere. Turpius porro, atque inhonestorum causam nihilo magis hoc negotiū impedire, quam latrones, meretricesue a prædā, & quaestu reuocant facinoris atrocitas, famæque pudor, ac verecundia. Væ igitur illis (vt cum Esaiā loquar ^a) qui sic scædus cum morte perculserunt, & cum inferno pactum fecerunt. Pactū (inquit D. Augustinus ^b) constitutum ex pestifera societate hominum, atque Dæmonum: pactum infidelis, & dolosæ amicitix: Væ quoque illis, qui adeo hōrendi, atque exsecrandi criminis odium deprecantur, poenasque minuūt exculpatione metus, ætatis, sexus, imprudentiæ, atque aliarum id genus rerum, quas ne in leuionibus quidem prætexere quisquam sanæ mentis audeat. Quid enim hoc est, si non est (vt inquit D. Paulus ^c) aperte Deum prouocare, atque impetere. Siquidem impium est (ait Cassiodorus ^d) iudices illis esse indulgentes, quos cælestis pietas nō patitur impunitos. Obstarē, ne eius regnum veniat, neque enim id stabiliri, ac confirmari melius potest, quam cum hostes eius vna cum Satana ipsorum imperatore prosternuntur, perduntur, obteruntur. Vbi impius (inquit D. Ambrosius ^e) interficitur, Christus infunditur, vbi abominatio aboletur, sanctificatio

^a Cap. 28.
^b Lib. 1. de doctrina Christiana.

^c 1. Cor. 8. 10.
^d ad Rom. cap. 13.
^e Lib. 9. in edict. Alarici regis.

^f In lib. 1. de Paradiso.

LIBER III. 407

tio consecratur Hominum securitati, tranquillitateque pessime consulere: Nam (ait Pythagoras ^a) οὐ μὴ καλὰ ζῶντες τὴν κακὰς βίαν οὐκ ἀδυνατοῦν τὴν ἀρετὴν. Deniq. malum bonum (quod ait Esaias ^a) & tenebras lucem dicere, omnemque omnino virtutis, vitii, premiorum, pœnarū delectum, iudiciumque tollere. Equidem non verebor qui sim tam longo, ac diuturno maleficorum examinandorum vsu exercitatus, ac cōfirmatus, palam, atque ingenuè de iis sententiā meam ostendere, ac ipsam quantū potero proferre lucem veritatis. Videlicet tot impietatibus, beneficiis, portentosis libidinibus flagitiis, & facinoribus vitam illis aperte esse inquinatam, ac contaminatam, vt e iure esse non dubitem omnibus tormentis excruciatos igni interficere, tum vt debitis pœnis sua expient scelera: tum vt aliis sint documento, ac magnitudine supplicii eos deterreant.

^a Stobæus
sermone
44.
^b Cap. 1.

FINIS.

